

პროექტის ნომერი: 53118-002
2022 წ. სექტემბერი

საქართველო: საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების
საინვესტიციო პროგრამა თანაბარი განვითარებისთვის

ზვიად გამსახურდიას სახელობის ახალგაზრდული
ცენტრის, საპრეზიდენტო ბიბლიოთეკის და მუზეუმის
მშენებლობა ქალაქ ზუგდიდში,
ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი

პაკეტი LCIP-CW-18

შენიშვნა: დოკუმენტის ინგლისურ და ქართულ ვარიანტებს შორის განსხვავების
შემთხვევაში, გთხოვთ, იხელმძღვანელოთ ინგლისური ვერსიით

მომზადებულია საქართველოს მთავრობის, საქართველოს რეგიონული
განვითარების და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს მუნიციპალური
განვითარების ფონდის (მგფ) მიერ, აზიის განვითარების ბანკისთვის (აგბ).

მოცემული პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების პროექტი სესხის ამღების დოკუმენტს
წარმოადგენს. დოკუმენტში გამოხატული მოსაზრებები შესაძლოა არ წარმოადგენდეს აზიის

განვითარების ბანკის დირექტორთა საბჭოს, ხელმძღვანელობის, ან პერსონალის მოსაზრებებს და ატარებდეს წინასწარ ხასიათს. გთხოვთ, ყურადღება მიაქციოთ „გამოყენების პირობების“ ნაწილს, აგბ-ის ვებ-გვერდზე.

რომელიმე ქვეყნის პროგრამის, ან სტრატეგიის მომზადების პროცესში, პროექტის დაფინანსების, ან აღნიშნულ დოკუმენტში რომელიმე კონკრეტული ტერიტორიის, ან გეოგრაფიული არეალის მოხსენიებისას, აგბ-ს განზრახვას არ წარმოადგენს რომელიმე ტერიტორიის, ან არეალის სამართლებრივი, ან სხვა სტატუსის განხილვა.

ვალუტის ეკვივალენტები (2021 წ. 11 ივნისის მდგომარეობით)

ვალუტის ერთეულები	–	ამერიკის შტატების დოლარი (აშშ დოლარი)	შეერთებული დოლარი (აშშ)
1.00 დოლარი	აშშ	=	3.1559 ლარს

წონა და ზომები

ჰა	–	ჰექტარი
კმ	–	კილომეტრი
კმ ²	–	კვადრატული კილომეტრი
მ	–	მეტრი
მ ³	–	კუბური მეტრი
მმ	–	მილიმეტრი

შენიშვნა

წარმოდგენილ ანგარიშში, “\$” აღნიშნავს აშშ დოლარს

აბრევიატურები

AASHTO	სატრანსპორტო გადაზიდვებზე პასუხისმგებელი სახელმწიფო მოხელეების ამერიკული ასოციაცია
ADB	აზიის განვითარების ბანკი
AM	ანგარიშგების მექანიზმი
AP	ზემოქმედების ქვემოქცეული პიროვნება
CC	სამშენებლო კომპანია
CH	კულტურული მემკვიდრეობა
Covid-19	კორონავირუსი 2019
CSC	მშენებლობის ზედამხედველობის კონსულტანტი
CWUW	ურბანული განახლებისა და წყლის დანაყოფი, ცენტრალური და დასავლეთ აზიის დეპარტამენტი
dB	დეციბელი
DED	დეტალური ინჟინრული დიზაინი
DIN	გერმანიის სტანდარტიზაციის ინსტიტუტი
EA	აღმასრულებელი ორგანიზაცია
EAC	გარემოს დაცვითი შეფასების კოდექსი
EARF	გარემოს შეფასებისა და მიმოხილვის ჩარჩო დოკუმენტი
EBRD	ევროპული ბანკი რეკონსტრუქციისა და განვითარებისთვის
EHS	გარემოს, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების დაცვა
EIA	გარემოზე ზემოქმედების შეფასება
EM	გარემოს დაცვითი მენეჯერი
EMoP	გარემოს დაცვითი მონიტორინგის გეგმა
EMP	გარემოს დაცვის მართვის გეგმა
ERP	საგანგებო სიტუაციების მართვის გეგმა
EU	ევროკავშირი
GEO	საქართველო
GIS	გეოგრაფიული საინფორმაციო სისტემა
GoG	საქართველოს მთავრობა
GRC	საჩივრების მოგვარების კომისია
GRM	საჩივრების მოგვარების მექანიზმი
HSP	ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების გეგმები
IA	განმახორციელებელი ორგანიზაცია
IBA	ფრინველთათვის მნიშვნელოვანი არეალი
IBAT	ინტეგრირებული ბიომრავალფეროვნების შეფასების ინსტრუმენტი
IEE	პირველადი გარემოს დაცვითი შეფასება
IFC	საერთაშორისო საფინანსო კორპორაცია
IUAP	ინტეგრირებული ურბანული სამოქმედო გეგმები

IUCN	ბუნების კონსერვაციის საერთაშორისო კავშირი
LARF	მიწის შექმნის და განსახლების პოლიტიკის ჩარჩო დოკუმენტი
LARP	მიწის შექმნის და განსახლების გეგმა
LCIP	საცხოვრებლად დვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამა
MDF	საქართველოს მუნიციპალური განვითარების ფონდი
MEPA	გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო
MESD	ეკონომიკის და მდგრადი განვითარების სამინისტრო
MPC	მაქსიმალურად დასაშვები კონცენტრაციები
MRDI	რეგიონული განვითარების და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო
NACHP	კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტო
NEA	გარემოს დაცვის ეროვნული სააგენტო
PCRs	კულტურული მემკვიდრეობის მატერიალური ობიექტები
PIU	პროექტის განმახორციელებელი ერთეული
PWD	შშმ პირები
REA	სწრაფი გარემოსდაცვითი შეფასება
SanN&R	სანიტარული სტანდარტები და წესები
SEAH	სექსუალური ექსპლუატაცია, შევიწროვება და ძალადობა
SOP	სტანდარტული ოპერირებების პროცედურები
SPA	სპეციალური დაცული ტერიტორიები
SPS	უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადი
SSEMP	სამშენებლო მოედნის სპეციფიკური გარემოს დაცვის მართვის გეგმა
STP	კანალიზაციის გამწმენდი ნაგებობა
SWM	მყარი ნარჩენების მართვა
SWMCG	საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანია
TRTA	ტექნიკური დახმარება
USIIP	ურბანული მომსახურებების გაუმჯობესების საინვესტიციო პროგრამა
WMP	ნარჩენების მართვის გეგმა
WWTP	წყალგამწმენდი ნაგებობა
µg	მიკროგრამი

ცხრილების ჩამონათვალი

- ცხრილი 1. საქართველოს მთავრობის მოქმედი გარემოსდაცვითი კანონმდებლობა და კონკრეტული მოთხოვნები საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამასთან დაკავშირებით
- ცხრილი 2. ჰაერის ხარისხის სტანდარტები
- ცხრილი 3. საქართველოს სტანდარტები ხმაურის დონეებთან დაკავშირებით
- ცხრილი 4. ხმაურის დონის მოქმედი სახელმძღვანელო პრინციპები საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების სახელმძღვანელო პრინციპების მიხედვით
- ცხრილი 5. სამუშაო გარემოს ხმაურის მოქმედი ზღვრები, საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების სახელმძღვანელო პრინციპების მიხედვით
- ცხრილი 6. ვიბრაციის ზოგადად დასაშვები ზღვრები საქართველოში
- ცხრილი 7 AASHTO-ს ვიბრაციის დონეების მაქსიმალური ზღვრები, დაზიანების თავიდან აცილების მიზნით
- ცხრილი 8. სხვადასხვა ნაერთების და ელემენტების მაქსიმალურად დასაშვები კონცენტრაციები ნიადაგში
- ცხრილი 9. სასმელი წყლის კრიტერიუმები
- ცხრილი 10. ზედაპირული წყლის ხარისხთან მიმართებაში მოქმედი სტანდარტები
- ცხრილი 11. წყლის ხარისხის მოთხოვნები წყლის მოხმარების კატეგორიით
- ცხრილი 12. დამუშავებული (გაწმენდილი) საყოფაცხოვრებო ჩამდინარე წყლების დაცლის წინასწარი შეფასება
- ცხრილი 13. საჭირო ნებართვები და თანხმობები
- ცხრილი 14. საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამასთან მიმართებაში მოქმედი საერთაშორისო კონვენციები და შეთანხმებები
- ცხრილი 15. სახელმწიფო და აგბ-ის უსაფრთხოების მოთხოვნების შედარებითი ანალიზი
- ცხრილი 16. ჰაერის ხარისხის განსაზღვრის შედეგები
- ცხრილი 17. ხმაურის გაზომვის შედეგები
- ცხრილი 18. ვიბრაციის გაზომვის შედეგები
- ცხრილი 19. ნიადაგის დაბინძურება მძიმე მეტალებით (წყარო: გარემოს დაცვის ეროვნული სააგენტო)
- ცხრილი 20. კონკრეტული პროექტის მოსალოდნელი ზემოქმედება
- ცხრილი 21. პროექტის შესაძლო ზემოქმედება საზოგადოების უსაფრთხოებაზე
- ცხრილი 22. მუშების უსაფრთხოების ასპექტი
- ცხრილი 23. გარემოს დაცვის მართვის ხარჯები
- ცხრილი 24. გარემოსდაცვითი მართვის მატრიცა
- ცხრილი 25. გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმა
- ცხრილი 26. ხმაურის და ვიბრაციის ზემოქმედების შეფასების კრიტერიუმები

- ცხრილი 27. წყალზე ზემოქმედების შეფასების კრიტერიუმები
- ცხრილი 28. ნიადაგზე ზემოქმედების შეფასების კრიტერიუმები
- ცხრილი 29. გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედების შეფასების კრიტერიუმები
- ცხრილი 30. ბიოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედების შეფასების კრიტერიუმები
- ცხრილი 31. ვიზუალურ/ლანდშაფტურ გარემოზე ზემოქმედების შეფასების კრიტერიუმები
- ცხრილი 32. სოციალურ გარემოზე ზემოქმედების შეფასების კრიტერიუმები
- ცხრილი 33. ისტორიულ-კულტურულ ძეგლებზე ზემოქმედების შეფასების კრიტერიუმები

გამოსახულებების ნუსხა

- გამოსახულება 1. საპროექტო ტერიტორიის ადგილმდებარეობა
- გამოსახულება 2. საპროექტო ტერიტორიის არსებული მდგომარეობა
- გამოსახულება 3. გენ. გეგმა
- გამოსახულება 4. შენობის კონსტრუქცია
- გამოსახულება 5. შენობის რენდერები
- გამოსახულება 6. საპროექტო ტერიტორიასთან მისასვლელი გზა
- გამოსახულება 7. საპროექტო ტერიტორიასთან მისასვლელი გზების ფოტოები
- გამოსახულება 8. მანძილი საპროექტო ტერიტორიიდან კულტურული მემკვიდრეობის უახლოეს მატერიალურ ობიექტამდე
- გამოსახულება 9. საჩივრების მოგვარების მექანიზმი
- გამოსახულება 10. საჩივრების ფორმა

ანოტაცია

1. 2016 წლის ნოემბრიდან აზიის განვითარების ბანკმა (ADB) მხარი დაუჭირა საქართველოს მთავრობის (GoG) ქალაქის განვითარების ინტეგრირებული და თანამონაწილეობითი მიდგომას, შერჩეული ურბანული კლასტერების სტრატეგიული დაგეგმარების გაუმჯობესებით, უფრო დაბალანსებული რეგიონული განვითარების მისაღწევად - ინტეგრირებული ურბანული სამოქმედო გეგმების (IUAP) მომზადებით. აღნიშნულზე დაყრდნობით, მთავრობამ აგბ-თან ერთად პრიორიტეტად დასახა გადაწყვეტი მნიშვნელობის მქონე ურბანული ინვესტიციების განხორციელება, მიზანშეწონილობის კვლევებისა და უსაფრთხოების კომპლექსური შემოწმების გათვალისწინებით, რაც მოიცავს ინტეგრირებულ გადაწყვეტებს, რომელსაც მოქალაქეებისათვის თანა-სარგებელი მოაქვს ურბანული კლასტერების განვითარების კუთხით, მათ შორის წყალმომარაგების, კანალიზაციისა და სანიტარული პირობების გაუმჯობესების (ქსელისგარეთა გადაწყვეტების ჩათვლით), ურბანული ტრანსპორტისა და გადაადგილების (მათ შორის, არამოტორიზებული სატრანსპორტო საშუალებები და საზოგადოებრივი ტრანსპორტი), მყარი ნარჩენების მართვის, ეკონომიკური კორიდორების, კულტურული და ისტორიული მემკვიდრეობის კონსერვაციის, წყალდიდობების კონტროლისა და სადრენაჟე სისტემების, ურბანული უსაფრთხოებისა და ადაპტაციის უნარის ჩათვლით და ა.შ.
2. დაბალანსებული რეგიონული განვითარების დაჩქარების მიზნით, პრიორიტეტულია ძირითადი ურბანული მომსახურებისა და ტრანსპორტის მხარდაჭერა, განსაკუთრებით პატარა და რეგიონულ ქალაქებში, რომლებიც ტურიზმის, აგრობიზნესისა და რეგიონალური ვაჭრობის პოტენციური კერაა, როგორც ეკონომიკური ზრდის ძირითადი მამომრავებელი. სტაბილური შედეგების მისაღწევად და ინფრასტრუქტურული პროექტების ოპერატიული და ფინანსური მდგრადობის უზრუნველსაყოფად, მმართველობა და შესაძლებლობების განვითარება უნდა განხორციელდეს შემდგომ პროექტებში.
3. საქართველოს მთავრობა გამოვიდა საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამის (LCIP) განხორციელების ინიციატივით საქართველოს და თბილისის მასშტაბით ურბანული და ტურისტული ინფრასტრუქტურისა და მომსახურების გასაუმჯობესებლად. პროგრამა (LCIP) ხელს შეუწყობს ურბანული კლასტერების სიცოცხლისუნარიანობის გაუმჯობესებას მჭიდროდ დაკავშირებული შემდეგი სახის შედეგებით:
 - (i) ურბანული ინფრასტრუქტურისა და სამსახურების გაუმჯობესებული კომპეტენტურობა და ეფექტიანობა;
 - (ii) რეგიონული ტურისტული კლასტერების ხელმისაწვდომობის, კავშირისა და მიმზიდველობის გაუმჯობესება;
 - (iii) ურბანული ინფრასტრუქტურისა და მომსახურების განხორციელებისა და მართვის ინსტიტუციური შესაძლებლობების გაუმჯობესება,

- (iv) ხარისხიანი სკოლამდელი აღზრდის ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებული ხელმისაწვდომობა, გაუმჯობესებული გარემო: ახალი სათამაშო მოედნები ბავშვების მოტორიკის გასაუმჯობესებლად, უსაფრთხო შენობა - სახანძრო სიგნალიზაციისა და უსაფრთხოების სისტემების გათვალისწინებით, სუფთა და თანამედროვე სანიტარული ინფრასტრუქტურა, მათ შორის სველი წერტილები და სამზარეულო;
 - (v) საბავშვო ბაღის შენობის გაუმჯობესებული გეგმარება; მეტი სივრცე ერთ სულ ბავშვზე და ერთ სულ აღმზრდელზე; საბავშვო ბაღის ენერგოეფექტური შენობა;
 - (vi) გაუმჯობესებული საგანმანათლებლო და სამუშაო პირობები ბავშვებისა და აღმზრდელებისათვის;
 - (vii) ინკლუზიური, ბავშვზე ორიენტირებული ხარისხიანი განათლების გაუმჯობესებული ხელმისაწვდომობა;
 - (viii) სოციალური ზემოქმედება - მოსახლეობის გაზრდილი შემოსავალი განხორციელების პროცესში (მუშახელის დასაქმება) და მშენებლობის დასრულების შემდეგ.
4. ზვიად გამსახურდიას სახელობის ახალგაზრდული ცენტრის, საპრეზიდენტო ბიბლიოთეკისა და მუზეუმის მშენებლობა ზუგდიდში საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამის ფარგლებში განსახორციელებელ ერთ-ერთ ქვე(პროექტს) წარმოადგენს.
 5. ობიექტი მდებარეობს ქალაქ ზუგდიდში, ზვიად გამსახურდიას ქუჩის #7, სამშენებლოდ გამოყოფილი მიწის ნაკვეთის საკადასტრო კოდია 43.31.49.608, ხოლო ფართობი - 2400 მ². მიწის ნაკვეთი ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის საკუთრებას წარმოადგენს.
 6. პროექტი ითვალისწინებს ახალი, სამსართულიანი შენობის მშენებლობას, 980 მ² მიწის ფართობზე. ახალი შენობის მთლიანი შიდა ფართი იქნება 2640 მ² ხოლო გაბარიტები - 44,3 მ X 44,3 მ, სიმაღლე მიწის დონიდან - 9.3 მ, ხოლო მიწისქვეშა - 5.7 მ. შენობის მთავარი შესასვლელი მოეწყობა დადიანების სასახლის პარკიდან, ხოლო მეორე შესასვლელი - მერაბ კოსტავას ქუჩიდან. შენობა ფუნქციონალურად 3 დონეზეა გადანაწილებული. 980 მ² ფართის პირველ დონეზე - მისაღები სივრცე, საინფორმაციო პუნქტი, სამკითხველო, კაფე, ტერასული აუდიტორია და კინოთეატრი განლაგდება, იმავე დონეზე გათვალისწინებულია არქივის, მისი დამხმარე სათავსოების, ტურისტული ცენტრის დამხმარე სათავსოს, დაცვის და ტექნიკური სათავსოების, კორიდორის, სველი წერტილების (უწარმეზღუდულებისათვის გათვალისწინებულის ჩათვლით) განთავსება. მეორე დონეზე (+4.500 დონე) განთავსდება საგამოფენო სივრცე, ტერასა, კორიდორები, სამკითხველო, დროებითი საგამოფენო სივრცე, პერსონალის ოთახები, დამხმარე და ტექნიკური სათავსოები, სველი წერტილები (უწარმეზღუდულებისათვის გათვალისწინებულის ჩათვლით). მეორე სართულის ფართობია 720 მ². მუზეუმი, ფონდისა და კარანტინის სივრცეები, საწყობები (სივრცეები გამაგრებულისა და

კლიმატ-კონტროლისათვის), ტამბურები -1 დონეზე განთავსდება (-5.167 დონე), რომლის ფართიც 940 მ² შეადგენს. რეგიონის კლიმატური პირობების გათვალისწინებით, შენობის ფასადი თერმოიზოლირებული იქნება, მასზე ასევე მოეწყობა დაბალი ემისიის მინაპაკეტი, რათა უზრუნველყოფილი იქნას ენერგომოხმარების ეკონომია. ასევე მოეწყობა ხანძარსაწინააღმდეგო, წყალმომარაგების, კანალიზაციის, ვენტილაციის, გათბობისა და გაგრილების სისტემები.

7. ახალი შენობა დაერთებული იქნება ქალაქ ზუგდიდის წყალმომარაგების, კანალიზაციის, წყალარინების, ელმომარაგების და ბუნებრივი გაზის ქსელებთან.
8. პროექტით გათვალისწინებული ყველა სამუშაო შესრულდება მუნიციპალურ საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთზე. შესაბამისად, მისი განხორციელება არ გამოიწვევს მიწის შესყიდვის ან არანებაყოფლობითი განსახლების საჭიროებას.
9. პროექტის ფარგლებში არ მოხდება სამუშაოების განხორციელება ან ინტერვენცია კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებზე. თუმცა, ობიექტი მდებარეობს სახელმწიფო მნიშვნელობის კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის - დადიანების ბაღებისა და სასახლეების კომპლექსის - ვიზუალური დაცვის ზონის ბუფერში. მისი ადგილმდებარეობის გამო (ნიკო დადიანის სასახლიდან დაახლოებით 150 მ მანძილზე და ძირითადი სასახლიდან 225 მ მანძილზე) (იხ. გამოსახულება 8), რომელიც სახელმწიფო მნიშვნელობის ძეგლის დაცვის ვიზუალური დაცვის ზონაში არის მოქცეული, პროექტს მოქმედებაში მოჰყავს აზიის განვითარების ბანკის SPS გარემოსდაცვითი პოლიტიკის ფიზიკურ კულტურულ რესურსებთან დაკავშირებული პრინციპი. მიუხედავად ამისა, დაგეგმილი სამუშაოების ხასიათისა და მასშტაბის და ასევე მანძილის გათვალისწინებით, და იქიდან გამომდინარე, რომ კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლი არ მდებარეობს პროექტის პირდაპირი ზემოქმედების ზონაში, EARF-ის შესაბამისად, საჭირო არ იქნება მემკვიდრეობაზე ზემოქმედების შეფასების (HIA) დოკუმენტის მომზადება. თუმცა, პროექტი შეთანხმებულია საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოსთან, და ასევე 22.07.2020 დათარიღებული N12/2298 წერილით მოპოვებულია თანხმობა განსახორციელებელ სამუშაოებზე.
10. კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს დასკვნის თანახმად, შემოთავაზებული პროექტი არ დააზიანებს კულტურული მემკვიდრეობის ისტორიულად ჩამოყალიბებულ გარემოს, და ასევე არ შეზღუდავს მის ოპტიმალურ ხილვადობას და აღქმას და შესაბამისად, არ დააკნინებს მის კულტურულ ღირებულებას. ზემოხსენებული საფუძველზე, მისი განხორციელება შესაძლებელია კულტურული მემკვიდრეობის ვიზუალური უსაფრთხოების ზონის ფარგლებში.
11. საქართველოში მოქმედი საკანონმდებლო დებულებების, წესების და რეგულაციების თანახმად, ის სამუშაოები, რომლებიც არ შედის საქართველოს გარემოზე

ზემოქმედების კოდექსის 1 და მე-2 დანართებში, არ საჭიროებენ გარემოსდაცვით სკრინინგს, გარემოზე ზემოქმედების შეფასებას, ან სახელმწიფო ნებართვას.

A. პროექტის შინაარსი, ზემოქმედება, შედეგი და შედეგები

12. პროექტით გათვალისწინებულია ახალი სამსართულიანი შენობის მშენებლობა 980 მ2 მიწის ნაკვეთზე. ობიექტი მდებარეობს ქალაქ ზუგდიდში, ზ. გამსახურდიას ქ. #7, სამშენებლოდ გამოყოფილი მიწის ნაკვეთის საკადასტრო კოდია 43.31.49.608.
13. შემოთავაზებული ობიექტის შერჩევა ბიბლიოთეკისა და ახალგაზრდული ცენტრის შენობებისათვის რაციონალური გადაწყვეტილებაა, რადგან იგი დასახლებულ ტერიტორიაზე მდებარეობს და საკმარისი ფართი გააჩნია ახალი ინფრასტრუქტურის მოსაწყობად, რაც ნაგებობებსა და გამწვანებას მოიცავს. მშენებლობისათვის გამოყოფილი ტერიტორია 2400 მ2 შეადგენს.
14. მშენებლობისთვის გამოყოფილი მიწის ნაკვეთი რეგისტრირებულია მუნიციპალურ საკუთრებად. არანებაცემობითი განსახლება გათვალისწინებული არ არის.

B. გარემოსდაცვითი კატეგორიები და გარემოსდაცვითი კომპლექსური კვლევა

15. აზიის განვითარების ბანკის დაფინანსებული ყველა პროექტი შესაბამისობაში უნდა იყოს აგბ-ს 2009 წ. უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადთან (SPS, 2009). აგბ-ს მიზანია დაეხმაროს განვითარებად წევრ ქვეყნებს, განვითარების პროექტებში - გარემოსდაცვითი და სოციალური რისკების მოგვარებაში და მოახდინოს ადამიანებზე და გარემოზე პროექტის უარყოფითი ზემოქმედების მინიმუმამდე დაყვანა და შერბილება, იმ შემთხვევაში, თუ ვერ მოხდება პრევენცია. უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადი მოქმედებს აგბ-ის მხარდაჭერით განხორციელებულ ყველა პროექტთან მიმართებაში. აგბ თანამშრომლობს სესხის ამღებებთან, პოლიტიკის პრინციპებისა და მოთხოვნების პრაქტიკაში დანერგვის მიზნით - პროექტის განხილვისა და ზედამხედველობის და პოტენციალის განვითარების მხარდაჭერის საფუძველზე. უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადი უზრუნველყოფს ასევე ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირების და პროექტში ჩართული სხვ მხარეების მონაწილეობის შესაძლებლობას, პროექტის ტექნიკურ პროექტირებასა და განხორციელებაში.
16. საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამა (LCIP) აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (SPS) მიხედვით კლასიფიცირდება „B“ კატეგორიად, ამგვარად, პროექტის ფარგლებში საქმიანობის განსახილველად აუცილებელია პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების (IEE) ჩატარება. აღნიშნული პროექტის გარემოსდაცვითი შეფასება (IEE) მომზადდა საველე ვიზიტების, ტექნიკური პროექტის და არსებული გარემოს ამსახველი ხელმისაწვდომი მასალების

განხილვის, ასევე სპეციალისტებსა და დაინტერესებულ მხარეებთან კონსულტაციის საფუძველზე.

17. წინამდებარე პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების (IEE) მომზადების პროცესში, პროექტთან დაკავშირებული ხედვების და უკუკავშირის მიღების მიზნით, კოვიდ პანდემიის პირობებში შეზღუდული კონტაქტების გამო დაინტერესებულ მხარეებთან Zoom აპლიკაციის მეშვეობით გაიმართა შეხვედრა 2021 წ. 2 აპრილს, 14:00 საათზე. შეხვედრის ოქმი თან ერთვის პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების (IEE) საბოლოო ანგარიშს. შეხვედრის ძირითადი მიზანი იყო დაინტერესებული მხარეების ინფორმირება პროექტთან დაკავშირებით დაგეგმილი ღონისძიებების, გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების და მათი პრევენციის გზებისა და შესაბამისი ღონისძიებების შესახებ, რომელთა განხორციელება მოხდება მოსალოდნელი ზემოქმედების საპროექტო ტერიტორიის ფარგლებში მოქცევის მიზნით და იმისთვის, რომ არ მოხდეს ზემოქმედება საზოგადოებებზე.
18. პროექტის აღმასრულებელი უწყება საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო, ხოლო განმახორციელებელი ორგანიზაციაა მუნიციპალური განვითარების ფონდი (სსიპ საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს დაქვემდებარებაში). აღმასრულებელი ორგანო უზრუნველყოფს გარემოს დაცვის გარანტიების მოთხოვნების გათვალისწინებას სატენდერო და საკონტრაქტო დოკუმენტებში, პროექტის ბიუჯეტში და ზოგადად, პროექტის განხორციელების პროცესში. მშენებლობის ეტაპზე, განმახორციელებელ ორგანოს ეკისრება სრული პასუხისმგებლობა საპროექტო ტერიტორიაზე უსაფრთხოების ზომების დაცვაზე, სათემო დონეზე გამოთქმული საჩივრების მოგვარებაზე (თუკი მოხდება მსგავსი საჩივრების წარმოდგენა) და იმის უზრუნველყოფაზე, რომ კონტრაქტორებმა შეასრულონ კონკრეტული ობიექტის გარემოსდაცვითი მართვის გეგმით (SSEMP) გათვალისწინებული შემარბილებელი ღონისძიებების შესრულება. განმახორციელებელი ორგანო უზრუნველყოფს უსაფრთხოების გარანტიების მოთხოვნებთან შეუსაბამობების დროულ გამოსწორებას.
19. განმახორციელებელ ორგანოს დახმარებას გაუწევს ზედამხედველი კონსულტანტი. გარდა ამისა, კონტრაქტორს მოეთხოვება გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების ოფიცრის სრულ განაკვეთზე აყვანა, რომელიც იმუშავებს ყველა სამუშაოს დასრულებამდე და უზრუნველყოფს კონკრეტული ობიექტის გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (გეგმების) (SSEMP) სრულად შესრულებას, როგორც ფორმით, ასევე შინაარსით. სამშენებლო კომპანიამ გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (EMP) განხორციელების ღირებულება, ასევე შემოთავაზებული შემარბილებელი ღონისძიებები და დამატებითი სამუშაოები (მსგავსი სამუშაოების

შესრულების საჭიროების შემთხვევაში) და კვლევები (თუკი კვლევების განხორციელება წარმოადგენს საჭიროებას განმახორციელებელი ორგანოს აზრით და პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების (IEE) საფუძველზე), უნდა გაითვალისწინოს პროექტისთვის განსაზღვრულ ბიუჯეტში. აღნიშნული დოკუმენტების (IEE/EMP) განხორციელება კონტრაქტორის ვალდებულებას წარმოადგენს. კონტრაქტორებს უნდა ეცნობოთ პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების (IEE) განახლების თაობაზე.

20. მშენებლობის ზემოქმედების შერბილებას უზრუნველყოფს გარემოსდაცვითი მონიტორინგის პროგრამა, გარემოსდაცვით მართვის გეგმით (EMP) გათვალისწინებული ღონისძიებების უზრუნველყოფის გზით, ასევე უნდა განისაზღვროს, საპროექტო ტერიტორიების გარშემო არსებული გარემო და თემები (მსგავსი თემების არსებობის შემთხვევაში) დაცულები არიან თუ არა სათანადოდ. აღნიშნული მოიცავს დაკვირვებების განხორციელებას საპროექტო ტერიტორიაზე და მის მიღმა, ასევე დოკუმენტების შემოწმებას, ისეთი გარემოსდაცვითი პარამეტრების ინსტრუმენტულ მონიტორინგს, როგორცაა ხმაურის დონე, ჰაერის ხარისხი და ა.შ. მაკორექტირებელი საქმიანობის საჭიროება აისახება გარემოსდაცვითი მონიტორინგის ანგარიშებში.

C. ალტერნატიული ვარიანტები

21. კომპლექსის მშენებლობის ადგილი ადგილობრივი მუნიციპალიტეტის მიერ შეირჩა შემდეგი გარემოებების გათვალისწინებით: საკმარისი სივრცე ბიბლიოთეკის და ახალგაზრდული ცენტრის მოწყობისთვის; ხელსაყრელი მდებარეობა ქალაქის კულტურულ ცენტრში, უბნის არსებული ინფრასტრუქტურის გათვალისწინებით, სატრანსპორტო კავშირი და დასახლებულ პუნქტებთან სიახლოვე. მშენებლობისათვის უკვე უზრუნველყოფილია საჭირო კომუნიკაციები. შერჩეული ტერიტორია მუნიციპალურ საკუთრებად არის რეგისტრირებული და შესაბამისად, საჭირო არ იქნება განსახლების პროცედურების ამოქმედება.

22. უმოქმედობა, ან ნულოვანი ალტერნატივა გულისხმობს პროექტის განხორციელებაზე უარის თქმას, ამიტომ ზუგდიდის მოსახლეობისთვის ზემოხსენებული მომსახურების უზრუნველყოფასთან დაკავშირებული პრობლემა გადაუჭრელი რჩება. ამის გარდა, პრობლემად დარჩება მცირე ქალაქებში მობინადრე ურბანული მოსახლეობის რაოდენობის შემცირება და ქალაქებსა და პერი-ურბანულ არეალში ცხოვრების ხარისხის გაუარესება. რაც გამოიწვევს არათანაბარ ეკონომიკურ ზრდას, დასაქმების შეზღუდულ შესაძლებლობას და ცხოვრების დონის გაუარესებას საპროექტო რეგიონში, ასევე გაუარესდება რეგიონული კავშირები და

საზოგადოებრივი ტრანსპორტი, შეიზღუდება ტურიზმის განვითარება, სახეზე იქნება არაადეკვატური ინფრასტრუქტურა და არაეფექტური მომსახურება, გაუარესდება საჯარო სივრცეების ხელმისაწვდომობა, უსაფრთხოება და სხვადასხვა შესაძლებლობების მქონე ხანდაზმულ მოქალაქეებზე, ქალებსა და ბავშვებზე გათვლილი სენსიტიური დიზაინი, არაადეკვაურად განხორციელდება კატასტროფების რისკის მართვის ზომები, გაუარესდება კულტურული მემკვიდრეობის და ეკოლოგიური ობიექტები, არასაკმარისად იქნება წარმოდგენილი რეკრეაციული და პროფესიულ-ტექნიკური საშუალებები, არამიმზიდველი და არასაკმარისი რაოდენობით იქნება წარმოდგენილი ღია საჯარო სივრცეები, შენობებსა და ნაგებობებში სახეზე იქნება დაბალი ენერგოეფექტურობა, შეიზღუდება მუნიციპალური შემოსავლები და რესურსები. ეტაპობრივად, სტაგნაცია და არათანაბარი რეგიონული განვითარება, რეგიონებიდან თბილისში მიგრაცია, გარემოს დეგრადაცია და კლიმატური რისკები გავლენას იქონიებს ტურიზმის პოტენციალზე.

D. არსებული მდგომარეობა

23. ობიექტი მეზარეობს ზუგდიდში, ქვეყნის დასავლეთ ნაწილში, საქართველოს ისტორიულ რეგიონ სამეგრელოში, თბილისიდან დასავლეთით, დაახლოებით 346 კმ მანძილზე და შავი ზღვის სანაპიროდან აღმოსავლეთით 30კმ მანძილზე. ქალაქი წარმოადგენს სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონის ადმინისტრაციულ ცენტრს, საქართველოს სიდიდით მეხუთე ქალაქს და მდებარეობს მდინარე ენგურის მარცხენა სანაპიროზე.
24. ობიექტი მდებარეობს ზვიად გამსახურდიას #7-ში. მას დასავლეთიდან ესაზღვრება მერაბ კოსტავას ქუჩა, ჩრდილო-დასავლეთიდან - დადიანების პარკი და სასახლე, ხოლო სამხრეთ-აღმოსავლეთით - ზუგდიდ #2 საჯარო სკოლა და სკეიტპარკი.
25. პროექტის ფარგლებში არ მოხდება სამუშაოების განხორციელება ან ინტერვენცია კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებზე. თუმცა, ობიექტი მდებარეობს სახელმწიფო მნიშვნელობის კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის - დადიანების ბაღებისა და სასახლეების კომპლექსის - ვიზუალური დაცვის ზონის ბუფერში. მისი ადგილმდებარეობის გამო (ნიკო დადიანის სასახლიდან დაახლოებით 150 მ მანძილზე და ძირითადი სასახლიდან 225 მ მანძილზე), რომელიც სახელმწიფო მნიშვნელობის ძეგლის დაცვის ვიზუალური დაცვის ზონაში არის მოქცეული, პროექტს მოქმედებაში მოჰყავს აზიის განვითარების ბანკის SPS გარემოსდაცვითი პოლიტიკის ფიზიკურ კულტურულ რესურსებთან დაკავშირებული პრინციპი. მიუხედავად ამისა, დაგეგმილი სამუშაოების ხასიათისა და მასშტაბის და ასევე მანძილის გათვალისწინებით, და იქიდან გამომდინარე, რომ კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლი არ მდებარეობს პროექტის პირდაპირი ზემოქმედების ზონაში, EARF-ის შესაბამისად, საჭირო არ იქნება მემკვიდრეობაზე ზემოქმედების შეფასების (HIA) დოკუმენტის მომზადება. თუმცა, პროექტი შეთანხმებულია საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოსთან, და ასევე 22.07.2020

დათარიღებული N12/2298 წერილით მოპოვებულია თანხმობა განსახორციელებელ სამუშაოზე.

26. კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს დასკვნის თანახმად, შემოთავაზებული პროექტი არ დააზიანებს კულტურული მემკვიდრეობის ისტორიულად ჩამოყალიბებულ გარემოს, და ასევე არ შეზღუდავს მის ოპტიმალურ ხილვადობას და აღქმას და შესაბამისად, არ დააკნინებს მის კულტურულ ღირებულებას. ზემოხსენებული საფუძველზე, მისი განხორციელება შესაძლებელია კულტურული მემკვიდრეობის ვიზუალური უსაფრთხოების ზონის ფარგლებში.
27. ზუგდიდის #2 საჯარო სკოლა საპროექტო ობიექტიდან სამხრეთით დაახლოებით 37 მეტრ მანძილზე მდებარეობს.
28. პროექტის ყველზე დიდ ზემოქმედებას დაექვემდებარება კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტები, დადიანების მუზეუმის პერსონალი და ვიზიტორები, და ასევე საჯარო სკოლის მოსწავლეები და მასწავლებლები. პროექტის ზემოქმედება უმეტესწილად მდგომარეობს ხმაურსა და გამონაბოლქვებში და ტრანსპორტის შემოღობვაში. თუმცა, ამ უარყოფითი ზემოქმედების შედეგები შეიძლება მინიმუმამდე იქნას დაყვანილი სათანადო განხორციელებითა და შემამსუბუქებელი ზომებით.
29. ობიექტზე სახეზე არ არის წყლის ობიექტები, ან გადაშენების პირას მყოფი ფლორისა და ფაუნის სახეობები. ქალაქი ზუგდიდი უახლოესი დაცული ტერიტორიიდან (კოლხეთის ეროვნული პარკი) დაახლოებით 25 კმ მანძილზე მდებარეობს.
30. საპროექტო არეალი ცენტრალურ კავკასიაში, კოლხეთის დაბლობზე მდებარეობს. ტექტონური განვითარების კუთხით, ტერიტორიის უდიდესი ნაწილი კოლხეთის ტექტონურ დაბლობს განეკუთვნება, რომელსაც დასავლეთით შავი ზღვის აუზი ესაზღვრება, ხოლო ჩრდილოეთით - ფანავისა და სამგრელოს (ეგრისი) ქედები. ამ ტერიტორიაზე მდებარეობს ფოთი-აცხის და კურზუ-ხიხაძირის ღრმა ტექტონური ნაკერები. ფართოდაა გავრცელებული საშუალო და მიკრო რელიეფის მდინარის ქალისპირა ტერასების ეროზიული ფორმები. სეისმური ზონირების რუკის თანახმად, საქართველო განეკუთვნება 6-9 ზონებს (სეისმური ინტენსივობის მზარდი რიგით, რუკა 5), ხოლო ზუგდიდი მე-8 ზონაში ხვდება (მაღალი სეისმური ინტენსივობის ზონა). ზუგდიდში რეგისტრირებული არ არის არც-ერთი დიდი მიწისძვრა.
31. რაც შეეხება ობიექტის ჰიდროლოგიურ მონაცემებს, უნდა აღინიშნოს, რომ საკვლევ არეალში მოწყობილ ჭაბურღილებში გრუნტის წყლები არ აღმოჩენილა. ობიექტზე ჭაბი წყლის დონე 11.2 მეტრია.
32. ზუგდიდი მდინარე ჩხოუმის ნაპირებზე მდებარეობს, რომელიც სათავეს იღებს სამეგრელოს ქედის სამხრეთ კალთებზე და ჩედინება მდინარე ჯუმში (მდინარე ენგურის მარცხენა შენაკადი) მარჯვენა მხრიდან სოფელ ნეძთან ახლოს. მდინარე ჯუმის სათავე სოფელ ჩხონდობერას სიახლოვეს ზღვის დონიდან 310 მ. სიმაღლეზე მდებარეობს. მდინარე ჯუმი მდინარე ენგურს ერთვის. მდინარის სიგრძეა 61 კმ, საშუალო ქანობით 4.98%. მდინარის აუზის ფართობია 379 კმ². მთელი წლის მანძილზე მდინარე წყალმოვარდნებით ხასიათდება.

33. მდინარე ჩხოლში წარმოადგენს საპროექტო ტერიტორიის უახლოეს წყლის ობიექტს და მისგან 200 მ (პირდაპირ) მანძილზე მდებარეობს. წყლის ობიექტზე პროექტის ზემოქმედება ნაკლებად სავარაუდოა.
34. პროექტის ზემოქმედება მცენარეულ საფარზე უმნიშვნელოა. საპროექტო არეალში მცენარეულობის შეფასების დროს შემდეგი სახეობების რამდენიმე ხე აღირიცხა: კავკასიური ჩიტის ალუბალი (*Celtis Caucasica*), ასპენი (*Populus Tremula*), კედარი (*Cedrus Libani*), პრივატი (*Ligustrum vulgare*), ლეღვი (*Ficus carica*), აღმოსავლური ჩინარი (*Platanus digitifolia*). ობიექტზე წარმოდგენილი არ არის წითელნუსხაში შეტანილი არცერთი სახეობა. პროექტის თანახმად, ობიექტზე გათვალისწინებული არ არის ხის ჭრა.
35. სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონში არის რამდენიმე დაცული ტერიტორია, როგორცაა კოლხეთის ეროვნული პარკი, ბუნების ძეგლი მარტვილის კანიონი, ბუნების ძეგლი მოთენას მღვიმე, ბუნების ძეგლი ბალდას კანიონი, ბუნების ძეგლები ტობას ჩანჩქერი და არსენ ოქროჯანაშვილის მღვიმე. კოლხეთის ეროვნული პარკი ქალაქ ზუგდიდიდან სამხრეთ-დასავლეთით დაახლოებით 26 კმ-ში მდებარეობს. კომპლექსის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროცესში მოსალოდნელი არ არის არანაირი ზემოქმედება დაცულ ტერიტორიებზე, ზურმუხტის ზონებზე და სახელმწიფო სატყეო ტერიტორიებზე. უახლოესი ფრინველების სპეციალური დაცული ტერიტორიაა (SPA) ჭურია, რომელიც ქალაქ ზუგდიდიდან სამხრეთ-დასავლეთით 29კმ-ში მდებარეობს, ხოლო უახლოესი ფრინველების მნიშვნელოვანი არეალია (IBA) კოლხეთი, რომელიც ქალაქ ზუგდიდიდან სამხრეთ-დასავლეთით 20-25 კმ-ში მდებარეობს.

E. ძირითადი ზემოქმედების იდენტიფიკაცია

- 36 პროექტის განხორციელებას დადებითი ზემოქმედება ექნება ქალაქ ზუგდიდის ეკონომიკურ განვითარებაზე, რაც ტურიზმის სექტორში შეტანილი წვლილის მეშვეობით განხორციელდება. პროექტი ხელს შეუწყობს ადგილობრივი მოსახლეობის საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებას.
- 37 განხილულ იქნა წინა სამშენებლო ღონისძიებების შესაძლო ეფექტი გარემოზე: კონტრაქტორის ოფისის აგება, აუცილებელი ადჰურვილობის განთავსება, ადგილის მომზადება და მისასვლელელების შესაბამისობა; აღნიშნული ღონისძიებები არ გამოიწვევს გარემოს არსებული პირობების გაუარესებას.
- 38 პროექტის განხორციელების პროცესში მოსალოდნელია შემდეგი ზეგავლენა

გარემოზე: ხმაური, ვიბრაცია, მტვერი, თხევადი და მყარი ნარჩენები. მშენებლობის ეტაპზე მოსალოდნელი ზემოქმედება მოკლევადიანია (პროექტის სავარაუდო ხანგრძლივობა 15 თვეს შეადგენს) და არ გამოიწვევს არსებული პირობების გაუარესებას.

- 39 სამშენებლო სამუშაოები გულისხმობს მანქანა-მექანიზმების გამოყენებას, როგორცაა ბულდოზერები, ექსკავატორები, გრეიდერები, რომლებიც საჭიროა მიწის და სხვა სამუშაოებისათვის, და ასევე სამშენებლო მასალებისა და მუშახელის ტრანსპორტირებისათვის საჭირო სატრანსპორტო საშუალებების და აღჭურვილობის ოპერირებას. ყველა ზემოხსენებული მანქანა-მექანიზმის და სატრანსპორტო საშუალების ექსპლუატაცია იწვევს გამონაბოლქვების ემისიას, როგორცაა ნახშირბადის მონოქსიდი (მხუთრი), NO_x, SO₂, ნახშირწყალბადები, და შეწონილი ნაწილაკები. ემისიებისა და მტერის წარმოქმნას შესაძლოა ზემოქმედება ჰქონდეს ობიექტის სიახლოვეს მდებარე სახლებსა და დასახლებულ პუნქტებზე, რომლებიც მასალების ტრანსპორტირების მარშრუტების გასწვრივ მდებარეობს.
- 40 ხმაურისა და ვიბრაციის დონე გაიზრდება სამშენებლო სამუშაოების დროს ტექნიკის, ბულდოზერების, ექსკავატორების, გრეიდერების, ავტომანქანების და ტრანსპორტირებისათვის საჭირო აღჭურვილობის ოპერირებისას. სამშენებლო ტექნიკა გამოირჩევა ხანგამომშვებითი მობილურობით და ხმაურის მაღალი დონით (რომელიც 80-90 დეციბელს აღწევს 5 მ. მანძილზე).
- 41 ხმაური და ვიბრაცია შეაწუხებს საჯარო სკოლის პერსონალსა და მოსწავლეებს, ადგილობრივ მოსახლეობას და დადიანების სასახლის ვიზიტორებს. ხმაურმა და ვიბრაციამ შესაძლოა ზემოქმედება მოახდინოს მასალის ტრანსპორტირების მარშრუტების გასწვრივ არსებულ დასახლებებზე. ხმაური დამახასიათებელია ნებისმიერი სამშენებლო საქმიანობისათვის.
- 42 პროექტის განხორციელებისას მინიმალურ დონეზე იქნება ზედაპირული და გრუნტის წყლების დაბინძურების რისკი. ობიექტი მდინარე ჩხოუშიდან 200 მ მანძილზე მდებარეობს. საკვლევ არეალში მოწყობილ ჭაბურღილებში გრუნტის წყლები არ აღმოჩენილა. ობიექტზე ჭაში წყლის დონე 11.2 მეტრია.
- 43 პროექტის ზემოქმედება მცენარეულ საფარზე უმნიშვნელოა. ამჟამად, პროექტი არ ითვალისწინებს ხის ჭრას სამშენებლო სამუშაოების გამო.
- 44 პროექტის ფარგლებში არ მოხდება სამუშაოების განხორციელება ან ინტერვენცია კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებზე. თუმცა, ობიექტი მდებარეობს სახელმწიფო მნიშვნელობის კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის - დადიანების ბაღებისა და სასახლეების კომპლექსის - ვიზუალური დაცვის ზონის ბუფერში. მისი ადგილმდებარეობის გამო (ნიკო დადიანის სასახლიდან დაახლოებით 150 მ მანძილზე და ძირითადი სასახლიდან 225 მ მანძილზე) (იხ. გამოსახულება 8), რომელიც სახელმწიფო მნიშვნელობის ძეგლის დაცვის ვიზუალური დაცვის ზონაში არის მოქცეული, პროექტს მოქმედებაში მოჰყავს

აზიის განვითარების ბანკის SPS გარემოსდაცვითი პოლიტიკის ფიზიკურ კულტურულ რესურსებთან დაკავშირებული პრინციპი. მიუხედავად ამისა, დაგეგმილი სამუშაოების ხასიათისა და მასშტაბის და ასევე მანძილის გათვალისწინებით, და იქიდან გამომდინარე, რომ კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლი არ მდებარეობს პროექტის პირდაპირი ზემოქმედების ზონაში, EARF-ის შესაბამისად, საჭირო არ იქნება მემკვიდრეობაზე ზემოქმედების შეფასების (HIA) დოკუმენტის მომზადება. თუმცა, პროექტი შეთანხმებულია საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოსთან, და ასევე 22.07.2020 დათარიღებული N12/2298 წერილით მოპოვებულია თანხმობა განსახორციელებელ სამუშაოებზე.

- 45 კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს დასკვნის თანახმად, შემოთავაზებული პროექტი არ დააზიანებს კულტურული მემკვიდრეობის ისტორიულად ჩამოყალიბებულ გარემოს, და ასევე არ შეზღუდავს მის ოპტიმალურ ხილვადობას და აღქმას და შესაბამისად, არ დააკნინებს მის კულტურულ ღირებულებას. ზემოხსენებული საფუძველზე, მისი განხორციელება შესაძლებელია კულტურული მემკვიდრეობის ვიზუალური უსაფრთხოების ზონის ფარგლებში.
- 46 ექსპლოატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ზემოქმედება გარემოზე შესაძლოა გამოიწვიოს მოწყობილი ინფრასტრუქტურის მოვლა-პატრონობის (სამუშაოებმა), რაც დაკავშირებული იქნება მყარი ნარჩენების წარმოქმნასთან და ჩამდინარე წყლით დაბინძურებასთან.

F. ძირითადი მართვა და შემარბილებელი ღონისძიებები

47. პროექტის აღმასრულებელი უწყებამ საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო, ხოლო განმახორციელებელი ორგანიზაცია მუნიციპალური განვითარების ფონდი (სსიპ საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს დაქვემდებარებაში). აღმასრულებელი ორგანო უზრუნველყოფს გარემოს დაცვის გარანტიების მოთხოვნების გათვალისწინებას სატენდერო და საკონტრაქტო დოკუმენტებში, პროექტის ბიუჯეტში და ზოგადად, პროექტის განხორციელების პროცესში. მშენებლობის ეტაპზე, განმახორციელებელ ორგანოს ეკისრება სრული პასუხისმგებლობა საპროექტო ტერიტორიაზე უსაფრთხოების ზომების დაცვაზე, სათემო დონეზე გამოთქმული საჩივრების მოგვარებაზე (თუკი მოხდება მსგავსი საჩივრების წარმოდგენა) და იმის უზრუნველყოფაზე, რომ კონტრაქტორებმა შეასრულონ კონკრეტული ობიექტის გარემოსდაცვითი მართვის გეგმით (SSEMP) გათვალისწინებული შემარბილებელი ღონისძიებების შესრულება.

განმახორციელებელი ორგანო უზრუნველყოფს უსაფრთხოების გარანტიების მოთხოვნებთან შეუსაბამობების დროულ გამოსწორებას.

48. განმახორციელებელ ორგანოს დახმარებას გაუწევს ზედამხედველი კონსულტანტი „Eptisa“. კონსულტანტი განმახორციელებელი ორგანოს იურიდიული წარმომადგენელია და კისრულობს კონტრაქტორის საქმიანობის და სამუშაოების პროფესიონალური ზედამხედველობის პასუხისმგებლობას - მგფ-ს სახელით. იგი უზრუნველყოფს კონტრაქტორის მკაცრ შესაბამისობას დეტალური პროექტის, ტექნიკური სპეციფიკაციების მოთხოვნებთან, გარემოსდაცვითი, სოციალური და გენდერული დოკუმენტაციის პირობების დაცვას, ახორციელებს სამშენებლო კონტრაქტების ადმინისტრირებას და იცავს სამუშაოების შესაბამისობას სამშენებლო კონტრაქტების დებულებებთან.
49. მშენებლობის დაწყებამდე, კონტრაქტორმა უნდა აწარმოოს გარკვეული კვლევები და მოამზადოს გარემოს დაცვითი გეგმები, მათ შორის: კონკრეტული ობიექტის გარემოსდაცვითი მართვის გეგმა (SSEMP), სატრანსპორტო მოძრაობის მართვის გეგმა, ხმაურის და ვიბრაციის მართვის გეგმა, მოსაჭრელი ხეების ინვენტარიზაცია (საჭიროების შემთხვევაში), ნარჩენების მართვის გეგმა (WMP), აზბესტის შემცველი ნარჩენების მართვის გეგმა (საჭიროების შემთხვევაში), ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების მართვის გეგმა, საგანგებო სიტუაციების მართვის გეგმა, სამშენებლო მოედნის მართვის გეგმა, ნიადაგის ნაყოფიერი (ზედა) ფენის მართვის გეგმა (საჭიროების შემთხვევაში) და ანგარიში ჰაერში გამოყოფილი სახიფათო ნივთიერებების მუდმივი წყაროების შესახებ (საჭიროების შემთხვევაში). კონტრაქტორი ასევე ვალდებულია, რომ მოამზადოს შესაბამისი დოკუმენტი/გეგმა და ჩაატაროს კვლევა, დამკვეთის მოთხოვნების შესაბამისად - სამშენებლო სამუშაოების წარმოების პროცესში.
50. სამშენებლო სამუშაოების წარმოების პროცესში კონტრაქტორი ასევე ვალდებულია შეიმუშაოს და რეგულარულად რედაქტირება გაუკეთოს (საჭიროებისამებრ) ნებისმიერი სხვა დოკუმენტი/გეგმა და ჩაატაროს ნებისმიერი სხვა საჭირო კვლევა, დამკვეთის მოთხოვნისამებრ.
51. კონტრაქტორმა უნდა დაიქირავოს გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების პერსონალი, რომელიც პასუხისმგებელი იქნება კონკრეტული ობიექტის გარემოს დაცვითი მართვის გეგმის (SSEMP) შემუშავებაზე, რაც უნდა შეესაბამებოდეს უსაფრთხოების მოთხოვნებს, კონკრეტული ობიექტის გარემოს დაცვითი მართვის გეგმის (SSEMP) განხორციელებას და ჯანმრთელობის, გარემოს დაცვის და უსაფრთხოების საკითხებთან დაკავშირებულ საკონტრაქტო დებულებებს, ასევე უნდა მოხდეს თემებიდან მიღებული საპროექტო ტერიტორიის დონეზე გამოთქმული პრეტენზიები/საჩივრების მოგვარება, კოორდინაცია პროექტის განმახორციელებელ უწყებასთან და შესაბამისი ინფორმაციის მიწოდება მგფ-ს და მშენებლობის ზედამხედველობის კონსულტანტისთვის.
52. კონტრაქტორმა ასევე უნდა მოახდინოს საპროექტო ტერიტორიებზე სამუშაოების

დაწყებამდე არსებული მდგომარეობის დოკუმენტირება, საბაზისო გარემოსდაცვითი პირობების დადგენა, ველზე- და/ან საპროექტო ტერიტორიის დონეზე გამოთქმული პრეტენზიების/საჩივრების მოგვარება, ყოველთვიური მონიტორინგის ანგარიშების წარდგენა დამკვეთის/ინჟინრისთვის (მგვ), საინჟინრო და ადმინისტრაციული კონტროლის განხორციელება მომუშავე პირების და თემების უსაფრთხოების და ჯანმრთელობის უზრუნველყოფის მიზნით, დამკვეთის/ინჟინრის დახმარება უსაფრთხოებასთან, ჯანმრთელობასთან და სამუშაო სტანდარტებთან დაკავშირებით ცნობიერების ამაღლებაში და პროექტის ზედამხედველი კონსულტანტების მიერ გაცემული რეკომენდაციების შესრულება.

53. შედარებით ზომიერი ზემოქმედება დაკავშირებულია მტვრის ემისიასთან. აღნიშნული დროებით ზემოქმედებას წარმოადგენს და მისი შერბილება უნდა მოხდეს შემდეგი ღონისძიებების გამოყენების საფუძველზე: დემპფირება მფრქვევანებიანი წყალ ცისტერნებისა და სხვა ტექნიკური საშუალებების გამოყენებით; ტრანსპორტირებადი მასალების გადახურვა/დასველება, მტვრის შესამცირებლად; ნაგებობების, მექანიზმების და სატრანსპორტო საშუალებების სათანადო მდგომარეობის უზრუნველყოფა, გამონაბოლქვის მინიმუმამდე დაყვანის მიზნით; კვამლის გამომცემი სატრანსპორტო საშუალებები და აღჭურვილობა არ დაიშვება და უნდა მოხდეს მათი შეკეთება, ან გაყვანა საპროექტო ტერიტორიიდან და ა.შ.
54. ხმაურის დონის შესამცირებლად უნდა მოხდეს შემდეგი ღონისძიებების გატარება: ხმაურის გამომწვევი სამუშაოების განხორციელება მხოლოდ დღის განმავლობაში; ხმაურიანი სამუშაოების განხორციელების შეზღუდვა - პარალელურად; საჭიროების შემთხვევაში უნდა მოხდეს პერსონალის აღჭურვა შესაბამისი დამცავი აღჭურვილობით; გაფრთხილების გაცემა უნდა მოხდეს დროულად - შესაბამისი, სოციალური ობიექტების მიმართ, ისეთი ხმაურიანი სამუშაოების განხორციელების პერიოდების შესახებ, როგორცაა მაგალითად ექსკავაცია და სხვ.
55. კონტრაქტორმა წინასწარ უნდა განსაზღვროს სამშენებლო მექანიზმების მოძრაობის მარშრუტები და ასახოს ისინი სატრანსპორტო მოძრაობის მართვის გეგმაში. მექანიზმების მოძრაობა კონკრეტულ მარშრუტებზე უნდა განხორციელდეს კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებიდან მაქსიმალურად მოშორებით.
56. პროექტის განხორციელების პროცესში ხეების მოჭრის აუცილებლობის შემთხვევაში, დარგვა უნდა განხორციელდეს შემდეგი თანაფარდობით: ჩვეულებრივი ხეების შემთხვევაში - 1:3, ხოლო წითელი ნუსხის ხეების შემთხვევაში - 1:10. გადაშენების პირას მყოფთან მიახლოებული, ან მოწყვლადი სახეობების შემთხვევაშიც, იმოქმედებს იგივე თანაფარდობა: 1:10, ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის (IUCN) წითელი ნუსხის მიხედვით. გადაშენების პირას მყოფი, ან გადაშენების პირას მყოფი კრიტიკულად მნიშვნელოვანი სახეობების მოჭრა დაუშვებელია. საკომპენსაციო თანხები გაიცემა პროექტის ფარგლებში, საკომპენსაციო მოქმედებებს

განახორციელებს მშენებელი კონტრაქტორიც. ხეების მოჭრა უნდა განხორციელდეს დანიშნული სპეციალისტის ზედამხედველობის ქვეშ.

57. კონტრაქტორი კოორდინაციას გაუწევს სამშენებლო სამუშაოების გრაფიკის შეთანხმებას ახლომდებარე შენობების მობინადრეებთან, დადიანების კომპლექსის ადმინისტრაციასთან, საჯარო დაწესებულებებთან, საჯარო სკოლასთან და ა.შ.
58. კოსტავას ქუჩის მისასვლელიდან გამოყენებული იქნება ამწე, რათა თავიდან იქნას აცილებული მასალების ტრანსპორტირება ზვიად გამსახურდიას გამზირის საფეხმავლო ნაწილის გავლით, რომელიც კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლ დადიანების სასახლეს ესაზღვრება.
59. მშენებელი კონტრაქტორი უზრუნველყოფს ხმაურის და ვიბრაციის დონეების ინსტრუმენტულ გაზომვას და მონიტორინგს სამუშაოების წარმოების პროცესში და განახორციელებს შემამსუბუქებელ ზომებს, რათა ხმაურისა და ვიბრაციის დონეები ადგილობრივი და საერთაშორისო სტანდარტების ფარგლებში მოაქციოს.
60. მშენებელ კონტრაქტორს მოეთხოვება მშენებლობის შემდგომი დასუფთავების განხორციელება და სამშენებლო ობიექტების აღდგენა სამუშაოების წინა ან უფრო მაღალ დონემდე. განმახორციელებელი ორგანოს დამადასტურებელი შეტყობინება, იმის თაობაზე რომ ყველა სახის სამუშაო და დასუფთავება დამაკმაყოფილებლად შესრულდა „სამუშაოების მიღება-ჩაბარების“ ნაწილს და გადახდისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს.
61. ჰაერის დაბინძურების თავიდან ასაცილებლად, ობიექტის ირგვლივ მოეწყობა მტვრის დამჭერი ბადეები.
62. სამშენებლო სამუშაოების პერმანენტული მონიტორინგი უზრუნველყოფილი იქნება, რათა აღმოჩენილი და დროულად თავიდან აცილებული იქნას ნებისმიერი უარყოფითი ზემოქმედება დადიანების სასახლეებისა და ბაღების კომპლექსზე, რომელიც კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლს წარმოადგენს.
63. ურბანულ არეალში სკოლის მიმდებარედ მსხვილმასშტაბიანი სამშენებლო სამუშაოების წარმოებისას არსებობს უსაფრთხოების რისკების გარკვეული რაოდენობა, შესაბამისად მუშახელისა და მოქალაქეების უსაფრთხოების დასაცავად საჭირო იქნება სიფრთხილის გამოჩენა. მშენებელი კონტრაქტორი მართავს მოსახლეობის ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების რისკებს IFC-ის ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების EHS სახელმძღვანელოების შესაბამისად..

G. მონიტორინგი

- 64 ქვემოთ წარმოდგენილი საკითხები ექვემდებარება რეგულარულ შემოწმებასა და შეფასებას, გარემოსდაცვითი მონიტორინგის განხორციელების პროცესში:
 - მტვრის გავრცელება, გამონახოლქვის კვამლი (NO_x, SO₂, CO) სამშენებლო ბანაკსა და ობიექტზე, სატრანსპორტო მარშრუტები, კულტურული მემკვიდრეობის და სხვა მგრძობიარე (სოციალური) ობიექტები ინტენსიური

ოპერირებისა და სატრანსპორტო საშუალებების მოძრაობის პროცესში, განსაკუთრებით, მშრალ და ქარიან ამინდში - სამუშაო დღის დასაწყისში და/ან პრეტენზიების შემთხვევაში;

- ხმაურის და ვიბრაციის გავრცელება მგძნობიარე (სოციალურ) ობიექტებზე, კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების, საჯარო სკოლის და საცხოვრებელი სახლების ჩათვლით;
- სატრანსპორტო მოძრაობა მასალების და ნარჩენების ტრანსპორტირების მარშრუტების გასწვრივ;
- ნიადაგის და გრუნტის ხარისხი სამშენებლო ბანაკებისა და ობიექტების, მასალებისა და ნარჩენების განთავსებისთვის განკუთვნილი ადგილების მიმდებარე ტერიტორიებზე - ვიზუალური დაკვირვების წარმოება სამუშაო დღის ბოლოს და ლაბორატორიული შემოწმება - მოცულობით დაღვრის შემთხვევაში;
- მოხსნილი გრუნტის და ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის დროებითი განთავსება სამშენებლო ტერიტორიაზე და გრუნტის განთავსების ადგილები - ყოველ დღე, მიწის სამუშაოების დასრულების შემდეგ;
- ნარჩენების მართვა და ზეთის და საპოხი მასალები სამშენებლო ბანაკებსა და ობიექტებზე, ნარჩენების დროებითი განთავსების ადგილები - ყოველი სამუშაო დღის დასრულების ბოლოს და წარმოებული და გატანილი ნარჩენების მოცულობების შესახებ არსებული დოკუმენტების შემოწმება;
- მისასვლელი გზის ტექნიკური მდგომარეობა, თავისუფალი მოძრაობის შესაძლებლობა სატრანსპორტო მარშრუტების დერეფნებში - ინტენსიური სატრანსპორტო ოპერირების დროს;
- შრომის უსაფრთხოება სამუშაო ტერიტორიაზე - ვიზუალური დაკვირვებით - ყოველი სამუშაოს დაწყებამდე და ობიექტზე წარმოებული სწავლების (ტრენინგების) შესახებ არსებული დოკუმენტების და ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების ყოველდღიური იარაღების ყუთის შემოწმება.

H. დასკვნები და რეკომენდაციები

65. ქვე-პროექტი შეფასდა საქართველოს კანონმდებლობისა და აგბ-ს უსაფრთხოების პოლიტიკის საფუძველზე. დოკუმენტის მომზადების სტადიაზე განსაზღვრულ იქნა გარემოზე შესაძლო ზემოქმედების რისკები და შემუშავებულ იქნა შესაბამისი შემამსუბუქებელი ზომები
66. ზვიად გამსახურდიას სახელობის ახალგაზრდული ცენტრის, საპრეზიდენტო ბიბლიოთეკისა და მუზეუმის მშენებლობა ქალაქ ზუგდიდში მნიშვნელოვანი ხასიათის უარყოფით ზემოქმედებას არ გამოიწვევს. მოსალოდნელი ზემოქმედება ძირითადად დაკავშირებული იქნება მშენებლობასთან და შესაძლებელი იქნება მათი სტანდარტულ დონეებამდე დაყვანა, გარემოსდაცვითი მართვის გეგმით (EMP)

რეკომენდირებული შემარბილებელი ღონისძიებების ჩართვის, ან გამოყენების და შესაბამისი პროცედურების საფუძველზე. მოსალოდნელი ზემოქმედება გარემოზე - ექსპლოატაციის ეტაპზე, დაკავშირებული იქნება ინფრასტრუქტურის მოვლა-პატრონობასთან და მყარი ნარჩენების და ჩამდინარე წყლის წარმოქმნასთან.

67. ვინაიდან საპროექტო ტერიტორია კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის დაცვის ვიზუალური დაცვის ზონაში არის მოქცეული, პროექტი შეთანხმებულიასაქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოსთან, (იხ. დანართი C), და მოთხოვნებთან შესაბამისობა მათი ხელმძღვანელობით იქნება უზრუნველყოფილი. დამატებით, რეკომენდებულია კულტურული მემკვიდრეობის ექსპერტის/არქიტექტორის ჩართვა, რათა მან განახორციელოს საბოლოო პროექტისა და კონტრაქტორის დოკუმენტაციის შემოწმება.
68. მშენებლობის ზემოქმედების შერბილებას უზრუნველყოფს გარემოსდაცვითი მონიტორინგის პროგრამა, რაც უზრუნველყოფს გარემოსდაცვითი მართვის გეგმით (EMP) გათვალისწინებული ღონისძიებების განხორციელებას და განსაზღვრავს, საპროექტო ტერიტორიების გარშემო არსებული გარემო და თემები (არსებობის შემთხვევაში), სათანადოდ არიან დაცულები, თუ არა. აღნიშნული მოიცავს ობიექტზე დაკვირვებების განხორციელებას, დოკუმენტების შემოწმებას, ისეთი გარემოსდაცვითი პარამეტრების ინსტრუმენტულ მონიტორინგს, როგორცაა ხმაურის დონეები, ჰაერის ხარისხი და ა.შ. გამოსასწორებელი სამუშაოების საჭიროება აისახება გარემოსდაცვითი მონიტორინგის ანგარიშებში.
69. პროექტის ფარგლებში განსახორციელებელი სამუშაოები არ იწარმოება დაცულ ტერიტორიებზე, ზურმუხტის ზონებზე და სახელმწიფო სატყეო ტერიტორიებზე.
70. ქვემოთ წარმოდგენილი რეკომენდაციები უნდა შესრულდეს პროექტთან მიმართებაში, იმისთვის, რომ არ მოხდეს მნიშვნელოვანი ხასიათის ზემოქმედება:
- წარმოდგენილი დოკუმენტი (IEE) გარემოსდაცვით მართვის გეგმასთან (EMP) ერთად, უნდა შევიდეს სატენდერო და საკონტრაქტო დოკუმენტებში;
 - პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების (IEE) განახლება/შესწორება უნდა მოხდეს კონტრაქტორების სამუშაო მეთოდოლოგიის საფუძველზე და/ან მოულოდნელი ზემოქმედების შემთხვევაში, უნდა მოხდეს სამუშაო მოცულობების, განლაგების, ან ადგილმდებარეობის ცვლილება;
 - კონტრაქტორებმა უნდა წარმოადგინონ კონკრეტული ობიექტების გარემოსდაცვითი მართვის გეგმები (SSEMP) და სამუშაოები არ უნდა დაიწყონ მანამ, სანამ აღნიშნულ გეგმებს არ დაამოწმებს განმახორციელებელი უწყება (პროექტის განმახორციელებელი ერთეული);
 - არსებული მასალები, რომლებიც ექვემდებარებიან დემონტაჟს, უნდა შემოწმდეს სახიფათო შემცველობაზე. ასევე უნდა მოხდეს ნარჩენების განკარგვის, შენახვის, ტრანსპორტირების და გატანის სამოქმედო გეგმის მომზადება, კონტრაქტორების ინფორმირება აღნიშნულის თაობაზე და მკაცრი მონიტორინგი - პროექტის განხორციელების პროცესში;

- (მყარი და თხევადი) ნარჩენების სპეციალურად გამოყოფილ ტერიტორიაზე/ობიექტზე განთავსება და გატანა (დაყრა თავისუფალ მიწის ნაკვეთზე დაუშვებელია);
- უსაფრთხოების ღონისძიებების შემოღება კონტრაქტორისთვის, კონტრაქტის მინიჭების შემდეგ;
- გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (EMP) განხორციელების მკაცრი ზედამხედველობა;
- კონტრაქტორების მიერ კვალიფიცირებული გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების ოფიცრების დანიშვნის უზრუნველყოფა, სამუშაოების დაწყებამდე;
- რეგულარული დოკუმენტირება და ანგარიშგება, პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების (IEE) დოკუმენტის მოთხოვნების შესაბამისად;
- მუდმივი კონსულტაციების ჩატარება დაინტერესებულ მხმარებთან;
- ინფორმაციის გამჟღავნება დროულად და საჩივრების მოგვარების მექანიზმის დაარსება;
- კონტრაქტორების, მათ შორის, ქვეკონტრაქტორების ჩართვა, საჩივრების მოგვარების მექანიზმის პირველ დონეზე; და
- MPD-ის, პროექტის განმახორციელებელი უწყების წარმომადგენლებმა, ზედამხედველობის კონსულტანტებმა და კონტრაქტორებმა უნდა უზრუნველყონ გარემოს და ადამიანების დაცვა ნებისმიერი ზემოქმედებისაგან, პროექტის განხორციელების პროცესში.

II. შესავალი

A. ზოგადი ინფორმაცია

71. აზიის განვითარების ბანკმა (აგბ) და საქართველოს მთავრობამ მოახდინეს უბრანული სექტორის ოპერირების რეორიენტირება, საქართველოში განვითარებადი, საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქებისთვის ინტეგრირებული და პროგრამული გადაწყვეტილებების მიღების მიზნით. აღნიშნული ეხება ეკონომიკურად კონკურენტუნარიან, სოციალურად ინკლუზიურ და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით მდგრად ქალაქებს¹. 2016 წ. ნოემბრიდან, აგბ მხარს უჭერს მთავრობას უბრანული განვითარების მიმართ ინტეგრირებული და მონაწილეობითი მიდგომის შემუშავების პროცესში. აღნიშნული გამოიხატება შერჩეული უბრანული ტერიტორიების კლასტერების გაუმჯობესებულ სტრატეგიულ დაგეგმარებაში, უფრო დაბალანსებული რეგიონული განვითარების მისაღწევად - ინტეგრირებული უბრანული სამოქმედო გეგმების (IUAPs)² მომზადების გზით, რის საფუძველზეც, მთავრობამ მოახდინა მნიშვნელოვანი უბრანული ინვესტიციების პრიორიტეტებად დაყოფა აგბ-სთვის, ტექნიკურ-ეკონომიკური კვლევების და უსაფრთხოების კომპლექსური კვლევის ანგარიშების დაწინაურების საფუძველზე. აღნიშნული მოიცავს ინტეგრირებულ გადაწყვეტილებებს, რასაც მოაქვს თანა-სარგებელი მოქალაქეებისთვის, უბრანული კლასტერების განვითარების პროცესში. ეს შესაძლოა იყოს წყალმომარაგების, კანალიზაციის და სანიტარული პირობების (რაც ასევე გულისხმობს არა-ქსელურ გადაწყვეტებს), უბრანული ტრანსპორტის და მობილობის (მათ შორის არა მოტორიზებული და საზოგადოებრივი ტრანსპორტის), მყარი ნარჩენების მართვის, ეკონომიკური დერეფნების, კულტურული და ისტორიული მემკვიდრეობის დაცვის, წყალდიდობების მართვის და სადრენაჟე სისტემების, საბავშვო ბაღების, სპორტული კომპლექსების, უბრანული უსაფრთხოების და მრავალი სხვა საკითხების გაუმჯობესებას.
72. დაბალანსებული რეგიონული განვითარების დაჩქარებისთვის, პრიორიტეტი მიენიჭა საბაზისო უბრანული სერვისების და ტრანსპორტის ხელშეწყობას, განსაკუთრებით, პატარა და რეგიონულ ქალაქებში, რომლებიც პოტენციურად წარმოადგენენ ტურიზმის, აგრობიზნესის, რეგიონული ვაჭრობის ცენტრებს და ეკონომიკური ზრდის ძირითად მამომრავებელ ძალებს. აუცილებელია, რომ განხორციელდეს მართვის და შესაძლებლობების განვითარების ინტეგრირება აღნიშნულ პროექტებში, უფრო ძლიერი შედეგების მისაღწევად და ინფრასტრუქტურული პროექტების საოპერაციო და ფინანსური მდგრადობის უზრუნველყოფის მიზნით.

1 აგბ-ის 2012-2020 წლების უბრანული ოპერირების გეგმა ხელს უწყობს კონკურენტუნარიანი, ინკლუზიური და მწვანე ქალაქების ზრდას, ქალაქების მახასიათებლების გაუმჯობესების მიზნით - ეკონომიკურ, თანასწორობის და გარემოს დაცვის (3Es) ფრონტებზე. აღნიშნული ფოკუსირებულია 3 ინოვაციურ მიდგომაზე, რაც ემსახურება საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების განვითარებას და წარმოადგენს გრძელვადიან პროცესს, რისი მიღწევაც შესაძლებელია ინვესტიციების ინტეგრირებული დაგეგმვის და განხორციელების საშუალებით.

2 <https://www.adb.org/sites/default/files/project-documents/49367/49367-001-tcr-en.pdf>

73. მთავრობის შემოთავაზებას წარმოადგენს საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამა (LCIP), ურბანული და ტურისტული ინფრასტრუქტურის და სერვისების გაუმჯობესების მიზნით - მთელი საქართველოს მასშტაბით. აღნიშნული პროგრამა (LCIP) ხელს შეუწყობს ურბანული ტერიტორიების კლასტერების სიცოცხლიუნარიანობის გაუმჯობესებას, ერთმანეთთან დაკავშირებული შემდეგი სახის შედეგების მიღწევის გზით:

(i) ურბანული ინფრასტრუქტურის და სერვისების გაუმჯობესებული ადეკვატურობა და ეფექტიანობა;

(ii) რეგიონული ტურისტული კლასტერების გაუმჯობესებული ხელმისაწვდომობა, დაკავშირებადობა და მიმზიდველობა;

(iii) გაძლიერებული ინსტიტუციური შესაძლებლობა ურბანული ინფრასტრუქტურის და სერვისების განხორციელებისა და მართვისთვის;

(iv) გაუმჯობესებული ხელმისაწვდომობა ხარისხიან სკოლამდელ ინფრასტრუქტურაზე; გაუმჯობესებული გარემო: ახალი სათამაშო მოედნები ზრდის ბავშვების მოტორიკულ უნარებს; უსაფრთხო შენობა: ხანძარსაწინააღმდეგო და უსაფრთხოების სისტემების გათვალისწინებით; სუფთა და განახლებული სანიტარული ინფრასტრუქტურა, საპირფარეშოს და სამზარეულოს ჩათვლით;

(v) საბავშვო ბაღის შენობის გაუმჯობესებული გეგმარება; გაზრდილი სივრცე ბავშვისა და მასწავლებლისთვის; ენერგო-ეფექტური საბავშვო ბაღის შენობები;

(vi) საგანმანათლებლო და სამუშაო პირობების გაუმჯობესება ბავშვებისა და მასწავლებლებისთვის საბავშვო ბაღში;

(vii) გაუმჯობესებული ხელმისაწვდომობა ინკლუზიური, ბავშვის ინდივიდუალიზმზე მორგებული ხარისხიანი განათლება;

(viii) სოციალური ზემოქმედება: მოსახლეობის შემოსავლის ზრდა განხორციელების ეტაპზე (მუშების დასაქმება) და მშენებლობის შემდეგ;

(ix) ცხოვრების ჯანსაღი სტილის დანერგვა მოსახლეობაში, რაც ასევე შეამცირებს ახალგაზრდების დამოკიდებულებას ნარკოტიკებზე და ალკოჰოლზე;

(x) ახალი სპორტული კომპლექსები, რაც გამოიწვევს სპორტსმენების წარმატებების ზრდას. ეს განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იქნება რეგიონებში მცხოვრები ახალგაზრდებისთვის, რადგან სწორედ თემების წარმომადგენლებს აქვთ ხშირად მნიშვნელოვანი წარმატებები საერთაშორისო ასპარეზზე სპორტის სხვადასხვა სახეობებში, მათ შორის წყალბურთში, სინქრონულ ცურვაში და ა.შ.

74. ზვიად გამსახურდიას სახელობის ახალგაზრდული ცენტრის, საპრეზიდენტო ბიბლიოთეკისა და მუზეუმის მშენებლობა ქალაქ ზუგდიდში ერთ-ერთი ქვეპროექტია, რომელიც განხორციელდა საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების ინვესტიციის პროგრამის ფარგლებში.

B. პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების მიზანი

75. ზვიად გამსახურდიას სახელობის ახალგაზრდული ცენტრის, საპრეზიდენტო ბიბლიოთეკისა და მუზეუმის მშენებლობა ქალაქ ზუგდიდში პროექტის პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასება (IEE) განხორციელდა შემოთავაზებული საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამის (LCIP) მომზადების კონტექსტში და აგბ-ს სახელმძღვანელო პრინციპებისა და უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (SPS 2009) მოთხოვნების დაკმაყოფილების მიზნით, ასევე საქართველოს გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის შესაბამისად. პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასება (IEE) მოიცავს პროექტის ფარგლებში შემოთავაზებულ ყველა ფიზიკურ აქტივობას.
76. საქართველოს გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის თანახმად, პროექტით გათვალისწინებული სამშენებლო სამუშაოებით გარემოსდაცვითი სკრინინგის, ან გარემოზე ზემოქმედების შეფასების (EIA) განხორციელების საჭიროება არ არის.
77. სწრაფი გარემოსდაცვითი შეფასების (REA) (იხ. დანართი C) და ადგილმდებარეობის შესწავლის საფუძველზე მოხდა პროექტის კატეგორიის განსაზღვრა. აგბ-ს გარემოსდაცვითი უსაფრთხოების პოლიტიკის (2009) საფუძველზე, აღნიშნული პროექტი შეესაბამება აგბ-ის პროექტების „B“ კატეგორიას, რაც განსაზღვრავს პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების (IEE) საჭიროებას.
78. წარმოდგენილი დოკუმენტი (IEE) მომზადებულია TRTA (ტრანზაქციის ტექნიკური დახმარება) ფარგლებში, სესხის მიმღებისათვის, მოცემულ შემთხვევაში - საქართველოს მთავრობისათვის, აგბ-ის საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების პროგრამისთვის (LCIP) განსაზღვრული მოთხოვნების შესაბამისად. მეთოდოლოგია მოიცავდა მეთოდებისა და მონაცემების შეგროვების ინსტრუმენტების კომბინაციას. კერძოდ, დოკუმენტი (IEE) მომზადდა შემდეგი შედეგების საფუძველზე: (a) პროექტის დამხმარე დოკუმენტაციისა და საჯაროდ ხელმისაწვდომი ინფორმაციის განხილვა; (b) პირადი და ონლაინ შეხვედრები ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის და ქალაქ ზუგდიდი წარმომადგენლებთან, კონსულტანტებთან, საპროექტო ორგანიზაციასთან და სხვა დაინტერესებულ მხარეებთან; (c) ტექნიკური სტანდარტებისა და ნორმების ანალიზი; (d) საბაზისო ინფორმაციის (ხელმისაწვდომობის შემთხვევაში) და დაგეგმილი სამშენებლო სამუშაოების ანალიზი, შესაძლო ზემოქმედების დადგენის, მათი მნიშვნელობის განსაზღვრის და შემარბილებელი ღონისძიებების დადგენის მიზნით.

III. პოლიტიკა, სამართლებრივი და ადმინისტრაციული ჩარჩო

A. ქვეყნის გარემოსდაცვითი უსაფრთხოების პოლიტიკა

79. საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების პროგრამის (LCIP) განხორციელებას არეგულირებს 1 ცხრილში წარმოდგენილი საქართველოს მთავრობის მოქმედი გარემოსდაცვითი აქტები, წესები, პოლიტიკა და რეგულაციები. ჰაერის, ზედაპირული წყლის, გრუნტის წყლის, ემისიების, ხმაურის, სატრანსპორტო საშუალებების გამონახობის და შლამის და ბიო-მყარი ნარჩენების გატანის და სასოფლო-სამეურნეო გამოყენების მოქმედი გარემოსდაცვითი სტანდარტები მოცემულია მე-2 -დან მე-12 ცხრილებში.

80. სანიტარული საკანალიზაციო წყლები.

81. სანიტარული საკანალიზაციო წყლები სამრეწველო ობიექტებიდან შეიძლება შეიცავდეს ჩამდინარე წყლებს საყოფაცხოვრებო კანალიზაციიდან, კვების ობიექტებიდან, და სამრეცხაოდან, რომლებიც ობიექტის პერსონალს ემსახურება. სხვადასხვა სახის საკანალიზაციო წყლები ლაბორატორიებიდან, სამედიცინო პუნქტებიდან, და ა.შ. შესაძლოა ასევე ჩადინებოდეს სანიტარული წყლების გამწმედ სისტემაში. რეკომენდებული სანიტარული საკანალიზაციო წყლების მართვის სტრატეგია გულისხმობს:

(i) საკანალიზაციო წყლების ნაკადების გამოცალკევება, რათა უზრუნველყოფილ იქნას შერჩეულ გაწმენდის ვარიანტთან შესატყვისობა (მაგ. სეპტიკური სისტემა, რომელიც მხოლოდ საყოფაცხოვრებო კანალიზაციას ესადაგება).

(ii) ნავთობისა და ცხიმის შენცველი ჩამდინარე წყლების გამოცალკევება და წინასწარი გაწმენდა (მაგ. ცხიმის დამჭერების გამოყენება) საკანალიზაციო სისტემაში ჩადინებამდე.

82. თუ საწარმოდან წამოსული საკანალიზაციო წყლები ზედაპირულ წყლებში უნდა ჩაიღვაროს, უნდა განხორციელდეს წმენდა ეროვნული ან ადგილობრივი სტანდარტების შესაბამისად, ან ამგვარის არარსებობის შემთხვევაში, ინდიკატიური სახელმძღვანელო მითითებების მიხედვით, რომელიც სანიტარული საკანალიზაციო წყლებისათვის გამოიყენება და რომელიც მოცემულია დანართში.

83. თუ საწარმოდან წამოსული საკანალიზაციო წყლები ჩაედინება ან სექტიკურ სისტემაში ან იქ, სადაც გამწმენდად მიწა გამოიყენება, საჭიროა წმენდა, რომელიც ეროვნულ ან ადგილობრივ სტანდარტებს შეესაბამება. სანიტარული წყალგამწმენდი სისტემიდან გამოსული ლამის განკარგვა უნდა მოხდეს ადგილობრივი მარეგულირებლის მოთხოვნების შესაბამისად. მისი არარსებობის შემთხვევაში კი, განკარგვა შესაბამისობაში უნდა იყოს საზოგადოებრივი ჯანდაცვის, უსაფრთხოების პრინციპებთან და წყლისა და მიწის რესურსების გრძელვადიანი მდგრადობის და კონსერვაციის მოთხოვნებთან. ასევე უნდა აღინიშნოს, რომ მშენებლობისას გამოყენებული უნდა იქნას მეტად შემზღუდავი სტანდარტები.

84. მშენებლობის ეტაპზე, წყლის ხარისხის მონიტორინგი შეფასდება ეროვნული სტანდარტების საფუძველზე. საკანალიზაციო წყლების გადინება სამშენებლო მოედნიდან და ბანაკებიდან შეფასდება IFC-ის მოთხოვნების მიხედვით (ნებისმიერი გაწმენდილი ჩამდინარე სანიტარული წყლებისათვის).

85. ცხრილი 12. ზოგადად, საქართველოს გარემოსდაცვითი სტანდარტები შესატყვისობაშია IFC/WB სტანდარტებთან, თუმცა განსხვავების არსებობის შემთხვევაში, გამოყენებული იქნება უფრო მეტად შემზღუდავი სტანდარტები.

ცხრილი 1. საქართველოს მთავრობის მოქმედი გარემოსდაცვითი კანონმდებლობა და კონკრეტული მოთხოვნები საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამასთან დაკავშირებით

<u>კანონი</u>	<u>აღწერა</u>	<u>საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამასთან დაკავშირებული მოთხოვნა</u>
<p>საქართველოს კონსტიტუცია [მიღების თარიღი: 1995 წ.]</p>	<p>მაშინ, როდესაც საქართველოს კონსტიტუცია პირდაპირ არ ეხება გარემოსდაცვით საკითხებს, იგი იძლევა სამართლებრივ ჩარჩოს, რომელიც უზრუნველყოფს გარემოს დაცვას და საზოგადოების წვდომას გარემოსდაცვით პირობებთან დაკავშირებულ ინფორმაციაზე.</p> <p>მე-3-ე თავის მუხლი 37 იუწყება, რომ „ყველას აქვს უფლება ცხოვრობდეს ჯანმრთელობისთვის უვნებელ გარემოში, სარგებლობდეს ბუნებრივი გარემოთი და საჯარო სივრცით. ყველას აქვს უფლება დროულად მიიღოს სრული ინფორმაცია გარემოს მდგომარეობის შესახებ. ყველას აქვს უფლება ზრუნავდეს გარემოს დაცვაზე. გარემოსდაცვით საკითხებთან დაკავშირებული გადაწყვეტილებების მიღებაში მონაწილეობის უფლება უზრუნველყოფილია კანონით“, ხოლო 1-ლი თავის მუხლი 41-ს თანახმად: ყველას აქვს უფლება კანონით დადგენილი წესით გაეცნოს საჯარო დაწესებულებაში მასზე არსებულ ან სხვა ინფორმაციას ან ოფიციალურ დოკუმენტს, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც იგი შეიცავს კომერციულ ან პროფესიულ საიდუმლოებას ან დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებელი სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების ან სამართალწარმოების ინტერესების დასაცავად კანონით ან კანონით დადგენილი წესით აღიარებული სახელმწიფო საიდუმლოებად.</p>	<p>აღნიშნული ნიშნავს შემდეგს: საქართველოსა და აგბ-ს შორის პროექტთან დაკავშირებით გაფორმებული სამართლებრივი შეთანხმების პირობებს ენიჭება უპირატესობა, ეროვნულ კანონმდებლობასთან შედარებით, წინააღმდეგობის გამოვლენის შემთხვევაში. აღნიშნული ასევე გულისხმობს შემდეგს: თუ ეროვნული გარემოსდაცვითი და სოციალური კანონმდებლობის მოთხოვნები განსხვავდება წარმოდგენილ დოკუმენტსა (EARF) და პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების (IEE) დოკუმენტში წარმოდგენილი მონაცემებისგან, უპირატესობა მიენიჭება სწორედ უკანასკნელ დოკუმენტებს, რადგან საქართველოსა და აგბ-ს შორის გაფორმებული სამართლებრივი შეთანხმების თანახმად, პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების (IEE) განხორციელება ვალდებულებას წარმოადგენს.</p>
<p>გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსი (EAC) [მიღების თარიღი: 2017 წ. ივნისი]</p>	<p>ახალმა კოდექსმა შეცვალა კანონი გარემოზე ზემოქმედების ნებართვისა და ეკოლოგიური ექსპერტიზის შესახებ. გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსი ადგენს გარემოზე ზემოქმედების შეფასების, გარემოზე სტრატეგიული შეფასების, ტრანსსასაზღვრო გარემოსდაცვითი შეფასების,</p>	<p>აღნიშნული კანონი დაეხმარება მუნიციპალური განვითარების ფონდს იმის განსაზღვრაში, თუ რა დამატებითი ნებართვები, ან ლიცენზიები იქნება საჭირო ქვეპროექტების ფარგლებში.</p>

	<p>საზოგადოების მონაწილეობისა და გადაწყვეტილების მიღების პროცესში ექსპერტიზის დებულებებსა და პროცედურებს. გზშ-ს ექვემდებარება ამ კოდექსის I დანართით გათვალისწინებული საქმიანობა და ამავე კოდექსის II დანართით გათვალისწინებული ის საქმიანობა, რომელიც ამ კოდექსის მე-7 მუხლით განსაზღვრული სკრინინგის პროცედურის შესაბამისად მიღებული სკრინინგის გადაწყვეტილების საფუძველზე დაექვემდებარება გზშ-ს (მე-2 თავის მე-5 მუხლი).</p>	
<p>საქართველოს კანონი ლიცენზიებისა და ნებართვების შესახებ [მიღების თარიღი: 2005 წ.]</p>	<p>აღნიშნული კანონი განსაზღვრავს საქმიანობის ჩამონათვალს, რომელიც საჭიროებს ლიცენზიას ან ნებართვას, მათ შორის ე.წ. "გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება". იგი ასევე განსაზღვრავს ლიცენზიის ან ნებართვის გაცემის მოთხოვნებს. კანონი, ნორმატიულ აქტებთან ერთად, არეგულირებს ისეთ ორგანიზებულ საქმიანობას ან მოქმედებას, რომელიც ეხება პირთა განუსაზღვრელ წრეს, ხასიათდება ადამიანის სიცოცხლის ან ჯანმრთელობისთვის საშიშროების მომატებით, გავლენას ახდენს განსაკუთრებით მნიშვნელოვან სახელმწიფო ან საზოგადოებრივ ინტერესებზე ან დაკავშირებულია სახელმწიფო რესურსის გამოყენებასთან. აღნიშნული კანონი არეგულირებს ლიცენზიით ან ნებართვით რეგულირებულ სფეროს; იგი აწვდის ლიცენზიებისა და ნებართვების სრულ ჩამონათვალს და ადგენს ლიცენზიებისა და ნებართვების გაცემის წესებს, შეიტანს მათში ცვლილებებს ან გააუქმებს მათ. კანონის თანახმად, ლიცენზიის ან ნებართვის მეშვეობით საქმიანობის ან მოქმედების სახელმწიფო რეგულაცია ხორციელდება მხოლოდ მაშინ, როდესაც მოცემული საქმიანობა ან მოქმედება პირდაპირ უკავშირდება ადამიანის სიცოცხლის ან ჯანმრთელობის საფრთხეს ან სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი ინტერესების სფეროს. სახელმწიფო</p>	<p>აღნიშნული კანონი დაეხმარება განმახორციელებელ უწყებებს იმის განსაზღვრაში, თუ რა დამატებითი ნებართვები, ან ლიცენზიები იქნება საჭირო ქვეპროექტების ფარგლებში. .</p>

	<p>რეგულირება ხორციელდება მხოლოდ მაშინ, როდესაც ლიცენზიის ან ნებართვის გაცემა რეალური საშუალებაა საშიში საფრთხის შესამცირებლად ან ითვალისწინებს სახელმწიფო ან საზოგადოებრივ ინტერესებს.</p>	
<p>საქართველოს კანონი წყლის შესახებ [მიღების თარიღი: 1997წ.]</p>	<p>საქართველოს ყველა მაცხოვრებელი ვალდებულია უზრუნველყოს წყლის რაციონალური და მდგრადი გამოყენება და დაცვა. მათ უნდა აღკვეთონ მისი კონტამინაცია, დაბინძურება და ამოწურვა. აღნიშნული კანონის შესაბამისად, აკრძალულია სამრეწველო, საყოფაცხოვრებო და სხვა ნაგვისა და ნარჩენების გადაყრა წყლის ობიექტებში. სამრეწველო, საყოფაცხოვრებო და სხვა ჩამდინარე წყლების განთავსება წყლის ობიექტებში ნებადართულია სამინისტროს მიერ გაცემული ლიცენზიის საფუძველზე. სამრეწველო, კომუნალურ-საყოფაცხოვრებო, სადრენაჟო და სხვა ჩამდინარე წყლების დაცლისთვის ზედაპირული წყლის ობიექტის გამოყენება დასაშვებია მხოლოდ წყლის გამოყენების ლიცენზიის საფუძველზე, რომელიც გაცემულია სამინისტროს მიერ დამტკიცებული წყლის დანიშნულების მრავალფუნქციური გეგმისა და წყლის მართვის ბალანსის საფუძველზე. კანონის თანახმად, წყლის ობიექტში ჩაღვრილი ჩამდინარე წყლების გაწმენდა საჭიროა დადგენილი სტანდარტის შესაბამისად. წყლის რესურსების ხარისხის დასაცავად, კანონი ითხოვს სანიტარული დაცვის ზონის შექმნას, რომელიც შედგება სამი სარტყლისგან, რომელთაგან თითოეული განსაკუთრებული რეჟიმით მოქმედებს. წყლის ხარისხის სტანდარტების, გარემოში მავნე ნივთიერებების (მიკროორგანიზმების ჩათვლით) ემისიის მაქსიმალური დასაშვები სიჩქარის, წყლის ამოღების კვოტებისა და მავნე</p>	<p>კანონი არეგულირებს წყლის მიღების და დაცვის პროცესებს. აღნიშნული კანონის მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად, აუცილებელია ისეთი ღონისძიებების განსაზღვრა, რაც ხელს შეუწყობს საპროექტო ზონებში მდინარეების დაბინძურების, ან ძლიერი უარყოფითი ზემოქმედების თავიდან აცილებას, შემცირებას, ან მართვას.</p>

	<p>ნივთიერებების (მათ შორის მიკროორგანიზმების) წყალში ემისიის დროებითი მაჩვენებლები (ლიმიტები) განისაზღვრება საქართველოს კანონით გარემოს დაცვის შესახებ. მუხლი 20 (მდინარის წყლის დაცვის ზონა) განსაზღვრავს, რომ მდინარის დამცავი ზონა უნდა იყოს მისი მიმდებარე ტერიტორია, სადაც დაწესებულია სპეციალური რეჟიმი წყლის რესურსების დასაცავად დაბინძურების, დანაგვიანების, გაფუჭების და განადგურებისგან. ამ ზონაში შეიძლება შედიოდეს მისი მშრალი კალაპოტი, მიმდებარე ტერასები, ბუნებრივი ამაღლებული და ციცაბო მდინარის ნაპირი, აგრეთვე მდინარის პირას უშუალოდ მდებარე ხეობები. მდინარის წყლის დამცავი ზონის სიგანე უნდა შეფასდეს მდინარის კალაპოტის ნაპირიდან ორივე მხრიდან მეტრით შემდეგი პროცედურის შესაბამისად:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 10 მეტრი - 25 კილომეტრამდე სიგრძის მდინარის შემთხვევაში, • 20 მეტრი - 50 კილომეტრამდე სიგრძის მდინარის შემთხვევაში, • 30 მეტრი - 75 კილომეტრამდე სიგრძის მდინარის შემთხვევაში, • 50 მეტრი - 75 კილომეტრზე მეტი სიგრძის მდინარის შემთხვევაში. 	
<p>ნარჩენების მართვის კოდექსი [მიღების თარიღი: 2015 წ. იანვარი]</p>	<p>კანონის მიზანია უზრუნველყოს ნარჩენების წარმოქმნის პრევენციისა და ნარჩენების ხელახალი გამოყენების, ეკოლოგიურად სუფთა დამუშავების გაზრდის მიზნით ღონისძიებების განხორციელების სამართლებრივი პირობები და მეორადი ნედლეულის მოპოვება, ენერჯის აღდგენა ნარჩენებისგან, ასევე უსაფრთხო გადაყრა). ამ კანონის მიზანია დაიცვას გარემო და ადამიანის ჯანმრთელობა: ნარჩენების წარმოქმნის უარყოფითი ზემოქმედების თავიდან აცილება და შემცირება; ნარჩენების მართვის ეფექტური</p>	<p>აღნიშნული კანონის მოთხოვნების თანახმად, მშენებელმა კონტრაქტორმა (კონტრაქტორებმა) უნდა დაიქირავოს კვალიფიცირებული გარემოს დაცვის მენეჯერი (მენეჯერები), რომელმაც უნდა მოამზადოს ნარჩენების მართვის გეგმა და წარუდგინოს დასამტკიცებლად გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს. ნარჩენების კოდექსის</p>

	<p>მექანიზმების დანერგვით; რესურსების გამოყენებით გამოწვეული ზიანის შემცირებით და ამგვარი გამოყენების ეფექტურობის გაუმჯობესებით. საქართველოში ნარჩენების მართვის ახალი კოდექსის შესაბამისად, ფიზიკურმა პირებმა, რომლებიც აწარმოებენ წლიურად 1000 ტონაზე მეტ ინერტულ ნარჩენებს, ან იურიდიულმა პირებმა, რომლებიც აწარმოებენ წლიურად 400 ტონაზე მეტ ინერტულ ნარჩენებს, ან 120 კგ-ზე მეტ სახიფათო ნარჩენებს, მოამზადებენ კომპანიის ნარჩენების მართვის გეგმას, რომელიც წარედგინება დასამტკიცებლად საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს. ასევე აუცილებელია გარემოს მენეჯერის იდენტიფიცირება და ინფორმაციის მიწოდება სამინისტროსთვის. მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების წესი განისაზღვრება კოდექსით, აგრეთვე საშიში ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული აკრძალვებით. კოდექსი ავალდებულებს ყველას შეიმუშაოს სახიფათო ნარჩენების სეგმენტაციისა და შეგროვების სისტემა, წლის განმავლობაში 2 ტონაზე მეტი სახიფათო ნარჩენის წარმოების შემთხვევაში. მე-17 მუხლში წარმოდგენილია სახიფათო ნარჩენების მართვის ზოგადი ვალდებულებები, ხოლო მე-18 მუხლი განსაზღვრავს სპეციალურ ვალდებულებებს სახიფათო ნარჩენების მართვისთვის.</p>	<p>მოთხოვნების შესაბამისად, სამშენებლო კომპანიამ უნდა მართოს წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის პროცესი, ნარჩენების საბოლოო გატანის უზრუნველყოფით.</p>
<p>საქართველოს კანონი კულტურული მემკვიდრეობის შესახებ [მიღების თარიღი: 2007წ.]</p>	<p>კანონის მე-14 მუხლი განსაზღვრავს მოთხოვნებს „დიდი მოცულობის“ სამშენებლო სამუშაოების მიმართ. ამ მუხლის თანახმად, საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე კარიერებზე მუშაობისა და მოპოვების შესახებ, აგრეთვე სპეციალური მნიშვნელობის მქონე ობიექტის მშენებლობის შესახებ გადაწყვეტილებას, როგორც ეს შეიძლება განისაზღვროს საქართველოს კანონმდებლობით, იღებს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული ორგანო, საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს დადებითი</p>	<p>აღნიშნული კანონი ავალდებულებს ტექნიკური პროექტის კონსულტანტს, რომ შეისწავლოს საპროექტო ტერიტორია და იმ შემთხვევაში, თუ პროექტს ექნება ზემოქმედება კულტურული მემკვიდრეობის ადგილებზე მშენებლობის, ან ექსპლოატაციის ეტაპზე, მან უნდა შეიმუშაოს დამატებითი შემარბილებელი ღონისძიებები. ასევე კანონი განსაზღვრავს, თუ რა</p>

	<p>გადაწყვეტილების საფუძველზე. დასკვნის საფუძველია სათანადო ტერიტორიის არქეოლოგიური კვლევა, რომელიც უნდა ჩაატაროს მიწის სამუშაოების განხორციელების მსურველმა ორგანიზაციამ. მიწის სამუშაოების განხორციელების მსურველი სუბიექტი ვალდებულია სამინისტროში წარადგინოს დოკუმენტაცია მოცემული ტერიტორიის არქეოლოგიური კვლევის შესახებ. წინასწარი კვლევა უნდა მოიცავდეს საველე-კვლევით და ლაბორატორიულ სამუშაოებს. შესასწავლ ტერიტორიაზე არქეოლოგიური ობიექტის აღმოჩენის შემთხვევაში, არქეოლოგიური კვლევის დასკვნა უნდა შეიცავდეს შემდეგ ინფორმაციას: (ა) კვლევის ტერიტორიაზე გამოვლენილი არქეოლოგიური ფენებისა და საგნების საფუძვლიანი შესწავლა თანამედროვე მეთოდოლოგიის გამოყენებით; ბ) რეკომენდაციები გამოვლენილი ობიექტების კონსერვაციის პრობლემისა და პროექტის ტერიტორიაზე სამშენებლო საქმიანობის დაგეგმვის შესახებ, არქეოლოგიური კვლევის საფუძველზე.</p>	<p>პროცედურა უნდა გაიაროს მშენებელმა კონტრაქტორმა სამშენებლო სამუშაოების განხორციელების პროცესში ისეთი არქეოლოგიური ობიექტების გამოვლენის შემთხვევაში, რომელიც განეკუთვნება კულტურულ მემკვიდრეობას.</p>
<p>კანონი ატმოსფერული ჰაერის დაცვის შესახებ [მიღების თარიღი: 1999]</p>	<p>კანონი არეგულირებს ატმოსფერული ჰაერის დაცვას საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე მავნე ანთროპოგენური ზემოქმედებისგან. კანონის მიზანია იმის უზრუნველყოფა, რომ ადამიანი ცხოვრობდეს ჯანმრთელობისათვის უვნებელ გარემოში და სარგებლობდეს ბუნებრივი გარემოთი. განხილულია დაბინძურების ოთხი ტიპი (კარი II, თავი IV, მუხლი II.2): (i) ატმოსფერული ჰაერის მავნე ნივთიერებებით დაბინძურება; (ii) ატმოსფერულ ჰაერზე რადიაციული ზემოქმედება; (iii) ატმოსფერული ჰაერის მიკროორგანიზმებითა და მიკრობული წარმოშობის ბიოლოგიურად აქტიური ნივთიერებებით დაბინძურება; და (iv) ატმოსფერულ ჰაერზე ხმაურის, ვიბრაციის, ელექტრომაგნიტური</p>	<p>საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამის ფარგლებში მშენებლობის და რეაბილიტაციის ეტაპზე, აღნიშნული კანონის მოთხოვნები დაარეგულირებს ხმაურის, ვიბრაციის და ემისიების დონეს, საპროექტო ზონების ტერიტორიაზე.</p>

	<p>ველებსა და სხვა სახის ფიზიკური ზემოქმედება. სახიფათო ნივთიერებების ატმოსფერულ ჰაერში კონცენტრაციის დაშვებული მაქსიმალური ზღვრები განისაზღვრება თითოეული დამაბინძურებლისთვის და წარმოადგენს საშიში დამაბინძურებლების მაქსიმალურ კონცენტრაციას, გასაშუალოებული პერიოდისთვის, რომელთა განმეორებადი მოქმედება არ ახდენს უარყოფით გავლენას ადამიანის ჯანმრთელობასა და გარემოზე. ატმოსფერულ ჰაერში სახიფათო ნივთიერებების ემისიის დაშვებული მაქსიმალური დონე განისაზღვრება საწარმოს განვითარების პერსპექტიული შესაძლებლობებით, ფიზიკური, გეოგრაფიული და კლიმატური პირობების, გამოყოფილი ნივთიერებების დისპერსიის, სხვა მეზობელი საწარმოებიდან გამონაბოლქვი ნივთიერებების ფონური კონცენტრაციის, არსებული ან დაგეგმილი საცხოვრებელი სახლების, სანატორიუმებისა და დასასვენებელი ზონების ურთიერთდამოკიდებულების გათვალისწინებით. კანონის შესაბამისად (პუნქტი 28), სახიფათო გამონაბოლქვის სტაციონარული წყაროებიდან 21 დაბინძურების შეზღუდვის მიზნით, უნდა დადგინდეს გამონაბოლქვის ზღვარი. ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების სტაციონარული წყაროებიდან ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები გაფრქვევის ნორმები (მუხლი 29). ემისიის მაქსიმალური წლიური დონე ნიშნავს გამოყოფის მაქსიმალურ დასაშვებ ზღვარს. ეს არის ემისიის ყოველწლიურად დასაშვები რაოდენობა, რომელიც წინასწარ განსაზღვრულია ტექნოლოგიით, გამოყოფის სტანდარტული ნებადართული</p>	
--	---	--

	<p>სიმძლავრის პირობებში. წლიური მაქსიმალური მოცულობა განისაზღვრება თითოეული საშიში ნივთიერებისათვის და გამოითვლება ისე, რომ ემისიის ყველა სტაციონარული წყაროსთვის დაგროვილი გამონახოლქვი ყველა რეგისტრირებული გამოყოფილი წყაროდან არ აღემატებოდეს შესაბამის მაქსიმალურ დასაშვებ დონეს.</p> <p>აკრძალულია სტაციონარული წყაროებიდან საშიში გამონახოლქვის ემისია, გამოყოფის დამტკიცებული ზღვრის გარეშე. ემისიის სტანდარტები (მუხლი 30) უნდა შეიმუშაოს თავად საწარმომ. კანონის თანახმად (38-ე მუხლი) საწარმოს ევალება თვითმონიტორინგის განხორციელება, რომელიც მოიცავს გაფრქვევათა გაზომვას (შეფასებას), აღრიცხვას / რეგისტრაციას და ანგარიშების წარმოებას. ემისია, რომელიც არ არის დაფიქსირებული თვითმონიტორინგის ჩანაწერში, მიიჩნევა უკანონოდ. როგორც 51-ე მუხლშია ნახსენები, ატმოსფერული ჰაერის მონიტორინგის შედეგებისა და ატმოსფერული ჰაერის მავნე ნივთიერებებით დაბინძურების შესახებ ინფორმაციის შედეგები ღია და ხელმისაწვდომია საზოგადოებისთვის.</p>	
<p>კანონი საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ [მიღების თარიღი: 2007წ.]</p>	<p>კანონის მიზანი შემდეგია: მოსახლეობის ჯანმრთელობისა და ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრების ხელშეწყობა; ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო გარემოს უზრუნველყოფა; ოჯახის რეპროდუქციული ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა; გადამდები და არაგადამდები დაავადებების გავრცელების თავიდან აცილება. კანონი განსაზღვრავს მოსახლეობისა და იურიდიული პირების უფლებებსა და მოვალეობებს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სფეროში. საზოგადოების</p>	<p>კანონი არეგულირებს ყველა სახის საქმიანობას/ქმედებას, რამაც შესაძლოა ზიმოქმედება მოახდინოს ადგილობრივ მოსახლეობაზე, საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამის ქვეპროექტების მშენებლობის და ექსპლოატაციის პროცესში.</p>

	<p>ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო გარემოს უზრუნველყოფის მიზნით სამინისტრო ადგენს ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო გარემოს ხარისხობრივ ნორმებს (ატმოსფერული ჰაერი, წყალი, ნიადაგი, ხმაური, ვიბრაცია, ელექტრომაგნიტური გამოსხივება), რომლებიც მოიცავს ზღვრულად დასაშვები კონცენტრაციებისა და მავნე ზემოქმედების ნორმებს. ნორმები სავალდებულოა. საქართველოს ტერიტორიაზე მყოფი ყველა ადამიანი ვალდებულია: არ განახორციელოს ისეთი საქმიანობა, რომელიც ქმნის გადამდები და არაგადამდები დაავადებების გავრცელების საფრთხეს, იწვევს ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული რისკების წარმოქმნას; დაიცვას სანიტარიული და ეპიდემიოლოგიური ნორმები; საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სამსახურს მიაწოდოს ინფორმაცია წარმოებასა და ტექნოლოგიურ პროცესებში სანიტარიული ნორმების დარღვევით გამოწვეული ყველა საგანგებო სიტუაციის შესახებ და სხვ. სტანდარტების დაცვა კონტროლდება შესაბამისი სახელმწიფო სტრუქტურების მიერ. შიდა და გარე აუდიტებზე პასუხისმგებლობა ეკისრება სერტიფიცირებულ, დამოუკიდებელ ლაბორატორიას.</p>	
<p>კანონი ნიადაგის დაცვის შესახებ [მიღების თარიღი: 1994 წ.]</p>	<p>კანონი ითვალისწინებს ნაყოფიერი ნიადაგის რესურსების დაცვისა და შენარჩუნების პოლიტიკის მოთხოვნებსა და პრინციპებს ნეგატიური ზემოქმედებისგან. ნიადაგის დაცვა სახელმწიფოებრივი პრობლემაა, რადგან საქართველოში გავრცელებული ყველა ტიპის ნიადაგის, მათ შორის მწირი, მლაშე, დაჭაობებული, ბიცობი, მჟავე და ძლიერ დატენიანებული ნიადაგების სწორი და რაციონალური გამოყენება საქართველოს სოფლის მეურნეობისა და საერთოდ ეკონომიკის დინამიკური განვითარების</p>	<p>საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამის პროექტის სამუშაოების ფარგლებში, აღნიშნული კანონის მოთხოვნები არეგულირებს ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის და შემდგომი მართვის წესებს - მშენებლობის, ან რეაბილიტაციის პროცესში.</p>

	<p>მთავარი რეზერვია. აღნიშნული კანონის მიზანია განსაზღვროს მიწათმოსარგებლეთა, მიწათმესაკუთრეთა და სახელმწიფოს მოვალეობა და პასუხისმგებლობა ნიადაგის დაცვისა და ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქციის წარმოების პირობების შესაქმნელად; კანონი განსაზღვრავს ნიადაგის დაცვის ზომებსა და მეთოდებს და კრძალავს გარკვეულ საქმიანობას, მაგალითად, აყოფიერი ნიადაგის არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულებით გამოყენება; არასასოფლო-სამეურნეო ხასიათის ნებისმიერი საქმიანობა ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოუხსნელად, მის დაუკონსერვებლად და დანიშნულებისამებრ გამოუყენებლად; ყოველგვარი ქმედება, რომელიც გააუარესებს ნიადაგის თვისებებს; და ა.შ. აღნიშნული კანონის გარდა, ნიადაგის დაცვის საკითხები რეგულირდება სოფლის მეურნეობის მინისტრის # 2-277 (25.11.2005) ბრძანებით, „ნიადაგის ეროზიისაგან დაცვის კომპლექსურ ღონისძიებათა რეკომენდაციების დამტკიცების შესახებ“.</p>	
შრომის კოდექსი	<p>შრომის კოდექსი არეგულირებს შრომით ურთიერთობებს, თუ ისინი განსხვავებულად არ რეგულირდება სხვა სპეციალური კანონით ან საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებებით. დამსაქმებლები ვალდებული არიან დაიცვან დოკუმენტის მოთხოვნები და მუხლები, რათა უზრუნველყონ თანამშრომელთა უფლებების დაცვა.</p>	<p>საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროექტის მშენებლობაში დასაქმებული ყველა თანამშრომლის უფლებები დაცული იქნება აღნიშნული კანონის მოთხოვნების შესაბამისად.</p>
საქართველოს კანონი შრომის	<p>განსაზღვრავს იმ ძირითადი მოთხოვნებისა და პრევენციული ღონისძიებების იმ ზოგადი პრინციპებს,</p>	<p>საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროექტის მშენებლობაში</p>

<p>უსაფრთხოების შესახებ</p>	<p>რომლებიც უკავშირდება სამუშაო ადგილზე შრომის უსაფრთხოების საკითხებს. კანონი ვრცელდება სამუშაოებზე, რომლებიც მიიჩნევა, რომ საფრთხის შემცველია, სიმძიმეა, მავნეა და საშიშია. დამსაქმებლის მიერ საქართველოში შრომის უსაფრთხოების წესების დაცვას არეგულირებს საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო შესაბამისი დეპარტამენტების მეშვეობით.</p>	<p>დასაქმებული ყველა თანამშრომლის უფლებები დაცული იქნება აღნიშნული კანონის მოთხოვნების შესაბამისად.</p>
-----------------------------	---	---

B. გარემოსდაცვითი რეგულაციები და სტანდარტები

86. ვხრილი გვიჩვენებს ძირითადი ჰერის დამაბინძურებლების ზღვრულ სიდიდეებს, როგორც ეს განსაზღვრულია საქართველოს, ევროკავშირის და IFC-ის სტანდარტებით.

ცხრილი 2. ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის სტანდარტები

პარამეტრი	გასაშუალოების პერიოდი	ლიმიტი (მკგ / მ ³)			საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების პროგრამაში გამოსაყენებელი (მონაცემები)
		მაქსიმალურად დასაშვები კონცენტრაცია (MPC) საქართველოში	საერთაშორისო ფინანსური კორპორაციის (IFC) სახელმძღვანელო ნორმა	ევროკავშირის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის სახელმძღვანელო მაჩვენებლები	
აზოტის დიოქსიდი (NO ₂)	30 წუთი	200	-	-	200 მკგ/მ ³
	1 საათი	-	200	200	200 მკგ/მ ³
	24 საათი	40	-	-	
	1 წელი	-	40	40	
გოგირდის დიოქსიდი (SO ₂)	10 წუთი	-	500	-	
	30 წუთი	500	-	-	500
	1 საათი	-	-	350	-350 მკგ/მ ³
	24 საათი	50	20	125	
ნახშირბადის მონოქსიდი (CO)	30 წუთი	5,000	-	-	5,000
	24 საათი	3,000	-	-	
	24 საათი	150	-	-	
ჯამური შეწონილი მყარი ნაწილაკები (TSP) / მტვერი	30 წუთი	500	-	-	500
	1 წელი	40	20	40	20
PM10	24 საათი	50	50	50	50
	1 წელი	25	10	25	10
PM2.5	24 საათი		25	-	25

პარამეტრი	გასაშუალოების პერიოდი	ლიმიტი (მკგ / მ ³)			საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების პროგრამაში გამოსაყენებელი (მონაცემები)
		მაქსიმალურად დასაშვები კონცენტრაცია (MPC) საქართველოში	საერთაშორისო ფინანსური კორპორაციის (IFC) სახელმძღვანელო ნორმა	ევროკავშირის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის სახელმძღვანელო მაჩვენებლები	
ოზონი	8-საათ დღიურად, მაქს.	120	100	120	

შენიშვნა: ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის (WHO) ჰაერის ხარისხის სახელმძღვანელო გლობალური განახლება, 2005. PM 24-საათიანი ნორმა არის 99-ე პოცენტელი. მოცემულია შუალედური სამიზნეები იმის გათვალისწინებით, რომ საჭიროა ეტაპობრივი მიდგომა საჭირო რეკომენდაციების მისაღწევად.

ხმაურის სტანდარტები

87. საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის (IFC) ხმაურის დასაშვები ნორმები და საქართველოს ეროვნული სტანდარტები საცხოვრებელი ადგილებისთვის მსგავსია. ხმაურის ეროვნული ნორმები განისაზღვრება ტექნიკური რეგლამენტის შესაბამისად - საცხოვრებელი სახლებისა და საზოგადოებრივი/საჯარო დაწესებულებების შენობების სათავსებში და ტერიტორიებზე აკუსტიკური ხმაურის ნორმების შესახებ (დოკუმენტი # 300160070.10.003.020107, თარიღი 15/08/2017) (იხ. ცხრილი 3).
88. საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის (IFC) თანახმად, ხმაურის ზემოქმედებამ არ უნდა გადააჭარბოს მე-4 და მე-5 ცხრილებში მოცემულ ზღვრებს, ან გამოიწვიოს ფონის დონის მაქსიმალური ზრდა 3 დეციბელით (დბ) ადგილს გარეთ მდებარე უახლოეს მიმდებთან. ეს პროგრამა შეესაბამება როგორც IFC- ის სახელმძღვანელო პრინციპებს, ასევე საქართველოს სტანდარტებს. გაითვალისწინეთ, რომ ქართული სტანდარტები ეხება დასაშვებ საზღვრებს შენობაში და არა შენობის ფასადზე.
89. საბაზისო მონიტორინგის დროს, მშენებლობის და ექსპლოატაციის ფაზის ხმაურის შეფასებისას, დაშვებულია საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის (IFC) სახელმძღვანელო პრინციპები. სამუშაო ადგილის ხმაურთან მიმართებაში, აუცილებელია საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის სახელმძღვანელო პრინციპების დაცვა.

ცხრილი 3. ხმაურის დონის ქართული სტანდარტები³

სათავსებისა და ტერიტორიების გამოყენებითი ფუნქციები	დასაშვები ნორმები (A-დეციბელები (დბA))		
	L დღე		23:00 - 08:00
	08:00 - 19:00, დღე	სალამო 19:00-23:00	L _{დაღე} , ღამე
სასწავლო დაწესებულებები და სამკითხველოები	35	35	35
სამედიცინო დაწესებულებების სამკურნალო კაბინეტები	40	40	40
საცხოვრებელი და საძილე სათავსები	35	30	30
სტაციონარული სამედიცინო დაწესებულების სამკურნალო და სარეაბილიტაციო პალატები	35	30	30
სასტუმროების/ მოტელის ნომრები	40	35	35

³ დასაშვები ზღვრები შენობის შიგნით და არა შენობის ფასადზე

სავაჭრო დარბაზები და მისაღები სათავსები	55	55	55
რესტორნების, ბარების, კაფეების დარბაზები	50	50	50
მაყურებლის/მსმენელის დარბაზები და საკრალური სათავსები	30	30	30
სპორტული დარბაზები და აუზები	55	55	55
მცირე ზომის ოფისების (≤ 100 მ ³) სამუშაო სათავსები და სათავსები საოფისე ტექნიკის გარეშე	40	40	40
მცირე ზომის ოფისების (≤ 100 მ ³) სამუშაო სათავსები და სათავსები საოფისე ტექნიკის გარეშე	40	40	40
საკონფერენციო დარბაზები / შეხვედრების ოთახები	35	35	35
ტერიტორიები, რომლებიც უშუალოდ ემიჯნებიან დაბალსართულიან (სართულების რაოდენობა ≤ 6) საცხოვრებელ სახლებს, სამედიცინო დაწესებულებებს, საბავშვო და სოციალური მომსახურების ობიექტებს	50	45	40
ტერიტორიები, რომლებიც უშუალოდ ემიჯნებიან დაბალსართულიან (სართულების რაოდენობა ≤ 6) საცხოვრებელ სახლებს, სამედიცინო დაწესებულებებს, საბავშვო და სოციალური მომსახურების ობიექტებს	55	50	45
ტერიტორიები, რომლებიც უშუალოდ ემიჯნებიან სასტუმროებს, სავაჭრო, მომსახურების, სპორტულ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს	60	55	50

შენიშვნა: 1. იმ შემთხვევაში, თუ როგორც შიდა, ისე გარე წყაროების მიერ წარმოქმნილი ხმაური იმპულსური ან ტონალური ხასიათისაა, ნორმატივად ითვლება მე-3 ცხრილში მითითებულ მნიშვნელობაზე 5 დბ A-ით ნაკლები სიდიდე. აკუსტიკური ხმაურის ზემოაღნიშნული დასაშვები ნორმები დადგენილია სათავსის ნორმალური ფუნქციონირების პირობებისთვის, ანუ, როცა სათავსში დახურულია კარები და ფანჯრები (გამონაკლისია ჩაშენებული სავენტილაციო არხები), ჩართულია ვენტილაციის, კონდიციონერების, ასევე განათების მოწყობილობები (ასეთის არსებობის შემთხვევაში); ამასთან, ფუნქციური (ფონური) ხმაური (მაგ., ჩართული მუსიკა, მომუშავეთა და ვიზიტორთა საუბარი) გათვალისწინებული არ არის.

90. აკუსტიკური ხმაურის ზემოაღნიშნული დასაშვები ნორმები დადგენილია სათავსის ნორმალური ფუნქციონირების პირობებისთვის, ანუ, როცა სათავსში დახურულია კარები და ფანჯრები (გამონაკლისია ჩაშენებული სავენტილაციო არხები), ჩართულია ვენტილაციის, კონდიციონერების, ასევე განათების მოწყობილობები (ასეთის არსებობის შემთხვევაში); ამასთან, ფუნქციური (ფონური) ხმაური (მაგ., ჩართული მუსიკა, მომუშავეთა და ვიზიტორთა საუბარი) გათვალისწინებული არ არის.

ცხრილი 4. ხმაურის დონის მოქმედი სახელმძღვანელო მითითებები, საერთაშორისო ფინანსური კორპორაციის (IFC) გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების სახელმძღვანელო პრინციპების მიხედვით

მიმღები	ერთსაათიანი L_{aeq} (დბA)	
	დღისით 07.00-22.00	ღამით 22.00 – 07.00
საცხოვრებელი; ინსტიტუციური; საგანმანათლებლო	55	45
სამრეწველო; კომერციული	70	70

ცხრილი 5. სამუშაო ადგილებზე ხმაურის ზღვრულად დასაშვები დონეები, საერთაშორისო ფინანსური კორპორაციის (IFC) გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების სახელმძღვანელო პრინციპების მიხედვით

სამუშაოს ტიპი, სამუშაო ადგილი	IFC-ის ზოგადი გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების სახელმძღვანელო მითითებები
მძიმე მრეწველობა (ზეპირი კომუნიკაციის მოთხოვნა არ არის)	85 ეკვივალენტური დონე L_{aeq} , 8 სთ
მსუბუქი მრეწველობა (ზეპირი კომუნიკაციის მოთხოვნის შემცირება)	50-65 ეკვივალენტური დონე L_{aeq} , 8 სთ

ვიზრაციის სტანდარტები

91. ვიზრაციის ქართული სტანდარტები შექმნილია ადამიანის კომფორტისთვის. ეს ნაჩვენებია ცხრილში 6. გაითვალისწინეთ, რომ შენობის დაზიანების სტანდარტები არ არსებობს.

ცხრილი 6. ვიბრაციის ზოგადად დასაშვები ნორმები საქართველოში⁴

ოქტავის ზონების საშუალო გეომეტრიული სიხშირეები (ჰც)	დასაშვები ნორმები X0, Y0, Z0			
	ვიბრო-აჩქარება		ვიბრო-სიჩქარე	
	მ/წმ ²	დბ	მ/წმ 10 ⁻⁴	დბ
2	4.0	72	3.2	76
4	4.5	73	1.8	71
8	5.6	75	1.1	67
16	11.0	81	1.1	67
31.5	22.0	87	1.1	67
63	45.0	93	1.1	67
შესწორებული და ექვივალენტური შესწორებული ნორმები და მათი დონეები	4.0	72	1.1	67

შენიშვნა: დასაშვებია ვიბრაციის ნორმატიული მნიშვნელობების გადაჭარბება დღის განმავლობაში 5 დბ-ით. არამდგრადი ვიბრაციების ამ ცხრილში დასაშვები დონის ნორმების შესწორებაა 10დბ, ხოლო აბსოლუტური ნორმები მრავლდება 0.32-ზე.⁴ ვიბრაციის დასაშვები დონეები საავადმყოფოებისა და დასასვენებელი სახლებისთვის უნდა შემცირდეს 3დბ-ით. აღსანიშნავია, რომ არ არსებობს შენობის დაზიანების სტანდარტები.

92. სახელმწიფო გზატკეცილებისა და ტრანსპორტირების ხელმძღვანელთა ამერიკული ასოციაცია (AASHTO) (1990) განსაზღვრავს ვიბრაციის მაქსიმალურ დონეს სტრუქტურების დაზიანების თავიდან ასაცილებლად. ცხრილი 7 აჯამებს მაქსიმალურ დონეს. სამშენებლო ეტაპზე დაცული იქნება AASHTO-ს სტანდარტი.

ცხრილი 7. AASHTO-ს დაზიანების თავიდან ასაცილებლად მაქსიმალური ვიბრაციის დონე

ადგილმდებარეობის ტიპი	სიჩქარის შეზღუდვა (წამში)
ისტორიული ადგილები ან სხვა კრიტიკული ადგილები	0.1
საცხოვრებელი კორპუსები, შელესილი კედლები	0.2-0.3
საცხოვრებელი კორპუსები კარგ მდგომარეობაში თაბაშირ-მუყაოს კედლებით	0.4-0.5
დამუშავებული სტრუქტურები, ბათქაშის გარეშე	1.0-1.5

ნიადაგის ხარისხი

93. საქართველოში ნიადაგის ხარისხის შეფასების კრიტერიუმები განისაზღვრება ინსტრუქციით "ნიადაგის ქიმიური დაბინძურების დონე" (MM 2.1.7. 004-02).

⁴ საცხოვრებელ სახლებში, საავადმყოფოებსა და პანსიონებში (სანიტარული სტანდარტები, 2001 წ.)

ნიადაგში სხვადასხვა ნივთიერებებისა და ელემენტების მაქსიმალური დასაშვები კონცენტრაციის შესახებ ინფორმაცია მოცემულია ცხრილში 8.

ცხრილი 8. ნიადაგში სხვადასხვა ნივთიერებებისა და ელემენტების მაქსიმალური დასაშვები კონცენტრაცია

კომპონენტი	ერთეული	დონე	პროექტში გამოყენებული სტანდარტები
დარიშხანი	მგ/კგ	2-10	2-10
სპილენძი	მგ/კგ	3	3
ვერცხლისწყალი	მგ/კგ	2.1	2,1
ნიკელი	მგ/კგ	4	4
ტყვია	მგ/კგ	32	32
თუთია	მგ/კგ	23	23
ნაჯერი ნახშირწყალბადები	მგ/კგ	0.1	0,1
ფენოლი (ნაჯერი)	მგ/კგ	-	-
ციანიდი	მგ/კგ	-	-
სულფატი	მგ/კგ	-	-
ქლორიდი	მგ/კგ	-	-
ამონიუმის ნიტროგენი	მგ/კგ	-	-
აორთქლებადი ორგანული ნაერთები			
ბენზოილი	მგ/კგ	0.3	0,3
ტოლუოლი	მგ/კგ	0.3	0,3
ეთილბენზოლი	მგ/კგ	-	-
ნაჯერი ქსილენი (ორთო, მეტა, პარა)	მგ/კგ	0.3	0,3
ნახევრად აორთქლებადი ნაერთები			
ბენზოპირენი	მგ/კგ	0,02	0,02
იზოპროპილენბენზოლი	მგ/კგ	0.5	0,5
პესტიციდები			
ატრაზინი	მგ/კგ	0.5	0,5
ლინდენი	მგ/კგ	0.1	0,1
DDT (და მისი მეტაბოლიტი)	მგ/კგ	0.1	0,1

გრუნტის წყლის ხარისხის სტანდარტები

94. საქართველოს კანონმდებლობა გრუნტის წყლის ხარისხის სტანდარტებს არ არეგულირებს. გრუნტის წყლის ხარისხი რეგულირება ხდება სასმელი წყლის სტანდარტების გამოყენებით. სასმელი წყლის ხარისხის კრიტერიუმები განისაზღვრება ტექნიკური რეგლამენტით სასმელი წყლის შესახებ (მთავრობის რეგულაცია 2014 წლის 15 იანვრიდან N 58) მოცემულია ცხრილი 9-ში).

ცხრილი 9. სასმელი წყლის კრიტერიუმები

მაჩვე ნებლ ები	საზომი ერთეუ ლი	ნორმატივი არაუმეტეს:
საერთო მახასიათებლები		
წყალბადის ინდექსი	PH	6-9
პერმანგანატის დაჟანგვა	მგ O ₂ / ლ	3,0
არაორგანული ნივთიერება		
ბარიუმი (Ba 2+)	მგ / ლ	0.7
ბორი (B, ჯამური)	მგ / ლ	0.5
დარიშხანი (As, ჯამური)	მგ / ლ	0.01
ვერცხლისწყალი (Hg, არაორგანული),	მგ / ლ	0.006
კადმიუმი (Cd, ჯამური)	მგ / ლ	0.003
მანგანუმი (Mn, ჯამური)	მგ / ლ	0.4
მოლიბდენი (Mo, ჯამური)	მგ / ლ	0.07
ნიკელი (Ni, ჯამური)	მგ / ლ	0.07
ნიტრატები (NO ₃ -ით ხანმოკლე ზემოქმედება)	მგ / ლ	50
ნიტრატები (NO ₂ -ით ხანმოკლე ზემოქმედება)	მგ / ლ	0.2
სელენი (Se, ჯამური)	მგ / ლ	0.01
სპილენძი (Cu, ჯამური)	მგ / ლ	2.0
ყვია (Pb, ჯამური)	მგ / ლ	0.01
ფტორიდები (F)	მგ / ლ	0.7
ქრომი (Cr ⁶⁺)	მგ / ლ	0.05
სტიბიუმი (Sb)	მგ / ლ	0.02
ციანიდები (CN ⁻)	მგ / ლ	0.07
ორგანული ნივთიერება		
პესტიციდების საერთო შემცველობა	მგ / ლ	0.05

შენიშვნა: საქართველოს კანონმდებლობა არ არეგულირებს გრუნტის წყლის ხარისხის სტანდარტებს. გრუნტის წყლების ხარისხი რეგულირდება სასმელი წყლისთვის დადგენილი ნორმებით.

ზედაპირული წყლის ხარისხის სტანდარტები

95. ზედაპირზე მავნე ნივთიერებების მაქსიმალურად დასაშვები კონცენტრაციების

ნორმები მოცემულია შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს # 297N ბრძანებით (16.08.2001) გარემოს ხარისხობრივი მდგომარეობის ნორმების დამტკიცების შესახებ (შესწორებულია იმავე სამინისტროს 24.02.2003 წლის №38 / ნ ბრძანებით). დამაბინძურებლების დასაშვები დონე ზედაპირულ წყლებში მოცემულია **Error! Reference source not found.** ცხრილში 10. ყველა ჩამდინარე წყალი უნდა შეესაბამებოდეს საქართველოს ეროვნულ სტანდარტებს. ამასთან, ამ IFC– ის სახელმძღვანელო მითითებების ეროვნულ სტანდარტებში არ არის მითითებული გარკვეული პარამეტრები.

ცხრილი 10. ზედაპირული წყლის ხარისხის შესაბამისი სტანდარტები

პარამეტრი	მაქსიმალური დასაშვები კონცენტრაცია	წყარო
pH	6.5-8.5	ადგილობრივი
გახსნილი ქანგბადი, მგ/ ლ	4-6	ადგილობრივი
BOD ₅ , მგ/ ლ	30	IFC
COD, მგ/ ლ	125	IFC
საერთო აზოტი, N, მგ / ლ	10	IFC
სულ ფოსფატი, მგ/ ლ	2	IFC
ქლორიდი, მგ/ ლ	350	ადგილობრივი
ნავთობპროდუქტები, მგ/ ლ	0.3	ადგილობრივი
თუთია (Zn ²⁺)	1g/kg	ადგილობრივი
ყვია (Pb ჯამური)	23.0	ადგილობრივი
ქრომი (Cr ⁶⁺)	32.0	ადგილობრივი
კადმიუმი (Cd, ჯამური)	6.0	ადგილობრივი

ჯამური შეწონილი მყარი ნაწილაკები, მგ / ლ	50	IFC
--	----	-----

შენიშვნა: კონკრეტული პარამეტრები ადგილობრივი სტანდარტებით დაზუსტებული არ არის, რადგან აღნიშნულ შემთხვევაში ხდება საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის (IFC) სახელმძღვანელო პრინციპების გამოყენება.

96. ხარისხის მოთხოვნები დამოკიდებულია წყლის ობიექტის კატეგორიაზე (რეგ. ზედაპირული წყლის დაბინძურებისგან დაცვის ტექნიკური რეგლამენტი, დამტკიცებულია საქართველოს მთავრობის # 425 დადგენილებით, 31/12/2013). კატეგორიებია: (ა) საყოფაცხოვრებო წყლის გამოყენება; ბ) საოჯახო წყლის გამოყენება; და (გ) მეთევზეობა. ეს უკანასკნელი, თავის მხრივ, იყოფა უმაღლეს, პირველ და მეორე კატეგორიებად.

ცხრილი 11. წყლის ხარისხის მოთხოვნები წყლის მოხმარების კატეგორიის მიხედვით

	წყლის გამოყენების კატეგორია			
	საყოფაცხოვრებო წყლის გამოყენება	საოჯახო წყლის გამოყენება	თევზის სარეწები	
			უმაღლესი და პირველი	მეორე
	ნამატი არ არის უფრო მაღალი, ვიდრე ქვემოთ ჩამოთვლილი			
შეწონილი მყარი ნაწილაკები	0.25 მგ/ლ	0.75 მგ/ლ	0.25 მგ/ლ	0.75 მგ/ლ
	შეწონილი მყარი ნაწილაკების ბუნებრივი შემცველობის მქონე მდინარეებისათვის 30 მგ / ლ დასაშვებია დაახლოებით 5% -იანი ზრდა			
	თუ ჩამდინარე წყლები შეიცავს შეწონილ მყარ ნაწილაკებს, რომელთა დალექვის სიჩქარე 0.2 მმ / წმ-ზე მეტია, წყალსატევებში ჩაღვრა დაუშვებელია. აკრძალულია ჩამდინარე წყლების გამოშვება, რომლებიც შეიცავს შეწონილ მყარ ნაწილაკებს, დეპონირების სიჩქარით 0.4 მმ / წმ-ზე მეტი.			
მოტივტივე მასალა	ნავთობის, ნავთობპროდუქტების, ცხიმების ლაქები და ნადები არ უნდა იყოს გამოვლენილი			
ფერი	არ უნდა იყოს ხილული წყლის სვეტში		წყალს არ უნდა ჰქონდეს უჩვეულო ფერი	

	წყლის გამოყენების კატეგორია			
	საყოფაცხოვრებო წყლის გამოყენება	საოჯახო წყლის გამოყენება	თევზის სარეწები	
			უმაღლესი და პირველი	მეორე
	20 სმ	10 სმ	-	
სუნი, გემო	წყალს არ უნდა ჰქონდეს სუნი და გემო 1 ერთეულზე მაღალი		წყალმა არ უნდა გამოიწვიოს თევზის უჩვეულო სუნი და გემო	
	სხვა დამუშავების ქლორირების შემდეგ	დამუშავების გარეშე	-	
ტემპერატურა	ჩამდინარე წყლების ჩაშვების შემდეგ, წყლის რეზერვუარში ტემპერატურა არ უნდა აღემატებოდეს 5 პროცენტზე მეტს ბუნებრივ ნორმასთან შედარებით		წყლის ობიექტებისთვის, რომლებიც წარმოადგენს ცივი წყლის თევზის ჰაბიტატს, როგორცაა <i>Acipenseridae</i> , <i>Coregonidae</i> , მაქსიმალური დასაშვები ტემპერატურა ზაფხულში და ზამთარში არის 20°C და 5°C, ხოლო სხვა წყლის ობიექტებისთვის - 28°C (ზაფხულში), 8°C (ზამთარში).	
pH	უნდა იყოს 6.5 - 8.5 ინტერვალით			
წყლის მინერალიზაცია	<1000 მგ / ლ, ქლორიდების ჩათვლით - 350 მგ / ლ; სულფატები - 500 მგ / ლ	შეესაბამებოდეს გემოსთან დაკავშირებული ნაწილში მოცემული მოთხოვნასთან (იხ. ზემოთ)	დაბეგვრის შესაბამისად	
	არ უნდა იყოს დაბალი, ვიდრე			

	წყლის გამოყენების კატეგორია			
	საყოფაცხოვრებო წყლის გამოყენება	საოჯახო წყლის გამოყენება	თევზის სარეწები	
			უმაღლესი და პირველი	მეორე
გახსნილი ჟანგბადი	4 მგ/ლ	4 მგ/ლ	6 მგ/ლ	6 მგ/ლ
ბიოლოგიურ ჟანგბადზე მოთხოვნა	20°C ტემპერატურაზე არ უნდა აღემატებოდეს			
	3 მგ/ლ	6 მგ/ლ	3 მგ/ლ	6 მგ/ლ
ქიმიურ ჟანგბადზე მოთხოვნა	არ უნდა აღემატებოდეს			
	15 მგ/ლ	30 მგ/ლ	-	-
ქიმიური ნივთიერებები	არ უნდა აღემატებოდეს დასაშვებ მაქსიმალურ ზღვარს			
პათოგენები	თავისუფალი უნდა იყოს პათოგენებისგან, მათ შორის, ჰელმინთის სიცოცხლისუნარიანი კვერცხუჯრედები, ონკოლოგიური ტენიები და პათოგენური ორგანიზმების სიცოცხლისუნარიანი კისტები.			
ტოქსიკურობა	-	-	მდინარის ჩაშვებისა და კონტროლის მონაკვეთზე არ უნდა აღინიშნოს ტოქსიკური ზემოქმედება.	

სანიტარული ჩამდინარე წყლები

97. საწარმოო ობიექტების საყოფაცხოვრებო ჩამდინარე წყლები შეიძლება მოიცავდეს საყოფაცხოვრებო კანალიზაციის, კვების სერვისისა და სამრეცხაო ობიექტების ჩამდინარე წყლებს, რომლებიც ემსახურებიან ობიექტის თანამშრომლებს. სხვადასხვა ჩამდინარე წყლები ლაბორატორიებიდან, სამედიცინო საავადმყოფოებიდან, წყლის დარბილებით და ა.შ. ასევე შეიძლება ჩაედინებოდეს სანიტარული ჩამდინარე წყლების დამუშავების სისტემაში. სანიტარული ჩამდინარე წყლების მართვის სტრატეგიები მოიცავს: (i) ჩამდინარე წყლების ნაკადების სეგრეგაციას შერჩეული გამწმენდის ვარიანტთან შესაბამისობის უზრუნველსაყოფად (მაგ., სეკტიკური სისტემა, რომელსაც მხოლოდ საყოფაცხოვრებო საყოფაცხოვრებო ჩამდინარე

წყლების მიღება შეუძლია); (ii) ნავთობისა და ცხიმის შემცველი ჩამდინარე წყლების გამოყოფა და წინასწარი დამუშავება (მაგ. ცხიმის ხაფანგის გამოყენება) კანალიზაციის სისტემებში ჩაშვებამდე;

98. თუ სამრეწველო ობიექტიდან ჩამდინარე წყლები უნდა ჩაედინებოდეს ზედაპირულ წყლებში, დამუშავება უნდა აკმაყოფილებდეს სანიტარული ჩამდინარე წყლების გამოყოფის ეროვნულ ან ადგილობრივ სტანდარტებს ან, მათი არარსებობის შემთხვევაში, სანიტარული ჩამდინარე წყლების ჩადინების საორიენტაციო მითითებებს, რომლებიც მოცემულია ცხრილში 12.
99. თუ სამრეწველო ობიექტიდან ჩამდინარე წყლები უნდა ჩაედინებოდეს სეპტიურ სისტემაში, ან თუ მიწა გამოიყენება გამწმენდი სისტემის შემადგენლობაში, საჭიროა სანიტარული ჩამდინარე წყლების გამოყოფის შესაბამისი ეროვნული ან ადგილობრივი სტანდარტების დაცვა. სანიტარული ჩამდინარე წყლების გამწმენდი სისტემებიდან ნარჩენების გატანა უნდა მოხდეს ადგილობრივი მარეგულირებელი მოთხოვნების შესაბამისად, რომელთა არარსებობის შემთხვევაში, ეს უნდა შეესაბამებოდეს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების დაცვას, წყლისა და მიწის რესურსების შენარჩუნებას და გრძელვადიან მდგრადობას. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მშენებლობის დროს გამოყენებული იქნება ყველაზე მკაცრი სტანდარტები.
100. მშენებლობის ეტაპზე წყლის ხარისხის მონიტორინგი შეფასდება ადგილობრივი (ეროვნული) სტანდარტების მიხედვით. სამშენებლო ტერიტორიებიდან და ბანაკებიდან ჩამდინარე წყლების მოცილება (დაცლა) შეფასდება საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის (IFC) მაჩვენებლებით (დამუშავებული სანიტარული კანალიზაციის დაცლის თვალსაზრისით).

ცხრილი 12. დამუშავებული სანიტარული კანალიზაციის დაცლის საორიენტაციო მითითებები

დამაბინძურებელი	ერთეული	სტანდარტები			პროექტში გამოყენებული სტანდარტები	
		GEO	WB	EU	EU	
pH	pH	6-9	6-9			6-9
ბიოქიმიური ჟანგბადის მოთხოვნა (BOD)	მგ / ლ	35	30	25	25	30
ქიმიურ ჟანგბადზე მოთხოვნა(COD)	მგ / ლ	125	125	125	125	125
ჯამური ფოსფორი	მგ / ლ	2	2	2	2	2
ჯამური აზოტი	მგ / ლ	15	10	15	15	10

დამაბინძურებელი	ერთეული	სტანდარტები			პროექტში გამოყენებული სტანდარტები	
		GEO	WB	EU	EU	
ჯამური შეწონილი მყარი ნაწილაკები	მგ / ლ	60	50	35	35	35
კოლიფორმული ბაქტერიები	[1]MPN ^b /100 მლ		400 ^a			400 ^a

101. IFC-ის გარემოსდაცვითი, ჯანდაცვასთან და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული სახელმძღვანელო პრინციპები სასმელი წყლის მომარაგების სისტემის წყლისა და სანიტარული წყლის ხარისხისათვის მოიცავს ინფორმაციას ქვემოთმოყვანილის ექსპლუატაციისა და ტექნოლოგიების თაობაზე:

(i) სასმელი წყლის გამწმენდი და გამანაწილებელი სისტემები; და

(ii) საკანალიზაციო წყლების შეკრება ცენტრალიზებულ სისტემაში (როგორცაა საკანალიზაციო შემკრები კოლექტორები) ან დეცენტრალიზებულ სისტემაში (როგორცაა სეპტიკური ავზები, რომელთაც ემსახურება ასენიზატორები) და შეკრებილი საკანალიზაციო წყლების გაწმენდა ცენტრალიზებულ დანადგარებში. IFC-ის სახელმძღვანელო პრინციპები რეკომენდაციას უწევს ზომებს, რომელთა მეშვეობითაც შესაძლებელია სასმელი წყლის მომარაგებასთან და ჩამდინარე წყლების მართვასთან დაკავშირებული ზემოქმედების თავიდან აცილება, მინიმუმამდე დაყვანა და კონტროლი, რაც მოიცავს წყლის მოპოვებასა და მისი ხარისხის დაცვას, სასმელი წყლის გაწმენდას, წყლის განაწილებას და ჩამდინარე წყლების შეკრებასა და გაწმენდას.

მშენებლობის დაწყებამდე მისაღები ნებართვები.

102. პროექტის განმახორციელებელი ორგანო უზრუნველყოფს ყველა საჭირო ნებართვის და თანხმობის მიღებას - სამუშაოების დაწყებამდე. პროექტის განმახორციელებელი ორგანო პროექტის კონსულტანტებთან და კონტრაქტორებთან ერთად, პასუხისმგებლები არიან ნებართვების/თანხმობების მიღებაზე და პირობების/სპეციფიკაციების/რეგულაციების ქვეპროექტის ტექნიკურ პროექტში, ხარჯებში და განხორციელებაში ასახვაზე. პროექტის განმახორციელებელმა ორგანომ უნდა აცნობოს აგბ-ს ნებართვებთან/თანხმობებთან შესაბამისობის სტატუსის შესახებ, პროექტის მინდინარეობის რეგულარული ანგარიშების ფარგლებში.

103. სანიტარული ჩამდინარე წყლები

104. საწარმო ობიექტების საყოფაცხოვრებო ჩამდინარე წყლები შეიძლება მოიცავდეს საყოფაცხოვრებო კანალიზაციის, კვების სერვისისა და სამრეცხაო ობიექტების ჩამდინარე წყლებს, რომლებიც ემსახურებიან ობიექტის თანამშრომლებს. სხვადასხვა ჩამდინარე წყლები ლაბორატორიებიდან, სამედიცინო საავადმყოფოებიდან, წყლის დარბილებით და ა.შ. ასევე შეიძლება ჩაედინებოდეს სანიტარული ჩამდინარე წყლების დამუშავების სისტემაში. სანიტარული ჩამდინარე

წყლების მართვის სტრატეგიები მოიცავს:

- (i) ჩამდინარე წყლების ნაკადების სეგრეგაციას შერჩეული გამწმენდის ვარიანტთან შესაბამისობის უზრუნველსაყოფად (მაგ., სეპტიკური სისტემა, რომელსაც მხოლოდ საყოფაცხოვრებო საყოფაცხოვრებო ჩამდინარე წყლების მიღება შეუძლია);
- (ii) ნავთობისა და ცხიმის შემცველი ჩამდინარე წყლების გამოყოფა და წინასწარი დამუშავება (მაგ. ცხიმის ხაფანგის გამოყენება) კანალიზაციის სისტემებში ჩაშვებამდე;

105. თუ სამრეწველო ობიექტიდან ჩამდინარე წყლები უნდა ჩაედინებოდეს ზედაპირულ წყლებში, დამუშავება უნდა აკმაყოფილებდეს სანიტარული ჩამდინარე წყლების გამოყოფის ეროვნულ ან ადგილობრივ სტანდარტებს ან, მათი არარსებობის შემთხვევაში, სანიტარული ჩამდინარე წყლების ჩადინების საორიენტაციო მითითებებს, რომლებიც მოცემულია ცხრილში 12.

106. თუ სამრეწველო ობიექტიდან ჩამდინარე წყლები უნდა ჩაედინებოდეს სეპტიურ სისტემაში, ან თუ მიწა გამოიყენება გამწმენდი სისტემის შემადგენლობაში, საჭიროა სანიტარული ჩამდინარე წყლების გამოყოფის შესაბამისი ეროვნული ან ადგილობრივი სტანდარტების დაცვა. სანიტარული ჩამდინარე წყლების გამწმენდი სისტემებიდან ნარჩენების გატანა უნდა მოხდეს ადგილობრივი მარეგულირებელი მოთხოვნების შესაბამისად, რომელთა არარსებობის შემთხვევაში, ეს უნდა შეესაბამებოდეს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების დაცვას, წყლისა და მიწის რესურსების შენარჩუნებას და გრძელვადიან მდგრადობას. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მშენებლობის დროს გამოყენებული იქნება ყველაზე მკაცრი სტანდარტები.

107. მშენებლობის ეტაპზე წყლის ხარისხის მონიტორინგი შეფასდება ადგილობრივი (ეროვნული) სტანდარტების მიხედვით. სამშენებლო ტერიტორიებიდან და ბანაკებიდან ჩამდინარე წყლების მოცილება (დაცლა) შეფასდება საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის (IFC) მაჩვენებლებით (დამუშავებული სანიტარული კანალიზაციის დაცლის თვალსაზრისით).

108. მე-13 ცხრილში წარმოდგენილია ქვეპროექტებთან მიმართებაში საჭირო ნებართვების და თანხმობების ნუსხა. აღნიშნული ნუსხა ინდიკატორულია და კონტრაქტორმა უნდა განსაზღვროს მოთხოვნები მშენებლობის დაწყებამდე და ყველა საჭირო თანხმობა/ნებართვა უნდა მიიღოს - მშენებლობის დაწყებამდე.

ცხრილი 13 საჭირო თანხმობები და ნებართვები

<u>მშენებლობა</u>	<u>საჭირო თანხმობა</u>	<u>განხორციელება</u>	<u>ზედამხედველობა</u>
მიწა საპროექტო სამუშაოების განსახორციელებლად	კონკრეტული მიწის გამოყოფა და დამტკიცება მშენებლობის ეტაპზე	მიწის და წინა განმახორციელებელი უწყება	ადმასრულებელი უწყება
მშენებლობა მემკვიდრეობის	საქართველოს კულტურული	განმახორციელებელი უწყება	ადმასრულებელი უწყება

ტერიტორიებზე	მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს შესაბამისი დასკვნა		
ახალი წყალგამწმენდი ნაგებობის (STP) მშენებლობა, ან რეაბილიტაცია	ახალი წყალგამწმენდი ნაგებობის მშენებლობა, რომელიც მოემსახურება 50,000-ზე მეტი რაოდენობის მოსახლეობას, საჭიროებს გზმ-ს მომზადებას და შესაბამისი ნებართვის მიღებას გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროდან. არსებული წყალგამწმენდი ნაგებობის რეაბილიტაცია გზმ-ს ნებართვას არ საჭიროებს.	განმახორციელებელი უწყება	აღმასრულებელი უწყება
ხეების ჭრა ⁵	გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ფარგლებში არსებული ეროვნული სატყეო სააგენტოს შესაბამისი დასკვნა; ადგილობრივი მუნიციპალიტეტი; სახელმწიფო საკუთრების ეროვნული სააგენტო;	განმახორციელებელი უწყება/მშენებელი კომპანია	აღმასრულებელი უწყება

⁵ საქართველოს თვითმმართველობის ორგანული კანონის (მე-16 მუხლის) თანახმად, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანო პასუხისმგებელია მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებული ადგილობრივი ბუნებრივი რესურსების, მათ შორის წყლის და ტყის რესურსების და მიწის რესურსების მართვაზე. შესაბამისად, თუ მოსაჭრელი ხეები მდებარეობს მუნიციპალურ საკუთრებად რეგისტრირებულ მიწის ნაკვეთზე, ხეების მოჭრის ნებართვა უნდა გაიცეს ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს მიერ. თუმცა, წითელი ნუსხის სახეობების შემთხვევაში, ხეების ინვენტარიზაცია უნდა მიეწოდოს გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს და ხეების მოჭრის ნებართვა უნდა გასცეს საქართველოს მთავრობამ (საქართველოს წითელი ნუსხის და საქართველოს წითელი მონაცემების წიგნის შესახებ არსებული კანონის შესაბამისად, მუხლი 24). #221 რეზოლუციის თანახმად, როდესაც ტერიტორია ეკუთვნის სატყეო ფონდს, შესაბამისი ნებართვა მიღებულ უნდა იქნას ეროვნული სატყეო სააგენტოდან. სახელმწიფო მფლობელობაში არსებული ტერიტორიის შემთხვევაში, ხეების მოჭრის ნებართვის მისაღებად უნდა მიმართოთ სახელმწიფო საკუთრების ეროვნულ სააგენტოს (საქართველოს სახელმწიფო საკუთრების შესახებ არსებული კანონის თანახმად, მუხლი 291).

	საქართველოს მთავრობა		
(ცხელი ასფალტო-ბეტონის ნარევის) მოსამზადებელი აგრეგატები, სამსხვრეველები, ბეტონის ქარხნები	გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შესაბამისი დასკვნა	მშენებელი კომპანია	განმახორციელებელი უწყება
გენერატორის აგრეგატები			
სახიფათო მასალების განთავსება, განკარგვა და ტრანსპორტირება	გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შესაბამისი დასკვნა	მშენებელი კომპანია	განმახორციელებელი უწყება
ქვიშის მოპოვება და კარიერები	გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შესაბამისი დასკვნა	მშენებელი კომპანია	განმახორციელებელი უწყება
სატრანსპორტო მოძრაობის დროებითი ცვლილება მშენებლობის პროცესში	საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს (პატრულის პოლიციის დეპარტამენტის) შესაბამისი დასკვნა	განმახორციელებელი უწყება/ადგილობრივი მუნიციპალიტეტი	განმახორციელებელი უწყება/ადგილობრივი მუნიციპალიტეტი
სამშენებლო ბანაკების მოწყობა	გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ⁶ შესაბამისი დასკვნა	მშენებელი კომპანია	განმახორციელებელი უწყება
სამშენებლო ნარჩენების გატანა	გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შესაბამისი დასკვნა, საქართველოს კანონმდებლობის მოთხოვნების შესაბამისად	მშენებელი კომპანია	განმახორციელებელი უწყება
მიწების ჩაწყობა და სხვა სამშენებლო სამუშაოები	2 კმ-ზე მეტი სიგრძის კანალიზაციის მიწების ჩაწყობის შემთხვევაში, როდესაც სამშენებლო ფართობი 5 ჰექტარზე ან მეტ სივრცეზეა	განმახორციელებელი უწყება	აღმასრულებელი უწყება

⁶ საქართველოს კანონმდებლობის თანახმად, თუ საპროექტო სამუშაოები არ ითვალისწინებს გზმ-ს მომზადებას, სამშენებლო ბანაკის მოწყობისთვის გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს დასკვნის მიღების საჭიროება არ არის.

	გადაჭიმული, ან თუ გათვალისწინებულია 5 კმ-ზე მეტი სიგრძის მილების ჩაწყობა ნათობის, გაზის, ან ნახშიროჟანგის ტრანსპორტირებისთვის, საჭიროა სკრინინგის ანგარიშების მომზადება გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში წარსადგენად.		
ახალი მილისებური ქების მშენებლობა, ან ახალი გრუნტის წყლის ამოღება	გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შესაბამისი დასკვნა	მიმღები მუნიციპალიტეტი	გარემოს დაცვის ეროვნული სააგენტო

C. საერთაშორისო გარემოსდაცვითი შეთანხმებები და მათი გამოყენება საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამის (LCIP) ფარგლებში

109. საქართველო გარემოს დაცვასთან დაკავშირებული სხვადასხვა საერთაშორისო შეთანხმებების და კონვენციების ნაწილია, აღნიშნული შეთანხმებები და კონვენციებია:

ცხრილი 14. საერთაშორისო კონვენციები და შეთანხმებები და მათი გამოყენება საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამასთან (LCIP) მიმართებაში

საერთაშორისო შეთანხმება	აღწერა	გამოყენება საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამასთან (LCIP) მიმართებაში და კონკრეტული მოთხოვნები
რამსარის კონვენცია, 1971 წ.	რამსარის კონვენცია მთავრობათშორის შეთანხმებას წარმოადგენს და უზრუნველყოფს ეროვნული (ადგილობრივი) საქმიანობის და საერთაშორისო თანამშრომლობის სტრუქტურას, ჭარბტენიანი ტერიტორიების და შესაბამისი რესურსების დაცვის და რაციონალური გამოყენების მიზნით.	არ გამოიყენება, რადგან რამსარის (კონვენციით გათვალისწინებული) ტერიტორიები პროექტის არცერთ ქალაქში არ არის. თუ მომავალში საქმიანობა განხორციელდება რამსარის ჭარბტენიანი ტერიტორიების სიახლოვეს, აუცილებელი იქნება კონვენციის სახელმძღვანელო პრინციპების დაცვა (რამსარის კონვენციის ცნობარი ჭარბტენიანი ტერიტორიების რაციონალური გამოყენებისთვის მე-4 გამოცემა (2010 წ.),
	საქართველო შეთანხმების ერთ-	

საერთაშორისო შეთანხმება	აღწერა	გამოყენება საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამასთან (LCIP) მიმართებაში და კონკრეტული მოთხოვნები
	ერთი ხელმომწერი ქვეყანაა. რამსარის კონვენციის თანახმად, დოკუმენტის ხელმომწერი ქვეყნები ვალდებული არიან, რომ გაითვალისწინონ ჭარბტენიანი ტერიტორიების დაცვა ნაციონალური მიწით სარგებლობის გეგმებში.	(http://www.ramsar.org/cda/en/ramsar-pubs-handbooks/main/ramsar/1-30-33_4000_0).
კონვენცია ველური ფაუნის და ფლორის გადაშენების პირას მყოფ სახეობებთან დაკავშირებული საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ (CITES), 1973 წ.	საქართველო აღნიშნული კონვენციის ხელმომწერი ქვეყანაა; კონვენციის მიზანია გადაშენების პირას მყოფ სახეობებთან დაკავშირებული საერთაშორისო კომერციული ვაჭრობის კონტროლი.	კრიტიკული მნიშვნელობის მქონე ჰაბიტატების გათვალისწინების რეკომენდაცია, თუ ნუსხაში შესული სახეობები დაფიქსირდება (საპროექტო) ტერიტორიაზე.
ბაზელის კონვენცია სახიფათო ნარჩენების ტრანსსასაზღვრო გადაზიდვისა და მათი განთავსების შესახებ, 1989 წ.	საქართველო აღნიშნული კონვენციის ხელმომწერი ქვეყანაა; კონვენციის მიზანია ტრანსსასაზღვრო გადაზიდვებისა და სახიფათო ნარჩენების წარმოების შემცირება.	მესამეული დამუშავების პროცესის შედეგად წარმოქმნილი ლამი/ნარჩენები შესაძლოა შეიცავდეს მძიმე ლითონებს, რის გამოც აღნიშნული შესაძლოა მივაკუთვნოთ სახიფათო ნარჩენების კატეგორიას. ლამის/ნარჩენების გადაყრა მოხდება ქვეყნის ფარგლებში და შესაბამისად, არ გამოიწვევს აღნიშნული კონვენციის ამოქმედებას. კონტრაქტორმა უნდა შეასრულოს სამშენებლო სამუშაოების წარმოების დროს წარმოქმნილი სახიფათო ნარჩენების შენახვა, განკარგვა, ტრანსპორტირება და გადაყრა, 2016 წ. სახიფათო ნარჩენების წესების რეგულაციების შესაბამისად.
შეთანხმება ღამურების პოპულაციის დაცვის შესახებ ევროპაში, 1991 წ.	საქართველო აღნიშნული შეთანხმების ხელმომწერი ქვეყანაა; შეთანხმების მიზანია ღამურების წინასწარ განზრახული დაჭერის, მოვლის, ან მოკვლის აკრძალვა, თუ აღნიშნული კვლევითი მიზნით არ ხორციელდება, რა შემთხვევაშიც საჭიროა სპეციალური ნებართვა. გარდა	მონიტორინგის შედეგების საფუძველზე, კონტრაქტორმა უნდა მოამზადოს და განიხილოს რეკომენდაციები და სახელმძღვანელო პრინციპები, რომელთა განხორციელება უნდა მოხდეს ეორვრულ (ადგილობრივ) დონეზე.

საერთაშორისო შეთანხმება	აღწერა	გამოყენება საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამასთან (LCIP) მიმართებაში და კონკრეტული მოთხოვნები
	აღნიშნულისა, წევრი ქვეყნების მიერ განსაზღვრული მნიშვნელოვანი ადგილები დამურების დაცვის, მათი პოპულაციების სტატუსის და მოძრაობის მიმართულების შესწავლის, ასევე გადაფრენის მარშრუტების კვლევის თვალსაზრისით.	
ორჰუსის კონვენცია გარემოსდაცვით საკითხებთან დაკავშირებულ ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის, გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის და სამართლიანობის ხელმისაწვდომობის შესახებ, 1998წ.	საქართველო აღნიშნული შეთანხმების ხელმძღვრე ქვეყანაა; შეთანხმების მიზანია, ახლანდელი და მომავალი თაობის თითოეული ადამიანის მხარდაჭერა, რათა მისი ჯანმრთელობისთვის და კარგად ყოფნისთვის ადეკვატურ გარემოში ცხოვრების უფლება იყოს დაცული; თითოეულმა მხარემ უნდა უზრუნველყოს ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობა, საზოგადოებრივი მონაწილეობა გადაწყვეტილების მიღების პროცესში და ხელმისაწვდომობა სამართლიანობაზე - გარემოს დაცვის საკითხებთან დაკავშირებით, აღნიშნული კონვენციის დებულებების მიხედვით.	განმახორციელებელმა უწყებამ/ადმინისტრაციამ უწყებამ უნდა დაიცვას საქართველოს მთავრობის, აზიის განვითარების ბანკის (მოთხოვნები) და ორჰუსის კონვენცია - გარემოსდაცვით საკითხებთან დაკავშირებით ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის, გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის და სამართლიანობის ხელმისაწვდომობის შესახებ.

D. აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის გარემოსდაცვითი მოთხოვნები

110. აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადი (ADB SPS) მოითხოვს აგბ-ის ოპერირების ყველა ასპექტის გარემოსდაცვითი საკითხის და 2009 წ. აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადში (SPS) ასახული გარემოსდაცვითი შეფასების მოთხოვნების გათვალისწინებას. აღნიშნულის თანახმად, აგბ ითხოვს აგბ-ის ყველა ინვესტიციის გარემოსდაცვით შეფასებას.

111. სკრინინგი და კატეგორიებად დაყოფა. აგბ იყენებს კლასიფიკაციის სისტემას, გარემოზე პროექტის შესაძლო ზემოქმედების მნიშვნელობის ასახვის მიზნით.

პროექტის კატეგორია განისაზღვრება გარემოს დაცვის თვალსაზრისით, ყველაზე მგრძობიარე კომპონენტის კატეგორიით, პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ ტერიტორიაზე პირდაპირი, ირიბი, კუმულაციური და გამოწვეული ზემოქმედების ჩათვლით. თითოეული შემოთავაზებული პროექტის შესწავლა ხდება დეტალურად, მისი ტიპის, ადგილმდებარეობის, მასშტაბის, სენსიტიურობის და გარემოზე მისი შესაძლო ზემოქმედების მიხედვით. პროექტი მიეკუთვნება ქვემოთ წარმოდგენილი ოთხი კატეგორიიდან ერთ-ერთს:

- (i) **კატეგორია „A“** - შემოთავაზებული პროექტი კლასიფიცირდება როგორც „A“ კატეგორია, თუ მას შეიძლება ჰქონდეს მნიშვნელოვანი უარყოფითი ზემოქმედება გარემოზე, რომელიც შეუქცევადი, მრავალფეროვანი ან უპრეცედენტოა. ამ ზემოქმედებამ შეიძლება გავლენა იქონიოს უზნებსა ან ობიექტებზე მეტ ფართობზე, რომლებიც ექვემდებარება ფიზიკურ სამუშაოებს. საჭიროა გარემოზე ზემოქმედების შეფასება.
- (ii) **კატეგორია „B“**. შემოთავაზებული პროექტი კლასიფიცირდება, როგორც „B“ კატეგორია, თუ მისი პოტენციური უარყოფითი ზემოქმედება ნაკლებად უარყოფითია ვიდრე „A“ კატეგორიის პროექტებისა. აღნიშნული ზემოქმედება სპეციფიკურია სამშენებლო მოედნისთვის, მათგან რამდენიმე შეუქცევადია და უმეტეს შემთხვევაში შემამსუბუქებელი ზომები უფრო ადვილად შეიძლება შეიქმნას, ვიდრე „A“ კატეგორიის პროექტებისთვის. საჭიროა პირველადი გარემოსდაცვითი კვლევა.
- (iii) **კატეგორია „C“**. შემოთავაზებული პროექტი კლასიფიცირდება, როგორც „C“ კატეგორია, თუ მას აქვს მინიმალური ან ნულოვანი უარყოფითი ზემოქმედება გარემოზე. გარემოსდაცვითი შეფასება არ არის საჭირო, თუმცა გარემოზე ზემოქმედების გადახედვა აუცილებელია.
- (iv) **კატეგორია „FI“**. შემოთავაზებული პროექტი კლასიფიცირდება, როგორც „FI“ (ფინანსური შუამავლის (მედიატორის)) კატეგორია, თუ აღნიშნულით გათვალისწინებულია აგბ-ის თანხების ინვესტირება ფინანსური მედიატორის მიმართ, ან მისი საშუალებით.

112. გარემოსდაცვითი სკრინინგი და პროექტის კატეგორიის წინასწარი განსაზღვრა განხორციელდა აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის შესაბამისად (SPS, 2009), TRTA-ს საფუძველზე, აგბ-ს სწრაფი გარემოსდაცვით შეფასების (REA) საკონტროლო ნუსხის გამოყენებით (დანართი „C“). პროექტი კლასიფიცირდა „B კატეგორიად“.

113. **არსებული ობიექტების გარემოსდაცვითი აუდიტი**. გარემოს დაცვის საკითხებთან შესაბამისობის აუდიტი ჩატარდება უკვე არსებული, ან მშენებარე, ან შემოთავაზებული ობიექტების ქვეპროექტებთან დაკავშირებით. გარემოსდაცვითი აუდიტი მოიცავს საპროექტო ტერიტორიის შეფასებას, გარემოს დაცვის თვალსაზრისით წარსული, თუ არსებული პრობლემური საკითხების იდენტიფიცირების მიზნით, ასევე იმის დასადგენად, განხორციელებული საქმიანობა შეესაბამება თუ არა აგბ-ის მიერ აღმასრულებელი და განმახორციელებელი უწყებებისთვის დადგენილ უსაფრთხოების პრინციპებს და მოთხოვნებს და შესაბამისი ღონისძიებების განსაზღვრას და დაგეგმვას,

შესაბამისობასთან დაკავშირებით არსებული პრობლემური საკითხების მოსაგვარებლად. პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასებების (IEE) გამოსასწორებელი სამუშაოების სამოქმედო გეგმაზე შეთანხმდებიან აგბ და პროექტის მმართველი უწყებები. გეგმით განისაზღვრება აუცილებელი მაკორექტირებელი ქმედებები, ასევე ბიუჯეტი - აღნიშნული ქმედებებისთვის და შეუსაბამობის გამოსწორებისთვის განსაზღვრული დროის მონაკვეთი. გარემოს დაცვის აუდიტის ანგარიში (მაკორექტირებელი სამუშაოების სამოქმედო გეგმის ჩათვლით, მსგავსი გეგმის არსებობის შემთხვევაში) საჯაროდ ხელმისაწვდომი გახდება აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) ინფორმაციის გამჟღავნებასთან დაკავშირებული მოთხოვნების შესაბამისად. ქვეპროექტით გათვალისწინებული ობიექტების განახლების, ან გაფართოების შემთხვევაში, რამაც შესაძლოა გამოიწვიოს ზემოქმედება გარემოზე, გამოყენებული იქნება EARF-ში წარმოდგენილი გარემოსდაცვითი შეფასებების და დაგეგმარების მოთხოვნები - შესაბამისობის აუდიტთან ერთად PCRR.

114. **კულტურული მემკვიდრეობის ფიზიკური ობიექტები (PCR).** აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (SPS) გარემოსდაცვითი უსაფრთხოების პოლიტიკის პრინციპებით განსაზღვრულია კულტურული მემკვიდრეობის ფიზიკური ობიექტების დაცვა და მათი განადგურების, ან დაზიანების თავიდან აცილება, გარემოსდაცვითი შეფასების პროცესში კვალიფიცირებული და გამოცდილი ექსპერტების ჩართულობით სავსე კვლევების განხორციელების საფუძველზე. აღნიშნული ასევე განსაზღვრავს შემთხვევითი აღმოჩენების პროცედურის გამოყენებას, რაც მოიცავს წინასწარ დამტკიცებული მართვის და დაცვის მიდგომას იმ მასალებთან მიმართებაში, რაც შესაძლოა აღმოჩნდეს პროექტის განხორციელების პროცესში.

115. **გარემოს დაცვის მართვის გეგმა (EMP).** საჭიროა გარემოს დაცვის მართვის გეგმის მომზადება, რომელშიც ასახული იქნება გარემოსდაცვითი შეფასების შედეგად დადგენილი რისკები და შესაძლო ზემოქმედება გარემოზე. გარემოს დაცვის მართვის გეგმის (EMP) დეტალების და სირთულის დონე, ასევე დადგენილი ღონისძიებების და ქმედებების პრიორიტეტულობა განისაზღვრება პროექტის ზემოქმედების და რისკების შესაბამისად. გარემოს დაცვის მართვის გეგმის ასლი, ან დამტკიცებული კონკრეტული ობიექტის გარემოს მართვის გეგმა (SSEMP) ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ობიექტზე - მშენებლობის ეტაპის მიმდინარეობისას. გარემოს დაცვის მართვის გეგმის (EMP), ან კონკრეტული ობიექტის გარემოს დაცვის მართვის გეგმის (SSEMP) პირობებთან შეუსაბამობა, ან ნებისმიერი სახით გადახვევა, გულისხმობს შეუსაბამობას და საჭიროებს მაკორექტირებელ ქმედებებს. გარემოს შეფასებისა და მიმოხილვის ჩარჩო დოკუმენტი (EARF) და პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასება (IEE) განსაზღვრავს გარემოს დაცვის მართვის გეგმის განხორციელების დროს დაკისრებულ ვალდებულებებს, პროექტირების, მშენებლობის და მოვლა-პატრონობის ეტაპებზე.

116. **ინფორმაციის გამჟღავნება.** გარემოს დაცვის უსაფრთხოების დოკუმენტებს აგბ ატვირთავს საკუთარ ვებ-გვერდზე და შესაბამის ინფორმაციას განათავსებს ადგილობრივი თემებისთვის ხელმისაწვდომ ადგილებში:

(i) გარემოს დაცვის კატეგორიების მიხედვით, „ა“ კატეგორიის პროექტებისთვის -

- გარემოზე ზემოქმედების შეფასების (EIA) ანგარიშის პროექტის მომზადება საბჭოს განხილვამდე მინიმუმ 120 დღით ადრე;
- (ii) გზშ-ს (EIA) და/ან პირველადი ზემოქმედების შეფასების (IEE) საბოლოო, ან განახლებული ვერსია, მიღებისთანავე; და
 - (iii) განმახორციელებელი უწყების მიერ პროექტის განხორციელების პროცესში წარმოდგენილი გარემოსდაცვითი მონიტორინგის ანგარიშები - მიღებისთანავე.

117. აგზ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის გარემოსდაცვითი მე-6 პრინციპის თანახმად, გარემოსდაცვითი შეფასების პროექტი (გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (EMP) ჩათვლით) ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირებისთვის და სხვა დაინტერესებული მხარეებისთვის გასაგები ფორმატით, ენაზე (ენებზე) და ხელმისაწვდომად იქნება, უნდა გასაჯაროვდეს დროულად - პროექტის შეფასებამდე. საბოლოო გარემოსდაცვითი შეფასება და მისი განახლებული ვერსიები, განახლების შემთხვევაში, უნდა გასაჯაროვდეს ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირებისა და დაინტერესებული მხარეებისთვის. პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასება (IEE) ხელმისაწვდომი უნდა გახდეს საზოგადოებისთვის, საჯარო კონსულტაციების გამართვამდე გონივრულ ვადით ადრე.

118. კონსულტაცია და მონაწილეობა. საგნობრივი კონსულტაციები გაიმართება (პროექტის) ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ პირებთან და სხვა დაინტერესებული მხარეების, მათ შორის, საზოგადოების წარმომადგენლებთან, მათი ინფორმირებული მონაწილეობის ხელშეწყობის მიზნით. საკონსულტაციო პროცესი და მისი შედეგები გაფორმდება დოკუმენტურად და აისახება გარემოსდაცვითი შეფასების ანგარიშში.

119. საჩივრების მოგვარების მექანიზმი. პროექტის მმართველმა უწყებებმა უნდა შეიმუშავონ მექანიზმი, ქვეპროექტის გარემოსდაცვითი შესრულების შესახებ ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირების პრეტენზიების და საჩივრების მისაღებად და მოგვარების ხელშეწყობის მიზნით. საჩივრების მექანიზმის მასშტაბი განისაზღვრება ქვეპროექტის რისკების და უარყოფითი ზემოქმედების შესაბამისად.

120. პროფესიული ჯანმრთელობა და უსაფრთხოება. აგზ-ს მოთხოვნების შესაბამისად, სესხის ამღებმა უნდა უზრუნველყოს უსაფრთხო და ჯანსაღი გარემო მშრომელთათვის, სექტორის და ქვეპროექტის ტერიტორიებისთვის დამახასიათებელი რისკების, მათ შორის, ფიზიკური, ქიმიური, ბიოლოგიური და რადიოლოგიური საფრთხეების გათვალისწინებით.

121. მოულოდნელი ზემოქმედება გარემოზე. (პროექტის) განხორციელების პროცესში გარემოზე მოულოდნელი ზემოქმედების გამოვლენის შემთხვევაში, პროექტის მმართველმა უწყებებმა უნდა განახლოონ გარემოსდაცვითი მართვის გეგმა (EMP), შესაძლო ზემოქმედების შესაფასებლად, ალტერნატიული ვარიანტების შეფასებისა და აღნიშნული ზემოქმედების შემცირების მიზნით შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების და რესურსების განსაზღვრისათვის.

122. ბიომრავალფეროვნების კონსერვაცია და ბუნებრივი რესურსების მდგრადი მართვა.

გარემოსდაცვითი შეფასების მომზადების პროცესში, სესხის ამლემი/კლიენტი შეაფასებს პროექტის ზემოქმედების მასშტაბსა და ბიომრავალფეროვნებასა და ბუნებრივ რესურსებზე გავლენის რისკებს. შეფასება ფოკუსირებული იქნება ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებულ საფრთხეებზე, რაც მოიცავს ბუნებრივი საბინადრო გარემოს განადგურებას და ინვაზიური უცხო სახეობების გავრცელებას და ასევე ბუნებრივი რესურსების არამდგრად გამოყენებას. სესხის ამლემი/კლიენტმა უნდა განსაზღვროს ზომები იმისათვის, რომ თავიდან აცილებული, მინიმუმამდე დაყვანილი ან შემსუბუქებული იქნას პოტენციური უარყოფითი ზემოქმედება და რისკები, ხოლო უკიდურეს შემთხვევაში, შემოთავაზებულ იქნას საკომპენსაციო ზომები, როგორცაა ბიომრავალფეროვნების კომპენსაცია, რათა მიღწეულ იქნას ზემოქმედების ქვეშ მყოფი ბიომრავალფეროვნების წმინდა მოგება და არა დანაკარგი.

123. აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის მოთხოვნები. აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის მოთხოვნების თანახმად, პროექტის მმართველმა უწყებებმა უნდა გამოიყენონ დაბინძურების პრევენციისა და კონტროლის ტექნოლოგიები და პრაქტიკა, გავრცელებული საერთაშორისო პრაქტიკის შესაბამისად. თუ საქართველოს მთავრობის რეგულაციები განსხვავდება აღნიშნული რეგულაციებისგან დონეებისა და განზომილებების თვალსაზრისით, პროექტის მმართველმა უწყებებმა უნდა მოახდინონ უფრო მკაცრი მოთხოვნების გამოყენება. თუ კონკრეტული ქვეპროექტის პირობების გათვალისწინებით, უმჯობესია ნაკლებად მკაცრი დონეებისა თუ განზომილებების გამოყენება, პროექტის მმართველმა უწყებებმა უნდა წარმოადგინონ სრული და დეტალური დასაბუთება ნებისმიერი შემოთავაზებული ალტერნატიული ვარიანტისთვის, აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის მოთხოვნების შესაბამისად.

124. გამორიცხვის კრიტერიუმები ქვეპროექტის შერჩევის პროცესში. საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამა (LCIP) გამორიცხავს აგბ-ის აკრძალული საინვესტიციო საქმიანობის ნუსხით⁷ განსაზღვრულ ნებისმიერი სახის საქმიანობას. ქვეპროექტები უნდა აკმაყოფილებდნენ გამორიცხვის კრიტერიუმებს ქვეპროექტის შერჩევის პროცესში⁸, რაც გულისხმობს ისეთი ქვეპროექტების გამორიცხვას, რომელთა განხორციელებამ შესაძლოა გამოიწვიოს მნიშვნელოვანი, შეუქცევადი, მრავალფეროვანი, უპრეცედენტო ზემოქმედება (გარემოზე), ან თუ ზემოქმედება ვრცელდება ფართო ტერიტორიაზე, ან იმ ობიექტების მიღმა, ვიდრე ეს ფიზიკური სამუშაოების არეალით არის გათვალისწინებული. გარემოს დაცვის თვალსაზრისით მგრძნობიარე ტერიტორიებზე (ბუნებრივი ნაკრძალები, ეროვნული პარკები, ბიოსფერული რეზერვების ძირითადი ზონები, კრიტიკული ჰაბიტატები და ა.შ.) განლაგებული საპროექტო ტერიტორიების/ობიექტების რეაბილიტაცია უნდა გამოირიცხოს, თუ არ იქნება დაკმაყოფილებული შემდეგი კრიტერიუმები:

⁷ აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის დანართი 5.

⁸ საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების საინვესტიციო პროექტის (EARF) შეფასებისა და მიმოხილვის ჩარჩო დოკუმენტი (EARF) თანაბარი განვითარებისთვის

- შემოთავაზებული სარეაბილიტაციო სამუშაოები შესრულდება არსებული (განსაზღვრული) ზონის და არსებული ინფრასტრუქტურის გასხვისების ზოლის საზღვრებში;
- შემოთავაზებული სარეაბილიტაციო სამუშაოებით ახალი თანხმობების/ნებართვების მიღების საჭიროება არ არის. აუცილებელი იქნება შესაბამისი წერილობითი დასტურის მიღება შესაბამისი დაცული ტერიტორიის მარეგულირებელი უწყების ადგილობრივი ოფისიდან;
- შემოთავაზებული სარეაბილიტაციო სამუშაოების გაგრძელება შესაძლებელი იქნება, თუ აღნიშნული სამუშაოები უნდა შესრულდეს კრიტიკულად მნიშვნელოვანი ჰაბიტატების საზღვრებს მიღმა. (სამუშაოების) კრიტიკულად მნიშვნელოვანი ჰაბიტატების არეალში მოქცევის შემთხვევაში, (სამუშაოების) გაგრძელება შესაძლებელი იქნება, თუ:
 - (i) არ აღინიშნება გაზომვადი უარყოფითი ზემოქმედება კრიტიკულად მნიშვნელოვან ჰაბიტატებზე, რამაც შესაძლოა გამოიწვიოს მისი უნარის, ან ფუნქციის გაუარესება;
 - (ii) არ აღინიშნება აღიარებული, გადაშენების საფრთხის პირას მყოფი, ან გადაშენების კრიტიკულ ზღვარზე მყოფი სახეობების პოპულაციის შემცირება;
 - (iii) ნაკლებად მნიშვნელოვანი ხასიათის ზემოქმედება შერბილებულია. იმ შემთხვევაში, თუ პროექტი მდებარეობს კანონიერად დაცულ ტერიტორიაზე, მოხდება დამატებითი პროგრამების განხორციელება, დაცული ტერიტორიის დაცვის მიზნების ხელშეწყობის და გაძლიერების მიზნით. ბუნებრივი ჰაბიტატების ტერიტორიაზე არ უნდა მოხდეს მნიშვნელოვანი ხასიათის ცვლილება, ან გაუარესება, თუ ალტერნატიული ვარიანტების ხელმისაწვდომობა არ არის;
 - (iv) პროექტის სარგებელი მთლიანად არ გადაწონის გარემოს დაცვის ხარჯებს; და
 - (v) არ ხდება ცვლილების, ან გაუარესების სათანადოდ შერბილება. (უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის მე-16 გვერდიდან).

125. პროექტებმა, რომლებიც სავარაუდოდ გამოიწვევენ გარდაუვალ, მრავალფეროვან, ან უპრეცედენტო და მნიშვნელოვან უარყოფით ზემოქმედებას გარემოზე, შესაძლოა ზემოქმედება მოახდინონ უფრო ფართო ტერიტორიებზე, ან ობიექტებზე, ვიდრე ეს ფიზიკური სამუშაოების არეალით არის გათვალისწინებული (ე.ი. „A“ კატეგორიის პროექტები, აგბ-ის 2009 წ. უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (SPS) შესაბამისად). აღნიშნული პროექტები ამოღებული იქნება (გამოირიცხება) საცხოვრებლად ვარგისი ქალაქების პროგრამიდან.

F. ქვეყნის და აზიის განვითარების ბანკის უსაფრთხოების პოლიტიკის შესაბამისობა

126. აზიის განვითარების ბანკის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადი შესაბამისობაშია მრავალმხრივი განვითარების ფინანსურ ინსტიტუტებთან, თუმცა სახელმწიფო პოლიტიკაც უნდა შედარდეს საერთაშორისო გარემოს დაცვით ჩარჩოსთან, მათ შორის, აგბ-ის შესაბამის პოლიტიკასთან. მე-15 ცხრილში წარმოდგენილია შედარება პროექტით განსახორციელებელი აგბ-ის SPS-ს

პოლიტიკის პრინციპების, განსხვავებების და ღონისძიებების მიხედვით, არსებული განსხვავებების გადასაჭრელად.

ცხრილი 15 სამთავრობო და აგბ-ის უსაფრთხოების მოთხოვნების შედარებითი ანალიზი

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	ღონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
<p>ზემოქმედების და რისკების გარემოსდაცვითი სკრინინგის თანაფარდობა</p>	<p>1. თითოეული შემოთავაზებული პროექტისთვის სკრინინგის პროცესის გამოყენება მაქსიმალურად ადრეულ ეტაპზე, გარემოსდაცვითი შეფასების შესაბამისი მოცულობის და ტიპის განსაზღვრის მიზნით, რათა მოხდეს შესაბამისი კვლევების ჩატარება - მოსალოდნელი ზემოქმედების და რისკების მნიშვნელობის შესაბამისად</p>	<p>პროექტის სკრინინგი ტარდება პროექტის ადრეულ ეტაპზე. გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსში წარმოდგენილია I და II კატეგორიის აქტივობების ნუსხა. II კატეგორიის პროექტისთვის გზმ-ს (EIA) საჭიროება განსაზღვრულია გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სკოპინგის პროცედურის საფუძველზე.</p>	<p>გზმ მოქმედებს მხოლოდ გზმ-ს აქტში წარმოდგენილი პროექტების ნუსხასთან მიმართებაში, და წყალმომარგების და საკანალიზაციო სისტემების პროექტების კომპონენტები ამოღებულია.</p>	<p>აგბ-ს SPS-ის მოთხოვნების და სკრინინგის და კატეგორიებად დაყოფის ინსტრუმენტების განხორციელება, რისკების და შემარბილებელი ღონისძიებების დადგენა. ეროვნული გარემოსდაცვითი სტანდარტების მოთხოვნების შედარება საერთაშორისო სტანდარტებთან და უფრო მკაცრი მოთხოვნების მიღება.</p>
<p>პროექტის ზემოქმედების ქვემოქმედულ ფიზიკურ, ბიოლოგიურ, სოციო-ეკონომიკურ და ფიზიკურ კულტურულ რესურსებზე შესაძლო</p>	<p>2. თითოეული შემოთავაზებული პროექტის გარემოსდაცვითი შეფასება, ფიზიკურ, ბიოლოგიურ, სოციო-ეკონომიკურ (მათ შორის ზემოქმედება საარსებო საშუალებებზე, შემდეგი საკითხების საფუძველზე: გარემოს</p>	<p>პროექტის ზემოქმედების ქვემოქმედულ ტერიტორიის ფიზიკურ, ბიოლოგიურ, სოციო-ეკონომიკურ და ფიზიკურ კულტურულ რესურსებზე შესაძლო</p>	<p>სხვაობა აგბ-ს და საქართველოს მთავრობის კანონმდებლობებს შორის არ აღინიშნება.</p>	<p>ქვეპროექტის შერჩევის კრიტერიუმები, გარემოსდაცვითი შეფასების პროცესი და კატეგორიებად დაყოფა, განხორციელებულია უსაფრთხოების პოლიტიკის</p>

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	ღონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
ზემოქმედების და რისკების შეფასება	დაცვის კომპონენტები, ჯანმრთელობა და უსაფრთხოება, მოწყვლადი ჯგუფები და გენდერული საკითხები) და ფიზიკურ-კულტურულ რესურსებზე შესაძლო პირდაპირი, არაპირდაპირი, კუმულაციური და განპირობებული ზემოქმედების და რისკების დადგენა, საპროექტო ტერიტორიის კონტექსტში. პოტენციური ტრანსსასაზღვრო და გლობალური ზემოქმედების შეფასება, კლიმატის ცვლილების ჩათვლით. სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების გამოყენება, საჭიროებისამებრ.	ზემოქმედების და რისკების შეფასების საქართველოს მთავრობის მოთხოვნები ანალოგიურია		განაცხადის (SPS) შესაბამისად.
ალტერნატიული ვარიანტების განხილვა, პროექტის ადგილმდებარეობის, ტექნიკური პროექტის, ტექნოლოგიისა და	3. ალტერნატიული ვარიანტების განხილვა პროექტის ადგილმდებარეობის, ტექნიკური პროექტის, ტექნოლოგიის, კომპონენტების და ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე ზემოქმედების თვალსაზრისით და	ალტერნატიული შეფასებები განხორციელდება პროექტის ადგილმდებარეობა სთან და ტექნიკურ პროექტთან დაკავშირებით; მათ შორის შესაძლოა იყოს ნულოვანი	სხვაობა აგბ-ს და საქართველოს მთავრობის კანონმდებლობებს შორის არ აღინიშნება.	ა/გ

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	ღონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების მიხედვით	კონკრეტული, შემოთავაზებული ალტერნატიული ვარიანტის შერჩევის დასაბუთების დოკუმენტური ასახვა. საპროექტო ალტერნატივის არ არსებობის გათვალისწინება.	ალტერნატივა/არ არსებობდეს ალტერნატიული ვარიანტები.		
გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (EMP) მომზადება	4. უარყოფითი ზემოქმედების თავიდან აცილება, პრევენციის გარდაუვალობის შემთხვევაში - მინიმუმამდე დაყვანა, შერბილება და/ან წინააღმდეგობის გაწევა და დადებითი ზემოქმედების გაძლიერება, გარემოსდაცვითი დაგეგმარების და მართვის გზით. გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (EMP) მომზადება, რომელშიც წარმოდგენილი იქნება შერბილების შემოთავაზებული ღონისძიებები, გარემოსდაცვითი მონიტორინგის და ანგარიშგების მოთხოვნები, შესაბამისი	გზმ-ს ანგარიში მომზადდება 1 დანართის პროექტებისთვის. მე-2 დანართის პროექტებთან მიმართებაში გზმ-ს მომზადების საჭიროება გადაწყდება სკრინინგის პროცედურის საფუძველზე. გზმ-ს ანგარიშის შინაარსის სტრუქტურა უნდა აეწყოს ისე, რომ ასახული იყოს გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით გათვალისწინებული მოთხოვნები. გარემოსდაცვითი მართვის გეგმა (EMP) გზმ-ს (EIA) დოკუმენტის	სხვაობა აგბ-ის და საქართველოს მთავრობის მოთხოვნებს შორის არ აღინიშნება.	ძირითადი სახელმძღვანელო პრინციპების თანახმად, გარემოსდაცვითი მართვის გეგმა (EMP) უნდა მომზადდეს აგბ-ის ინსტრუმენტების (მაგ. სწრაფი გარემოსდაცვითი შეფასების (REA) საკონტროლო ნუსხა) გამოყენებით. გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (EMP) დეტალების და სირთულის დონე, ისევე როგორც დადგენილი ღონისძიებების და ქმედებების პრიორიტეტულად

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	ღონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
	<p>ინსტიტუციური ორგანიზაციული ზომები, შესაძლებლობების განვითარების და სწავლების (ტრენინგის) ღონისძიებები, განხორციელების გრაფიკი, ხარჯთაღრიცხვები და შესრულების ინდიკატორები. გარემოს დაცვის მართვის გეგმის ძირითადი საკითხებია: მოსალოდნელი უარყოფითი ზემოქმედების შერბილება ისე, რომ არ მოხდეს მნიშვნელოვანი ზიანის მიყენება მესამე მხარისთვის და შემდეგი პრინციპის გამოყენება: „იხდის ის, ვინც აბინძურებს“.</p>	<p>შემადგენელი ნაწილია.</p>		<p>ბა პროექტის ზემოქმედების დარისკების პროპორციულად იქნება განსაზღვრული.</p>
<p>საზოგადოებრივი კონსულტაციების გამართვა და ინტერესები</p>	<p>5. საგნობრივი კონსულტაციების გამართვა პროექტის ზემოქმედების ქვემოქცეულ პირებთან და მათი ინფორმირებული მონაწილეობის ხელშეწყობა. ქალთა მონაწილეობის უზრუნველყოფა</p>	<p>ინფორმაციის გამოქვეყნება ეროვნულ და რეგიონულ მასმედიაში. ორი საჯარო შეხვედრის ორგანიზება - ერთი - სკოპინგის ეტაპზე, მეორე კი - გზმ-ს (EIA) ანგარიშის</p>	<p>საქართველოს მთავრობის მოთხოვნები ს თანახმად, საჯარო საკონსულტაციო შეხვედრების გამართვა და ინტერესებულ</p>	<p>აგბ-ის მოთხოვნების გამოყენება პროექტის ზემოქმედების ქვემოქცეულ პირებთან და სხვა დაინტერესებულ მხარეებთან, მათ შორის, სამოქალაქო</p>

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	ღონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
	<p>კონსულტაციების პროცესში. დაინტერესებული მხარეების, მათ შორის, პროექტის ზემოქმედების ქვემოქცეული პირების და შესაბამისი არა-სამთავრობო ორგანიზაციების ჩართვა პროექტის განხორციელების ადრეულ ეტაპზე, მათი შეხედულებების და ინტერესების მიწოდება და განმარტება გადაწყვეტილების მიმღები პირებისთვის და გათვალისწინება. კონსულტაციების გაგრძელება მონაწილე მხარეებთან პროექტის განხორციელების დროს, საჭიროებისამებრ, გარემოს დაცვის შეფასებასთან დაკავშირებული საკითხების მოგვარების მიზნით.</p>	<p>პროექტის გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში წარდგენიდან არა უგვიანეს 55-ე დღემდე. შეხვედრაზე მოხდება ყველს დაინტერესებული მხარის მოწვევა.</p> <p>ინდივიდუალური შეხვედრები და კონსულტაციები დაინტერესებულ მხარეებთან გზმ-ს პროცესში, გაიმართება გამოქვეყნების თარიღიდან არა უგვიანეს 60 დღეში.</p>	<p>მხარეებთან არ არის აუცილებელი პროექტის განხორციელების ყველს ეტაპზე.</p>	<p>საზოგადოების წარმომადგენლებთან, საგნობრივი კონსულტაციის და დოკუმენტირების საკითხებზე, და მათი მხარდაჭერა ინფორმირებული მონაწილეობის თვალსაზრისით.</p>
საჩივრების მოგვარების მექანიზმი	საჩივრების მოგვარების მექანიზმის დაარსება, პროექტის გარემოსდაცვითი შესრულების საკითხებთან დაკავშირებით,	განმახორციელებელმა უწყებამ ხელი უნდა შეუწყოს პროექტის ზემოქმედების ქვემოქცეული პირების მიერ წამოჭრილი	საჩივრების მოგვარების კონკრეტული სახელმწიფო რეგულაცია არ არის	გარემოსდაცვითი შეფასების ანგარიშის კომპონენტი საჩივრების მოგვარების მექანიზმის თაობაზე უნდა

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	ღონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
	პროექტის ზემოქმედების ქვემოქცეული პირების ინტერესების და საჩივრების მიღების და მოგვარების ხელშეწყობისთვის.	საკითხების მოგვარებას		გადაწყდეს აგბ-ს მოთხოვნის საფუძველზე.
პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების პროექტის და საბოლოო ანგარიშის გასაჯაროება	<p>6. პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასების ანგარიშის (გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის ჩათვლით) დროული გასაჯაროება ხელმისაწვდომ ადგილას და ზემოქმედების ქვემოქცეული პირებისთვის და სხვა მონაწილე მხარეებისთვის გასაგები ფორმით და ენაზე (ენებზე) - პროექტის შეფასებამდე. საბოლოო გარემოსდაცვითი შეფასების გასაჯაროება ზემოქმედების ქვემოქცეული პირებისა და სხვა დაინტერესებული პირებისთვის, და მისი განახლება, განახლების განხორციელების შემთხვევაში.</p> <p>პირველადი გარემოსდაცვითი</p>	<p>სკოპინგის დოკუმენტი საჯაროდ ხელმისაწვდომი გახდება საჯარო კონსულტაციებამდე 45 დღით ადრე. გზშ-ს ანგარიში ხელმისაწვდომი გახდება საჯარო განხილვისთვის საჯარო კონსულტაციებამდე 50-55 დღით ადრე.</p>	<p>საქართველოს მთავრობის მოთხოვნები ს თანახმად, გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ გზშ-ს ანგარიშის ელ. ვერსია უნდა გაუგზავნოს ადგილობრივ მუნიციპალიტეტებს გასაჯაროებისთვის, მხოლოდ ქართულ ენაზე.</p>	<p>საჯარო ხელმისაწვდომობა უნდა გახორციელდეს აგბ-ს მოთხოვნების შესაბამისად; აღნიშნული მოთხოვნებია უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული დოკუმენტების განთავსება მის ვებ-გვერდზე და შესაბამისი ინფორმაციის განთავსება და ხელმისაწვდომობა ადგილობრივი თემებისთვის.</p>

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	ღონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
	შეფასების პროექტი გამოქვეყნდება აგბ-ის ვებ-გვერდზე საბჭოს მიერ პროექტის დამტკიცებამდე 120 დღით ადრე.			
მონიტორინგის ეფექტურობის განხორციელება	7. გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (EMP) განხორციელება და მისი ეფექტიანობის მონიტორინგი. დოკუმენტის მონიტორინგის შედეგები, მათ შორის, გამოსასწორებელი სამუშაოების შემუშავების და განხორციელების ჩათვლით და მონიტორინგის ანგარიშების გასაჯაროება.	მონიტორინგის გეგმის განხორციელება მშენებელი კონტრაქტორის და პროექტის განმახორციელებელი უწყების ვალდებულებას წარმოადგენს.	საქართველოს მთავრობის სამართლებრივი საფუძვლის შესაბამისად, მონიტორინგის ანგარიშების მომზადების და მათი პროექტის მონიტორინგის განმახორციელებელი/შემსრულებელი უწყებისთვის გაგზავნის საჭიროება არ არის; ასევე არ არის აღნიშნული ანგარიშების გასაჯაროების მოთხოვნა.	აუცილებელია აგბ-ს მონიტორინგის და ანგარიშგების მოთხოვნების შესრულება.
კრიტიკულად მნიშვნელოვანი ჰაბიტატების და დაცული	8. საპროექტო სამუშაოები არ განახორციელოთ კრიტიკულად მნიშვნელოვანი ჰაბიტატების ტერიტორიებზე, თუ (i)			ბუნებრივი, შეცვლილი და კრიტიკული მნიშვნელობის ჰაბიტატთან მიმართებაში, გამოიყენეთ

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	ღონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
ფლორის და ფაუნის დაცვა	<p>არ აქვს ადგილი გაზომვად უარყოფით ზემოქმედებას კრიტიკული მნიშვნელობის ჰაბიტატებზე, რამაც შესაძლოა დაასუსტოს მისი ფუნქცია; (ii) არ ხდება რომელიმე აღიარებული გადაშენების პირას მყოფი, ან გადაშენების კრიტიკულ ზღვარზე მყოფი სახეობის პოპულაციის შემცირება; და (iii) არ ხდება მცირე ზემოქმედების შერბილება. იმ შემთხვევაში, თუ ობიექტი მდებარეობს სამართლებრივად დაცულ ტერიტორიაზე, უნდა მოხდეს დამატებითი პროგრამების განხორციელება, დაცული ტერიტორიის დაცვის მიზნების ხელშეწყობისა და გაძლიერებისათვის. ბუნებრივი ჰაბიტატების ტერიტორიაზე არ უნდა მოხდეს მნიშვნელოვანი ხასიათის ცვლილება, ან დეგრადაცია, თუ (i) ალტერნატიული ვარიანტების</p>			უსაფრთხოების უზრუნველყოფის განაცხადის (SPS) მოთხოვნები.

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	ღონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
	ხელმისაწვდომობა არ არის; (ii) პროექტის სარგებელი მთლიანად არსებითად არ გადაწონის გარემოს დაცვის ხარჯებს და (iii) თუ არ ხდება ცვლილების, ან დეგრადაციის სათანადო შერბილება. გამოიყენეთ ფრთხილი მიდგომა განახლებადი ბუნებრივი რესურსების გამოყენების, დამუშავების და მართვის პროცესში.			
დაბინძურების პრევენციისა და კონტროლის ტექნოლოგიების გამოყენება	9. გამოიყენეთ დაბინძურების პრევენციისა და კონტროლის ტექნოლოგიები და პრაქტიკა, გავრცელებული საერთაშორისო პრაქტიკის შესაბამისად, რაც ასახულია საერთაშორისოდ აღიარებულ ისეთ სტანდარტებში, როგორცაა მსოფლიო ბანკის ჯგუფის გარემოსდაცვითი, ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების სახელმძღვანელო პრინციპები. გამოიყენეთ გაწმენდის	საქართველოს მთავრობის სამართლებრივი საფუძველი განსაზღვრავს დაბინძურების პრევენციისა და კონტროლის ტექნოლოგიების ანალოგიურ მოთხოვნებს	სხვაობა აგბ-ის და საქართველოს მთავრობის მოთხოვნებს შორის არ აღინიშნება.	აგბ ითხოვს უფრო მკაცრი მოთხოვნების გამოყენებას, საერთაშორისო სტანდარტებსა და სამთავრობო რეგულაციებს შორის.

<p>აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა</p>	<p>აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი</p>	<p>საქართველოს მთავრობის რეგულაცია</p>	<p>განსხვავება</p>	<p>ღონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად</p>
	<p>წარმოების პროცესები და გავრცელებული ენერგო-ეფექტური პრაქტიკა. თავიდან აიცილეთ დაბინძურება, ან, დაბინძურების თავიდან აცილების გარდაუვალობის შემთხვევაში, მინიმუმამდე შეამცირეთ, ან გააკონტროლეთ დაბინძურების გამომწვევი ემისიების ინტენსივობა, ან დატვირთვა და დაცლები, მათ შორის, პირდაპირი და არაპირდაპირი სასათბურე აირების ემისიები, ნარჩენების წარმოქმნა და მათი წარმოების, ტრანსპორტირების, განკარგვის და განთავსებით გამოწვეული სახიფათო მასალების გავრცელება.</p> <p>თავიდან აიცილეთ საერთაშორისო აკრძალვებს დაქვემდებარებული, ან წარმოების თანდათან შეწყვეტის პროცესში არსებული სახიფათო მასალების გამოყენება.</p>			

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	ღონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
	შეისყიდეთ, გამოიყენეთ და განკარგეთ პესტიციდები მავნებლების კომპლექსური მართვის მიდგომების საფუძველზე და შეამცირეთ დამოკიდებულება სინთეტიკურ ქიმიურ პესტიციდებზე.			
	10. მომუშავე პერსონალის უზრუნველყოფა უსაფრთხო და ჯანმრთელი სამუშაო პირობებით და უბედური შემთხვევების, დაზიანებების და დაავადებების პრევენცია, ან მინიმუმამდე დაყვანა.			აგბ ითხოვს ობიექტისთვის დამახასიათებელი ისეთი საფრთხეების გათვალისწინებას როგორცაა აზბესტის მასალის არსებობა.
ფიზიკური კულტურული რესურსების დაცვა და მათი განადგურების, ან დაზიანების თავიდან აცილება	11. ფიზიკური კულტურული რესურსების დაცვა და მათი განადგურების, ან დაზიანების თავიდან აცილება სავლელ კვლევების გამოყენებით, რაც გულისხმობს კვალიფიცირებული და გამოცდილი ექსპერტების დაქირავებას (ჩართვას)	საქართველოს მთავრობის სამართლებრივი საფუძვლის თანახმად, გზმ-ს მომზადების ეტაპზე საჭიროა არქეოლოგიური შესწავლის ანგარიშის მომზადება და წარდგენა საქართველოს	სხვაობა აგბ-ის და საქართველოს მთავრობის მოთხოვნებს შორის არ აღინიშნება.	აგბ-ს SPS-ის გარემოსდაცვითი პოლიტიკის პრინციპები მოითხოვს ფიზიკური კულტურული რესურსების დაცვას და მათ განადგურების, ან დაზიანების თავიდან აცილებას,

აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) მოთხოვნა	აგბ-ის უსაფრთხოების პოლიტიკის განაცხადის (ADB SPS) პრინციპი	საქართველოს მთავრობის რეგულაცია	განსხვავება	ღონისძიებები არსებული განსხვავების მოსაგვარებლად
	გარემოს დაცვის შეფასების პროცესში. „შემთხვევითი აღმოჩენების“ პროცედურის გამოყენება, რაც მოიცავს წინასწარ დამტკიცებულ მართვას და დაცვის მიდგომას იმ მასალებთან დაკავშირებით, რაც შესაძლოა აღმოჩნდეს პროექტის განხორციელების პროცესში.	კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოში, ნებართვის მისაღებად.		საველე კვლევების წარმოების საფუძველზე - კვალიფიცირებული და გამოცდილი ექსპერტების ჩართულობით - გარემოსდაცვითი შეფასებისას.

G. ადმინისტრაციული ჩარჩო

127. საქართველოს მუნიციპალური განვითარების ფონდი (მგფ) – საქართველოს მუნიციპალური განვითარების ფონდი პასუხისმგებელია პროექტის მშენებლობასთან, რეაბილიტაციასთან, რეკონსტრუქციასთან დაკავშირებული პოლიტიკისა და სტრატეგიული გეგმების შემუშავებაზე. შესაბამისად, მგფ პასუხისმგებელია პროექტით გათვალისწინებული მშენებლობისა და რეაბილიტაციის სამუშაოებზე და შესაბამისი დონორი ორგანიზაციების საქართველოს კანონმდებლობისა და გარემოსდაცვითი და სოციალური მოთხოვნების შესაბამისობაზე. გარემოს დაცვის მართვის გეგმის (EMP) შესრულების კონტროლი მგფ–ს პირდაპირი პასუხისმგებლობაა. მგფ–ში არსებობს გარემოს დაცვისა და განსახლების სამსახური, რომელიც უძღვება გარემოსდაცვით საკითხებს. აღნიშნულმა განყოფილებამ უნდა განიხილოს მგფ–ს პროექტებთან დაკავშირებული პირველადი გარემოსდაცვითი შეფასებებები (IEEs) და გარემოსდაცვითი მართვის გეგმები (EMPs) და შეასრულოს კონტრაქტორის საქმიანობის შესაბამისობის მონიტორინგი დამტკიცებულ დოკუმენტებთან (EMP, IEE), გარემოს დაცვის სტანდარტებთან და კონტრაქტორის სხვა გარემოსდაცვით ვალდებულებებთან.

128. გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო - საქართველოს გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის (მე-4 მუხლის) თანახმად, სამინისტრო პასუხისმგებელია საქართველოში გარემოს დაცვის ყველა საკითხსა და სოფლის

მეურნეობაზე. სამინისტროს, როგორც კომპეტენტური ორგანოს პასუხისმგებლობა: ა) შეაჩეროს, ან შეზღუდოს ნებისმიერი საქმიანობა, რომელსაც შეიძლება ჰქონდეს უარყოფითი გავლენა გარემოზე, ბ) დაგეგმილი საქმის შემოწმების განხორციელება, გ) სკოპინგის განხორციელება; დ) პროექტისთვის გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გამოცემა, რომელიც ექვემდებარება გზმ-ს პროცედურას, ე) დეველოპერის მიერ შემამსუბუქებელი ღონისძიებების შესრულების კონტროლი; ვ) საზოგადოებასთან შეხვედრების ორგანიზება და გარემოზე ზემოქმედების შეფასების განხილვა და ზ) დოკუმენტაციის მომზადება (მინისტრის ბრძანების პროექტი), რათა გასცეს გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა. სამინისტრო ვალდებულია ზედამხედველობა გაუწიოს სამშენებლო კომპანიის მიერ შესაბამისი გარემოსდაცვითი სტანდარტების დაცვას პროექტის განხორციელების პროცესში. სამინისტრო პასუხისმგებელია ევროპის ველური ფაუნისა და ფლორისა და ბუნებრივი ჰაბიტატების დაცვის შესახებ ბერნის კონვენციის განხორციელებაზე - ეროვნულ დონეზე და საქართველოში ზურმუხტის ქსელის განვითარებაზე.

129. **საქართველოს კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდულ საქმეთა სამინისტრო** - პასუხისმგებელია კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების სარესტავრაციო სამუშაოების ნებართვის გაცემაზე და მიმდინარე სამუშაოების ზედამხედველობაზე. სამინისტრო ვალდებულია ზედამხედველობა გაუწიოს სამშენებლო სამუშაოებს, რათა დაიცვას კულტურული და არქიტექტურული მემკვიდრეობა. იმ შემთხვევაში, თუ სამშენებლო სამუშაოები ხორციელდება ისტორიულ ობიექტზე, ან კულტურული მემკვიდრეობის უსაფრთხოების ზონის ფარგლებში, მშენებლობის ნებართვის მოსაპოვებლად საჭიროა საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს (რომელიც ექვემდებარება საქართველოს კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდულ საქმეთა სამინისტროს) თანხმობა.

130. **ზუგდიდის ადგილობრივი თვითმმართველობა** - ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის ადგილობრივი თვითმმართველობა პასუხისმგებელია ქალაქის შიგნით გარკვეული სამშენებლო სამუშაოების ნებართვაზე, აგრეთვე ახალი შენობების მიღების აქტების გაცემაზე. პროექტის განსახორციელებლად საჭიროა ადგილობრივი ხელისუფლების გაცემული მშენებლობის ნებართვა. შესაბამისი ნებართვა ხეების მოჭრაზე (არა წითელი ნუსხის სახეობებზე), საჭიროების შემთხვევაში, უნდა გასცეს ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერიამ.

IV. პროექტის აღწერა

131. პროექტი ითვალისწინებს ზვიად გამსახურდიას სახელობის ახალგაზრდული ცენტრის, საპრეზიდენტო ბიბლიოთეკისა და მუზეუმის მშენებლობას ზუგდიდში (სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონში).
132. სამშენებლოდ გამოყოფილი მიწის ნაკვეთის ფართობია - 2400 მ², ხოლო საკადასტრო კოდია - 43.31.49.608. მიწის ნაკვეთი ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის საკუთრებას წარმოადგენს. ობიექტს დასავლეთიდან ესაზღვრება მერაბ კოსტავას ქუჩა, ჩრდილო-დასავლეთიდან - დადიანების პარკი და სასახლე, ხოლო სამხრეთ-აღმოსავლეთით - ზუგდიდის #2 საჯარო სკოლა და სკეიტპარკი. პროექტისათვის შერჩეულ ტერიტორიაზე არ არის არანაირი შენობა-ნაგებობები.
133. პროექტი ითვალისწინებს ახალი, სამსართულიანი შენობის მშენებლობას, 980 მ² მიწის ფართობზე. ახალი შენობის მთლიანი შიდა ფართი იქნება 2640 მ² ხოლო გაბარიტები - 44,3 მ X 44,3 მ, სიმაღლე მიწის დონიდან - 9,3 მ ხოლო მიწისქვეშა - 5,7 მ. შენობის მთავარი შესასვლელი მოეწყობა დადიანების სასახლის პარკიდან, ხოლო კიდევ ორი შესასვლელი - მერაბ კოსტავას ქუჩიდან. შენობა ურბანული არეალის კონტექსტში ჯვრის ფორმით ეწერება, მისი პროექტი ფოკუსირებულია ხედებზე ოთხივე მიმართულებით (დადიანების სასახლე, ნიკო დადიანის სასახლე, ქალაქი და სკეიტპარკი).
134. ახალი შენობა კონსტრუქციულად შერეული ტიპის ნაგებობას წარმოადგენს. პირველი სართულის მზიდ ელემენტებს წარმოადგენს რკინაბეტონის 700x700მმ განივი ჭრილის კოლონები, გარე კედლები კი წარმოადგენს 300მმ მონოლითური რკინაბეტონის კედლებს. პირველ სართული მოწყობილია 400მმ სიმაღლის რკინაბეტონის ფილაზე, რომელიც საერთოა მისთვის და მეორე სართულისთვის და კონსოლით გადის დასავლეთ მხარის რელიეფზე. ყველა ზემოხსენებული მზიდი ელემენტი მეტალის კონსტრუქციას წარმოადგენს, ხოლო შენობის იატაკის საფარსა და სახურავს შორის არის არმირებული ფილა, რომელიც დამაგრებულია პროფილირებულ ფურცლოვან ფოლადზე. პროექტი ითვალისწინებს მწვანე სახურავის მოიწყობას მცენარეული საფარით.
135. 2640 მ² შენობა ფუნქციონალურად 3 დონეზეა გადანაწილებული. 980 მ² ფართის პირველ დონეზე - მისაღები სივრცე, საინფორმაციო პუნქტი, სამკითხველო, კაფე, ტერასა (64.4მ²) და კინოთეატრი განლაგდება, იმავე დონეზე გათვალისწინებულია არქივის, მისი დამხმარე სათავსოების, ტურისტული ცენტრის დამხმარე სათავსოს, დაცვის და ტექნიკური სათავსოების, კორიდორის, სველი წერტილების (უწარმეზღუდულებისათვის გათვალისწინებული ჩათვლით) განთავსება. მეორე დონეზე (+4.500 დონე) განთავსდება საგამოფენო სივრცე, ტერასა (83.1მ²), კორიდორები, სამკითხველო, დროებითი საგამოფენო სივრცე, პერსონალის ოთახები, დამხმარე და ტექნიკური სათავსოები, სველი წერტილები (უწარმეზღუდულებისათვის გათვალისწინებული ჩათვლით). მეორე სართულის ფართობია 720 მ². მუზეუმი, ფონდისა და კარანტინის სივრცეები, საწყობები

(სივრცეები გამაგრებლისა და კლიმატ-კონტროლისათვის), ტამბურები -1 დონეზე განთავსდება (-5.167 დონე), რომლის ფართიც 940 მ² შეადგენს.

136. პროექტი ითვალისწინებს შემდეგ სამშენებლო სამუშაოებს: მიწის ექსკავაცია და მონოლითური რკინაბეტონის საძირკვლის მოწყობა, დრენაჟის მოწყობა საძირკვლის ირგვლივ, მონოლითური რკინაბეტონის კედლების, კიბის და სახურავის ფილის მოწყობა, ბლოკის და ბათქაშის ტიხრების მოწყობა, კედლების იზოლაცია ქვამბის სქელი ფენით, იატაკების მოწყობა და თერმოიზოლაცია, შეკიდული ჭერებისა და შიდა კიბეების მოწყობა, კედლების მოპირკეთება და შეღებვა, ფასადის იზოლაცია, მწვანე სახურავისა და ტერასის სახურავის მოწყობა, ეზოს ბილიკის მოწყობა.
137. მთელი ტერიტორია შეიღობება. დამონტაჟდება ვიდეო მეთვალყურეობის და უსაფრთხოების სასიგნალიზაციო სისტემები.
138. შენობის ფასადი თერმოიზოლირებული იქნება, მასზე მოეწყობა დაბალი ემისიის მინაპაკეტი, რათა უზრუნველყოფილი იქნას ენერგომომხმარების ეკონომია.
139. ასევე მოეწყობა ხანძარსაწინააღმდეგო, წყალმომარაგების, კანალიზაციის, ვენტილაციის, გათბობისა და გაგრილების სისტემები. სახანძრო წყლის რეზერვუარი, და სატუმბო სადგური, გაზის, ჩამქრობი და კლიმატ-კონტროლის სივრცეები შენობის -1 დონეზე განთავსდება.
140. ახალი შენობა დაერთებული იქნება ქალაქ ზუგდიდის წყალმომარაგების, ადგილობრივ ქსელზე.
141. საკანალიზაციო სისტემა დაკავშირებულ იქნება არსებულ ადგილობრივ სისტემასთან.

გამოსახულება 1. საპროექტო ტერიტორიის ადგილმდებარეობა

გამოსახულება 2. საპროექტო ტერიტორიის (ობიექტის) არსებული მდგომარეობა

პროექტისათვის განსაზღვრული მიწის ნაკვეთის კოორდინატები

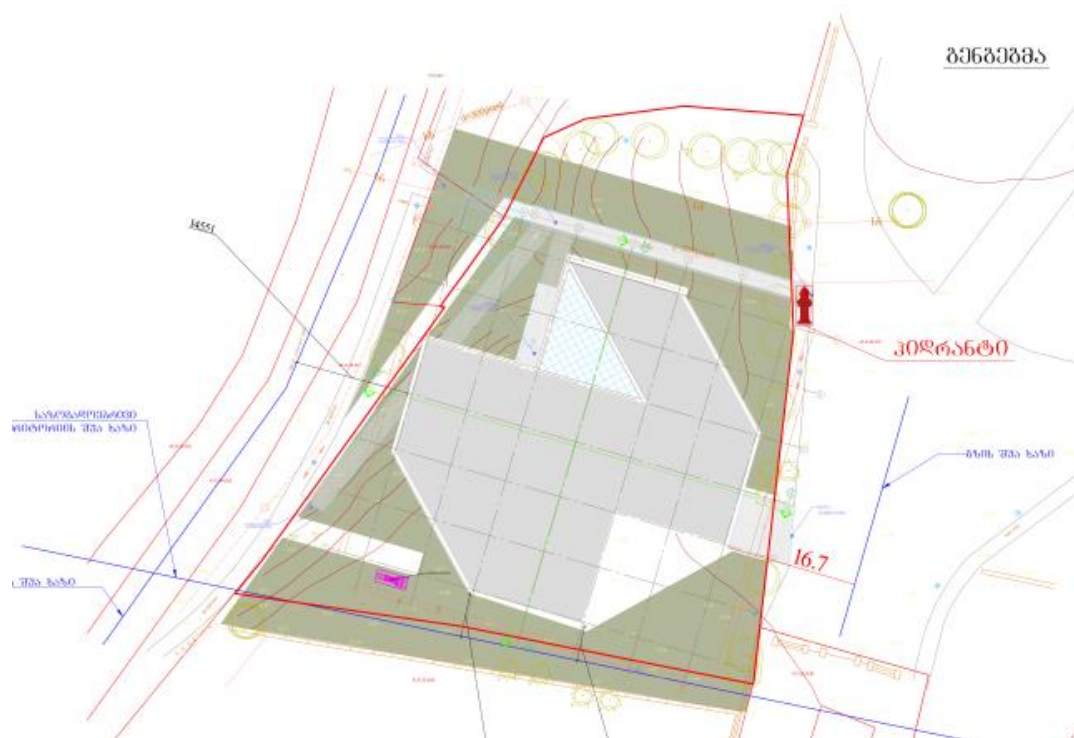
1. X 242996 Y 4711125

2. X 243061 Y 4711114

3. X 243067 Y 4711186

4. X 243034 Y 4711183

გამოსახულება 3. გენ. გეგმა

A. განხორციელების ამსახველი გრაფიკი

142. ძირითადი სამუშაოების დაწყებამდე, უნდა გადაწყდეს საორგანიზაციო და ტექნიკური საკითხები, სამშენებლო სამუშაოების შესასრულებლად. მოსამზადებელი სამუშაოებით გათვალისწინებულია სამშენებლო ტერიტორიის დროებითი შემოღობვა და დროებითი შენობების (სამშენებლო ბანაკის) მოწყობა.
143. საპროექტო ტერიტორიის დროებითი ელ. და წყალმომარაგება უზრუნველყოფილი იქნება ადგილობრივი ქსელებიდან.
144. მოხდება შესაბამისი სამშენებლო მანქანა/მექანიზმების მობილიზაცია, მათ შორისაა: ავტობეტონსარევი, ბეტონის ტუმბო, ექსკავატორი, ბულდოზერი.
145. მოსამზადებელი პერიოდის განმავლობაში განხორციელდება შემდეგი სამუშაოები: საპროექტო ტერიტორიის შეღობვა, წყალ და ელ-მომარაგების უზრუნველყოფა, დროებითი ნაგებობების მოწყობა, როგორცაა სადარაჯო ჯიხური, ღია საწყობი, გასახდელები მუშახელისათვის და ტუალეტები.
146. სამშენებლო სამუშაოების ხანგრძლივობა განისაზღვრა 15 თვით.
147. პროექტის განხორციელების მნიშვნელოვანი ეტაპია მშენებლობის დროს წარმოებული სხვადასხვა სახეობების ნარჩენების მართვა. სამშენებლო სამუშაოების დასრულების შემდეგ მოხდება სამშენებლო ბანაკის და სხვა დროებითი ობიექტების დემობილიზაცია, ნიადაგის დამუშავება (კულტივაცია) და ლანდშაფტის ჰარმონიზაცია.

B. ნაგავსაყრელები

148. სამშენებლო ნარჩენების გატანა მოხდება ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში სოფელ დიდი ნემის სიახლოვეს მდებარე მყარი ნარჩენების მუნიციპალურ ნაგავსაყრელზე (ს /კ : 43.26.42.004), რომელსაც მართავს შპს „საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანია“. იგი საპროექტო ტერიტორიიდან სამხრეთით 30 კმ-ში მდებარეობს. მიმდინარეობს ამ ნაგავსაყრელის სანიტარული ნაგავსაყრელის დონეზე კეთილმოწყობა, რომელიც მთელ სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონს მოემსახურება KfW-ს პროექტის ფარგლებში.

C. მისასვლელი გზები

149. საპროექტო ტერიტორიას აქვს ორი მისასვლელი გზა, ზვიად გამსახურდიას და მერაბ კოსტავას ქუჩებიდან. ზემოხსენებული ქუჩები კარგ მდგომარეობაშია. როგორც ზევით იქნა აღნიშნული, საპროექტო არეალი ურბანულ პუნქტს წარმოადგენს. კონტრაქტორმა უნდა მოამზადოს სატრანსპორტო მოძრაობის დეტალური მართვის გეგმა, სამუშაოების წარმოების შემოთავაზებული

მეთოდოლოგიის შესაბამისად და წარუდგინოს ის ინჟინერს - დასამტკიცებლად. დაზიანების შემთხვევაში, კონტრაქტორი ვალდებულია აღადგონოს/პირვანდელი სახე დაუბრუნოს ამ გზებს და/ან სხვა ადგილობრივ ინფრასტრუქტურას და სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებს.

150. მანქანა-მექანიზმები კოსტავას ქუჩიდან იმოძრავენ, რათა თავიდან იქნას აცილებული მასალების ტრანსპორტირება ზვიად გამსახურდიას გამზირის საფეხმავლო ნაწილის გავლით, რომელიც კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლ დადიანების სასახლეს ესაზღვრება (იხ. გამოსახულება 6).

გამოსახულება 6. საპროექტო ტერიტორიასთან მისასვლელი გზა

გამოსახულება 7. საპროექტო ტერიტორიასთან მისასვლელი გზების ფოტოები

გამსახურდიას ქუჩა

კოსტავას ქუჩა

D. ამოღებული მასალის გატანა

151. დაახლოებით 10 036 ტ მოცულობის ზედმეტი მიწის წარმოქმნა მოხდება მიწის სამუშაოების გამო. საქართველოს ნარჩენების მართვის კოდექსის თანახმად, ინერტული ნარჩენების გამოყენება შესაძლებელია უკუჩაყრის სამუშაოებისთვის, ადგილობრივ ხელისუფლებასთან წერილობითი შეთანხმების შესაბამისად.
152. კონტრაქტორმა უნდა უზრუნველყოს მასალებისა და ნარჩენების სათანადო გატანა და განკარგვა მთავრობის მიერ ავტორიზებულ ნაგავსაყრელებზე. ნებადართული არ არის მასალების/ნარჩენების სტიქიური გადაყრა.

E. კარიერები

153. კარიერების ოპერირება განხორციელდება ლიცენზირებული კომპანიების მიერ და ლიცენზირებულ ტერიტორიებზე.
154. პროექტისთვის საჭირო კარიერების ზუსტი ადგილმდებარეობა (საჭიროების შემთხვევაში) განისაზღვრება კონტრაქტორის მიერ და წარმოდგენილი იქნება კონკრეტული ობიექტის გარემოს დაცვის მართვის გეგმაში (SSEMP). პროექტი არ მოახდენს საძიებო სამუშაოების წარმოებას უკანონო წყაროებიდან.
155. თუ კონტრაქტორი გახსნის და აამუშავებს ახალ კარიერს პროექტისთვის, კონტრაქტორმა უნდა უზრუნველყოს შესაბამისობა ეროვნული კანონმდებლობის მოთხოვნებთან, რაც ითვალისწინებს რეკულტივაციის გეგმის მომზადებას და წიაღის ეროვნულ სააგენტოში წარდგენას - დასამტკიცებლად.

F. ბანაკისა და საწყობის ადგილები

156. ბანაკისა და საწყობის ადგილები მოეწყობა საპროექტო ტერიტორიაზე. სამშენებლო ობიექტის ორგანიზაციის სქემა და ბანაკის ტერიტორიის მართვის გეგმას სამშენებლო სამუშაოების კონტრაქტორი მოამზადებს სამშენებლო საქმიანობის დაწყებამდე.
157. დროებითი გზების/დროებითი განთავსების ადგილების სოციალურ და ბუნებრივ გარემოზე ზემოქმედების შესაფასებლად და შესაძლო ზემოქმედების მართვის მიზნით, კონტრაქტორის გარემოს დაცვის სპეციალისტმა უნდა მოამზადოს კონკრეტული ობიექტის გარემოს დაცვის მართვის გეგმა (SSEMP), ბანაკის ტერიტორიის მართვის გეგმა და სატრანსპორტო მოძრაობის მართვის გეგმა, რომელსაც შემდეგ განიხილავს და დამტკიცებს მგფ და ზედამხედველი კომპანია - სამუშაოების დაწყებამდე.
158. თავიდან უნდა იქნას აცილებული სამშენებლო ბანაკების გამოყენება საცხოვრებლად. ბანაკებში უზრუნველყოფილი უნდა იქნას საწყობები, ოფისები, პარკინგის სივრცე, მშენებლობისათვის საჭირო დანადგარები და აღჭურვილობა.
159. სამშენებლო მასალების უსაფრთხოდ შესანახად და მათი თვისებების შესანარჩუნებლად, კონტრაქტორი უზრუნველყოფს მის სათანადოდ განკარგვასა და დასაწყობებას ბანაკში. სამშენებლო სამუშაოების წარმოების პროცესში, უსაფრთხოდ უნდა იქნას შენარჩუნებული როგორც მუშახელი, ისე სამშენებლო მასალა, რაც ქვემოთმოყვანილის განხორციელებას გულისხმობს:
- (i) უსაფრთხოების ტრენინგების უწყვეტად ჩატარება, რათა უზრუნველყოფილ იქნას მუშახელის სათანადოდ ინფორმირება სამშენებლო მოედანზე მასალებთან მოპყრობის წესებთან დაკავშირებით;
 - (ii) მასალებისა და ქიმიკატების დასაწყობება სხვადასხვა ადგილას;
 - (iii) უსაფრთხოების საშუალებების (ლობე, ბარიკადები, ნიშნები, განათება) მოწყობა სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე, შემთხვევითი გამვლელების ობიექტზე შემოსვლის თავიდან ასაცილებლად;
 - (iv) უსაფრთხოების პერსონალისათვის კანონის და სპეციფიკაციებში მითითებული პირობების შესაბამისად მოქმედების მოთხოვნა;
 - (v) უსაფრთხო სამუშაო პროცედურების შემუშავება სამშენებლო ობიექტისათვის, ამ პროცედურების შეტანა მუშახელისათვის მომზადებულ შრომითი ჯანდაცვის და უსაფრთხოების გეგმაში, ასევე სამოქმედო სახელმძღვანელოსთან შესატყვისობის აღსრულება;
 - (vi) პროცედურების შემუშავება საგანგებო სიტუაციების თავიდან აცილების, მისთვის მზადყოფნისა და მასზე რეაგირებისათვის.
160. კონტრაქტორი სამშენებლო ბანაკზე უზრუნველყოფს შემდეგ ძირითად ობიექტებს:
- უსაფრთხო და საიმედო წყალმომარაგებას;
 - ჰიგიენური სანიტარულ საშუალებებს და საკანალიზაციო სისტემას;

- საკანალიზაციო მოწყობილობებს საყოფაცხოვრებო ნარჩენებისა და საპირფარეშოსთვის;
- სანიაღვრე წყლის სადრენაჟო დანადგარებს;
- ლაზარეთისა და პირველადი სამედიცინო დახმარების დაწესებულებებს;
- რეკრეაციულ ზონებს.

161. კონტრაქტორს აქვს მხარდაჭერა, რომ დაასაქმოს ადგილობრივი მუშახელი, რამდენადაც ეს იქნება შესაძლებელი.

162. ქვემოთ მოყვანილია განსახორციელებელი სამშენებლო სამუშაოების ზოგადი ჩამონათვალი:

- მიწის სამუშაოები, შენობის საძირკვლის ექსკავაციის ჩათვლით;
- შენობის სამშენებლო სამუშაოები, რაც მოიცავს: მონოლითური რკინაბეტონის საძირკვლის ფილის, მონოლითური რკინაბეტონის კედლების, სახურავის მოწყობას;
- შენობის შიდა გარე მოსაპირკეთებელი სამუშაოები, რაც გულისხმობს კედლების იზოლაციას, იატაკების, შიდა კიბეების, კარ-ფანჯრების, მწვანე სახურავის მოწყობას; შიდა და გარე წყალმომარაგების ქსელის, საკანალიზაციო ქსელის, გათბობა-გაგრილების, ელმომარაგების და ვენტილაციის სისტემების მონტაჟს; უსაფრთხოების სიგნალიზაციის, სახანძრო სიგნალიზაციის, ვიდეო-მეთვალყურეობის სისტემების და ლიფტის მოწყობას.
- ეზოს ბილიკის მოწყობა და გარე განათების სისტემის მონტაჟი.

G. სამშენებლო პროცესი

163. მშენებლობის პროცესში და მის დაწყებამდე შესრულება შემდეგი სამუშაოები:

- გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების (EHS) პერსონალის დანიშვნა, რომელიც პასუხისმგებელი იქნება კონკრეტული ობიექტის გარემოს დაცვის მართვის გეგმის (SSEMP) მომზადებაზე - უსაფრთხოების მოთხოვნების შესაბამისად, ასევე აღნიშნული გეგმის (SSEMP) განხორციელებაზე და გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების საკითხებთან დაკავშირებული სხვა საკონტრაქტო დებულებების შესრულებაზე; ასევე მოხდება თემების პრეტენზიების/საჩივრების მოგვარება - საპროექტო ტერიტორიის დონეზე, გამოსასწორებელი სამუშაოების განხორციელება, კოორდინაცია პროექტის განმახორციელებელ უწყებასთან და შესაბამისი ინფორმაციის მიწოდება მგფ-სა და მშენებლობის ზედამხედველი კონსულტანტისთვის;
- საპროექტო ტერიტორიების სიახლოვეს არსებული სენსიტიური ობიექტების დადგენა და ინსტრუმენტული საბაზისო გაზომვა; აღნიშნული ეხება კონკრეტულად ხმაურს და ვიბრაციას, ნიადაგის დაბინძურებას, ჰაერის დაბინძურებას;
- სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე - შემდეგი გეგმების მომზადება და წარდგენა პროექტის მმართველი უწყებისთვის:
 - ა. ინფორმაცია მოსამზადებელი (წინა-სამშენებლო) ეტაპის შესახებ,
 - ბ. კონკრეტული ობიექტის გარემოსდაცვითი მართვის გეგმა (SSEMP),

კონკრეტული ობიექტის ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების გეგმა, კოვიდ-19-ის ჩათვლით,

გ. სატრანსპორტო მოძრაობის მართვის გეგმა,

დ. ხმაურის და ვიბრაციის მართვის გეგმა,

ე. ნარჩენების მართვის გეგმა,

ვ. აზბესტის შემცველი ნარჩენების მართვის გეგმა (საჭიროების შემთხვევაში),

ზ. საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა,

თ. სამშენებლო ბანაკის ტერიტორიის მართვის გეგმა,

ი. მოსაჭრელი ხეების (საჭიროების შემთხვევაში) ინვენტარიზაცია,

კ. ატმოსფერულ ჰაერში გამოყოფილი მავნე ნივთიერებების სტაციონარული წყაროების ტექნიკური ანგარიში (საჭიროების შემთხვევაში),

ლ. მშენებლობის შემდგომი აუდიტის ანგარიში.

- ყველა საჭირო ნებართვის, ლიცენზიისა და თანხმობის მიღება: ინერტული მასალის მოპოვების ლიცენზიები; ნარჩენების მართვის გეგმის დამტკიცება გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ; ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების სტაციონარული წყაროს ინვენტარიზაციის ტექნიკური ანგარიშის დამტკიცება გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ (საჭიროების შემთხვევაში); შეთანხმება სამშენებლო ნარჩენების უახლოეს ნაგავსაყრელზე გატანის (გადაყრის) შესახებ; სახიფათო ნარჩენების გატანის შეთანხმება; ხეების ინვენტარიზაციის ანგარიში და ადგილობრივი ხელისუფლების, ან გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ გაცემული ხეების მოჭრის ნებართვა, წითელი ნუსხის სახეობების შემთხვევაში (საჭიროების შემთხვევაში) და ა.შ.;
- ადგილობრივი მოსახლეობის ინფორმირება (საჯარო სკოლის და დადიანების სასახლის ადმინისტრაციის ჩათვლით) სამშენებლო სამუშაოების დაწყების შესახებ და პროექტთან დაკავშირებული საინფორმაციო ბანერის განთავსება, საკონტაქტო პირების მითითებით; ინფორმაციის გავრცელება შესასრულებელი სამუშაოების ხანგრძლივობის შესახებ;
- მოსამზადებელი სამუშაოები: მშენებლობისთვის საჭირო დროებითი ინფრასტრუქტურის, სატრანსპორტო და სამშენებლო მოწყობილობების, აღჭურვილობის და მექანიზმების მოხილიზაცია.
- საჩივრების დროული მოგვარება, საჩივრების მოგვარების მექანიზმის შესაბამისად;
- პირადი უსაფრთხოების რისკების შერბილება და კოვიდის საწინააღმდეგო ღონისძიებების გატარება;
- ინსტრუმენტული გაზომვა და ყოველთვიური ანგარიშების წარდგენა დამკვეთის/ინჟინრისთვის - მშენებლობის პროცესში;
- ობიექტთან დაკავშირებული ჩანაწერების წარმოება და შენახვა: (i) ობიექტის ყოველკვირეული ინსპექტირება, კონკრეტული ობიექტის გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (SSEMP) საკონსტროლო ნუსხების გამოყენებით; (ii) გარემოსდაცვასთან დაკავშირებული შემთხვევები/ინციდენტები, აღნიშნული საკითხების მოგვარების (რეგულირების) გზების ჩათვლით; (iii) გარემოსდაცვითი მონიტორინგის მონაცემები, ინსტრუმენტული გარემოსდაცვითი მონიტორინგის ჩათვლით, საჭიროების შემთხვევაში; (iv) მშენებლობის ზედამხედველობის

კონსულტანტის მიერ გაცემული შეტყობინებები შეუსაბამობის შესახებ; (v) მშენებლობის ზედამხედველობის კონსულტანტის მიერ გაცემული გამოსასწორებელი (სამუშაოების) სამოქმედო გეგმები, შეუსაბამობების შესახებ გაცემული შეტყობინებების საპასუხოდ; (vi) საზოგადოებასთან ურთიერთობა, მათ შორის, საჩივრების რეგისტრის წარმოება; (vii) მონიტორინგის ანგარიშები; (viii) კონკრეტული ობიექტის გარემოსდაცვით მართვის გეგმასთან (SSEMP) შესაბამისობის ყოველთვიური ანგარიშგება და საზოგადოებასთან ურთიერთობები (იხ. ქვემოთ); და (ix) დამკვეთის ინჟინრის ინფორმირება გარემოს დაცვის თვალსაზრისით მომხდარი კონკრეტული ინციდენტების/დაღვრის შესახებ, კონკრეტული ობიექტის გარემოსდაცვითი მართვის გეგმით (SSEMP) განსაზღვრული პრობლემური საკითხების მოსაგვარებლად გატარებული ღონისძიებების ჩათვლით; (x) დასასრულებელი სამუშაოების გეგმა და გრაფიკი; (xi) მშენებლობისთვის საჭირო მექანიზმების და აღჭურვილობის ჩამონათვალი; (xii) გარემოს დაცვის თვალსაზრისით არსებულ პრობლემურ საკითხებთან დაკავშირებული ჩანაწერები; (xiii) ჩანაწერები ნარჩენების მართვის საკითხებზე; (xiv) ნარჩენების გატანის ადგილების წერილობით მონიშვნა (მარკირება) და ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ გაცემული ნარჩენების ტრანსპორტირების ინსტრუქციები; (xv) ჩანაწერები (მონაცემები) საჭირო მასალების მომარაგების და მათი მოხმარების შესახებ; (xvi) პრეტენზიების ჟურნალები; (xvii) ინციდენტების რეგისტრაციის ჟურნალები; (xviii) გამოსასწორებელი სამუშაოების ამსახველი ანგარიშები; (xix) აღჭურვილობის კონტროლის და ტექნიკური მოვლა-პატრონობის ამსახველი ჟურნალები; და (xx) ანგარიშები პერსონალის ტრენინგის (სწავლების) შესახებ.

- საპროექტო ტერიტორიის დასუფთავება სამშენებლო სამუშაოების დასრულების შემდეგ და სამშენებლო სამუშაოებამდე არსებულ საწყის, ან უკეთეს მდგომარეობამდე მიყვანა;
- მშენებლობის შემდგომი აუდიტორული ანგარიშის მომზადება.

V. ალტერნატივების ანალიზი

164. შემდეგ ნაწილში მოცემულია სხვადასხვა ალტერნატივების შეფასება, მათ შორის ალტერნატივისა „არანაირი ქმედება“.
165. კომპლექსის მშენებლობის ადგილი ადგილობრივი მუნიციპალიტეტის მიერ შეირჩა შემდეგი გარემოებების გათვალისწინებით: საკმარისი სივრცე ბიბლიოთეკის და ახალგაზრდული ცენტრის მოწყობისთვის; ხელსაყრელი მდებარეობა ქალაქის კულტურულ ცენტრში, უბნის არსებული ინფრასტრუქტურის გათვალისწინებით, სატრანსპორტო კავშირი და დასახლებულ პუნქტებთან სიახლოვე. მშენებლობისათვის უკვე უზრუნველყოფილია საჭირო კომუნიკაციები. შერჩეული ტერიტორია მუნიციპალურ საკუთრებად არის რეგისტრირებული და შესაბამისად, საჭირო არ იქნება განსახლების პროცედურების ამოქმედება.
166. საპრეზიდენტო ბიბლიოთეკისა და ახალგაზრდული ცენტრის მოწყობა ზუგდიდში ახალი საგანმანათლებლო და რეკრეაციული სივრცეების ჩამოყალიბების სტიმულირებას მოახდენს. ახლად ამენებული ცენტრი სოციალურ და საგანმანათლებლო მომსახურებას გაუწევს ადგილობრივებსა და ვიზიტორებს. პროექტი სარგებელს მოუტანს ზუგდიდის დაახლოებით 43 000 მოსახლეს და 70 000 ვიზიტორს.
167. პროექტს სავარაუდოდ გრძელვადიანი დადებითი ზემოქმედება ექნება ადგილობრივ მოსახლეობასა და ვიზიტორებზე, კერძოდ კი ახალგაზრდობაზე, რომელსაც გაუჩნდება წვდომა კარგად დაგეგმილ მაღალი ხარისხის მომსახურებაზე, რომელსაც უზრუნველყოფს გამსახურდიას სახელობის საპრეზიდენტო ბიბლიოთეკა და ახალგაზრდული ცენტრი.
168. უმოქმედობა, ან ნულოვანი ალტერნატივა გულისხმობს პროექტის განხორციელებაზე უარის თქმას, ამიტომ ზუგდიდის მოსახლეობისთვის ზემოხსენებული მომსახურების უზრუნველყოფასთან დაკავშირებული პრობლემა გადაუჭრელი რჩება. ამის გარდა, პრობლემად დარჩება მცირე ქალაქებში მობინადრე ურბანული მოსახლეობის რაოდენობის შემცირება და ქალაქებსა და პერი-ურბანულ არეალში ცხოვრების ხარისხის გაუარესება. რაც გამოიწვევს არათანაბარ ეკონომიკურ ზრდას, დასაქმების შეზღუდულ შესაძლებლობას და ცხოვრების დონის გაუარესებას საპროექტო რეგიონში, ასევე გაუეარესდება რეგიონული კავშირები და საზოგადოებრივი ტრანსპორტი, შეიზღუდება ტურიზმის განვითარება, სახეზე იქნება არაადეკვატური ინფრასტრუქტურა და არაეფექტური მომსახურება, გაუარესდება საჯარო სივრცეების ხელმისაწვდომობა, უსაფრთხოება და სხვადასხვა შესაძლებლობების მქონე ხანდაზმულ მოქალაქეებზე, ქალებსა და ბავშვებზე გავლენილი სენსიტიური დიზაინი, არაადეკვაურად განხორციელდება კატასტროფების რისკის მართვის ზომები, გაუარესდება კულტურული მემკვიდრეობის და ეკოლოგიური ობიექტები, არასაკმარისად იქნება წარმოდგენილი

რეკრეაციული და პროფესიულ-ტექნიკური საშუალებები, არამიმზიდველი და არასაკმარისი რაოდენობით იქნება წარმოდგენილი ღია საჯარო სივრცეები, შენობებსა და ნაგებობებში სახეზე იქნება დაბალი ენერგოეფექტურობა, შეიზღუდება მუნიციპალური შემოსავლები და რესურსები. ეტაპობრივად, სტაგნაცია და არათანაბარი რეგიონული განვითარება, რეგიონებიდან თბილისში მიგრაცია, გარემოს დეგრადაცია და კლიმატური რისკები გავლენას იქონიებს ტურიზმის პოტენციალზე.

VI. საბაზისო გარემო

A. ზოგადიაღწერა

169. ობიექტი მეზარეობს ზუგდიდში, ქვეყნის დასავლეთ ნაწილში, საქართველოს ისტორიულ რეგიონ სამეგრელოში, თბილისიდან დასავლეთით, დაახლოებით 346 კმ მანძილზე და შავი ზღვის სანაპიროდან აღმოსავლეთით 30კმ მანძილზე. ქალაქი წარმოადგენს სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონის ადმინისტრაციულ ცენტრს, საქართველოს სიდიდით მეხუთე ქალაქს და მდებარეობს მდინარე ენგურის მარცხენა სანაპიროზე.
170. ობიექტი მდებარეობს ზვიად გამსახურდიას #7-ში. მას დასავლეთიდან ესაზღვრება მერაბ კოსტავას ქუჩა, ჩრდილო-დასავლეთიდან - დადიანების პარკი და სასახლე, ხოლო სამხრეთ-აღმოსავლეთით - ზუგდიდის #2 საჯარო სკოლა და სკეიტპარკი.
171. პროექტის ფარგლებში არ მოხდება სამუშაოების განხორციელება ან ინტერვენცია კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებზე. თუმცა, ობიექტი მდებარეობს სახელმწიფო მნიშვნელობის კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის - დადიანების ბაღებისა და სასახლეების კომპლექსის - ვიზუალური დაცვის ზონის ბუფერში. მისი ადგილმდებარეობის გამო (ნიკო დადიანის სასახლიდან დაახლოებით 150 მ მანძილზე და ძირითადი სასახლიდან 225 მ მანძილზე), რომელიც სახელმწიფო მნიშვნელობის ძეგლის დაცვის ვიზუალური დაცვის ზონაში არის მოქცეული, პროექტს მოქმედებაში მოჰყავს აზიის განვითარების ბანკის SPS გარემოსდაცვითი პოლიტიკის ფიზიკურ კულტურულ რესურსებთან დაკავშირებული პრინციპი. მიუხედავად ამისა, დაგეგმილი სამუშაოების ხასიათისა და მასშტაბის და ასევე მანძილის გათვალისწინებით, და იქიდან გამომდინარე, რომ კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლი არ მდებარეობს პროექტის პირდაპირი ზემოქმედების ზონაში, EARF-ის (იხ. გამოსახულება 8, წითელი წრე - საპროექტო ტერიტორია, მუქი ლურჯი - კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის ფიზიკური უსაფრთხოების პერიმეტრი, ცისფერი - კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის ვიზუალური უსაფრთხოების პერიმეტრი) შესაბამისად, საჭირო არ იქნება მემკვიდრეობაზე ზემოქმედების შეფასების (HIA) დოკუმენტის მომზადება. თუმცა, პროექტი შეთანხმებულია საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოსთან, და ასევე 22.07.2020 დათარიღებული N12/2298 წერილით მოპოვებულია თანხმობა განსახორციელებელ სამუშაოებზე.
172. კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს დასკვნის თანახმად, შემოთავაზებული პროექტი არ დააზიანებს კულტურული მემკვიდრეობის ისტორიულად ჩამოყალიბებულ გარემოს, და ასევე არ შეზღუდავს მის ოპტიმალურ ხილვადობას და აღქმას და შესაბამისად, არ დააკნინებს მის კულტურულ ღირებულებას. ზემოხსენებულის საფუძველზე, მისი განხორციელება შესაძლებელია კულტურული მემკვიდრეობის ვიზუალური უსაფრთხოების ზონის ფარგლებში.

გამოსახულება 8. პროექტის მდებარეობა კულტურულ მემკვიდრეობასთან მიმართებაში

173. ზუგდიდის #2 საჯარო სკოლა საპროექტო ობიექტიდან სამხრეთით დაახლოებით 37 მეტრ მანძილზე მდებარეობს.
174. პროექტის ყველზე დიდ ზემოქმედებას დაექვემდებარება კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტები, დადიანების მუზეუმის პერსონალი და ვიზიტორები, და ასევე საჯარო სკოლის მოსწავლეები და მასწავლებლები. პროექტის ზემოქმედება უმეტესწილად მდგომარეობს ხმაურსა და გამონაბოლქვებში და ტრანსპორტის შემოღინებაში. თუმცა, ამ უარყოფითი ზემოქმედების შედეგები შეიძლება მინიმუმამდე იქნას დაყვანილი სათანადო განხორციელებითა და შემამსუბუქებელი ზომებით.
175. ობიექტზე სახეზე არ არის წყლის ობიექტები, ან გადაშენების პირას მყოფი ფლორისა და ფაუნის სახეობები. ქალაქი ზუგდიდი უახლოესი დაცული ტერიტორიიდან (კოლხეთის ეროვნული პარკი) დაახლოებით 20-25 კმ მანძილზე მდებარეობს.

ა. გეოლოგია, გეომორფოლოგია და საშიში გეოლოგიური პროცესები⁹

176. საპროექტო მონაკვეთი მდებარეობს ცენტრალურ კავკასიასა და კოლხეთის დაბლობში. ტექტონიკური პროცესების განვითარების თვალსაზრისით, ძირითადი ნაწილი ეკუთვნის კოლხეთის ტექტონიკურ ჩაღრმავებას, რომელსაც დასავლეთით ესაზღვრება შავი ზღვის აუზი, ხოლო ჩრდილოეთით ფანავისა და სამეგრელოს (ეგრისის) ქედები. ამ ტერიტორიაზე განლაგდება ფოთი-ასხისა და კურზუ-ხიხამირის სიღრმული რღვევები. ფართოდ არის გავრცელებული მეზო და მიკრო რელიეფური მდინარის აკუმულაციური ტერასების ეროზიული ფორმები. სეისმური ზონირების რუქის მიხედვით, საქართველო კლასიფიცირებულია მე-6 ზონიდან მე-9 ზონამდე (სეისმური ინტენსივობის ზრდის მიხედვით, რუკა 5) და ზუგდიდი ხვდება მე-8 ზონაში (მაღალი სეისმური ინტენსივობის ზონა). ზუგდიდში ძლიერი მიწისძვრები არ ყოფილა.
177. გეომორფოლოგიური თვალსაზრისით, ობიექტი მდებარეობს ოდიშის პლატოს სამხრეთ-დასავლეთ კიდეზე, კოლხეთის დაბლობის საზღვარზე და ჩრდილო-აღმოსავლეთიდან ტერასისებურ ნაწილში. აქ მაღალი საფეხუროვანი ტერასა ეშვება კოლხეთის დაბლობის ჭაობიან ზედაპირზე ციკაბო უფსკრულოვანი ფერდობით. საფეხუროვანი ტერასა ბრტყელი ზედაპირისაა, სამხრეთ-დასავლეთით მცირე დახრილობით, 86-103 მეტრის ფარგლებში სიმაღლეების აბსოლუტური ნიშნულით. ზედაპირი ოდნავ დანაწევრებულია ადგილობრივი ჰიდროგრაფიული ქსელის მცირე წყალგამტარებით, როგორცაა: მდინარეები ჩხოუმი, სინცა, ჯუმი და სხვა. აღნიშნულ ზედაპირზე განლაგებულია ქალაქი ზუგდიდი და მიმდებარე სოფლები.
178. საპროექტო ობიექტი მდებარეობს მდინარე ენგურის მაღალ მესამე ტერასაზე. ლითოლოგიურად, ტერიტორია წარმოდგენილია მეოთხეული (aLQ1-3) პერიოდით, ქვიშის მდინარის და ზღვის გენეზის ტერასებით, თიხითა და ქვიშა ხრეშით, რომლებიც ზემოდან დაფარულია დელუვიურ-პროლუვიური, ლატერალურად განლაგებული მოწითალო-ყავისფერი თიხებით. პირველი შრე 0.0-დან -0.4 მ-მდე არის თიხა და ხრეში. მეორე შრე 0.4-დან-2.0 მ-დე შედგება თიხისგან კენჭოვანი და ხრეშიანი ჩანართებით. მესამე შრე (1.8-7.0 მ) შედგება ქვიშაქვის შემავსებლით ქვიშიანი გრუნტისგან.
179. ტერიტორიისთვის დამახასიათებელია ვაკე რელიეფი, რომელიც ძალიან მცირეა (ფაქტობრივად შეუმჩნევლად) და დახრილია სამხრეთ-დასავლეთის მიმართულებით. ნიშნულებია 100-115 მ.
180. რაც შეეხება საპროექტო ობიექტის ჰიდროლოგიურ პირობებს, უნდა აღინიშნოს, რომ მიწისქვეშა წყლები კვლევის ზონაში ნახვრეტებში არ გამოვლენილა. ჭის წყლის დონე ეზოში 11,2 მეტრზეა.

⁹ საპროექტო ობიექტის საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევა და შემუშავებული პროექტისთვის საინჟინრო-გეოლოგიური დასკვნა, 2020 წ.

ბ. კლიმატი და ჰაერის ხარისხი¹⁰

181. ზუგდიდი მდებარეობს ნოტიო სუბტროპიკულ ზონაში. აქ ადრე გაზაფხულდება. ძირითადად ზაფხული ცხელია, ხოლო ზამთარი - ნოტიო და გრილი. ქალაქში საშუალო წლიური ტემპერატურაა 13,70C. იანვარი ყველაზე ცივი თვეა საშუალო ტემპერატურით 4.90C, ხოლო აგვისტო ყველაზე ცხელი თვეა საშუალო ტემპერატურით 22.70C. ნალექის საშუალო წლიური რაოდენობა დაახლოებით 1600 მმ-ია. ამ მხარეში ხშირია მუსონური ქარები. ქარის საშუალო სიჩქარეა 1,3 მ/წმ. თოვლი იშვიათადაა.

182. ზუგდიდში არ ტარდება ჰაერის დამაბინძურებლის ავტომატური მონიტორინგი. გარემოს ეროვნული სააგენტოს მიერ ხორციელდება სხვადასხვა დამაბინძურებლების (აზოტისა და გოგირდის დიოქსიდების, ოზონის) ინდიკატური გაზომვა. გარემოს ეროვნული სააგენტოს მონაცემების თანახმად, ზუგდიდში ჰაერის ხარისხი ზომიერიდან კარგ დონემდე მერყეობს. (<http://air.gov.ge/>). მაგალითად, 2020 წლის ივნისში, ზუგდიდის ბოტანიკურ ბაღში ჩატარებული ინდიკატორული გაზომვის შედეგად, NO₂-ის კონცენტრაცია არ აღემატებოდა 6,65 მკგ/მ³-ს, ხოლო ოზონის კონცენტრაცია იყო 95,29 მკგ/მ³.¹¹

183. ჰაერის ხარისხის საბაზისო გაზომვა ჩატარდა ელექტრო ინჟინრების ინსტიტუტის (IEE) ფარგლებში და შედეგები წარმოდგენილია ქვემოთ.

ცხრილი 16. ჰაერის ხარისხის გაზომვის შედეგები

	ნიმუშის ადგილი	აღების	გაზომილი დამაბინძურებლების კონცენტრაცია, მკგ/მ ³			
			მტვერი	NO ₂	CO	SO ₂
1	ზიად გამსახურდიას ქუჩა #7		0,016	0,033	0,29	<0,01
2	საპროექტო ობიექტი		0,019	0,002	0,19	<0,01
3	პროექტის ადგილზე მისასვლელი გზა		0,017	0,001	0,34	<0,01
	დასახლებულ პუნქტებში ატმოსფერულ ჰაერში არსებული დამაბინძურებლების მაქსიმალური დასაშვები კონცენტრაცია ^[1] მკგ/მ ³		0,5	0,2	5,0	0,5

184. საკვლევ ტერიტორიაზე აღებული ნიმუშების ინსტრუმენტული გაზომვისა და ლაბორატორიული ტესტების შედეგების ანალიზმა აჩვენა, რომ საკვლევ ტერიტორიის სამივე წერტილში გაზომილი დამაბინძურებლების (NO₂, CO, SO₂) და მტვრის

¹⁰ შპს „არტ სტუდიო-პროექტი“; შპს „გამა კონსალტინგი“. 2020. ქალაქ ზუგდიდის გენერალური გეგმისა და ცენტრალური ნაწილის განვითარების გეგმის სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასება.

¹¹ გარემოს ეროვნული სააგენტო. 2021. ჰაერის ხარისხის პორტალი. <http://air.gov.ge/>.

კონცენტრაცია ატმოსფერულ ჰაერში არის დასაშვები ნორმის ფარგლებში.

გ. ხმაური და ვიბრაცია

185. ხმაურის საბაზისო კვლევები ჩატარდა ელექტრო ინჟინრების ინსტიტუტის (IEE) ფარგლებში და ქვემოთ წარმოდგენილია შედეგები¹².

ცხრილი 17 ხმაურის გაზომვის შედეგები

	ნიმუშის აღების ადგილი	კოორდინატები	ხმაურის მაქსიმალური დასაშვები დონე, დბ				
			8:00	11:00	14:00	17:00	20:00
1	ზვიად გამსახურდიას ქუჩა #7, #3 საჯარო სკოლაში	37T0735970 4710350	49,1	54,7	56,4	57,1	53,4
2	საპროექტო ობიექტი	370735990 4710400	48,7	52,6	55,1	56,9	53,8
3	პროექტის ადგილზე მისასვლელი გზა	37T0736020 4709360	46,9	53,4	54,8	55,4	52,5
მაქსიმალური დასაშვები დონე, LAeq,დბ			50				

186. ხმაურის საშუალო ეკვივალენტურმა დონემ თორმეტ საათიანი უწყვეტი ხმაურის დონის შემოწმებისას გადააჭარბა დასაშვებ დონეს სამივე საზომ პუნქტში, რადგან საზომი პუნქტები მდებარეობდა ქალაქის ცენტრში და დატვირთულია ტრანსპორტით და ხალხითაც.

187. CC კონკრეტული ადგილისთვის შეიმუშავებს ხმაურის და ვიბრაციის მართვის გეგმას. გეგმაში შევა საბაზისო კვლევის შედეგები, ხმაურის დონის შეფასება და სათანადო შემამსუბუქებელი ზომები (ასეთის არსებობის შემთხვევაში), რომელიც წარმოდგენილი იქნება შედეგების საფუძველზე. მშენებლობის დროს CC უზრუნველყოფს ხმაურის და ვიბრაციის დონის მონიტორინგს. მონიტორინგის შედეგების საფუძველზე, განახლდება კონკრეტულ ადგილზე ხმაურისა და ვიბრაციის მართვის გეგმა, განისაზღვრება და ჩატარდება შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები (საჭიროების შემთხვევაში).

188. ვიბრაციის საბაზისო კვლევები ჩატარდა ელექტრო ინჟინრების ინსტიტუტის (IEE) ფარგლებში და ქვემოთ მოცემულია შედეგები.

ცხრილი 18 ვიბრაციის გაზომვის შედეგები

#	ნიმუშის აღების ადგილი	კოორდინატები	ხმაურის მაქსიმალური დასაშვები დონე, დბ	
			ვიბრაციის სიჩქარე	ვიბრაციის აჩქარება

¹² ხმაურის, ვიბრაციის, ჰაერის ხარისხისა და ნიადაგის დაბინძურების საბაზისო გაზომვა ჩატარდა 2020 წლის დეკემბერში შპს „NaSeTo Group“-ის მიერ.

			მმ/წმ	ღბ	მ/წმ ²	ღბ
1	დადიანების სასახლეში	370736087 4710620	<0.1	<66	<0.1	<100
2	საპროექტო ობიექტი	370735990 4710400	<0.1	<66	<0.1	<100

189. საკვლევ ტერიტორიაზე ჩატარებული ვიზრაციული ინსტრუმენტულად გაზომვის შედეგების ანალიზმა ცხადყო, რომ ვიზრაციის დონე საკვლევ ტერიტორიის ყველა წერტილში არის დასაშვები ნორმის ფარგლებში.

დ. ჰიდროლოგია¹³

190. ზუგდიდი მდებარეობს მდინარე ჩხოუშის ნაპირზე, რომელიც სამეგრელოს ქედის სამხრეთ კალთებზე მოდის და სოფელ ნეძისთან ახლოს მარჯვენა მხრიდან უერთდება მდინარე ჯუმს (ენგურის მარცხენა შენაკადი). მდინარე ჯუმის სათავე სოფელ ჭყონდობერასთან ზღვის დონიდან 310 მ სიმაღლეზეა. მდინარე ჯუმი ეშვება მდინარე ენგურში. მდინარის სიგრძე 61 კმ-ია, საშუალო დახრილობა კი 4,98%-ია. წყალგამყოფის ფართობია 379 კმ². მთელი წლის განმავლობაში მდინარისთვის დამახასიათებელია წყალდიდობები.

191. მდინარე ჩხოუში წარმოადგენს პროექტის ტერიტორიიდან უახლოეს წყლის ზედაპირულ ობიექტს, რომელიც მდებარეობს მისგან 200 მ (პირდაპირი მანძილი) დაშორებით. პროექტის დანერგვის შედეგად ნაკლებად მოსალოდნელია წყლის ობიექტზე ზემოქმედება.

ე. ნიადაგები¹⁴

192. თიხისა და მდინარის წარმოშობის შედეგად თიხიან ქვიშაზე განვითარებული ალუვიური ნიადაგები დომინირებს კოლხურ დაბლობზე, სამეგრელოს ზონაში, დაახლოებით 100-200 მ სიმაღლეზე, მათ შორის ენგურის, ჭანისწყლის, ხობის, რიონის, ცხენისწყლის, ჯუმის, ცივის და აბაშის წყალგამყოფებიც. კოლხეთის დაბლობზე არსებული ალუვიური ნიადაგები შეიცავს ნაკლებ ჰუმუსს და, შესაბამისად, ნაკლებად ნაყოფიერია, გარდა ტყით დაფარული ჭაობიანი ნიადაგებისა.

193. საქართველოს ტერიტორიაზე ნიადაგის დაბინძურების მონიტორინგის შედეგების მიხედვით (გარემოს ეროვნული სააგენტო, 2017), ქალაქ ზუგდიდში მძიმე ლითონებით

¹³ შპს „არტ სტუდიო-პროექტი“; შპს „გამა კონსალტინგი“. 2020. ქალაქ ზუგდიდის გენერალური გეგმისა და ცენტრალური ნაწილის განვითარების გეგმის სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასება.

¹⁴ შპს „არტ სტუდიო-პროექტი“; შპს „გამა კონსალტინგი“. 2020. ქალაქ ზუგდიდის გენერალური გეგმისა და ცენტრალური ნაწილის განვითარების გეგმის სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასება.

ნიადაგის დაბინძურების მდგომარეობა შემდეგნაირია:

ცხრილი 19 ნიადაგის დაბინძურება მძიმე ლითონებით (წყარო: გარემოს ეროვნული სააგენტო)

ნიმუშის აღების ადგილი	სპილენძი (Cu), (მგ/კგ)	თუთია (Zn) (მგ/კგ)	ტყვია (Pb) (მგ/კგ)	მარგანეცი (Mn) (მგ/კგ)	რკინა (Fe) (მგ/კგ)	მჟავიანობა (PH)
ცენტრალური მოედანი	44,54	49,05	10,26	454,20	2,85	7,99
ტექნოპარკი	46,55	45,05	22,02	276,53	1,82	8,13
ლალიძის ქუჩა	32,60	29,59	4,51	341,52	2,09	8,64
კოსტავას ქუჩა	56,92	70,96	4,26	299,65	1,38	6,08
ბენზინგასამართი სადგური „ლუკოილი“-ის მახლობლად	36,57	56,61	8,77	565,38	2,05	7,61

194. კვლევა ნიადაგის მძიმე ლითონებით საბაზისო დაბინძურების გამოსავლენად ჩატარდა ელექტრო ინჟინრების ინსტიტუტის (IEE) ფარგლებში და ქვემოთ წარმოდგენილია შედეგები.

#	ნიმუშის აღების ადგილი	კოორდინატები	კონცენტრაცია მგ/კგ				
			სპილენძი (Cu)	თუთია (Zn)	ტყვია (Pb)	მარგანეცი (Mn)	რკინა (Fe)
1	საპროექტო ობიექტი	370735990 4710400	68,43	76,18	20,52	456,28	0,41

ვ. ბიოლოგიური გარემო

195. ურბანულ განახლებულ ტერიტორიაზე აშენდება ახალგაზრდული ცენტრი, საპრეზიდენტო ბიბლიოთეკა და მუზეუმი. პროექტის ობიექტზე ნაკლებად მოსალოდნელია ბიომრავალფეროვნებისთვის მნიშვნელოვანი კომპონენტების არსებობა. დამატებითი ღონისძიებები (საჭიროების შემთხვევაში) ფლორისა და ფაუნის სახეობების დასაცავად განისაზღვრება და ჩართული იქნება ობიექტის სპეციფიკური გარემოსდაცვითი მართვის გეგმაში (SSEMP).

196. მშენებლობის ფაზაში მცენარეულობაზე ზემოქმედება უმნიშვნელო იქნება. პროექტის ტერიტორიაზე რამდენიმე ხეა. ობიექტზე მცენარეულობის შეფასებისას გამოვლინდა შემდეგი სახეობები: კავკასიური ძელქვა (*Celtis Caucasica*), მთრთოლავი ვერხვი (*Populus Tremula*), კედარი (*Cedrus Libani*). ჩვეულებრივი პრივეტი (*Ligustrum vulgare*), ლეღვი (*Ficus carica*), აღმოსავლური ჭადარი (*Platanus digitifolia*). საპროექტო ობიექტზე „წითელი ნუსხის“ სახეობები არ არის წარმოდგენილი. პროექტის გეგმით საპროექტო ობიექტზე ხეების მოჭრა არ არის გათვალისწინებული. ხეების მოჭრის აუცილებლობის შემთხვევაში, CC უზრუნველყოფს ხეების ინვენტარიზაციას და ყველა საჭირო დოკუმენტაციას წარუდგენს ზუგდიდის მერიას, ხოლო „წითელ ნუსხა“-ში შეტანილი სახეობების შემთხვევაში, შესაბამისი ნებართვის მისაღებად - გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს. CC ვალდებული იქნება ხეების მოჭრისთვის უზრუნველყოს საკომპენსაციო ზომები, როგორც ეს განსაზღვრულია ნებართვით და აზიის განვითარების ბანკის (ADB) პოლიტიკის ფარგლებში მოთხოვნებით.

197. საპროექტო მონაკვეთი მდებარეობს ქალაქის ზონაში, ადგილზე შეიძლება დაფიქსირდეს შემდეგი ფაუნის სახეობები: მღრღნელები (თაგვი, ციყვები), ასევე ჩვეულებრივი ფრინველები (ბელურა, სოფლის მერცხალი, კაჭკაჭი, შავი ყვავი, წიწკანურა, ჭინჭრაქა და სხვ.), ქვეწარმავლებს შორის: უმეტესად ხვლიკები. პროექტის დაწერვის დროს ველურ ბუნებაზე ზემოქმედება ნაკლებად მოსალოდნელია.

198. სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონში რამდენიმე დაცული ტერიტორიაა, მათ შორის, კოლხეთის ეროვნული პარკი, მარტვილის კანიონის ბუნების ძეგლი, მოთენას მღვიმის ბუნების ძეგლი, ბალდის კანიონის ბუნების ძეგლი, ტობის ჩანჩქერი და არსენ ოქროჯანაშვილის მღვიმის ბუნების ძეგლები. კოლხეთის ეროვნული პარკი მდებარეობს ქალაქ ზუგდიდიდან სამხრეთ-დასავლეთით დაახლოებით 26 კმ-ში. ზემოქმედება არ არის მოსალოდნელი დაცულ ტერიტორიებზე, ზურმუხტის ქსელზე, ან ტყის ზონებზე ბიბლიოთეკისა და ახალგაზრდული ცენტრის შენობის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის გამო. ფრინველებისთვის უახლოესი სპეციალურად დაცული ტერიტორიები (SPA) ჭურია მდებარეობს ქალაქ ზუგდიდიდან სამხრეთ-დასავლეთით 29 კმ-ში.¹⁵ უახლოესი მნიშვნელოვანი ფრინველების ტერიტორია (IBA) კოლხეთი მდებარეობს ქალაქ ზუგდიდიდან სამხრეთ-დასავლეთით დაახლოებით 20-25 კმ-ში.¹⁶

ზ. სოციალურ-ეკონომიკური გარემო

მოსახლეობა¹⁷

199. სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებით, 2017 წლის მონაცემებით, ქალაქ ზუგდიდში 42,7 ათასი ადამიანი ცხოვრობს, მათ შორის, 54% ქალი და 46% მამაკაცი. ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის ამჟამინდელი მოსახლეობა შედგება 100,2 ათასი

¹⁵ <http://aves.biodiversity-georgia.net/>

¹⁶ BirdLife International. 2021. საინფორმაციო ფურცელი ძირითადი ორნიტოლოგიური ტერიტორიის შესახებ: კოლხეთი. ჩამოტვირთეთ <http://www.birdlife.org> -დან 23/03/2021-ში.

¹⁷ შპს არტ სტუდიო-პროექტი; შპს "გამა კონსალტინგი". 2020. ქალაქ ზუგდიდის გენერალური გეგმისა და ცენტრალური ნაწილის განვითარების გეგმის სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასება.

ადამიანისგან. რეგიონის მთლიანი მოსახლეობა 2007-2017 წლებში შემცირდა, რადგან ხალხი ემიგრირდა სხვაგან უკეთესი პირობების საძებნელად.

200. რუსეთთან კონფლიქტის შემდეგ, ტერიტორიის აფხაზეთთან სიახლოვის გამო, დევნილთა შედარებით დიდი რაოდენობა გადავიდა ქალაქში, რაც რჩება მნიშვნელოვან სოციალურ საკითხად. რეგიონში ასევე დაფიქსირდა 21 248 დევნილი, რომელთა უმრავლესობა ქალაქ ზუგდიდში ცხოვრობს¹⁸.

ეკონომიკა¹⁹

201. როგორც სხვაგან, ქვეყანაში სოფლის მეურნეობის წარმოება და აგრო გადამამუშავება მნიშვნელოვანი დარგებია ზრდის მნიშვნელოვანი პოტენციალით. თხილის წარმოება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მუნიციპალიტეტში, რეგიონში მოდის ქვეყნის მასშტაბით თხილის წარმოების უდიდესი ნაწილი. სოფლის მეურნეობის სხვა პროდუქტები, როგორცაა ხილი და ბოსტნეული ასევე მნიშვნელოვანია. ბოლო წლებში, მუნიციპალიტეტში განვითარდა აგრო გადამამუშავებელი ბიზნესი და სოფლის მეურნეობის მომარაგების მთელი ჯაჭვის შემდგომი განვითარებისთვის მნიშვნელოვანი პოტენციალი არსებობს. მუნიციპალიტეტში ტურიზმი ნაკლებად არის განვითარებული, მაგრამ არის ტურისტების მნიშვნელოვანი რესურსი მუნიციპალიტეტის შიგნით ან მის მახლობლად, რაც მას, როგორც ტურისტულ ცენტრს, პოტენციურად სიცოცხლისუნარიანს ხდის.

202. ხალხსა და მიწას შორის მჭიდრო ურთიერთობა, ქალაქში გადასვლის თავიდან აცილების სურვილთან ერთად, აიხსნება ამ დასახლებებში მეტი დამხმარე მომსახურების მიწოდების აუცილებლობით. ეს გააუმჯობესებს საერთო სიცოცხლისუნარიანობას და, დასაქმების შესაძლებლობების გაზრდის მცდელობებთან ერთად, ხელს შეუწყობს მეტი შიდა მიგრაციის თავიდან აცილებას.

203. გასულ ათწლეულში შიდა მიგრაციამ გააუმჯობესა ადგილობრივი დასაქმება, რამაც უმუშევრობის დონე სამეგრელო-ზემო სვანეთში 8.6%-მდე (2007 - 2017 წწ.) შეამცირა. ანალოგიურ პერიოდში, რეგიონალური მთლიანი დამატებული ღირებულება სამეგრელო-ზემო სვანეთისთვის (ქართული ლარი (GEL) მილიონი მიმდინარე ფასებით) გაიზარდა 918-დან 2 065-მდე (2006 - 2016 წწ.) მრეწველობასა და განათლებაში მნიშვნელოვანი ზრდით. 2016 წელს მთლიანი დამატებული ღირებულება ერთ სულ მოსახლეზე იყო \$2 674. ტურიზმი მკვეთრად განვითარდა როგორც ქართველი, ასევე უცხოელი ვიზიტორებისთვის.

განათლება²⁰

204. ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში რეგისტრირებულია 51 საჯარო სკოლა და ექვსი კერძო სკოლა. ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში არის ერთი სახელმწიფო უნივერსიტეტი და ერთი პროფესიული სასწავლებელი. ასევე, იქ არის ორი პროფესიული კოლეჯი.

205. ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში 62 საბავშვო ბაღია. მიუხედავად გასულ წლებში ჩატარებული სარეაბილიტაციო სამუშაოებისა, ზოგიერთი მათგანი კვლავ ცუდ

¹⁸ საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური. სტატისტიკური ინფორმაცია საქართველოს რეგიონების მიხედვით.

2020. <https://www.geostat.ge/regions/>.

¹⁹ ადგილობრივი ეკონომიკური განვითარების გეგმა. 2020-2021

²⁰ სსიპ განათლების მართვის საინფორმაციო სისტემა. 2021წ. საგანმანათლებლო დაწესებულებების კატალოგი.

2021. https://www.mes.gov.ge/higher_edu.php?id=2&lang=geo.

მდგომარეობაშია.

თ. ინფრასტრუქტურა

ტრანსპორტირება

206. ანაკლიაში ღრმა წყლოვანი პორტის განვითარება მოითხოვს ქვეყნის დანარჩენ ნაწილთან კომუნიკაციების, მათ შორის, საავტომობილო, სარკინიგზო და საჰაერო კომუნიკაციების გაუმჯობესებას. 2020 წლის მოკლევადიანი საგზაო სამუშაოების გეგმით წარმოდგენილია 90 კმ-იანი დამაკავშირებელი გზა ანაკლიიდან სამტრედიასთან და დამატებით ჩრდილოეთით ზუგდიდამდე გადაადგილება. თუმცა, საავტომობილო გზების დეპარტამენტთან განხილვების შემდეგ, სავარაუდოა, რომ უშუალოდ პრიორიტეტული გზის მხოლოდ პირველი ნაწილი, ანაკლიიდან ხობამდე იქნება. დანარჩენი გზები დაელოდება ღრმა წყლოვანი პორტის დასრულებას. ღრმა წყლოვანი პორტის ათვისების შემდეგ, იგეგმება ანაკლიასთან არსებული სარკინიგზო მაგისტრალიდან (რომელიც თბილისიდან ზუგდიდამდე გადის) სარკინიგზო მიმოსვლა (18 კმ) . თუმცა, ზუგდიდს ამჟამად ემსახურება ძველი რკინიგზა, რომელიც ადრე გადიოდა აფხაზეთში და ხაზი ახლა ზუგდიდის ცენტრში მთავრდება. შესაბამისად, ანაკლია-თბილისის ახალი ხაზი ზუგდიდს შემოუვლიდა.

207. სავარაუდოდ, ანაკლიის ახალ პორტსა და მასთან დაკავშირებულ ქალაქს რეგიონალური აეროპორტი უნდა მოემსახუროს, ამჟამინდელი უახლოესი აეროპორტები ქუთაისსა და ბათუმშია და ორივე საერთაშორისო მიმართულებებს ემსახურება. ერთადერთი არსებული, (მაგრამ ამჟამად მიტოვებული) ადგილი არის ზუგდიდის ჩრდილო-დასავლეთით ინგირში. ამჟამინდელი ასაფრენი ბილიკი 1,75 კმ სიგრძისაა, მაგრამ მისი გაფართოება შესაძლებელია, თუმცა, ადგილს ამჟამად კვეთს ზუგდიდი-ანაკლიის მთავარი გზა. მისი პოტენციური უპირატესობა იმაში მდგომარეობს, რომ ტერიტორია მდებარეობს ზუგდიდის რკინიგზის გვერდით და შესაბამისად, მას შეიძლება ჰქონდეს დანიშნულება, როგორც საჰაერო ტვირთების გადაზიდვის ცენტრს.

წყალმომარაგება

208. მიღებით, გაწმენდილი სასმელი წყლის მიწოდება განსხვავდება ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში, ქალაქის ცენტრში ან სოფელში მდებარეობის მიხედვით, შემდეგნაირად. ქალაქი ზუგდიდი, ქალაქის ცენტრი, პლუს ინგირის გარეუბანი (2017 წელს ქალაქის ჩრდილო-დასავლეთით 4 049 მოსახლით) 2018 წლის -ბოლომდე 47 047 მაცხოვრებლისთვის 100%-იანი კავშირის დამყარების პროცესშია (და ბიზნესისთვის) - და მომდევნო 20 წლის განმავლობაში (საპროექტო წელი 2040) ტურისტული სეზონისთვის საკმარისი დაფარვის ზონა აქვს. ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის სოფლები და სასოფლო-სამეურნეო რაიონები რჩება 58 462 მოსახლისთვის მილსადენით წყლის მიწოდების გარეშე; ისინი კერძო ჰაბურდილებისა და იმპროვიზებული მუნიციპალური სისტემების იმედად არიან.

209. საქართველოს მთავრობის (GoG)/ აზიის განვითარების ბანკის (ADB) 4 მილიონი აშშ დოლარის ღირებულების ურბანული მომსახურების გაუმჯობესების საინვესტიციო პროგრამის (USIIP) ფარგლებში, ზუგდიდის ქალაქისთვის ახალი წყლის რესურსების

(წყარო) , გადამცემი სატუმბი სადგურისა და მილსადენის, სადისტრიბუციო ქსელისა და საბალანსო რეზერვუარის შექმნა თითქმის 80%-ით დასრულებულია. 2018 წელს მომხმარებელთა კავშირის დამყარების შემდეგ, მრავალი კერძო ჯაბურდელი ამოიწურება და ამით აღმოიფხვრება ქალაქში საზოგადოების ჯანმრთელობის ჯვარედინი დაბინძურებით გამოწვეული რისკი.

ჩამდინარე წყლები

210. კანალიზაციის შეგროვება-გაწმენდის სისტემასთან კავშირი ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში განსხვავდება საქალაქო თუ სასოფლო-სამეურნეო ადგილმდებარეობის მიხედვით. 2020 წლის ბოლომდე ქალაქი ზუგდიდი მიაღწევს ურბანული ცენტრის მცხოვრებთა (და ბიზნესებისთვის) 100%-იან კავშირის ახალ ცალკეულ ჩამდინარე წყლების გამწმენდ ნაგებობასთან (WWTP). ჩამდინარე წყლების გამწმენდ ნაგებობის ობიექტი ახლიდან აუნდა შეირჩეს და დაიგეგმოს. ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის სოფლები და სასოფლო-სამეურნეო ადგილები დარჩება არაფორმალური საყოფაცხოვრებო სანიტარიით, რათა დამოკიდებული იყოს კერძო ტუალეტებსა/წყალსა და იმპროვიზებულ მუნიციპალურ სისტემებზე.

211. ზუგდიდის ურბანული ცენტრისთვის, ურბანული მომსახურების გაუმჯობესების საინვესტიციო პროგრამა (USIIP) ახალი მიწებიანი საკანალიზაციო სისტემით დაახლოებით 30%-ით არის დასრულებული და მიმდინარეობს ახალი ჩამდინარე წყლების გამწმენდი ნაგებობის შესყიდვა (დასრულების თარიღი 2020 წელი). 2020 წელს მომხმარებელთა კავშირის დამყარების შემდეგ, ქალაქში სანიტარულ პირობებთან დაკავშირებული რისკი აღმოიფხვრება.

დრენაჟისა და წყალდიდობის კონტროლი

212. ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი მდინარე ენგურის აუზში მდებარეობს; ხოლო ქალაქი ზუგდიდი ენგურის კაშხლის სამხრეთ-აღმოსავლეთით და პატარა მდინარე ჩხოუსზე (რომელიც ქალაქის გავლით გადის) მდებარეობს. ეს უკანასკნელი ანაკლიის ზემოწელში უერთდება მდინარე ენგურს და ორივე ჩაედინება შავ ზღვაში. მდინარის მორფოლოგია შეესაბამება დაბალგრადიენტთან მდინარეს, რომელიც მიედინება სანაპირო დაბლობის გავლით. თოვლი-მყინვარების დნობა დიდი კავკასიონის მთებიდან და მთისწინეთიდან, და ნალექები იწვევს წყალგამყოფში გაზაფხულის სეზონურ ნიაღვარს (ან თუნდაც წყალდიდობას), ბოლო დიდი წყალდიდობა 2014 წელს დაფიქსირდა. ქალაქში ნაპირების სტაბილიზაციისთვის გარკვეული ღონისძიებები გატარდა, თუმცა, იუწყება მუნიციპალიტეტი, რომ მეტია საჭირო. ქალაქში არ არის წყალდიდობის კონტროლის ძირითადი საშუალებები (წყალგადასაშვები კაშხლები, კაშხლები, შემაკავებელი ავზები).

მყარი ნარჩენების მართვა

213. ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი ნარჩენების მართვის (ნარჩენების შეგროვება, ტრანსპორტირება და ქუჩების დასუფთავება) მომსახურებას თავისი კომუნალური მომსახურების დეპარტამენტის საშუალებით ახორციელებს. მთელი მუნიციპალიტეტი მომარაგებულია (100%-ით). შეგროვებული ნარჩენები გადააქვთ ნაგავსაყრელზე, ქალაქიდან სამხრეთით დაახლოებით 30 კილომეტრში. KfW-ის მიერ დაფინანსებული პროექტის ფარგლებში, ნარჩენების საყრელი ადგილი გადაკეთდება სანიტარულ ნაგავსაყრელად, რომელიც მოემსახურება მთელ სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონს. მოქალაქეები იხდიან

0,5 ლარს/თვეში მაქსიმუმ 2 ლარის ოდენობით თითო ოჯახზე. გადასახადის აკრეფის მაჩვენებელი დაახლოებით 70%-ია. მყარი ნარჩენების სამართავად (SWM) წლიური ბიუჯეტი 4.2 მლნ ლარს შეადგენს. ბოლო პერიოდში ზუგდიდი დასახელდა საქართველოს ერთ-ერთ ყველაზე სუფთა მუნიციპალიტეტად.

214. ბიოგაზის წარმოებისთვის მეცხოველეობის ნარჩენების პრაქტიკაში გამოყენება მხოლოდ რამდენიმე სოფლის ოჯახში/ფერმაში ხდება. ეს არის მცირე ზომის ინიციატივები საკუთარი წარმოებისთვის (სამზარეულო), მაგრამ განახლებისთვის არსებობს გარკვეული პოტენციალი.

ელექტროენერჯია

215. მთლიანობაში, ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მაცხოვრებლები და ორგანიზაციები 100%-ით არიან მომარაგებული ელექტრო ქსელით და მთელი წლის განმავლობაში 24 საათის განმავლობაში იღებენ მომსახურებას. მიწოდების მხრივ: მომსახურების შეფერხება ხდება - როგორც გამონაკლისი - და მიზეზი, როგორც წესი, არის მოძველებული სადისტრიბუციო ქსელის გაუმართაობა, განსაკუთრებით კი დანგრეული ტრანსფორმატორები. მოთხოვნის მხრივ: საქართველოს ენერჯეტიკის დეპარტამენტი პრიორიტეტს ანიჭებს კონსერვაციის ზომებს შიდა თვით-უზრუნველყოფის მხარდასაჭერად და ელექტროენერჯის ექსპორტისთვის საკმარისი წარმოების სიმძლავრეს ინარჩუნებს.

ბუნებრივი აირი და გათბობა

216. ბუნებრივი აირის ქსელი გაყვანილია ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მასშტაბით. თუმცა, მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლები აცხადებენ, რომ მოსახლეობის დაახლოებით 50% არის დაკავშირებული გაზის ქსელთან. ძირითადი ბარიერი არის ეკონომიკური ხასიათის (400 ლარი გადასახადი ყოველი ფიზიკურად მიერთებისთვის, პლუს სარგებლობის საფასური საშუალოდ 25 ლარი/თვეში). დარჩენილი 50% დამოკიდებულია ელექტრო გათბობაზე (მათ შორის, ოთახის ელექტრო გამათბობლებზე) ან შემაზე. მიწოდების მხრივ: საქართველოს ენერჯეტიკისა და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისია (სემეკ) იუწყება, რომ „არასწორი“ ეკონომიკური ციკლი ინარჩუნებს გაზის მოხმარების მაღალ საფასურს; თუ მოსახლეობის 90%-ზე მეტი იქნება ჩართული ქსელში, მაშინ გაზის დიდი რაოდენობით მიწოდება უფრო იაფი იქნება გამანაწილებელი ქსელის თითოეულ კმ-ზე. სანაცვლოდ, იაფი შეშის მუდმივი გამოყენება ხელს უწყობს ნაკლები გაზის მოხმარებას და მაღალი ფასების შენარჩუნებას. მოთხოვნის მხრივ: რამდენიმე საგრანტო პროგრამა (ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკისგან (EBRD), Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) და Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW)) მიმდინარეობს გათბობის მოთხოვნის შესამცირებლად: შენობების ხარისხის სტანდარტები, სახლის იზოლაცია (სახურავები, ფანჯრები). და ენერგო ეფექტური შეშის ღუმელები.

ი. კულტურული მემკვიდრეობა

217. თავისი უძველესი ისტორიით ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი გამოირჩევა ულამაზესი ბუნებით და მნიშვნელოვანი კულტურული ძეგლებით. აქ ნახავთ უძველეს დასახლებებს, ისტორიულ ციხესიმაგრეებს და შუა საუკუნეების ტაძრებს. ზუგდიდის ყველაზე ცნობილი ღირსშესანიშნაობაა დადიანების ბაღი და სასახლის კომპლექსი,

რომელიც მნახველზე არქიტექტურითა და ექსპონატებით ახდენს შთაბეჭდილებას. სასახლის კომპლექსს დასავლეთიდან ესაზღვრება ზუგდიდის ბოტანიკური ბაღი. საპროექტო მონაკვეთი მდებარეობს ნიკო დადიანის სასახლიდან დაახლოებით 150 მეტრში და მთავარი სასახლის შენობიდან 225 მეტრის დაშორებით. აქედან გამომდინარე, საპროექტო მონაკვეთი განლაგებულია ვიზუალური დაცვის ზონაში ეროვნული მნიშვნელობის კულტურული ფასეულობების - დადიანების ბაღისა და სასახლეების კომპლექსის დასაცავად.

218. თუმცა, დაგეგმილი სამუშაოების, მანძილის და იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ ელექტროგამანაწილებელი ფარი (PCR) არ არის განთავსებული პროექტის პირდაპირი ზემოქმედების ზონაში, მემკვიდრეობაზე გავლენის შეფასება არ არის საჭირო. თუმცა, პროექტი შეთანხმებულია საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სააგენტოსთან და შესასრულებელი სამუშაოების დამტკიცების შესახებ მიღებულია შესაბამისი დამადასტურებელი წერილი (დათარიღებული 07/22/2020 N12/2298).

219. ამ ტერიტორიაზე მდებარე შუა საუკუნეების ძეგლებიდან განსაკუთრებით აღსანიშნავია ქართული ქრისტიანული ხუროთმოძღვრების ნაგებობები, როგორცაა მარტვილის მონასტრების ანსამბლი (VII-XII სს.), ხობის მონასტერი (XIII-XIV სს.), ცაიშის (XIII ს.), კორცხელის (XVII ს.), გულევლის (XVI ს.) და ზოგიერთი სხვა ეკლესიები.

220. პოტენციური არქეოლოგიური ღირებულების მქონე რაიმე არტეფაქტის აღმოჩენის შემთხვევაში შემდეგი ნაბიჯები გადაიდგმება:

- (i) სამშენებლო მუშებს მოეთხოვებათ შეაჩერონ სამუშაოები და დაუყოვნებლივ წარუდგინონ საზედამხედველო კომპანია.
- (ii) არქეოლოგიური ჯგუფის ზედამხედველი უზრუნველყოფს აღმოჩენილი მასალის და იმ ადგილის პირველად შემოწმებას, სადაც იქ იქნა აღმოჩენილი;
- (iii) იმ შემთხვევაში, თუ აღმოჩენილ მასალას არ აქვს პოტენციური არქეოლოგიური ღირებულება, არქეოლოგიური ჯგუფის ხელმძღვანელი აცნობებს მთავარ ინჟინერს და სამუშაოები განახლდება. ჩანაწერთა წიგნში კეთდება საქმესთან დაკავშირებით სათანადო ჩანაწერი.
- (iv) იმ შემთხვევაში, თუ აღმოჩენილი მასალა შეფასებულია, როგორც პოტენციური არქეოლოგიური რელიქვია, მაშინ არქეოლოგიური ჯგუფის ზედამხედველი აცნობებს სამშენებლო დაწესებულების მთავარ ინჟინერს და მგფ-ის გარემოსდაცვით სპეციალისტს (და ზედამხედველ კომპანია/ინჟინერს) მოთხოვნით, რომ შეწყვიტოს სამშენებლო სამუშაოები და მომხდარის შესახებ აცნობოს საქართველოს განათლების, მეცნიერების კულტურა და სპორტის სამინისტროს.
- (v) სამშენებლო დაწესებულების მთავარი ინჟინერი ასევე აცნობებს მგფ-ს შეჩერებული სამუშაოების შესახებ და მოითხოვს საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სააგენტოს დაუყოვნებლივ ჩართვას;
- (vi) პრობლემის იდენტიფიცირებისთვის სააგენტო დანიშნავს ექსპერტს ან ექსპერტთა ჯგუფს და ადგილზე ჩაატარებს აუცილებელ არქეოლოგიურ სამუშაოებს.
- (vii) უფრო მარტივ შემთხვევებში, მოძრავი არტეფაქტების ამოღების, მასალების გამაგრების და სხვა საჭირო სამუშაოების ჩატარების შემდეგ, სააგენტოს ექსპერტები გამოსცემენ გადაწყვეტილებას შეჩერებული სამშენებლო

სამუშაოების ხელახლა დაწყების შესახებ.
(viii) ღირებული და სივრცეში გავრცელებული აღმოჩენილი მასალის გამონაკლის შემთხვევებში, სააგენტომ შეიძლება გასცეს მოთხოვნა საპროექტო სამუშაოების არქეოლოგიური ადგილიდან უსაფრთხო ადგილზე გადატანის შესახებ.

VII. გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედება და ზემოქმედების შემარბილებელი ღონისძიებები

A. მეთოდოლოგია

221. IEE პროცესი შედგება ექვსი ძირითადი ღონისძიებისგან, რომლებიც საერთოა საერთაშორისო სტანდარტებით ჩატარებული მსგავსი კვლევებისათვის:

(i) საკვლევ არეში ბიოფიზიკური და სოციალური გარემოს აღმწერი საბაზისო მონაცემთა ბაზის შეგროვება; თეორიული და საველე კვლევები არსებულ მონაცემთა ბაზაში ნაკლოვანებების შესავსებად; მნიშვნელოვან უარყოფით ზეგავლენას დაქვემდებარებული არეებისა და საკითხების შესახებ ინფორმაციის განახლება;

(ii) შეთავაზებული სამუშაოების მოსალოდნელი დადებითი და უარყოფითი ზეგავლენის დადგენა; შესაძლო პოტენციური უარყოფითი გავლენის ალბათობისა და მნიშვნელობის შეფასება; შემარბილებელი ზომების შემუშავება;

(iii) ადგილმდებარეობის, ტექნოლოგიის, პროექტისა და მუშაობის კუთხით ალტერნატივების („არა საპროექტო“ ალტერნატივების ჩათვლით) ანალიზი;

(iv) გარემოს დაცვის მართვის გეგმის (EMP) შემუშავება;

(v) IEE ანგარიშის შედგენა; და

(vi) ინფორმაციის გამჟღავნება და დაინტერესებულ მხარეებთან კონსულტაცია.

222. თითოეული ზეგავლენის აღწერას უნდა ახასიათებდეს: (i) ღონისძიებების ტიპი (ii) ღონისძიებების მასშტაბი და (iii) პროექტის არე.

223. ზეგავლენის შეფასების ზოგადი მეთოდოლოგია მოცემულია A დანართში. მეთოდოლოგია აღწერს ზეგავლენის დადგენისა და განსაზღვრის, მნიშვნელობის შეფასების, შერბილებისა და ეფექტური პრაქტიკის პროცესს. როდესაც პროექტი გარემოზე არასასურველ გავლენას ახდენს, ამ გავლენის შერბილების ზომები უნდა გამოვიყენოთ (გარდა იმ საპროექტო ზომებისა, რომლებსაც თავად პროექტი მოიცავს). გარდა ამისა, ეფექტური პრაქტიკის ზომების შეთავაზებაც შეიძლება, თუმცა ისინი ზეგავლენის მნიშვნელობას ვერ შეცვლიან. დადებითი ზეგავლენის შემთხვევაში, შეთავაზებულია მართვის ზომები, რათა მოხდეს სარგებლის ოპტიმიზაცია.

224. არასასურველი ზეგავლენის შერბილების პრაქტიკის შერჩევასა შერბილების შემდეგი იერარქია გამოიყენება (დალაგებულია უპირატესობის მიხედვით): (i) შეძლებისდაგვარად, ზეგავლენის თავიდან არიდება მისი გამომწვევი მიზეზების აღმოფხვრით; (ii) შეძლებისდაგვარად, ზეგავლენის მაქსიმალურად შემცირება მისი გამომწვევი მიზეზის შეზღუდვით; (iii) ზეგავლენის გაუმჯობესება ზეგავლენის მიზეზებისგან ზეგავლენის ობიექტის დაცვით; და (iv) ზეგავლენის კომპენსირება, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც ზეგავლენა ძალზე დიდია და ზემოთ მოცემული პუნქტები არ გამოგვადგება.

B. მოკლე ინფორმაცია ღონისძიებებისა და მოსალოდნელი ზეგავლენის შესახებ

225. ეს პროექტი დადებითად აისახება ბენეფიციარი ქალაქის მოსახლეობაზე, ხარისხიან საგანმანათლებლო ინფრასტრუქტურის ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესების წყალობით:

226. შესაძლოა დროებით ზეგავლენები, რომლებიც სამშენებლო სამუშაოებს უკავშირდება. წინასამშენებლო, სამშენებლო და სამუშაო ფაზებში ამგვარ ზეგავლენებთან საბრძოლველად აუცილებელია მათი შერბილება, რაც ამ თავში არის აღწერილი. პროექტის ფარგლებში ჩასატარებელია ღონისძიებები 3 ეტაპად შევისწავლეთ:

1.1.1.1 ეტაპი 1: წინასამშენებლო ღონისძიებები

227. განხილულ იქნა წინასამშენებლო ღონისძიებების შესაძლო ეფექტი გარემოზე (კონტრაქტორის ოფისის აგება, აღჭურვილობის განთავსება, ადგილის მომზადება და მისასვლელის ადეკვატურობა). აღნიშნული ღონისძიებები გარემოს არსებულ პირობებს არ აუარესებს.

228. სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე კონტრაქტორი ჩაატარებს წინასამშენებლო კვლევებს (ხმაური და ვიბრაცია, ნიადაგისა და ჰაერის დაბინძურება, ფლორისა და ფაუნის ჯიშების საველე შესწავლა). მან სამუშაოების დაწყებამდე უნდა წარმოადგინოს ყველა ობიექტის აღრიცხვა და ფოტო დოკუმენტაცია.

229. კონტრაქტორმა უნდა უზრუნველყოს გადასაყრელი მასალებისა და ნარჩენების სათანადო წესით უტილიზაცია და მთავრობის მიერ გამოყოფილი განთავსების ადგილების ავტორიზაცია. დაუშვებელია მასალების/ნარჩენების გადაყრა.

1.1.1.2 ეტაპი 2: სამშენებლო სამუშაოები

230. პროექტის განხორციელებისას გარემოზე შემდეგი ზეგავლენა მოხდება: ხმაური, ვიბრაცია, მტვერი, თხევადი და მყარი ნარჩენები. საზოგადოებრივი ჯანდაცვა და უსაფრთხოება მნიშვნელოვანი პრობლემა იქნება სამუშაოების წარმოების პროცესში, რადგან ობიექტთან ახლოს მდებარეობს საცხოვრებელი სახლები, საჯარო სკოლა და ტურისტული ინფრასტრუქტურა. მშენებლობის ეტაპზე წარმოქმნილი გავლენა მოკლევადიანია და არსებულ პირობებს არ გააუარესებს. მშენებელ კონტრაქტორს მოეთხოვება სამუშაოები შეასრულოს მოქმედი გარემოსდაცვითი სტანდარტების შესაბამისად და სამუშაოების შედეგად დაზიანებული გარემო აღადგინოს სამუშაოების წინა ან უფრო მაღალ დონემდე.

1.1.1.3 ეტაპი 3: მუშაობა

231. მუშაობის ეტაპის შესაძლო ეფექტები გარემოზე ინფრასტრუქტურის მოვლიდან წარმოიქმნება და მყარ ნარჩენებსა და ჩამდინარე წყლებს უკავშირდება.

232. ეს თავი მოკლედ აღწერს სამუშაოების ჩატარების ადგილზე პროექტის სხვადასხვა ეტაპებზე წარმოქმნილ ზეგავლენებს (იხ. ცხრ. 20).

ცხრილი 20. სამუშაოების ჩატარების ადგილზე პროექტის სხვადასხვა ეტაპებზე წარმოქმნილ ზეგავლენების მოკლე აღწერა

ადგილი	ღონისძიება	გარემოსდაცვითი ასპექტები	ზეგავლენა	ალბათობა	რისკი	შენიშვნა
წინა სამშენებლო ღონისძიებები						
სამშენებლო ობიექტი	კონკრეტული ობიექტის გარემოსდაცვითი მართვის გეგმა (SSEMP), კონკრეტული ობიექტის ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების გეგმა, კოვიდ-19-ის ჩათვლით, სატრანსპორტო მოძრაობის მართვის გეგმა, ხმაურის და ვიბრაციის მართვის გეგმა, ნარჩენების მართვის გეგმა, აზბესტის შემცველი ნარჩენების მართვის გეგმა (საჭიროების შემთხვევაში), საგანგებო სიტუაციებზე	გარემოს და მუშახელის დაზიანება ობიექტებზე საჭირო გეგმების არქონის გამო	ზომიერი	ზომიერი	ზომიერი	აღმასრულებელი სააგენტოსათვის ყველა მოთხოვნილი დოკუმენტის გადაცემა სამუშაოების დაწყებამდე. სამუშაოების დაწყება ნებადართული არ არის SSEMP-ის დამტკიცებამდე.

ადგილი	ლონისძიება	გარემოსდაცვითი ასპექტები	ზეგავლენა	ალბათობა	რისკი	შენიშვნა
	<p>რეაგირების გეგმა, სამშენებლო ბანაკის ტერიტორიის მართვის გეგმა, მოსაჭრელი ხეების (საჭიროების შემთხვევაში) ინვენტარიზაცია, ატმოსფერულ ჰაერში გამოყოფილი მავნე ნივთიერებების სტაციონარული წყაროების ტექნიკური ანგარიში (საჭიროების შემთხვევაში),</p>					
	<p>ყველასაჭირო ნებართვის, ლიცენზიის და დამტკიცების მოპოვება</p>	<p>გარემოს დაზიანება ბუნებრივი რესურსების არასანქცირებული გამოყენების, ნარჩენების გატანის, დაბინძურების გამო</p>	<p>ზომიერი</p>	<p>ზომიერი</p>	<p>ზომიერი</p>	<p>თანხმობის მოპოვება: ინერტული მასალის მოპოვების ლიცენზიების მიღება; ნარჩენების მართვის გეგმის დამტკიცება MEPA-ს მიერ; MEPA-ს მიერ ატმოსფერული ჰაერის</p>

ადგილი	ღონისძიება	გარემოსდაცვითი ასპექტები	ზეგავლენა	აღბათობა	რისკი	შენიშვნა
						დაბინძურების სტაციონარული წყაროს ინვენტარიზაციის ტექნიკური ანგარიშის დამტკიცება (საჭიროების შემთხვევაში); ხელშეკრულება სამშენებლო ნარჩენების უახლოეს ნაგავსაყრელზე უტილიზაციის შესახებ; შეთანხმება სახიფათო ნარჩენების უტილიზაციის შესახებ;
	უსაფრთხოების პერსონალის დანიშვნა და საჭირო ტრენინგების ჩატარება	გარემოსდაცვითი, სოციალური, და ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების ზომებთან შეუსაბამობები	ზომიერი	ზომიერი	ზომიერი	გარემოსდაცვითი და ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების სპეციალისტების დანიშვნა; ტრენინგების ჩატარება, როგორც ეს განსაზღვრულია SSEMP-ში.
	ადგილობრივი მოსახლეობის შეტყობინება სამშენებლო სამუშაოების დაწყების შესახებ	პოტენციური კონფლიქტები ადგილობრივ მოსახლეობასთან	ზომიერი	მინიმალური	ზომიერი	პროექტის შესახებ საინფორმაციო ბანერის მომზადება და საკონტაქტო პირების მითითება; მომავალი სამუშაოების ხანგრძლივობის შესახებ ინფორმაციის გავრცელება
	დიზაინის, განლაგების ცვლილებების გამო, გარემოზე სხვადასხვა პოტენციური	გარემოსდაცვითი, სოციალური, და ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების ზომებთან შეუსაბამობები	ზომიერი	მინიმალური	ზომიერი	თუ რაიმე ცვლილება მოხდება პროექტის დიზაინში, IEE უნდა განახლდეს შესაბამისად

ადგილი	ღონისძიება	გარემოსდაცვითი ასპექტები	ზეგავლენა	ალბათობა	რისკი	შენიშვნა
	ზემოქმედებების შედეგების გენერირება					
სამშენებლო ეტაპი						
სამშენებლო ობიექტი	მიწის სამუშაოები	ჭარბინიადაგი	ზომიერი	მაღალი	ზომიერი	ჭარბინიადაგის უტილიზაციას მოახდენენ წინასწარშერჩეულ და შეთანხმებულ ადგილებზე
	სამშენებლო სამუშაოები	მტვერი, ხმაური, ვიბრაცია	ზომიერი	ზომიერი	ზომიერი	<p>ზუგდიდის #2 საჯარო სკოლა საპროექტო ობიექტიდან სამხრეთით დაახლოებით 37 მეტრ მანძილზე მდებარეობს.</p> <p>ობიექტი ნიკო დადიანის სასახლიდან დაახლოებით 150 მ მანძილზე და ძირითადი სასახლიდან 225 მ მანძილზე მდებარეობს.</p> <p>მანქანა-მექანიზმები კოსტავას ქუჩიდან იმობრავებს, რათა თავიდან იქნას აცილებული მასალების ტრანსპორტირება ზვიად გამსახურდიას გამზირის საფეხმავლო ნაწილის გავლით, რომელიც კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლ დადიანების სასახლეს ესაზღვრება</p>
		ზედაპირული წყლების დაბინძურება	მინიმალური	ზომიერი	ზომიერი	მდინარე ჩხოლუში წარმოადგენს საპროექტო ტერიტორიის უახლოეს წყლის ობიექტს და

ადგილი	ღონისძიება	გარემოსდაცვითი ასპექტები	ზეგავლენა	ალბათობა	რისკი	შენიშვნა
						მისგან 200მ (პირდაპირ) მანძილზე მდებარეობს.
		არქეოლოგიურ და კულტურული მემკვიდრეობის ადგილებზე ზეგავლენა	ზომიერი	ზომიერი	ზომიერი	ობიექტი ნიკო დადიანის სასახლიდან დაახლოებით 150 მ მანძილზე და ძირითადი სასახლიდან 225 მ მანძილზე მდებარეობს.
		ფლორა და ფაუნა	მინიმალური	მინიმალური	მინიმალური	უახლოესი ფრინველების სპეციალური დაცული ტერიტორიაა (SPA) ჭურა, რომელიც ქალაქ ზუგდიდიდან სამხრეთ-დასავლეთით 29კმ-ში მდებარეობს, ხოლო უახლოესი ფრინველების მნიშვნელოვანი არეალია (IBA) კოლხეთი, რომელიც ქალაქ ზუგდიდიდან სამხრეთ-დასავლეთით 20-25 კმ-ში მდებარეობს.
		ინფრასტრუქტურა და ტრანსპორტი	ზომიერი	ზომიერი	ზომიერი	პროექტი მდებარეობს ურბანულ არეალში
		ნარჩენები	ზომიერი	ზომიერი	ზომიერი	მიწის სამუშაოების შედეგად წარმოიქმნება დაახლოებით 10 036 ტონა ჭარბი გრუნტი

ადგილი	ღონისძიება	გარემოსდაცვითი ასპექტები	ზეგავლენა	ალბათობა	რისკი	შენიშვნა
		OHS/ საზოგადოებრივი ჯანმრთელობა და უსაფრთხოება	ზომიერი	ზომიერი	ზომიერი	ზუგდიდის #2 საჯარო სკოლა საპროექტო ობიექტიდან სამხრეთით დაახლოებით 37 მეტრ მანძილზე მდებარეობს.
		საგანგებო სიტუაციები	ზომიერი	ზომიერი	ზომიერი	პროექტი მდებარეობს ურბანულ არეალში, რომელსაც გარს ერტყმის ზუგდიდის #2 საჯარო სკოლა, კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლი და საცხოვრებელი სახლები.
		ლანდშაფტის ვიზუალური ცვლილება	ზომიერი	ზომიერი	ზომიერი	კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს დასკვნის თანახმად, შემოთავაზებული პროექტი არ დააზიანებს კულტურული მემკვიდრეობის ისტორიულად ჩამოყალიბებულ გარემოს, და ასევე არ შეზღუდავს მის ოპტიმალურ ხილვადობას და აღქმას და შესაბამისად, არ დააჰნინებს მის კულტურულ ღირებულებას. ზემოხსენებულის

ადგილი	ღონისძიება	გარემოსდაცვითი ასპექტები	ზეგავლენა	ალბათობა	რისკი	შენიშვნა
						საფუძველზე, მისი განხორციელება შესაძლებელია კულტურული მემკვიდრეობის ვიზუალური უსაფრთხოების ზონის ფარგლებში.
სამუშაო ეტაპი						
სამშენებლო ობიექტი	მუშაობა	გენერირებული საგზაო მოძრაობა	მინიმალური	ზომიერი	მინიმალური	<p>ზუგდიდის #2 საჯარო სკოლა საპროექტო ობიექტიდან სამხრეთით დაახლოებით 37 მეტრ მანძილზე მდებარეობს.</p> <p>ობიექტი ნიკო დადიანის სასახლიდან დაახლოებით 150 მ მანძილზე და ძირითადი სასახლიდან 225 მ მანძილზე მდებარეობს.</p>
		ნარჩენებითა და ჩამდინარე წყლებით გამოწვეული რისკი	მინიმალური	მინიმალური	მინიმალური	მდინარე ჩხოლში წარმოადგენს საპროექტო ტერიტორიის უახლოეს წყლის ობიექტს და მისგან 200 მ (პირდაპირ) მანძილზე მდებარეობს.
		ემისია	მინიმალური	მინიმალური	მინიმალური	სიახლოვეში მგრძნობიარე რეცეპტორები არ არის
		ხმაური და ვიბრაცია	მინიმალური	მინიმალური	მინიმალური	სიახლოვეში მგრძნობიარე რეცეპტორები არ არის

C. გარემოს დაცვის საჭირო დოკუმენტები

233. მშენებლობის დაწყებამდე მინიმუმ 10 დღით ადრე, კონტრაქტორი ვალდებულია ჩაატაროს კვლევები, შეადგინოს გეგმები და დასამტკიცებლად წარუდგინოს განმახორციელებელ უწყებას, მათ შორის:

1. მშენებლობის წინა ანგარიში, სამუშაოების წინა მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციისა და ფოტოდოკუმენტაციის ჩათვლით;
2. კონკრეტული ობიექტის გარემოსდაცვითი მართვის გეგმა (SSEMP)
3. საგზაო მოძრაობის მართვის გეგმა
4. ხმაურისა და ვიბრაციის მართვის გეგმა
5. მოსაჭრელი ხეების ინვენტარიზაცია (საჭიროების შემთხვევაში)²¹
6. ნარჩენების მართვის გეგმა (WMP)
7. აზბესტის შემცველი ნარჩენების მართვის გეგმა (საჭიროების შემთხვევაში)
8. ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების გეგმა, ობიექტებზე კოვიდ-19-ის პროფილაქტიკის ჩათვლით
9. საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა (ERP)
10. სამშენებლო ბანაკის მართვის გეგმა
11. ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებების გამოყოფის სტაციონარული წყაროების შესახებ ტექნიკური ანგარიში (საჭიროების შემთხვევაში)²²
12. მშენებლობის შემდგომი აუდიტის ანგარიში

234. კონტრაქტორს მოეთხოვება გარემოს, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების (EHS) ოფიცრის დასაქმება, რომელსაც ევალება საპროექტო ადგილის გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (SSEMP) მომზადება, უსაფრთხოების მოთხოვნების დაცვა, საპროექტო ადგილის გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (SSEMP) და გარემოს, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების დაცვასთან (EHS) დაკავშირებულ სხვა სახელშეკრულებო დებულებების შესრულება, თემების მხრიდან შემოსული საჩივრების / უკმაყოფილებების განხილვა, ნებისმიერი მაკორექტირებელი მოქმედების განხორციელება, კოორდინაცია პროექტის განმახორციელებელ სააგენტოსთან (PIU) და შესაბამისი ინფორმაციის მიწოდება საქართველოს მუნიციპალური განვითარების ფონდისთვის (MDF) და მშენებლობის ზედამხედველის თანამშრომლისთვის (CSC).

235. კონტრაქტორს ასევე მოეთხოვება საპროექტო ადგილის წინასწარი სამუშაო პირობების აღწერა, ძირითადი გარემოსდაცვითი პირობების დადგენა, საჩივრების/უკმაყოფილებების განხილვა სავალდებულო და/ან სამუშაო ადგილის დონეზე, ყოველთვიური მონიტორინგის ანგარიშების წარდგენა დამსაქმებლისთვის/ინჟინერისთვის (MDF), საინჟინრო და ადმინისტრაციული კონტროლის გაწევა, რათა უზრუნველყოს მუშაკებისა და თემების უსაფრთხოება და ჯანმრთელობა, დამსაქმებლის/ინჟინერის ცნობიერების ამაღლება დაცვის, ჯანმრთელობის, უსაფრთხოებისა და შრომის სტანდარტების შესახებ, და პროექტის ზედამხედველობის კონსულტანტების ნებისმიერი რეკომენდაციის დაცვა

21 *

22 *

(განსაკუთრებით კი კულტურული მემკვიდრეობის ექსპერტის/არქეოლოგის - კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების სიახლოვეს მუშაობისას).

236. მშენებელ კონტრაქტორს მოეთხოვება მშენებლობის შემდგომი დასუფთავების განხორციელება და სამშენებლო ობიექტების აღდგენა სამუშაოების წინა ან უფრო მაღალ დონემდე. განმახორციელებელი ორგანოს დამადასტურებელი შეტყობინება, იმის თაობაზე რომ ყველა სახის სამუშაო და დასუფთავება დამაკმაყოფილებლად შესრულდა „სამუშაოების მიღება-ჩაბარების“ ნაწილს და გადახდისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს.

237. აუდიტის ანგარიში უნდა მოიცავდეს, მაგრამ არ შემოიფარგლებოდეს შემდეგი ინფორმაციით:

- (i) პროექტის ფარგლებში განხორციელებული ძირითადი სამშენებლო სამუშაოები;
- (ii) პროექტის ორგანიზაცია და მმართველი გუნდი;
- (iii) გარემოსდაცვითი აუდიტი და მისი მეთოდოლოგია;
- (iv) აუდიტის დასკვნები;
- (v) დასკვნები და რეკომენდაციები.

D. ჰაერის ხარისხი

I.1.1.4 ზეგავლენა მშენებლობის ეტაპზე

238. სამშენებლო ღონისძიებებში ჩართულია მძიმე დანადგარები, ბულდოზერები, ექსკავატორები, გრეიდერები (მიწის მოსწორებისას და სხვა სახის მიწის სამუშაოებისათვის); ავტომობილები და აღჭურვილობა სამშენებლო მასალების, მუშების ტრანსპორტირებისთვის და სამუშაო არედან ნარჩენების გატანისთვის. მძიმე მანქანა-დანადგარების, ავტომობილების და სხვა სამშენებლო აღჭურვილობის მუშაობა ნახშირბადის ჟანგის, NO_x, SO₂, ნახშირწყალბადების და შეწონილი ნაწილაკების გამოყოფას იწვევს.

239. სამშენებლო სამუშაოების დროს მტვრის გამოყოფა უკავშირდება:

- მიწის სამუშაოებს, ნიადაგის ზედა ჰორიზონტის მოჭრას, ექსკავაციას;
- ამოთხრილი მიწის შენახვას და ტრანსპორტირებას (ნიადაგის ზედა და ქვედა ჰორიზონტის შესანახ ადგილებზე გადატანა);
- მიმწოდებლისგან ფხვიერი მასალების გადმოტანას (ქვიშა, ხრეში, ცემენტი და ა.შ.);
- სამშენებლო მასალების შენახვას.

240. ობიექტის სიახლოვეს მდებარეობს რამდენიმე სენსიტიური ტერიტორია (დადიანების სასახლე, ბოტანიკური ბაღი, საჯარო საშუალო სკოლა და სკეიტპარკი). ზემოხსენებული ადგილები მიმზიდველია ადგილობრივებისა და ვიზიტორებისათვის და ისინი მუდმივად იმყოფებიან იქ.

241. პროექტის განხორციელებისას, მოსალოდნელია მტვრის ნაწილაკების, ხმაურისა და გამონახოლქვების ემისია ჰაერში, რასაც სავარაუდოდ უარყოფითი ზემოქმედება ექნება გარემოსდაცვით კომპონენტებზე. ამ ტერიტორიებზე ნეგატიური ზემოქმედებისადმი განსაკუთრებით სენსიტიურია ზუგდიდის #2 საჯარო სკოლა და დადიანების სასახლეები და ბაღები.

242.ემისია და მტვერი გავლენას ახდენს მშენებლობასთან განლაგებულ სახლებსა და მასალების ტრანსპორტირების მიმართულების მიმდებარე დასახლებულ პუნქტებზე. ავტომობილების გამონაბოლქვი და მათგან წარმოქმნილი მტვერი ყველა სამშენებლო სამუშაოს ახასიათებს. ამ ზეგავლენის მთავარი ობიექტებია პროექტის ადგილთან სიახლოვეში განლაგებული წარმომადგენელთა ოფისები, მაღაზიები, საცხოვრებელი სახლები. ეს არის დროებით გავლენა და თუ ის სათანადოდ არ შერბილდება, ფასდება, როგორც საშუალო. ეფექტური სამშენებლო პრაქტიკის შემთხვევაში ზეგავლენები მინიმუმამდე მცირდება და მისაღებ დონეზე ნარჩუნდება.

1.1.1.5 შერბილება

243. შედარებით მაღალი ზეგავლენა დაკავშირებულია მტვრის გამოყოფასთან, მისი აღრიცხვა კი, პრაქტიკულად, შეუძლებელია. თუმცა, ცხადია, რომ მიწისა და დემონტაჟის სამუშაოები, ისევე, როგორც ხრეშისა და კარიერებიდან სხვა ინერტული მასალებისა და სამშენებლო ნარჩენების ნაგავსაყრელამდე ტრანსპორტირება მტვრით გამოწვეულ დისკომფორტს ზრდის. ეს არის დროებით ზეგავლენა. მისი შერბილება შემდეგი ზომებით ხდება:

- სამშენებლო სამუშაოების გრაფიკის კოორდინაცია სკოლისა და დადიანების სასახლის ადმინისტრაციასთან.
- დემპფირება მფრქვევანებიანი წყალ ცისტერნებისა და სხვა ტექნიკური საშუალებების გამოყენებით;
- სამშენებლო მასალებისა და დასაწყობებული მასალების შემოღობვა;
- ტრანსპორტირებადი მასალების გადაფარვა / დასველება;
- მშენებლობის ადგილი წყლით უნდა მოირწყას;
- საჭიროების შემთხვევაში მუშები დამცავი აღჭურვილობით იმუშავენ;
- გარემოს ჰაერის დაბინძურების ინსტრუმენტული გაზომვა, როგორც ეს განსახდვრულია #2 ცხრილში;
- პერსონალის ინსტრუქტაჟი გარემოსდაცვით, შრომის ჯანდაცვის და უსაფრთხოების საკითხებთან დაკავშირებით.

244. მშრალ პირობებსა ან ჭარბი დამტვერიანების პირობებში, როდესაც საჭიროა შერბილების დამატებითი ზომების გამოყენება, ისინი უნდა შეთანხმდეს მშენებლობის მენეჯერთან.

245. მძიმე მანქანა-დანადგარების გამონაბოლქვის შესამცირებლად საჭიროა ძრავების სათანადო ტექნიკური მომსახურება და ხარისხიანი საწვავი. როდესაც სამუშაოები არ სრულდება, დაუშვებელია ძრავის მუშაობა 5 წუთზე ხანგრძლივი დროის განმავლობაში. ავტომობილების საწვავით გამართვისას თავიდან უნდა ავირიდოთ აქროლადი ორგანული შენაერთების ემისია, რისთვისაც საწვავის საცმი, ტუმბოების და დახურული ავზებით უნდა ვისარგებლოთ (საწვავის შესანახად ღია კონტეინერების გამოყენება დაუშვებელია). ყველა ავტომობილი უნდა მოწმდებოდეს და საჭიროების შემთხვევაში შეკეთდეს, რათა დაზიანებულმა ძრავებმა ჭარბი გამონაბოლქვი არ გამოიწვიოს; საჭიროა სატვირთო გეზების შედგენა და საჭიროების შემთხვევაში ავტომობილების სიჩქარის შეზღუდვა. ადგილზე მასალების ტრანსპორტირება არა პიკის საათებში უნდა განხორციელდეს.

ზეგავლენა საოპერაციო ეტაპზე

246. რადგან შენობა აღჭურვილი იქნება ელექტროგამათბობელი ქვანითა და სისტემით, საოპერაციო ეტაპზე გარემო ჰაერზე მინიმალური ზეგავლენაა მოსალოდნელი.

E. ხმაური და ვიბრაცია

ზეგავლენა მშენებლობის ეტაპზე

247. ხმაურისა და ვიბრაციის დონე გაიზრდება სამშენებლო სამუშაოების დროს ტექნიკის, ბულდოზერების, ექსკავატორების, გრეიდერების, ავტომანქანების და ტრანსპორტირებისათვის საჭირო აღჭურვილობის ოპერირებისას. სამშენებლო ტექნიკა გამოირჩევა ხანგამოშვებითი მობილურობით და ხმაურის მაღალი დონით (რომელიც 80-90 დეციბელს აღწევს 5 მ. მანძილზე).
248. ხმაური და ვიბრაცია შეაწუხებს საჯარო სკოლის პერსონალსა და მოსწავლეებს, ადგილობრივ მოსახლეობას და დადიანების სასახლის ვიზიტორებს. ხმაურმა და ვიბრაციამ შესაძლოა ზემოქმედება მოახდინოს მასალის ტრანსპორტირების მარშრუტების გასწვრივ არსებულ დასახლებებზე. ხმაური დამახასიათებელია ნებისმიერი სამშენებლო საქმიანობისათვის. ეს არის დროებით გავლენა და თუ ის სათანადოდ არ შერბილდება, ფასდება, როგორც საშუალო. ეფექტური სამშენებლო პრაქტიკის შემთხვევაში ზეგავლენები მინიმუმამდე მცირდება და მისაღებ დონეზე ნარჩუნდება. კონტრაქტორს მოეთხოვება გარემოს, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების (EHS) ოფიცრის დასაქმება სრულ განაკვეთზე, რომელსაც ევალება საჩივრების/უკმაყოფილების განხილვა საველე და/ან სამუშაო ადგილის დონეზე, ყოველთვიური მონიტორინგის ანგარიშების წარდგენა დამსაქმებლისთვის/ინჟინერისთვის (MDF), საინჟინრო და ადმინისტრაციული კონტროლის გაწევა, რათა უზრუნველყოს მუშაკებისა და თემების უსაფრთხოება და ჯანმრთელობა, დამსაქმებლის/ინჟინრის ცნობიერების ამაღლება დაცვის, ჯანმრთელობის, უსაფრთხოებისა და შრომის სტანდარტების შესახებ, და რეგულარული ინსტრუმენტული გაზომვების განხორციელება. მშენებლობის ფაზაში გამოყენებული იქნება ხმაურის გავრცელების შემარბილებელი ღონისძიებები, რაც შესაძლებელს გახდის მოსალოდნელი „საშუალო“ დონის ზეგავლენის „დაბალ“ დონემდე შემცირებას.
249. მშენებლობის დაწყებამდე, კონტრაქტორმა უნდა მოამზადოს ხმაურის და ვიბრაციის მართვის გეგმა, რომელშიც უნდა შევიდეს შესაბამისი შამარბილებელი ზომები და მონიტორინგის გეგმა. გათვალისწინებული უნდა იქნას ვიბრაციის ზემოქმედება დადიანების სასახლეების კომპლექსზე, რომელიც კულტურულ მემკვიდრეობის ძეგლს წარმოადგენს.

I.1.1.6 შერბილება

250. კოსტავას ქუჩის მისასვლელიდან გამოყენებული იქნება ამწე, რათა თავიდან იქნას აცილებული მასალების ტრანსპორტირება ზვიად გამსახურდიას გამზირის საფეხმავლო ნაწილის გავლით, რომელიც კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლ დადიანების სასახლეს ესაზღვრება.
251. მშენებელი კონტრაქტორი უზრუნველყოფს ხმაურის და ვიბრაციის დონეების ინსტრუმენტულ გაზომვას და მონიტორინგს სამუშაოების წარმოების პროცესში და განახორციელებს შემამსუბუქებელ ზომებს, რათა ხმაურისა და ვიბრაციის დონეები

ხმაურისა და ვიბრაციის მართვის გეგმაში მითითებულ ფარგლებში მოაქციოს.

252. ხმაურის შემცირების ყველაზე ეფექტური ზომაა ხმაურის წყაროს კონტროლი. ხმაურის წყარო წინასწარ უნდა გაკონტროლდეს, სანამ ის პოტენციურად შემაწუხებელ ხმაურს არ წარმოქმნის. სამშენებლო ხმაური, ძირითადად, ორი ტიპის წყაროდან წარმოიქმნება: (i) სტაციონარული დანადგარები და (ii) მოძრავი აღჭურვილობა.
253. ნაკლებ ხმაურიანი აღჭურვილობა: აღჭურვილობით გამოწვეული ხმაურის კლების ერთ-ერთ ყველაზე ეფექტური მეთოდია ნაკლებ ხმაურიანი დანადგარების გამოყენება. ნაკლებ ხმაურიანი აღჭურვილობის გამოყენებით შესაბამისი ზეგავლენა მცირდება, ზოგ შემთხვევაში კი, საერთოდ ქრება. წყაროს კონტროლის მოთხოვნები დადებით როლს თამაშობს, რადგან უფრო ჩუმი დანადგარების შემუშავების სტიმულს იძლევა.
254. მაყუჩები: სამშენებლო ხმაურის უდიდესი ნაწილი შიდა წვის ძრავებისგან წარმოიქმნება. ხმაურის დიდი ნაწილი წარმოიქმნება ჰაერის შეწოვისა და გამონაბოლქვის ციკლით. ძრავის ხმაურის კონტროლში მნიშვნელოვან როლს სათანადო მაყუჩები თამაშობენ.
255. დამცავი ეკრანები: ამა თუ იმ აღჭურვილობაზე დამაგრებული დამცავი ეკრანები ეფექტურია, განსაკუთრებით, სტაციონარული აღჭურვილობის შემთხვევაში, როდესაც საჭიროა მაღალი დონის ხმაურის შემცირება.
256. საფარველები: ხმაურის საფარველები ხმის მშთანთქმავს წარმოადგენს, რომელიც უშუალოდ აღჭურვილობას ან აღჭურვილობაზე მიბმულ სამაგრებს ემაგრება. საფარველები არის რეზინის, ტყვიის შემცველი ტექსტურის ან პოლივინილ ქლორიდის. ხმის საფარველები სასარგებლოა, როდესაც დამცავი ეკრანების ხშირად მოხსნა-დაყენება გვიწევს ან საჭიროა აღჭურვილობის მხოლოდ ნაწილობრივი დაფარვა.
257. გარსაცმები: სტაციონარული დანადგარების გარსაცმები მზადდება ხის ან სხვა მასალისგან. მათი მეშვეობით კონკრეტულ სამუშაო არეს ან აღჭურვილობას შემოვლობავთ. კედლები შეიძლება ხმის მშთანთქმელი მასალით დაიფაროს, რათა თავად სტრუქტურის შიგნით დაიხშოს ხმა. გარსაცმები ისე უნდა იყოს დამზადებული, რომ მათი აღმართვა და დაშლა გაიოლდეს.
258. გარკვეულ სიტუაციებში, მაგ., პროექტის ურბანული არე ან იზოლირებული ადგილები, შესაძლოა დაგვჭირდეს სამშენებლო მოედნის მიმდებარე ან გზის პირზე ბარიერების აღმართვა. ეს შეიძლება იყოს ბუნებრივი, დროებითი ან მუდმივი შემოღობვა.
259. შემცირების დროებითი ტექნიკა გულისხმობს დროებით ანდა მოძრავი შემოღობვის გამოყენებას, როგორც სპეციფიური, ისე არასპეციფიური ოპერაციებისთვის. ზოგი ტიპის შემოღობვა მობილური, ანუ გადაადგილებადია, ზოგი კი საჭიროებს მრავალჯერ აღმართვასა და დაშლას, რათა მოძრავი ტიპის სამუშაოები შემოიღობოს. ასეთი ბარიერების მაგალითია ხმის ფარდები, რომლებიც ტრაილერებზე მაგრდება და ქმნის მოძრავ, დროებითი ხმის ბარიერს.
260. პროექტთან დაკავშირებული ხმაურის დონის მოთხოვნების, სპეციფიკაციებისა და აღჭურვილობასთან მუშაობის (მათ შორის, სამშენებლო ხმაურის დონის გაზომვების) მხრივ ზედამხედველმა კომპანიამ შეიძლება შესაბამისი ტრენინგები ჩაატაროს, რათა დაცული იყოს კონტრაქტში მოცემული სპეციფიკაციები.
261. სამუშაო დრო და მშენებლობის განრიგი გონივრულად უნდა შედგეს. საინჟინრო ერთეულებმა სამუშაო დრო გონივრულად უნდა გაანაწილონ. 22:00-დან მომდევნო

დღის 08:00-მდე საინჟინრო ღონისძიებები მკაცრად აკრძალულია, თუ ამას არ მოითხოვს პროექტი. უნდა განხორციელდეს სამშენებლო სამუშაოების კოორდინაცია სკოლისა და დადიანების სასახლის ადმინისტრაციასთან;

262. რაც შეეხება საცხოვრებელი სახლების, საგანმანათლებლო და სამედიცინო დაწესებულებების სიახლოვეში სამუშაოებს, თუ ხმაურის, ვიბრაციისა და მტვრის დონე დასაშვებს აჭარბებს, სამშენებლო სამუშაოები უნდა შეჩერდეს, სანამ დამატებით შესამცირებელი ღონისძიებები არ ჩატარდება. სამშენებლო სამუშაოები არ განახლდება, სანამ ხმაურის დონე ნორმის ფარგლებში არ ჩადგება.

I.1.1.7

I.1.1.8 გავლენა მუშაობის ეტაპზე

263. მუშაობის ეტაპზე ხმაურისა და ვიბრაციის გავრცელება მოსალოდნელი არ არის.

F წყლის ხარისხი

I.1.1.9 ზეგავლენა მშენებლობის ეტაპზე

264. პროექტის განხორციელებისას ზედაპირული წყლის დაბინძურების რისკი არ არსებობს, რადგან მდინარე ჩხოლში საპროექტო ტერიტორიიდან 200 მ მანძილზე მდებარეობს. თუმცა, საპროექტო ტერიტორიაზე არსებულ ჭაში წყლის დონე 11.2 მეტრზეა, და ამოთხრილი ნიადაგის არასათანადო განთავსებამ, სამშენებლო ბანაკის არასათანადო მართვამ, სამშენებლო მასალების არასათანადო შენახვამ და საწვავისა და საპოხი მასალების გაჟონვამ შეიძლება გრუნტის წყლის დაბინძურება გამოიწვიოს.

I.1.1.10 შერბილება

265. გრუნტის წყლის დაბინძურების თავიდან ასაცილებლად, საპოხი მასალები, საწვავი და სხვა ნახშირწყალბადები სათანადოდ უნდა განთავსდეს და გადაიყაროს:

266. სამშენებლო მანქანები ყოველდღიურად უნდა შემოწმდეს, რათა თავიდან იქნას აცილებული საწვავისა და ზეთების გაჟონვა, ხოლო სამშენებლო მექანიზმები აღჭურვილი უნდა იქნას საწვეთურებით;

267. სამშენებლო ეტაპის დროს კონტრაქტორს მოეთხოვება მოაწყოს, შეინარჩუნოს, მოაცილოს და საჭიროებისამებრ აღადგინოს დროებითი დრენაჟი, მიიღოს ყველა აუცილებელი ზომა საკუთრებისა და მიწის სამუშაოების შედეგად დატბორვით ან ლამით დაზიანებისგან თავის ასარიდებლად.

268. კონტრაქტორი პასუხისმგებელია უზრუნველყოს, რომ სამშენებლო მასალები ან სამშენებლო ნარჩენები არ ხერგავდეს დრენაჟის არხებს პროექტის ადგილას;

269. ჩამდინარე წყლების სისტემა დაერთებული უნდა იყოს არსებულ საკანალიზაციო სისტემაზე.

I.1.1.11 მუშაობის ეტაპი

270. მუშაობის ეტაპზე ზედაპირული წყლების დაბინძურების რისკი მოსალოდნელი არ არის.

G ნიადაგის ხარისხის მართვა

I.1.1.12 ზემოქმედება მშენებლობის ეტაპზე

271. დაღვრის, ნარჩენების არასათანადო მართვის, ძველი ტექნიკიდან ზეთის გაჟონვისა და სხვა ქმედებების შედეგად შესაძლებელია ნიადაგის დაბინძურება.

272. პროექტის ადგილას მიწისქვეშა ინფრასტრუქტურის გადატანის ან გადაადგილების გამო შეიძლება ნიადაგი დაბინძურდეს, რაც შეიძლება მოხდეს მიწის შემთხვევით დაზიანების ან დაბინძურებული ნიადაგის არასათანადო მართვის შედეგად.

I.1.1.13 შერბილება

273. ნიადაგის დაბინძურებისა და ნიადაგის ზედა ფენის დაკარგვის რისკის შესამცირებლად შემდეგი პრაქტიკა გამოიყენება:

- უნაკლო სამშენებლო ტექნიკისა და ავტომობილების გამოყენება;
- ზეთის/საპოხის დაღვრის შემთხვევაში, მოხდება დანაღვარის უმოკლეს დროში გატანა/გაწმენდა.
- გრუნტის წყლების დაბინძურების რისკის შემცველი მოწყობილობები მუშაობის დროს ქვესადგამებით აღიჭურვება;
- სასურველია, ავტომობილები კერძო ავტოსამრეცხაოებში გაირეცხოს;
- დროებითი წყალგამყვანი არხები;
- ორმოების დროულად ამოვსება.

I.1.1.14 მუშაობის ეტაპი

274. მუშაობის ეტაპზე ნიადაგის დაბინძურების რისკი მოსალოდნელი არ არის.

H. ბიოლოგიური გარემო

I.1.1.15 ზემოქმედება მშენებლობის ეტაპზე

275. სამშენებლო ეტაპზე მცენარეებზე ზეგავლენა მინიმალურია. სამშენებლო სამუშაოების გამო ხეების მოჭრა საპროექტო გეგმით არ არის გათვალისწინებული.

I.1.1.16 შერბილება

276. თუ პროექტის განხორციელებისას ხეების მოჭრა ან გადარგვა გახდა აუცილებელი, სამშენებლო მენარდე, მშენებლობის დაწყებამდე, მოსაჭრელი ან გადასარგავი ხეების ინვენტარიზაციას ჩაატარებს და საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს (MEPA) (წითელ წიგნში შეტანილი ჯიშების შემთხვევაში) და თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის მერიას წარუდგენს, რათა ხეების მოჭრის ნებართვა მოიპოვოს. წარმოდგენილი ინვენტარიზაციის საფუძველზე ნებართვის დოკუმენტში მითითებული იქნება საკომპენსაციო ზომები. პლანტაციები რაციონში მინიმუმ 1:3 ჩვეულებრივი ხეებისთვის და 1:10 წითელ ნუსხაში შეტანილი

ხეებისთვის. იგივე ჩანაცვლების თანაფარდობა 1:10 თითქმის საფრთხის წინაშე მყოფი ან მოწყვლადი სახეობებისთვის, როგორც ეს განსაზღვრულია ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის (IUCN) წითელი ნუსხით. გადაშენების პირას მყოფი ან გადაშენების კრიტიკული საფრთხის წინაშე მყოფი სახეობების მოჭრა დაუშვებელია. კომპენსაციის საფასურის გადახდა განხორციელდება პროექტის ფარგლებში, ასევე კომპენსაციის ღონისძიებებს განხორციელებს კონტრაქტორი. ხეები მოიჭრება შესაბამისი სპეციალისტის ზედამხედველობის ქვეშ.

I.1.1.17 მუშაობის ეტაპი

277. ბიოლოგიური გარემოს დაზიანების რისკი არ არის მოსალოდნელი.

I. ნარჩენების მართვა

I.1.1.18 არასახიფათო ნარჩენები

278. სამშენებლო ტერიტორიაზე წარმოქმნილ ნარჩენებს შეაგროვებენ კონტრაქტორის მუშები. აღნიშნული ნარჩენების დასახლებასთან ახლოს განთავსებამ და არადროულმა, ან არასათანადო განკარგვამ, შესაძლოა ზემოქმედება მოახდინოს ჰაერის ხარისხზე, მტვრის წარმოქმნაზე და მეზობელი დასახლებების შეწუხებაზე. ნარჩენები წარმოიქმნება შესაფუთი მასალების და ხის მასალის (გამოყენების) შედეგად.

279. ინერტული სამშენებლო ნარჩენები მიწის სამუშაოების დროს გროვდება. ასეთ ნარჩენებში შედის დაახლოებით 10 036 ტონა ჭარბი მიწა. სააქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კოდექსის შესაბამისად, ინერტული მასალა შეიძლება გამოყენებული იქნას უკუჩაყრის სამუშაოებისათვის, ადგილობრივ ხელისუფლებასთან წერილობითი შეთანხმების საფუძველზე. სამშენებლო ნარჩენების გატანა მოხდება ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში სოფელ დიდი ნედის სიახლოვეს მდებარე მყარი ნარჩენების მუნიციპალურ ნაგავსაყრელზე (ს/კ: 43.26.42.004), რომელსაც მართავს შპს „საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანია“. იგი საპროექტო ტერიტორიიდან სამხრეთით 30 კმ-ში მდებარეობს. მიმდინარეობს ამ ნაგავსაყრელის სანიტარული ნაგავსაყრელის დონეზე კეთილმოწყობა, რომელიც მთელ სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონს მოემსახურება KfW-ს პროექტის ფარგლებში.

280. სააქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კოდექსის შესაბამისად, ინერტული მასალა შეიძლება გამოყენებული იქნას უკუჩაყრის სამუშაოებისათვის, ადგილობრივ ხელისუფლებასთან წერილობითი შეთანხმების საფუძველზე. ყველა სახის არასახიფათო ნარჩენების გატანა მოხდება ნაგავსაყრელზე, ნაგავსაყრელის მართვის ერთეულთან წერილობითი შეთანხმების თანახმად.

281. სამუშაოების ჩატარების ადგილსა და დროებითი შენახვის ადგილებზე სამშენებლო ნარჩენების განთავსება შემდეგ მოთხოვნებს უნდა აკმაყოფილებდეს:

- ნარჩენების განთავსების ადგილი დახურული უნდა იყოს;
- ნარჩენები სადრენაჟო წყალს არ უნდა ეხებოდეს;
- ნარჩენები სამუშაო ადგილიდან დაუყოვნებლივ უნდა გავიდეს;
- ნარჩენები მხოლოდ სერტიფიცირებულ კონტრაქტორს გადაეცემა.

282. მშენებელ კონტრაქტორს მოეთხოვება მშენებლობის შემდგომი დასუფთავების განხორციელება და სამშენებლო ობიექტების აღდგენა სამუშაოების წინა ან უფრო

მაღალ დონემდე. განმახორციელებელი ორგანოს დამადასტურებელი შეტყობინება, იმის თაობაზე რომ ყველა სახის სამუშაო და დასუფთავება დამაკმაყოფილებლად შესრულდა „სამუშაოების მიღება-ჩაბარების“ ნაწილს და გადახდისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს.

283. **ნარჩენების მართვა ობიექტზე:** მუნიციპალური მყარი ნარჩენები და ჩამდინარე წყალი მშენებლობასა და სამშენებლო ბანაკებში წარმოიქმნება. ეს არის ნაგავი, პლასტმასის ან წყლის ბოთლები, მინა, საკვების ნარჩენები და ა.შ.

284. ნარჩენების არასათანადო მართვამ სამშენებლო ბანაკში შეიძლება დაავადებების გავრცელება, მწერებისა და პარაზიტების მოგროვება გამოიწვიოს. გარდა ამისა, აღნიშნულმა შეიძლება ადგილობრივ მოსახლეობასთან კონფლიქტი გამოიწვიოს.

285. მუნიციპალური ნარჩენები შემდეგი პრინციპით უნდა იმართოს: ის სპეციალურად დანიშნულმა პერსონალმა და საამქროების მუშებმა უნდა შეაგროვოს. ნარჩენები პლასტმასის კონტეინერებში მოთავსდება, შემდეგ კი მათ ნაგავსაყრელზე ადგილობრივი დასუფთავების სამსახური გაიტანს. უნდა გავითვალისწინოთ შემდეგი:

- თავიდან უნდა ავირიდოთ მტვრის წარმოქმნა;
- პლასტმასის კონტეინერები უნდა იყოს დახურული, რათა არ გავრცელდეს სუნი და ნარჩენებს არ შეესიონ მღრღნელები და მწერები.
- სახიფათო და არასახიფათო ნარჩენებთან მომუშავე პერსონალი ნარჩენებთან მუშაობის, მოპყრობისა და შენახვის ტრენინგის გაივლის;
- სამშენებლო სამუშაოების ნებისმიერ ადგილას აკრძალულია ნარჩენების დაწვა.

1.1.1.19 სახიფათო ნარჩენები

286. პროექტის სამშენებლო ეტაპზე სახიფათო ნარჩენების დიდი ოდენობით წარმოქმნა მოსალოდნელი არ არის. ასეთი ნარჩენები შესაბამისი ლიცენზიის მქონე კონტრაქტორს უნდა გადაეცეს. სამშენებლო ეტაპზე სახიფათო ნარჩენები შეიძლება წარმოიქმნას ავტომობილების მუშაობისა და მომსახურებისგან, ასევე, სამშენებლო ბანაკში.

287. სახიფათო ნარჩენები უნდა შევინახოთ და ლიცენზირებულ კომპანიებს გადავცეთ; მათი ტრანსპორტირება და შენახვა საკანონმდებლო მოთხოვნების შესაბამისად უნდა განხორციელდეს, სახიფათო ნარჩენების მართვის წესების დაცვით.

288. ობიექტზე სახიფათო ნარჩენები შემდეგი პრინციპების დაცვით უნდა იმართებოდეს:

- უნდა შეგროვდეს და დროებით განთავსდეს წინასწარ შერჩეულ, შეთანხმებულ ზონაში, თითოეული ნარჩენის ტიპის მოთხოვნების გათვალისწინებით.
- სახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვისთვის გამოყოფილი ტერიტორია უნდა იყოს გადახურული, ბეტონის ბაზით და სადრენაჟო სისტემით, ასევე უნდა განხორციელდეს სპეციალური პრევენციული ღონისძიებები, კერძოდ, კონტეინერებს უნდა ჰქონდეს მეორადი შეკავება და დაუშვებელია სახიფათო ნარჩენების სხვა ნარჩენებთან შერევა.
- სახიფათო ნარჩენების კონტეინერები მჭიდრო უნდა იყოს დახურული.
- სახიფათო ნარჩენების მართვაში ჩართული პერსონალი გაივლის ნარჩენების მართვისა და უსაფრთხოების ტრენინგს.
- ნარჩენების გატანა სამი დღეში ერთხელ უნდა განხორციელდეს.

289. რადგან საქართველოში არ არსებობს სახიფათო ნარჩენების ნაგავსაყრელები, ამ კატეგორიის ნარჩენები უტილიზაციისათვის უნდა გადაეცეს ლიცენზირებულ კონტრაქტორს. სახიფათო ნარჩენებისათვის უნდა გაფორმდეს ხელშეკრულება კომპანიასთან, რომელსაც ექნება ამ ნარჩენების წმენდის (დეაქტივაცია, წვა) ან სხვა ტექნოლოგიურ პროცესებში ხელახალი უტილიზაციის უფლება;
290. ნავთობ ნახშირწყალბადებით დაბინძურებული ნიადაგი (რაც გამოწვეულია მცირე ოდენობით საწვავის/ზეთი დაღვრა-გაჟონვით) ადგილზევე შეიძლება გასუფთავდეს (მაგ.: ადგილზე ბიოწმენდის ჩატარებით). უფრო დიდი დაღვარები (რაც სხვა მსგავსი პროექტების გამოცდილებიდან გამომდინარე, ნაკლებად სავარაუდოა) უნდა განცალკევდეს, დაბინძურებული ნიადაგი მოცილდეს გასაწმენდად, უფლებამოსილი კონტრაქტორის მიერ. რეკულტივაციის შემდეგ ახალი სუფთა ნიადაგი უნდა შემოვიდეს. აღნიშნული მომსახურება უნდა გაწიოს უფლებამოსილმა კომპანიამ.
291. სამშენებლო ღონისძიებების დაწყებამდე სამშენებლო კომპანია ნარჩენების მართვის გეგმას შეადგენს. ზოგადად, გეგმა მოიცავს შემდეგს:
- წარმოქმნილი ნარჩენების შესახებ ინფორმაცია (კერძოდ, მისი წარმომავლობა, ტიპი, შემადგენლობა და ოდენობა, რომელიც „ნარჩენების ჩამონათვალშია“ მოცემული);
 - ნარჩენების წარმოქმნის საწინააღმდეგო ზომებისა და ნარჩენების უტილიზაციის შესახებ ინფორმაცია, განსაკუთრებით, სახიფათო ნარჩენების შემთხვევაში;
 - წარმოქმნილი ნარჩენების (სახიფათოს არასახიფათოსგან) დაცალკევების მეთოდების აღწერა;
 - ნარჩენების დროებითი შენახვის მეთოდები და პირობები;
 - ნარჩენების მართვის მეთოდები ან/და ინფორმაცია მათ შესახებ, ვისაც ნარჩენები გადასამუშავებლად ეგზავნება.

1.1.1.20 აზბესტის შემცველი მასალები (ACM) და ნარჩენები

292. დეტალური მუშა პროექტის შესაბამისად, აზბესტის ნარჩენების გენერირება მოსალოდნელი არ არის.
293. იმ შემთხვევაში, თუ აზბესტის ნარჩენები აღმოჩნდება მიწის სამუშაოების მსვლელობაში, საჭიროა აზბესტის მართვის სპეციალისტის დაქირავება საკონსულტაციო გუნდის მეშვეობით, რათა შემუშავდეს აზბესტის შემცველი ნარჩენების მართვის გეგმა;
294. საპროექტო ზონაში აზბესტის ნარჩენების მართვის შემდეგი ღონისძიებებია აუცილებელი:
- აზბესტის აღმოჩენის შემთხვევაში, ობიექტის ოპერატორმა მისი რაოდენობის შესახებ უნდა შეატყობინოს ობიექტის ზედამხედველს;
 - ობიექტზე მყოფ მუსახელს უნდა დაევალოს აზბესტის ობიექტიდან გატანა, მისი შეფუთვა ან სხვაბზარად იზოლირება;
 - თუ ობიექტზე აღმოჩნდება სავარაუდო აზბესტის ნარჩენი, რომლის გატანაც მარტივად არ მოხერხდება, იგი იზოლირებული და დასველებული უნდა იქნას;
 - სახიფათო ნარჩენები უნდა განთავსდეს ყუთებში და დაილუქოს შეფუთვის მოთხოვნების შესაბამისად;

- თუ მოხერხდება საექვო მასალის ამოღება და ის სავარაუდოდ აზბესტის-შემცველია, იგი სათანადო კონტეინერში უნდა განთავსდეს ან შეიფუთოს. მასალა იზოლირებულად უნდა განთავსდეს, მარკირებული იქნას და დატენიანდეს წყლით. მასალა უნდა მართოს მხოლოდ გამოცდილმა პერსონალმა.
295. ზოგადად, საქართველოში გავრცელებულ პრაქტიკას წარმოადგენს არსებული აზბესტის დატოვება, იმ შემთხვევაში, მთუ აზბესტის შემცველი მილების დიამეტრი მცირეა (25 სმ-ზე ნაკლები), მათ ხელუხლებლად ტოვებენ მიწაში და მიმდებარე ტერიტორიაზე ახალ მილსდენს აწყობენ რათა არ შეეხონ არსებულს. თუმცა, როდესაც არ არსებობს სრულად თავიდან აცილების შესაძლებლობა, მაშინ საჭიროა აზბესტის მართვის ექსპერტის ჩართულობა, რომელიც შეაფასებს აზბესტის მდგომარეობას და დაადგენს ფხვიერ მდგომარეობაშია ეს მილები, თუ შესაძლებელია რომ მათი ამოღებისას ბოჭკო გამოათავისუფლდეს. მუშახელის და ობიექტის ახლომდებარე დასახლებაში მცხოვრები მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე ზემოქმედების თავიდან ასაცილებლად, საჭიროა შესაბამისი ზომების გატარება საფრთხეების განსასაზღვრად, ასევე აუცილებელია პირადი დამცავი საშუალებების და განკარგვის მეთოდების გამოყენება.
296. ქვემოთმოყვანილი ზომების გატარება საჭიროა ქვე-პროექტის ზონაში ნაპოვნი აზბესტოციმენტის განსაკარგავად:
- აზბესტის მართვის ექსპერტის ჩართვა ინვენტარიზაციის ჩასატარებლად, სტანდარტული საოპერაციო პროცედურების და აზბესტის მართვის გეგმის მოსამზადებლად, კონტრაქტორისათვის რეკომენდაციის გასაწევად განსახორციელებელ საქმიანობებთან დაკავშირებით, აზბესტის შემცველ მასალასთან დაკავშირებული მონიტორინგის და მგფ-ს წინაშე ანგარიშების საწარმოებლად.
 - აზბესტის მართვის გეგმის (EARF-ის მოხმობა შემოთავაზებული მონახაზისთვის), მონიტორინგის საკონტროლო ნუსხის, და მგფ-სათვის წარსადგენი განხორციელების ანგარიშების მომზადება;
 - კონტრაქტორის კვალიფიციურობის უზრუნველყოფა აზბესტის განკარგვის კუთხით;
 - განისაზღვროს ნარჩენების ოდენობა და შემადგენლობა;
 - აზბესტის შემცველი ნარჩენების მართვის გეგმის შე4მუსავება და შეტანა SSEMP-ში²³;
 - შედგენილი გეგმის თანახმად ნარჩენების გატანა და შესაბამისად მომზადებულ ადგილას შენახვა.
 - კონტრაქტორის დაქირავება აზბესტის/აზბესტის შემცველი მასალის მოხსნის და უტილიზაციის მიზნით ნარჩენების მართვის ლიცენზირებულ ობიექტში.
 - სერტიფიცირებული და კომპეტენტური აზბესტის სერვისის პროვაიდერის ჩართვა აზბესტის მასალების ტრანსპორტირებისთვის, რომლებიც გვხვდება პროექტის ობიექტებში;
 - აზბესტის მასალებთან დაკავშირებული ჯანმრთელობის რისკების მინიმიზაციისთვის კარგი პრაქტიკის მიღება გათვალისწინებული EHS სახელმძღვანელო ¹⁵-ში, რათა თავიდან იქნას აცილებული მათი გამოყენება ახალ მშენებლობასა და რემონტში, და თუ დამონტაჟებული აზბესტის შემცველი მასალები გვხვდება, საერთაშორისოდ აღიარებული სტანდარტებისა და საუკეთესო პრაქტიკის გამოყენებით მათი ზემოქმედების

შესარბილებლად²⁴;

- მუშახელის და ზედამხედველთა მომზადება, ადეკვატური აღჭურვილობის ფლობისთვის (ან მათზე წვდომისათვის) და მარაგების მართვისთვის, დაგეგმილი სამუშაოების მოცულობისთვის და წინა სამუშაოების რეგულაციებთან შესაბამისობის ჩანაწერი;
- აზბესტის შემცველი მასალების (ACM) ამოღება, შეკეთება და უტილიზაცია უნდა განხორციელდეს ისე, რომ მინიმუმამდე იქნას დაყვანილი მუშებისა და თემის კონტაქტი აზბესტთან. აღნიშნულის განხორციელებამდე, შერჩეულ კონტრაქტორს უნდა დაევალოს გეგმის შემუშავება და წარდგენა, რომელიც ექვემდებარება განმახორციელებელი ორგანოს მიერ დამტკიცებას;
- აზბესტთან მომუშავე პერსონალისთვის ადეკვატური დაცვის უზრუნველყოფა, მათ შორის რესპირატორების და ერთჯერადი ტანსაცმელის უზრუნველყოფა.

297. კონტრაქტორმა უნდა უზრუნველყოს ტრენინგი და ინფორმირებულობა, და გაუწიოს სხვადასხვა დაინტერესებულ მხარეებს კოორდინაცია რისკების, მართვისა და შემარბილებელი ღონისძიებების შესახებ, რომლებიც საჭიროა აზბესტის მასალების იდენტიფიკაციის, უსაფრთხო მოპყრობის, ტრანსპორტირებისა და უტილიზაციისთვის.

1.1.1.21 სამედიცინო ნარჩენები

298. სამედიცინო ნარჩენები სამედიცინო დახმარებისა და კონტროლის პუნქტებში წარმოიქმნება და სახიფათო ნარჩენების კატეგორიას განეკუთვნება. ეს ნარჩენები სპეციალურ ჰერმეტიკულად დახურულ პლასტმასის კონტეინერებში გროვდება და სერტიფიცირებულ მენარდეს დაწვისთვის გადაეცემა.

J. საგზაო მოძრაობა

1.1.1.22 მშენებლობის დროს ზეგავლენა და ზეგავლენის შერბილება

299. საგზაო მოძრაობის კონტროლისა და მუშაობის გეგმა, ადგილობრივ საგზაო მოძრაობის მართვის ორგანოსთან ერთობლივად, მშენებლობის დაწყებამდე მომზადდება. გეგმაში გაწერილია სამშენებლო საგზაო მოძრაობის მართვა და განრიგი, რათა თავიდან ავირიდოთ დილისა და საღამოს პიკის საათები, უზრუნველყოთ გზაჯვარედინებზე საგზაო მოძრაობის რეგულირება, რა დროსაც განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს საგზაო ნიშნების განთავსებას, კონტროლსა და დაგეგმვას, რათა დავიცვათ საზოგადოებრივი უსაფრთხოება.

300. საგზაო მოძრაობის კონტროლის გეგმით უზრუნველყოფილი უნდა იქნას, რომ ამწემ კოსტავას ქუჩიდან იმოძრაოს, რათა თავიდან იქნას აცილებული მასალების ტრანსპორტირება ზვიად გამსახურდიას გამზირის საფენმავლო ნაწილის გავლით, რომელიც კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლ დადიანების სასახლეს ესაზღვრება.

301. გეგმა უნდა ითვალისწინებდეს:

- თუ როგორ მოძრაობს ტრანსპორტი სკოლისაკენ და მის ირგვლივ
- სად შეიძლება მანქანების გაჩერება

- როგორ შეიძლება ფეხით მოსიარულეთა უსაფრთხოების დაცვა.

302. თემი ჩართული უნდა იყოს გეგმის შემუშავებაში. ეს აიძულებს დადიანების სასახლის და სკოლის ადმინისტრაციას იფიქრონ რისკის შემცირების გზებზე.
303. სამშენებლო მოედნებისათვის: ნიშნები სამშენებლო მოედნებზე თვალსაჩინო ადგილზე დამონტაჟება, რომლებიც გააფრთხილებს ადამიანებს ისეთი საფრთხეების შესახებ, როგორებიცაა მოძრავი ავტომობილები, საშიში მასალები, ექსკავაცია და ა. შ., რაც უსაფრთხოების საკითხების მეტ გაცნობიერებას შეუწყობს ხელს.
304. მძიმე დანადგარები დღის შუქის გადასვლის შემდეგ აღარ გამოიყენება. ასეთი ტიპის დანადგარები თავისი ღამის სადგომს/პოზიციას დალამებამდე დაუბრუნდება. ყველა მოედანი იქნება დაცული და შემოღობილი, რათა უცხო პირებმა შეღწევა ვერ შეძლონ.

I.1.1.23 ზეგავლენა მუშაობის დროს

305. მუშაობის ეტაპზე ზეგავლენა გამსახურდიას სახელობის კომპლექსამდე მისასვლელ გზაზე მოძრაობის ზრდას უკავშირდება. აღნიშნული საკითხი ნიშნების მეშვეობით რეგულირდება.

K. არქეოლოგიური და კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტები

306. პროექტი არ ითვალისწინებს რაიმე სახის ჩარევას ან სამშენებლო სამუშაოებს მიმდებარე ტერიტორიაზე ან კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებზე. თუმცა, ობიექტი მდებარეობს სახელმწიფო მნიშვნელობის კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის - დადიანების ბაღებისა და სასახლეების კომპლექსის - ვიზუალური დაცვის ზონის ბუფერში. მისი ადგილმდებარეობის გამო (ნიკო დადიანის სასახლიდან დაახლოებით 150 მ მანძილზე და ძირითადი სასახლიდან 225 მ მანძილზე), რომელიც სახელმწიფო მნიშვნელობის ძეგლის დაცვის ვიზუალური დაცვის ზონაში არის მოქცეული.
307. რადგან პროექტი სახელმწიფო მნიშვნელობის ძეგლის დაცვის ვიზუალური დაცვის ზონაში არის მოქცეული, პროექტს მოქმედებაში მოჰყავს აზიის განვითარების ბანკის SPS გარემოსდაცვითი პოლიტიკის ფიზიკურ კულტურულ რესურსებთან დაკავშირებული პრინციპი. მიუხედავად ამისა, დაგეგმილი სამუშაოების ხასიათისა და მასშტაბის და ასევე მანძილის გათვალისწინებით, და იქიდან გამომდინარე, რომ კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლი არ მდებარეობს პროექტის პირდაპირი ზემოქმედების ზონაში, საჭირო არ იქნება მემკვიდრეობაზე ზემოქმედების შეფასების (HIA) დოკუმენტის მომზადება. რეკომენდებულია კულტურული მემკვიდრეობის ექსპერტის/არქიტექტორის ჩართვა, რათა მან განახორციელოს ქვემოთმოყვანილი:
- საბოლოო პროექტისა და კონტრაქტორის სამშენებლო სამუშაოების მეთოდოლოგიის შემოწმება, რათა უზრუნველყოს ფიზიკურ კულტურულ რესურსებზე ზემოქმედების არარსებობა;
 - არტეფაქტების შემთხვევითი აღმოჩენის პროცედურის პროექტის განხილვა და საბოლოო სახით ჩამოყალიბება კონტრაქტორისათვის წარსადგენად და კონკრეტული ობიექტისათვის შემუშავებულ EMP-ში შესატანად; და
 - განხორციელების პროცესში, კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებზე პოტენციური ზემოქმედების მუდმივი შეფასება და მონიტორინგი

308. ამის გარდა, პროექტი შეთანხმებულია საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოსთან, და ასევე 22.07.2020 დათარიღებული N12/2298 წერილით მოპოვებულია თანხმობა განსახორციელებელ სამუშაოზე. სააგენტომ განიხილა და შეასწორა პროექტის მუშა ვარიანტი და აღინიშნა, რომ სამუშაოების განხორციელება შესაძლებელია წარმოდგენილი დოკუმენტაციის საფუძველზე. შესაბამისი კორესპონდენცია წინამდებარე დოკუმენტზე არის თანდართული.
309. კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს დასკვნის თანახმად, შემოთავაზებული პროექტი არ დააზიანებს კულტურული მემკვიდრეობის ისტორიულად ჩამოყალიბებულ გარემოს, და ასევე არ შეზღუდავს მის ოპტიმალურ ხილვადობას და აღქმას და შესაბამისად, არ დააკნინებს მის კულტურულ ღირებულებას. ზემოხსენებული საფუძველზე, მისი განხორციელება შესაძლებელია კულტურული მემკვიდრეობის ვიზუალური უსაფრთხოების ზონის ფარგლებში.
310. კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტებზე უარყოფითი ზემოქმედების შერბილების ან თავიდან აცილებისათვის, საჭიროა შემდეგი ზომების გატარება:
- საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, პროექტის შეთანხმება საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოსთან;
 - კონსულტაციების ჩატარება შესაბამის დაინტერესებულ მხარეებთან, როგორცაა საქართველოს კულტურის, სპორტისა და ახლგაზრდულ საქმეთა სამინისტრო, საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტო და შპს დადიანების სასახლეების ისტორიულ-არქიტექტურული მუზეუმი;
 - პერმანენტული მონიტორინგის წარმოება, რათა გამოვლენილი და დროულად თავიდან აცილებული იქნას რაიმე სახის უარყოფითი ზემოქმედება დადიანების სასახლეებსა და ბაღებზე;
 - ყველა სამშენებლო სამუშაო წინასწარ უნდა შეთანხმდეს დადიანების სასახლეების ადმინისტრაციასთან;
 - ჰერის დაბინძურების თავიდან ასაცილებლად უნდა დამონტაჟდეს სპეციალური მტვრის შემაკავებელი ბაღები;
 - ამწემ კოსტავას ქუჩიდან უნდა იმოძრაოს, რათა თავიდან იქნას აცილებული მასალების ტრანსპორტირება ზვიად გამსახურდიას გამზირის საფეხმავლო ნაწილის გავლით, რომელიც კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლ დადიანების სასახლეს ესაზღვრება.
 - მშენებელი კონტრაქტორი უზრუნველყოფს ხმაურის და ვიბრაციის დონეების ინსტრუმენტულ გაზომვას და მონიტორინგს სამუშაოების წარმოების პროცესში და განახორციელებს შემამსუბუქებელ ზომებს, რათა ხმაურისა და ვიბრაციის დონეები ხმაურისა და ვიბრაციის მართვის გეგმაში მითითებულ ფარგლებში მოაქციოს.

- მუშახელს მკაცრად აეკრძალება დამაზიანებელი საქმიანობა სამშენებლო ობიექტის ირგვლივ.

311. მიწის მოსუფთავების სამუშაოები, მიწის მოსწორება და ექსკავაცია მიწისქვეშ არქეოლოგიური ობიექტებისათვის დაზიანების რისკს ქმნის.

შემთხვევითი აღმოჩენების პროცედურები

312. პოტენციური არქეოლოგიური ღირებულების არტეფაქტების აღმოჩენის შემთხვევაში, შემდეგი ნაბიჯები უნდა გადაიდგას:

- მშენებელი მუშები ვალდებული არიან, შეაჩერონ სამუშაოები და დაუყოვნებლივ აცნობონ არქეოლოგიურ ზედამხედველს.
- არქეოლოგიური ზედამხედველი ატყობინებს მთავარ ინჟინერს და მოითხოვს აღმოჩენის ადგილას სამუშაოების შეჩერებას. არქეოლოგიური ზედამხედველი აღმოჩენასა და მის ადგილს ამოწმებს;
- თუ აღმოჩენას პოტენციური არქეოლოგიური ღირებულება არ გააჩნია, არქეოლოგიური ზედამხედველი ატყობინებს ამის შესახებ მთავარ ინჟინერს და სამუშაოები განახლდება. აღნიშნული შემთხვევა ჩანაწერების წიგნში აისახება.
- თუ აღმოჩენა შეფასდა, როგორც პოტენციურად არქეოლოგიური ღირებულების მქონე რელიქტია, არქეოლოგიური ზედამხედველი ატყობინებს ამის შესახებ კონტრაქტორის მთავარ ინჟინერს და MDF-ს, გარემოს დაცვის სპეციალისტს (და ზედამხედველი კომპანიას / ინჟინერს) და მოითხოვს სამშენებლო სამუშაოების შეჩერებას და საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროსთვის აღნიშნულის შესახებ შეტყობინებას.
- კონტრაქტორის მთავარი ინჟინერი ატყობინებს MDF-ს სამუშაოების შეჩერების შესახებ და საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს დაუყოვნებლივ ჩართულობას მოითხოვს.
- საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო ექსპერტს ან ექსპერტთა ჯგუფს დანიშნავს და პრობლემის დადგენის მიზნით ხსენებულ ადგილზე არქეოლოგიურ სამუშაოებს ჩაატარებს.
- მარტივ შემთხვევებში, არტეფაქტების ამოღების, მასალების დაფიქსირებისა და სხვა საჭირო სამუშაოების ჩატარების შემდეგ, საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს ექსპერტები შეჩერებული სამშენებლო სამუშაოების განახლების თაობაზე გადაწყვეტილებას მიიღებენ.
- ფასეული და სივრცულად მიმობნეული აღმოჩენების განსაკუთრებულ შემთხვევებში, საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო საპროექტო სამუშაოების არქეოლოგიური აღმოჩენიდან უსაფრთხო მანძილზე გადატანის მოთხოვნას გასცემს.

313. სამუშაოების დაწყებამდე, შემთხვევითი აღმოჩენის პროცედურა უნდა გადამოწმდეს პროექტის ზედამხედველი კონსულტანტების კულტურული მემკვიდრეობის/არქეოლოგიური ექსპერტის მიერ, რომელიც ამის შემდეგ მას გაუზიარებს კონტრაქტორს EMP-ში შესატანად

L. ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების რისკები ადგილობრივი საზოგადოებისათვის

314. რადგან საპროექტო არეალში მდებარეობს საჯარო სკოლა და დადიანების სასახლე, სამუშაოების ჩატარების დროს არსებობს უსაფრთხოებასთან რისკები. ამიტომ, აუცილებელია უსაფრთხოების ზომების მიღება, რათა დაცული იქნას მუშების, მოქალაქეების, მოსწავლეებისა და ვიზიტორების უსაფრთხოება.

315. სამშენებლო სამუშაოების კონტრაქტორს მოეთხოვება მართოს ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების რისკები ადგილობრივი მოსახლეობისათვის, რაც უნდა განხორციელდეს საზოგადოებრივი ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების IFC EHS სახელმძღვანელო პრინციპების თანახმად.

316. დაგეგმილი საქმიანობა ხელს არ შეუშლის საგანმანათლებლო პროცესს და ობიექტის მოსაზღვრე საჯარო სკოლის ოპერირებას. პროექტის განხორციელებისას გამოყენებული იქნება გავრცელებული საუკეთესო პრაქტიკა.

317. უნდა განხორციელდეს სამშენებლო სამუშაოების წინასწარ შეთანხმება და კოორდინაცია სკოლისა და დადიანების სასახლის ადმინისტრაციასთან.

318. სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე კონტრაქტორმა უნდა შეიმუშაოს ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების მართვის გეგმა. მართვის გეგმა ასევე მოიცავს შრომის ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების რისკებს. კონტრაქტორმა ასევე უნდა იყოლიოს სპეციალური საველე სპეციალისტი შრომითი ჯანდაცვის და უსაფრთხოების საკითხებში, რომელიც სამშენებლო სამუშაოების მუდმივ ზედამხედველობას აწარმოებს.

319. სკოლის მოსაწავლეებისა და მასწავლებლების უსაფრთხო მიმოსვლისათვის შემუშავებული უნდა იქნას და განხორციელდეს უსაფრთხოების ზომები.

320. საზოგადოების ჯანმრთელობა ადეკვატურად უნდა იქნას დაცული, რაც გულისხმობს უსაფრთხოების ბარიერებს და ლობეებს, სახიფათო ადგილების მონიშვნას გამაფრთხილებელი ნიშნებით და საინფორმაციო ბარიერებით. გამაფრთხილებელი ნიშნები ობიექტისა და მისასვლელი გზების ირგვლივ უნდა დამონტაჟდეს ქართულ და ინგლისურ ენებზე;

321. უნდა განხორციელდეს სამშენებლო სამუშაოების წინასწარ შეთანხმება და კოორდინაცია სკოლისა და დადიანების სასახლის ადმინისტრაციასთან;

322. ამწემ კოსტავას ქუჩიდან უნდა იმოდროს, რათა თავიდან იქნას აცილებული მასალების ტრანსპორტირება ზვიად გამსახურდიას გამზირის საფეხმავლო ნაწილის გავლით, რომელიც კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლ დადიანების სასახლეს ესაზღვრება;

323. მშენებლობის პროცესში, კონტრაქტორმა უნდა უზრუნველყოს, რომ ყველა ელექტროხაზი მუშა მდგომარეობაში იყოს, ეს შესაძლოა მოიცავდეს დროებითი გადამცემი ხაზების მოწყობას, იქამდე, სანამ არ მოხდება არსებული ბოძების და ხაზების გადატანა. გამონაკლის შემთხვევას წარმოადგენს აფეთქების პერიოდები, როდესაც მაღალი ძაბვის ხაზები გამორთული იქნება უსაფრთხოების მიზნებიდან გამომდინარე.

324. მშენებლობის დროს საზოგადოების უსაფრთხოება უნდა უზრუნველვყოთ. სამუშაოების მიმდინარეობის პერიოდში საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების პროგრამა უნდა მოქმედებდეს.

ცხრილი 21. პროექტის პოტენციური ზეგავლენა საზოგადოებრივ უსაფრთხოებაზე

პროექტის პოტენციური ზეგავლენა საზოგადოებრივ უსაფრთხოებაზე	რეკომენდებული შემარბილებელი ზომები და მონიტორინგის ღონისძიებები
მშენებლობამდე:	
საზოგადოებრივ მხრიდან უსაფრთხოების გაცნობიერება - საჭიროა ადგილობრივი მოსახლეობის უსაფრთხოების შენარჩუნება	<p>საზოგადოების კეთილდღეობისა და უსაფრთხოების თვალსაზრისით,</p> <ul style="list-style-type: none"> • ადგილობრივ საზოგადოებას არ შეეკმნება სასმელი წყლის პრობლემა; • საზოგადოების უსაფრთხოების დაცვის ზომები მოიცავს, მათ შორის, უსაფრთხოების ბარიერებს და ღობეებს, საშიში არეების მონიშვნას გამაფრთხილებელი ნიშნებითა და საინფორმაციო წარწერებით.
სამშენებლო ეტაპი	
საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოება	<p>სატვირთო ავტომობილების მძღოლები და ადგილობრივი მოსახლეობის საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების დაცვის მნიშვნელობას უნდა აცნობიერებდნენ (განსაკუთრებით, გზაჯვარედინებზე). სათანადო ადგილებში უნდა დამონტაჟდეს საგზაო ნიშნები და გამაფრთხილებელი შუქები.</p>
ელექტრო სისტემა - ამ სისტემების ადგილობრივი მოსახლეობის მნიშვნელოვანია უსაფრთხოების დაცვა	<p>მშენებლობის პროცესში, კონტრაქტორმა უნდა უზრუნველვყოთ, რომ ყველა ელექტროსაფრთხილ მუშა მდგომარეობაში იყოს, ეს შესაძლოა მოიცავდეს დროებითი გადამცემი ხაზების მოწყობას, იქამდე, სანამ არ მოხდება არსებული ბოძების და ხაზების გადატანა. გამონაკლის შემთხვევას წარმოადგენს აფეთქების პერიოდები, როდესაც მაღალი ძაბვის ხაზები გამორთული იქნება უსაფრთხოების მიზნებიდან გამომდინარე.</p>

M. შრომითი ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების რისკები

325. მშენებლობის დროს მნიშვნელოვანია დავიცვათ მუშათა უსაფრთხოება. სამუშაო ადგილისა და სამუშაოების შესრულებისას ჯანმრთელობა და უსაფრთხოება კონტრაქტორის სამუშაო სტრატეგიის შემადგენელი ნაწილია. შემდეგი პუნქტები

მუშათა უსაფრთხოებას ეხება, რაც პროექტის დროს აუცილებლად გასათვალისწინებელია (ცხრილი 22).

326. კონტრაქტორი პასუხისმგებელი იქნება ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების რისკების მართვაზე IFC-ის ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების EHS სახელმძღვანელოების შესაბამისად.

327. COVID 19-ის გავრცელებასა და მის პრევენციასთან დაკავშირებული უსაფრთხოების ზომები და რეგულაციები განხორციელდება. სამშენებლო სექტორისთვის ახალი კორონა ვირუსით (SARS-CoV-2) გამოწვეულ ინფექციასთან (Covid 19) დაკავშირებული ზოგადი რეკომენდაციები, რომლებიც დამტკიცებულია საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის #01-227/ი ბრძანებით, მკაცრად იქნება დაცული.

ცხრილი 22 მუშათა უსაფრთხოების ასპექტი

პროექტის პოტენციური ზეგავლენა საზოგადოებრივ უსაფრთხოებაზე	რეკომენდებული შემარბილებელი ზომების და მონიტორინგის ღონისძიებები
მშენებლობამდე	
<p>პირადი დამცავი აღჭურვილობით (პდა) უზრუნველყოფა - სამუშაოების შესრულებისას მუშები სათანადოდ უნდა იყვნენ დაცულნი.</p>	<p>მუშების ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების დაცვის მიზნით უზრუნველყოფილია შემდეგი:</p> <ul style="list-style-type: none"> • მშენებლობაზე შესაბამისი ჯანმრთელობის დაცვის აღჭურვილობა (მათ შორის პირველადი დახმარების აღჭურვილობა); • მუშების ტრენინგი სანიტარული და ჯანმრთელობის დაცვის ნორმებში, ჯანმრთელობის დაცვისა და უსაფრთხოების საკითხებში და მათი სამუშაოსათვის დამახასიათებელი საფრთხეების თაობაზე; • პდა მუშებისთვის: უსაფრთხო ჩექმები, ჩაფხუტები, ხელთათმანები, დამცავი ტანსაცმელი, სათვალეები და ყურის დაცვა კანონმდებლობის შესაბამისად;
<p>მუშების მიერ უსაფრთხოების გაცნობიერება - მუშებმა უნდა გააცნობიერონ სამუშაოს რისკები და საფრთხეები, მათ აღნიშნულის შესახებ რჩევები და შეხსენებები უნდა მიეცეს</p>	<ul style="list-style-type: none"> • კონტრაქტორმა უნდა მოამზადოს ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების გეგმა (HSP) და საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა (ERP) ADB მოთხოვნების შესაბამისად სამშენებლო აქტივობების დაწყებამდე, რომლებიც ასახავს COVID-19-ის საწინააღმდეგო ღონისძიებებს. • კონტრაქტორი დაიქირავებს კვალიფიცირებულ ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების ექსპერტს, რომელიც პერსონალს უსაფრთხოების ტრენინგს ჩაუტარებს, კონკრეტული სამუშაო ადგილის მოთხოვნების შესაბამისად. სამუშაოების დაწყებამდე, მუშა პერსონალს სახიფათო ნივთიერებების (საწვავი, ზეთი, საპოხი, ბითუმი, საღებავი და ა. შ.) მოპყრობისა და შენახვის, ასევე, აღჭურვილობის გაწმენდის ინსტრუქციებს გააცნობენ. აღნიშნულის მომზადებისას კონტრაქტორი გამოსაყენებელი მასალების სიას შეადგენს (ხარისხისა და რაოდენობის მიხედვით) და სამშენებლო

პროექტის პოტენციური ზეგავლენა საზოგადოებრივ უსაფრთხოებაზე	რეკომენდებული შემარბილებელი ზომების და მონიტორინგის ღონისძიებები
	პერსონალისთვის ჩასატარებელ ტრენინგის / ბრიფინგის კონცეფციას წარადგენს.
მშენებლობა	
<p>მუშების ჯანმრთელობა და უსაფრთხოება - მუშაობისთვის დამახასიათებელი რისკები და საფრთხეები ყოველდღიურ რეალობას წარმოადგენს. აქედან გამომდინარე, ჯანდაცვასა და უსაფრთხოებას სერიოზულად უნდა მოვეკიდოთ.</p>	<p>კონტრაქტორი უზრუნველყოფს შემდეგს:</p> <ul style="list-style-type: none"> • უსაფრთხოების ტრენინგის პროგრამები. უსაფრთხოების ტრენინგის პროგრამა აუცილებელია და ის უსაფრთხოების შესავალი კურსით იწყება. უსაფრთხოების შესავალ კურსზე დასწრება ყველა მუშისთვის სავალდებულოა სამუშაო ობიექტზე პირველი კვირის მანძილზე, ასევე, სავალდებულოა პერიოდული ტრენინგ-კურსის გავლა. • უსაფრთხოების რეგულარული შეხვედრები ყოველთვიურად ჩატარდება. აღნიშნულ შეხვედრებზე დასწრება სავალდებულოა ქვე-კონტრაქტორის უსაფრთხოების ოფიცრებისთვის, თუ ინჟინერთან სხვაგვარად არ არის შეთანხმებული. • უსაფრთხოების ინსპექციები. კონტრაქტორი რეგულარულად შეამოწმებს და სათანადო ფორმაში შეინარჩუნებს უსაფრთხოების აღჭურვილობას, ხარაჩოებს, მოაჯირებს, სამუშაო პლატფორმებს, ამწევ მოწყობილობებს, მისადგმელ კიბეებს და წვდომის, აწევის, განათების, მანიშნებელ და დამცავ საშუალებებს. შუქები და ნიშნები კარგად უნდა ჩანდეს და იკითხებოდეს. დაზიანებული, ჭუჭყიანი, არასწორად ან არა სამუშაო თანმიმდევრობით დამონტაჟებული აღჭურვილობა დაუყოვნებლივ უნდა შეკეთდეს ან შეიცვალოს. • უსაფრთხოების აღჭურვილობა და დამცავი სამოსი მუდამ უნდა იყოს ობიექტზე, ასევე, უზრუნველყოფილი უნდა იყოს ზომები ამგვარი აღჭურვილობისა და სამოსის სათანადო გამოყენების ზომები; ობიექტზე არსებული მთელი სამშენებლო აღჭურვილობა და დანადგარები აღჭურვილი უნდა იყოს სათანადო უსაფრთხოების მოწყობილობებით. კონტრაქტორი კოორდინაციაში იმუშავებს ჯანდაცვის ადგილობრივ ოფიცრებთან და დოკუმენტურად დადასტურებულ ურთიერთშეთანხმებას მიაღწევს მათთან საავადმყოფოებთან და სხვა საზოგადოებრივი რესურსებით სარგებლობის მხრივ. <p>მენარდეები მიიღებენ ზომებს მშენებლობის დროს სექსუალური ექსპლუატაციის, ძალადობისა და შევიწროების (SEAH) შესამცირებლად.</p>
<p>ქვე-კონტრაქტორები / მიმწოდებლები EMP-სთან შესატყვისობა - ქვე-კონტრაქტორები პროექტში მონაწილე სამუშაო ძალის ნაწილს წარმოადგენენ. ამიტომ, ქვე-კონტრაქტორებს ჩაუტარდება</p>	<p>ყველა ქვე-კონტრაქტორს / მიმწოდებელს SSEMP/ადგ-ის ასლი გადაეცემა. ყველა ქვე-კონტრაქტორს შევა შესაბამისი დებულებები, რათა ქვე-კონტრაქტორობის ყველა ეტაპზე უზრუნველყოფილი იქნას SSEMP/ადგ-სთან შესაბამისობა. ყველა ქვე-კონტრაქტორი ვალდებულია დანიშნოს უსაფრთხოების წარმომადგენელი, რომელიც შესაბამისი ქვე-კონტრაქტორის მთელი სამუშაო პერიოდის მანძილზე იქნება</p>

პროექტის პოტენციური ზეგავლენა საზოგადოებრივ უსაფრთხოებაზე	რეკომენდებული შემარბილებელი ზომების და მონიტორინგის ღონისძიებები
ინსტრუქტაჟი და მოეთხოვებათ EMP-სთან შესაბამისობა, კონტრაქტის საფუძველზე.	ობიექტზე, თუ ინჟინერი საპირისპიროს წერილობით არ დაამტკიცებს. ინჟინრის დამტკიცების შემთხვევაში, ინჟინერმა, თავისი სხვა მოვალეობებისა და პასუხისმგებლობის სრული დაცვით, მაქსიმალურად უნდა უზრუნველყოს, რომ ქვე-კონტრაქტორის დასაქმებული ყველა დონის პერსონალი SSEMP/ადგ-ს შესაბამის ნაწილებს იცნობდეს.

328. კონტრაქტორი მუშახელისათვის უზრუნველყოფს უსაფრთხო და ჯანსაღ სამუშაო გარემოს და დააკმაყოფილებს მათი კეთილდღეობისათვის აუცილებელ საჭიროებებს (როგორცაა პირადი ჰიგიენა, ტუალეტი, დასასვენებელი და გამოსაცვლელი ოთახები, კვება და ა.შ.). ზემოხსენებული ასევე გულისხმობს პროფილაქტიკური და საგანგებო მზადყოფნისა და რეაგირების ზომების შემოღებას ადგილობრივი თემების ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებაზე სამშენებლო ობიექტის უარყოფითი ზემოქმედების და რისკების თავიდან ასაცილებლად, ან სულ მცირე - მინიმუმამდე დასაყვანად;

329. კონტრაქტორს მოეთხოვება პერსონალისა და ვიზიტორების უზრუნველყოფა პირადი დაცვის აღჭურვილობით: უსაფრთხო ჩექმები, ჩაფხუტები, ხელთათმანები, დამცავი ტანსაცმელი, სათვალეები და ყურის დაცვა კანონმდებლობის შესაბამისად;

330. სათანადო და საკმარისი სანიტარული მომსახურება და საშუალებები უზრუნველყოფილი უნდა იქნას იოლად ხელმისაწვდომ ადგილას. ეს საშუალებები და ოთახები, სადაც ისინი განთავსდება სუფთად შენახული და ადეკვატურად განიავებული უნდა იქნას.

331. უზრუნველყოფილი უნდა იქნას მაღალხარისხიანი სასმელი წყლის ადეკვატური მარაგი, ზემოთკენ მიმართული ჭავლით ან სათანადო ჭიქებით. ასევე ხელმისაწვდომი უნდა იყოს გასახდელი ოთახი მუშახელისათვის, რომელიც სპეცტანსაცმელს ატარებს. მათთვის ასევე გამოყოფილი უნდა იყოს სკამები, რომლებსაც შესვენების დროს გამოიყენებენ.

332. კონტრაქტორმა უნდა მოახდინოს პერსონალის ინფორმირება შესასრულებელ სამუშაოებზე, მასთან გასაფორმებელ კონტრაქტზე, პირობებზე და დასაქმებულის იურიდიულ უფლებებზე;

333. კონტრაქტორმა სამუშაო დრო გონივრულად უნდა გაანაწილოს. 22:00-დან მომდევნო დღის 08:00-მდე საინჟინრო ღონისძიებები მკაცრად აკრძალულია, თუ ამას არ მოითხოვს პროექტი;

N. სამშენებლო ბანაკი

334. კონტრაქტორის სამშენებლო ბანაკის მოწყობამ შესაძლოა უარყოფით ზეგავლენა იქონიოს, თუ სათანადოდ არ გადაწყდა ისეთი საკითხები, როგორებიცაა თხევადი და

მყარი ნარჩენების მართვა, აღჭურვილობის მომსახურება, მასალების შენახვა და სუფთა სასმელი წყლის მიწოდება.

335. პროექტის მასშტაბის გათვალისწინებით, სამშენებლო ბანაკი მოეწყობა ობიექტზე. საქართველოს კანონმდებლობის მიხედვით, საჭირო არ არის ბანაკის ტერიტორიის შეთანხმება შესაბამის ორგანოებთან;

336. პოტენციური ზეგავლენის მინიმუმამდე დაყვანისათვის კონტრაქტორმა შემდეგი გეგმები და მეთოდოლოგია უნდა შეიმუშაოს:

- (i) ბანაკის ადგილის მართვის გეგმა;
- (ii) სამუშაო ბანაკის სქემა, რომელსაც დაერთვის გარემოზე შესაძლო უარყოფით ზეგავლენის თავიდან არიდების ზომები (ზედაპირული და გრუნტის წყალი, ნიადაგი, ჰაერი, დასახლებები);
- (iii) ნარჩენების მართვის გეგმა: სანაგვე ურნები, ნარჩენების რეგულარული შეგროვება და გატანა ჰიგიენის ნორმების დაცვით, სხვადასხვა ტიპის ნარჩენებისათვის (მაგ., საყოფაცხოვრებო ნარჩენები, საბურავები და ა. შ.) გათვალისწინებული საყრდენები, რომლებიც შესაბამისობაშია ეროვნულ რეგულაციებთან და
- (iv) აღჭურვილობის მომსახურების, საპოხებისა და საწვავის შენახვის არეების აღწერა და სქემა, უახლოესი ზედაპირული წყალსატევიდან მანძილის მითითებით. საწვავისა და ქიმიური ნივთიერებების შესანახი აღჭურვილობა წყალსატევიდან უსაფრთხო მანძილზე განლაგდება. აღნიშნული ობიექტები შეიზღუდება და აღიჭურვება შეუღწევადი გარსაცემით, რათა თავიდან ავირიდოთ დაღვრა და ნიადაგისა და წყლის დაბინძურება.

337. აღნიშნულ გეგმებს სამშენებლო ღონისძიებების დაწყებამდე ინჟინერი ამტკიცებს.

О. ზეგავლენის შეფასება COVID-19-იდან გამომდინარე

338. პროექტების სამშენებლო/სამოქალაქო სამუშაოებში ჩართული იქნება სამუშაო ძალა მომწოდებლებთან, დამხმარე ფუნქციებთან და სერვისებთან ერთად. სამუშაო ძალას შეიძლება შეადგენდეს მუშები ეროვნული, რეგიონული და ადგილობრივი შრომის ბაზრიდან. მათ შეიძლება დასჭირდეთ სამუშაო ადგილზე არსებულ საცხოვრებლებში ცხოვრება, სამუშაო ადგილების მახლობლად დასახლებულ თემებში ცხოვრება ან სამსახურის შემდეგ სახლებში დაბრუნება. ადგილზე შეიძლება მუდმივად იმყოფებოდეს სხვადასხვა კონტრაქტორი, რომლებიც ახორციელებენ სხვადასხვა საქმიანობას, თითოეულ კონტრაქტორს საკუთარი დავალების შესასრულებლად ეყოლება საკუთარი მუშაკები. მიწოდების ჯაჭვებში შეიძლება იყოს ჩართული საერთაშორისო, რეგიონალური და ეროვნული მომწოდებლები, რომლებიც ხელს უწყობენ საქონლისა და სერვისების რეგულარულ ნაკადს პროექტში (პროექტისთვის აუცილებელი მარაგების ჩათვლით, როგორცაა საწვავი და წყალი). როგორც ასეთი, ასევე იქნება მხარეთა რეგულარული ნაკადი, რომლებიც შევლენ და გამოვლენ სამშენებლო ობიექტიდან, მაგ.: დამხმარე სერვისები, როგორცაა კვება, დასუფთავების სერვისები, აღჭურვილობა, მასალებისა და მომარაგების მიწოდება, და სპეციალისტ ქვეკონტრაქტორები, რომლებიც შემოყვანილია სამუშაოების კონკრეტული ელემენტების მიწოდებისთვის.

339. სირთულის და მუშაკთა კონცენტრირებული რაოდენობის გათვალისწინებით, სამშენებლო პროექტებში ინფექციური დაავადების გავრცელების პოტენციალი

სერიოზულია, ისევე როგორც ასეთი გავრცელების შედეგები. პროექტების ფარგლებში შესაძლოა სამუშაო ძალის დიდი ნაწილი დაავადდეს, რაც პროექტის ჯანდაცვის დაწესებულებებზე სერიოზულად იმოქმედებს და გავლენას მოახდენს ადგილობრივ გადაუდებელ და ჯანდაცვის სერვისებზე და შეიძლება საფრთხე შეუქმნას სამშენებლო სამუშაოების მიმდინარეობას და პროექტის განრიგს. ასეთი ზემოქმედება გამწვავდება იქ, სადაც სამუშაო ძალა დიდია და/ან პროექტი შორეულ ან არა-მომსახურებულ ადგილებშია. ასეთ ვითარებაში, საზოგადოებასთან ურთიერთობა შეიძლება დაიძაბოს ან გართულდეს, ასევე კონფლიქტი წარმოიქმნას, განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, თუ ადამიანები გრძნობენ, რომ დაავადების გავრცელების საშიშროება ემუქრებათ პროექტის გამო ან უწევთ კონკურენციას მჭირი რესურსებისთვის. პროექტმა ასევე უნდა განახორციელოს შესაბამისი სიფრთხილის ზომები ინფექციის ადგილობრივ თემებში გავრცელების წინააღმდეგ.

340. საქართველოს მთავრობამ მიიღო პანდემიის პირობებში მოქმედების სპეციალური პროცედურა - დროებითი სანიტარული ნორმები და წესები (SanN&R) #0372-20 „სახელმწიფო დაწესებულებებისა და სხვა ორგანიზაციების, კომერციული სუბიექტების შეზღუდული ზომების პირობებში საქმიანობის ორგანიზების შესახებ. პანდემია COVID-19“. დოკუმენტი დამტკიცდა სანიტარული ეპიდემიოლოგიური კეთილდღეობის სააგენტოს მიერ (მე-3 გამოცემა), 2020 წლის 11 მაისი. SanN&R უზრუნველყოფს ზოგად და სპეციფიკურ მოთხოვნებს სხვადასხვა სექტორისთვის: ავთიჯი, საზოგადოებრივი ტრანსპორტი, ბაზრები, სამშენებლო უბნები და ა.შ.
341. GoG-ის თანახმად, ორგანიზაციების მენეჯერები პირადად არიან პასუხისმგებელი SanN&R-ის დაცვაზე. ყველა სამუშაო უნდა იყოს ორგანიზებული, რათა უზრუნველყოს:
- (i) ორგანიზაციაში ინფექციის გავრცელების პრევენცია;
 - (ii) ზომების მიღება კოროვირუსული ინფექციის (COVID-19) გავრცელების პრევენციისთვის გუნდებსა და ორგანიზაციებში;
 - (iii) ორგანიზაციული და ტექნიკური ღონისძიებების განხორციელება მუშაკთა ინფიცირების თავიდან ასაცილებლად; და
 - (iv) სხვა ორგანიზაციული ღონისძიებები მუშაკთა ინფიცირების თავიდან ასაცილებლად.
342. წესები შეიცავს მოთხოვნებს მუშათა უსაფრთხო გადაყვანის, შესასვლელ პუნქტებში სამედიცინო შემოწმების ორგანიზების, სადეზინფექციო აღჭურვილობითა და სადეზინფექციო საშუალებებით, კვების ობიექტებით, სამშენებლო ბანაკებით და ა.შ. უზრუნველყოს თაობაზე. ასევე დოკუმენტში აღწერილია მოთხოვნები სამედიცინო ცენტრებში იზოლაციის მოწყობის შესახებ (ასეთის არსებობის შემთხვევაში) იმ შემთხვევაში, თუ პაციენტს აღენიშნება მაღალი სიცხე ან მწვავე რესპირატორული ვირუსული ინფექციის ინდივიდუალური სიმპტომები (სუნის ნაკლებობა, მშრალი ხველა, სისუსტე და ა.შ.) და საჭირო გახდება მათი იზოლირება სამუშაო ჯგუფისგან.
343. ყველა მენეჯერმა უნდა ჩაატაროს შესავალი ტრენინგი ახალი მუშაკებისთვის და რუტინული ტრენინგი სამუშაო პერსონალისთვის. წესები ითვალისწინებს სამოქმედო გეგმას იმ შემთხვევებისთვის, როდესაც მუშებს აქვთ COVID-19 სიმპტომები.
344. GoG აწესებს კონკრეტულ ნორმებს სამშენებლო უბნებისთვის. განყოფილება განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობს მტვერს და იძლევა რეკომენდაციებს მტვერის წარმოქმნის შერბილებისა და დაცვის შესახებ. წესები ითვალისწინებს პერსონალური დაცვის აღჭურვილობის ჩამონათვალს COVID-19-ისთვის.

345. დოკუმენტში ასევე მოცემულია ინსტრუქცია ადგილობრივ ჯანდაცვის დაწესებულებებთან კომუნიკაციის შესახებ მუშაკთა რეგულარული სამედიცინო გამოკვლევის ორგანიზებისა და ინფექციების გამოვლენის შემთხვევაში მობილიზაციის მიზნით.

I.1.1.24 შერბილება

346. პანდემიის რისკის დროს სამუშაოები უნდა იყოს ორგანიზებული დროებითი სანიტარული ნორმებისა და წესების შესაბამისად. ინფექციის შემთხვევები და განხორციელებული ქმედებები სათანადოდ უნდა იყოს აღრიცხული და მოხსენებული.

347. გადაცემის ძირითადი რეჟიმი, რომელიც არის საჰაერო გზით, განხილული იქნება DED-სა და კონტრაქტორის SSEMP-ში. დეზინფექცია და შეკავება მოჰყვება WHO-ს შუალედურ მითითებებს წყლის სანიტარიულობის, ჰიგიენისა და ნარჩენების მართვის შესახებ COVID-19 ვირუსისთვის და განიხილება DED-ში, რათა თავიდან იქნას აცილებული მუშებისა და საზოგადოების დაავადებებისა და ავადმყოფობის რისკი. ოპერატორებს უნდა ჩაუტარდეთ ტრენინგი წყლის, სანიტარული და ჰიგიენური რისკების შესახებ მითითებებისა და პრაქტიკის შესახებ, რათა თავიდან აიცილონ და მინიმუმამდე დაიყვანონ სამუშაო ადგილისა და საზოგადოების ბიოლოგიური საფრთხეები. მაგალითად, დოკუმენტში მოცემულია დისკუსიები იმის შესახებ, თუ როგორ დავიცვათ ვირუსები კანალიზაციაში და სასმელ წყალში, შემდეგის გაგებით:

(i) COVID-19 გადაცემა,

(ii) COVID-19 ვირუსის მდგრადობა სასმელ წყალზე, სახეებსა და კანალიზაციაზე და ზედაპირებზე,

(iii) წყლის მარაგების უსაფრთხოდ შენარჩუნება და

(iv) ჩამდინარე წყლებისა და ფეკალური ნარჩენების უსაფრთხო მართვა. Focus აქცენტი ასევე უნდა დაეთმოს შიდა სივრცეებში ვენტილაციას, ნიღბებს და ფიზიკურ დისტანციას. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს კვებას - თუ ეს შესაძლებელია, მუშებმა უნდა იკვებონ გარეთ, კარგად ვენტილირებად შიდა სივრცეში ან სხვადასხვა დროს.

P. არაპირდაპირი, კუმულაციური და ტრანსსასაზღვრო ზემოქმედება

348. ამ ეტაპზე პროექტთან დაკავშირებული რაიმე ცნობილი არაპირდაპირი, კუმულაციური და ტრანსსასაზღვრო ზემოქმედება მოსალოდნელი არ არის. პროექტს სავარაუდოდ ექნება გრძელვადიანი პოზიტიური გავლენა ზუგდიდის მოსახლეობაზე, ტურიზმის სექტორის გაძლიერებით იგი დადებით ზემოქმედებას მოახდენს ქალაქის ეკონომიკურ განვითარებაზე. პროექტი ასევე ხელს შეუწყობს ადგილობრივი მოსახლეობის საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებას.

VIII. ინფორმაციის გამჟღავნება, კონსულტაცია და მონაწილეობა

A. დაინტერესებულ მხარეთა კონსულტაციები

349. შესაბამისი კვლევებმა LAR ზეგავლენა არ დაადასტურა. შესაბამისად, არსებულ პროექტს AP არ გააჩნია. მთავარი დაინტერესებული მხარეები არიან ადგილობრივი მცხოვრებლები, რომლებიც ქვე-პროექტის ობიექტთან სიახლოვეში ცხოვრობენ, საჯარო სკოლა და დადიანების სასახლეები და ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მთავრობა. ხსენებულ მონაწილეებთან კომუნიკაცია უკვე განხორციელდა დისტანციური კომუნიკაციის არხებით (პერსონალური კომპიუტერი, მობილური ტელეფონი).
350. პირველი კონსულტაცია ჩატარდა 2021 წლის 2 აპრილს 14:00 საათზე. შეხვედრა გაიმართა ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლებთან და ადგილობრივ მოსახლეობასთან. COVID-19 ეპიდემიისა და მასთან დაკავშირებული შეზღუდვების გამო, სოციალური ქსელის მეშვეობით ჩატარდა საჯარო საკონსულტაციო შეხვედრა (Facebook-ის საშუალებით). შეხვედრის ძირითადი მიზანი იყო დაინტერესებული მხარეების ინფორმირება ქვეპროექტთან დაკავშირებული დაგეგმილი ღონისძიებების, ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე მოსალოდნელი უარყოფითი ზემოქმედებასა და მათი პრევენციის გზებისა და საშუალებების შესახებ.
351. IEE-ს პროექტები და საბოლოო ანგარიშები ინგლისურ და ქართულ ენებზე უნდა განთავსდეს MDF-ის ვებსაიტებზე ADB-ის მიერ დამტკიცების შემდეგ.
352. IEE-ს მომზადების პროცესში, პროექტთან დაკავშირებული შეხედულებებისა და უკუკავშირის გასაზიარებლად ჩატარდა კონსულტაციები დაინტერესებულ მხარეებთან. მსოფლიოში COVID 19-ის გავრცელებასთან დაკავშირებული შექმნილი ვითარების გამო მოსახლეობაში და საჯარო კონსულტაციებზე სოციალური დისტანცია დაცული. შესაბამისად შეხვედრა ონლაინ რეჟიმში ჩატარდა 2021 წლის 2 აპრილს. შეხვედრის ოქმი წინამდებარე IEE-ს ანგარიშზეა თანდართული. კონსულტაციები მიზნად ისახავდა დაინტერესებული მხარეების ინფორმირებას საპროექტო საქმიანობის მასშტაბებთან, გარემოზე შესაძლო ზემოქმედებასთან და ასევე იმ ღონისძიებებთან დაკავშირებით, რომელიც გატარებული უნდა იქნას ამ ზემოქმედების მოქცევით და შეზღუდვით ობიექტის ფარგლებში, რათა იგი საზოგადოებაზე არ გავრცელდეს. საკონსულტაციო პროცესი გაგრძელდება და გაფართოვდება პროექტის განხორციელებისას, რათა უზრუნველყოფილი იქნას დაინტერესებულ მხარეთა სრული ჩართულობა პროექტში და მათი მონაწილეობა პროექტის შემუშავების, მისთვის საბოლოო სახის მიცემისა და განხორციელების პროცესში. ხსენებული დაინტერესებული მხარეების მიერ წამოჭრილი ყველა კომენტარი თუ საკითხი ასახულია ოქმში. IEE დროულად უნდა გამოქვეყნდეს მფგ-სა და აგბ-ს ვებგვერდებზე, რათა საზოგადოებას მისი გაცნობის, ინფორმაციის მოძიების ან ექსპერტებთან კონსულტაციისა და შეხედულებების გამოყალიბების დრო მიეცეს.

B. საჩივრების დაკმაყოფილების მექანიზმები

1.1.1.25 ADB-ის ანგარიშვალდებულებისა და საჩივრების განხილვის მექანიზმი

353. ADB-ის ვებსაიტზე წარმოდგენილია ანგარიშვალდებულების მექანიზმი (AM), როგორც ფორუმი, სადაც ადამიანები, რომლებზეც უარყოფითად იმოქმედებს ADB-ის მიერ დაფინანსებული პროექტები, შეუძლიათ გაახმოვანონ და მოიძიონ თავიანთი პრობლემების გადაწყვეტა და შეატყობინონ ADB-ის საოპერაციო პოლიტიკისა და პროცედურების სავარაუდო შეუსაბამობის შესახებ. ADB მტკიცედ რჩება ანგარიშვალდებულების პრინციპის ერთგული მისი ოპერატიული პოლიტიკისა და პროცედურების შესრულებისთვის და პროექტზე ზემოქმედების ქვეშ მყოფი ადამიანების პრობლემების გადაჭრისთვის და უზრუნველყოფს ანგარიშვალდებულების, გამჭვირვალობის, ღიაობისა და საზოგადოების მონაწილეობის მაღალ სტანდარტებს. 2012 წლის AM პოლიტიკა, რომელიც, როგორც წარმოდგენილია ვებგვერდზე (<http://www.adb.org/documents/accountabilitymechanism-policy-2012>), შექმნილია: (i) ADB-ის განვითარების ეფექტურობისა და პროექტის ხარისხის გაზრდა; (ii) იყოს პასუხისმგებელი პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მყოფი ადამიანების პრობლემებზე და სამართლიანი ყველა დაინტერესებული მხარის მიმართ; (iii) ასახოს უმაღლესი პროფესიული და ტექნიკური სტანდარტები მის დაკომპლექტებაში და მუშაობაში; (iv) იყოს მაქსიმალურად დამოუკიდებელი და გამჭვირვალე; და (v) იყოს ხარჯთეფექტური, ეფექტური და ავსებდეს ADB-ის სხვა ზედამხედველობის, აუდიტის, ხარისხის კონტროლის და შეფასების სისტემებს. ADB ასრულებს ამოცანებს პრობლემის გადაჭრის ფუნქციის მეშვეობით, რომელიც ეხმარება ადამიანებს, რომლებიც ზარალდებიან ADB-ს მიერ ხელშეწყობილი პროექტების გამო, უშუალოდ და მატერიალურად. კონტრაქტორი აცნობებს ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ პირებს ADB-ზე, როგორც პრობლემების გადაჭრის ალტერნატიული შესაძლებლობის შესახებ.

354. IEE პროცესის ფარგლებში განხორციელებული საზოგადოების მონაწილეობა, კონსულტაციები და ინფორმაციის გასაჯაროება განიხილეს როგორც საზოგადოების ძირითადი პრობლემები. საზოგადოების უწყვეტი მონაწილეობა და კონსულტაციები ხაზგასმულია, როგორც პროექტის წარმატებული განხორციელების ძირითადი კომპონენტი. პროექტის საწყის ეტაპებზე საზოგადოების ამ მონაწილეობისა და უსაფრთხოების საკითხების შეფასების შედეგად, მნიშვნელოვანი საჩივრები მოსალოდნელი არ არის. თუმცა, შეიძლება მოხდეს გაუთვალისწინებელი პრობლემები. ამგვარი საკითხების ეფექტიანად გადაწყვეტის მიზნით, უნდა შეიქმნას ეფექტიანი და გამჭვირვალე არხი საჩივრებისა და საჩივრების შესატანად, რომელიც შთაგონებულია ADB-ის სახელმძღვანელო პრინციპებისა და პოლიტიკის პრობლემის გადაჭრის ფუნქციით.

355. საჩივრის შემთხვევაში, გამოსასწორებლად დადგენილი ძირითადი ეტაპებია (უფრო დაიხვეწება დეტალური დიზაინის ეტაპზე):

ეტაპი 1: თუ პრობლემა წარმოიქმნება მშენებლობის დროს, ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირი (AP) შეეცდება გადაჭრას პრობლემური საკითხი უშუალოდ კონტრაქტორთან/ოპერატორთან. წარმატების შემთხვევაში, შემდგომი დაკვირვება არ არის საჭირო.

ეტაპი 2: თუ AP არ არის კმაყოფილი პასუხით 1 ეტაპზე, მას შეუძლია მიმართოს მთავრობას პასუხის მიღების შემდეგ 1 ეტაპზე და მთავრობამ უნდა გასცეს მკაფიო პასუხი 2 კვირის განმავლობაში.

ეტაპი 3: თუ კვლავ ვერ მიიღწევა გამოსავალი, თითოეულ მხარეს შეუძლია საქმე სასამართლოში გადაიტანოს მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად. სასამართლოს გადაწყვეტილება იქნება საბოლოო და სავალდებულო ყველა მხარისთვის.

1.1.1.26 ქართული საჩივრების განხილვის პროცესი

356. MDF-ის მიერ განხორციელებულ პროექტებში, საჩივრების გადაწყვეტა განიხილება, როგორც ორ ეტაპიანი პროცესი. პირველი ეტაპი ადგილობრივ საშუალებებს მოიცავს, როგორებიცაა რეზიდენტი-ინჟინრის მოადგილესთან ან კონტრაქტორთან განხილვა ადგილობრივ საკოორდინაციო პუნქტში ზედამხედველ კონსულტანტთან / კურატორთან ანდა ადგილობრივ მუნიციპალიტეტში წერილის მიწერა საჩივრის ადგილზე გადაწყვეტის თხოვნით. საჩივრის დაკმაყოფილების მექანიზმი ეხება ისეთ საკითხებს, როგორებიცაა, მაგალითად, კომპენსაციის ოდენობა, მისასვლელი გზის დაკარგვა და ა. შ., ასევე, სამშენებლო სამუშაოების მიერ გამოწვეული დანაკარგი და ზიანი, მაგ., კონტრაქტორის მიერ მიწის დროებით ან მუდმივი დაკავება. ამიტომ, საჩივრების დაკმაყოფილების მექანიზმი MDFG-სა და AP-ებს შორის მოლაპარაკებების დაწყებამდე უნდა იყოს მზად და მშენებლობის დასრულებამდე იმოქმედოს.
357. საჩივრების დაკმაყოფილების 1-ელი ეტაპი არაფორმალური მოლაპარაკების გზით საჩივრის გადაწყვეტის მექანიზმია. ის მომჩივანსა და პროექტის განმახორციელებელ ჯგუფს საშუალებას აძლევს უთანხმოება ფორმალური პროცედურების, დაყოვნებისა და ბარიერების გარეშე გადაწყვიტონ. MDF-ის მიერ განხორციელებულ პროექტებში განსახლების პრაქტიკა ცხადყოფს, რომ საჩივრის გადაწყვეტის არაფორმალური მექანიზმი საჩივრების უმეტესობის ფორმალური პროცედურების გარეშე გადაწყვეტის შესაძლებლობას იძლევა (მაგ., დავების ადმინისტრაციულ კოდექსში მითითებული პროცედურების გარეშე). ეს მექანიზმი პროექტის შესრულებას დაბრკოლებებს უხსნის და საჩივრების დროულ გადაწყვეტას უზრუნველყოფს. ამ ეტაპზე საჩივრებს განიხილავს კონტრაქტორი კომპანია, რომელმაც უნდა აცნობოს ზედამხედველობის კომპანიას და IA-ს. თუ საჩივარი არ გადაწყდა სავლელ დონეზე, ადგილობრივი თვითმმართველობის საკომიტეტო ორგანო განიხილავს და შესაბამისად დააკმაყოფილებს საჩივრებს. თუ მომჩივანი არ დაკმაყოფილდა, მაშინ, საჩივრების დაკმაყოფილების მექანიზმი დაეხმარება მათ ოფიციალური საჩივრის შეტანაში მე-2 ეტაპის პროცედურების შესაბამისად (მომჩივანი მხარე ინფორმირებული უნდა იყოს მისი უფლება-მოვალეობების, საჩივრის შეტანის წესებისა და პროცედურების, საჩივრის ფორმატის, საჩივრის შეტანის პირობების და ა. შ. თაობაზე).
358. მე-2 ეტაპი - მომჩივანების საჩივრების განხილვა. MDF-ის ფარგლებში უკვე შეიქმნა საჩივრების განხილვის კომისია (GRC) პროექტის განხორციელების მთელი პერიოდის განმავლობაში. სკკ მომჩივანების იმ წერილობით საჩივრებს განიხილავს, რომლებიც 1-ელ ეტაპზე არ დაკმაყოფილდა. მე-2 ეტაპზე მომჩივანის საჩივარი გადაწყდება. ზემოთ აღნიშნული GRM პროცედურები არ ართმევს მომჩივანს უფლებას პირდაპირ შეიტანოს სარჩელი სასამართლოში. პროცედურის დასაშვები მაქსიმალური დროა 5 თვე.
359. არსებული პროცედურები სპეციალურად მე-2 ეტაპისთვის, სკკ-ს მიერ დაკმაყოფილებისთვის შემუშავდა. სკკ-ს პროცედურების მიზანია, რომ MDF პროექტის გავლენის ქვეშ მყოფი საზოგადოებისთვის უფრო ხელმისაწვდომი იყოს და პროექტთან დაკავშირებული საჩივრები უფრო ეფექტურად გადაწყდეს.
360. საჩივრის მიღებისას, ის MDF-ს მისაღებში რეგისტრირდება. მომჩივანს გადაეცემა საჩივრის მიღების ქვითარი. მიმღების თანამშრომელი საჩივარს MDF-ის დირექტორს გაუგზავნის, რომელიც ყველა შემომავალ საჩივარს გადახედავს და მიმღებ ოფისში

საჩივრის მიღებიდან 5 სამუშაო დღეში შესაბამისი საჩივრებს უსაფრთხოების განყოფილებას გაუგზავნის. უსაფრთხოების განყოფილება საჩივარს თავის ელექტრონულ მონაცემთა ბაზაში დაარეგისტრირებს. მონაცემთა ბაზაში რეგისტრაციის შემდეგ საჩივარს ნომერი მიენიჭება.

361. უსაფრთხოების განყოფილების ბაზაში საჩივრის რეგისტრაციის შემდეგ უსაფრთხოების განყოფილება მომჩივანს წერილობით (წერილი ანდა ელ. ფოსტა) შეატყობინებს, რომ საჩივარი მიღებულია, რეგისტრირებულია და სამოქმედოდ პროექტის გუნდს გადაეცა; ასევე, მომჩივანს ეცნობება საჩივრის ნომერი და საკონტაქტო ინფორმაცია შემდგომი ინფორმაციის მისაღებად.
362. მონაცემთა ბაზაში საჩივრის რეგისტრაციიდან 15 სამუშაო დღეში უსაფრთხოების განყოფილება შემდეგს მოიმოქმედებს: (i) განსაზღვროს, საჭიროა თუ არა მომჩივანის მიერ დამატებითი ინფორმაციის ან/და დოკუმენტების მიწოდება, და თუ ასეა, წერილობით სთხოვოს მომჩივანს დამატებითი ინფორმაციის/დოკუმენტების წარდგენა; (ii) მოიპოვოს შესაბამისი და საჭირო ინფორმაცია შიდა, MDF-ის სხვადასხვა დეპარტამენტებიდან ან პროექტის პარტნიორებისგან; (iii) გადაწყვიტოს თარიღი, როდესაც საჩივარი წარედგინება GRC-ს განსახილველად; (iv) აუცილებლობის შემთხვევაში აცნობოს მომჩივანს ასეთი თარიღის შესახებ; და (v) მონაცემთა ბაზაში საჩივრის სტატუსის განახლება.
363. GRC-ს მოსმენა მინიმუმ თვეში ერთხელ უნდა გაიმართოს. ნებისმიერი საჩივარი MDF მიმღებში რეგისტრაციიდან ორ თვეში უნდა იქნას განხილული. GRC-ს მოსმენების დღის განრიგი, საჩივრების სიასთან ერთად, რომელიც ამ მოსმენაზე უნდა განიხილებოდეს, წინასწარ შედგება. ამგვარი დღის წესრიგი, თითოეული საჩივრის შესახებ მოკლე მიმოხილვა, უნდა გაეგზავნოს GRC-ის ყველა წევრს GRC მოსმენის თარიღამდე მინიმუმ 3 სამუშაო დღით ადრე.
364. თითოეულ საჩივარზე პასუხისმგებელი პერსონალის წევრი, ჯერ, საჩივრის მოკლე მიმოხილვას წარმოადგენს, შემდეგ კი GRC-ს წევრების კითხვებს უპასუხებს. კომიტეტი, დისკუსიებისა და მსჯელობების საფუძველზე მიღებულ საბოლოო გადაწყვეტილებას ხმათა უმრავლესობით იღებს. საჭიროების შემთხვევაში, საქმესთან დაკავშირებული მტკიცებულების მისაღებად, მოიწვევენ მომჩივანს. შესაბამის IFI-ს მოსმენის ოქმის ასლი გადაეცემა.
365. კომიტეტის მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებას აღმასრულებელი დირექტორი აწერს ხელს, მოსმენიდან 5 სამუშაო დღის ვადაში. საბოლოო გადაწყვეტილებაში მისი შესრულების ვადაა მითითებული. თუ MDF-ს გადაწყვეტილება მომჩივან AP არ აკმაყოფილებს, მათ შეუძლიათ მიიღონ შემდგომი ზომები - წარუდგინონ საქმე სასამართლოს.
366. საჩივრებზე და პრეტენზიებზე პასუხი გაცემული უნდა იყოს იმ პროცესის საშუალებით, რომელიც აღწერილია ქვემოთ, სურათზე 9 და 10. საჩივრებს ADB ოფისი იღებს, როგორცაა მუდმივი წარმომადგენლობა, რეგიონალური ოფისი ან წარმომადგენლობით ოფისი, რომლებიც საჩივრებს გაუხსნელად CRO-ს უგზავნიან.

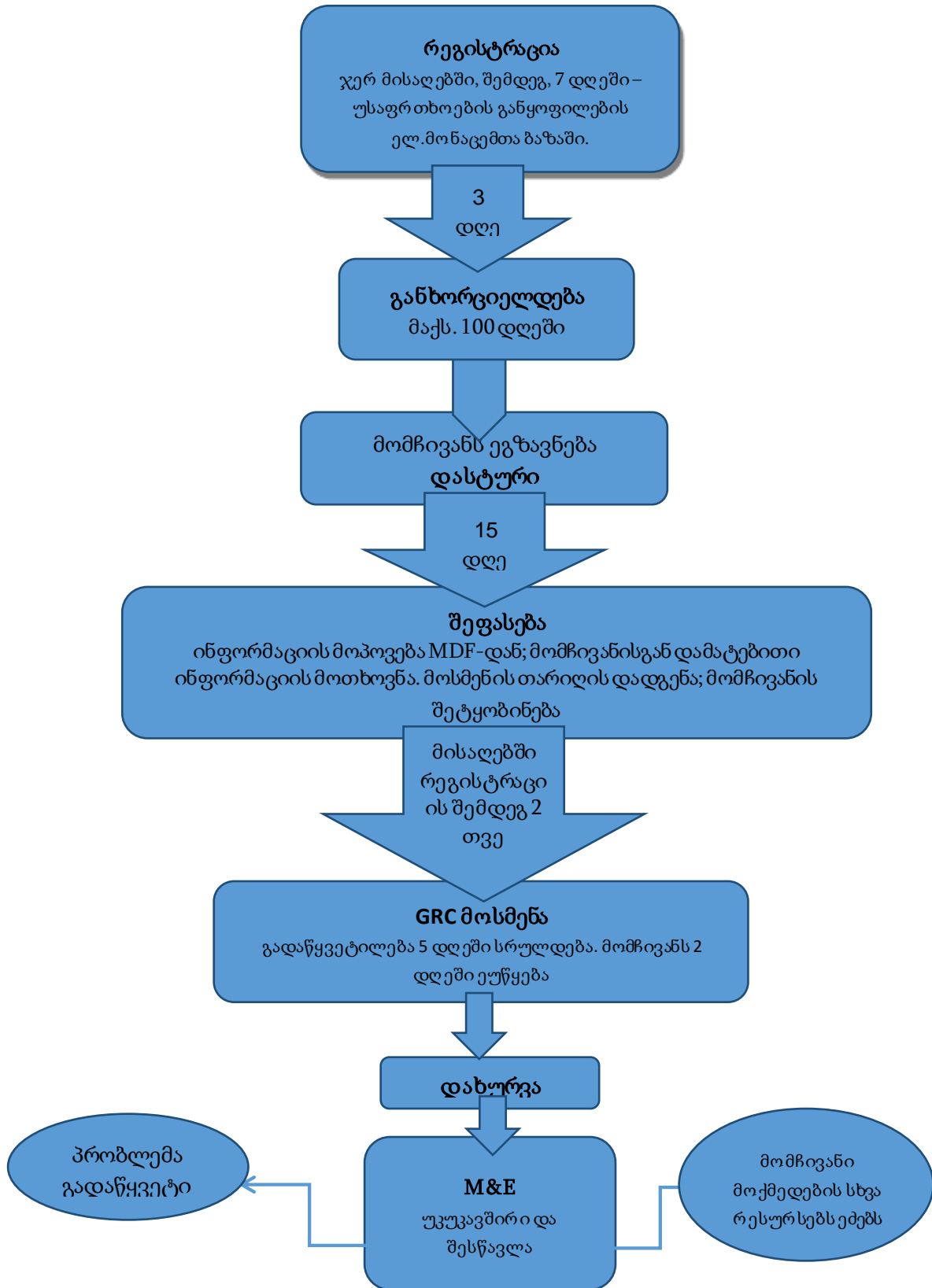
საჩივრების მიმღები ოფიცერი, ანგარიშგების მექანიზმი

აზიის განვითარების ბანკის სათაო ოფისი

ფილიპინები, 1550 მანდალუიონგი, 6ADB გამზირი.

E-Mail: amcro@adb.org ფაქსი: +63-2-636-2086

სურათი 9 საჩივრების გადაწყვეტის მექანიზმი

სურათი 5 საჩივრის ფორმა

#	...
სახელი, გვარი	
საკონტაქტო ინფორმაცია გთხოვთ, მიუთითოთ, რა ფორმით გსურთ, რომ დაგიკავშირდნენ (ფოსტა, ტელეფონი, ელექტრონული ფოსტა)	☐ საფოსტო მისამართი: ... ☐ ტელეფონი: ... ☐ ელ-ფოსტა: ...
აირჩიეთ ენა	☐ ქართული ☐ ინგლისური ☐ რუსული
საჩივრის აღწერა:	რა მოხდა? რაში მდგომარეობს თქვენი საჩივარი?
...	
მოლაპარაკების თარიღი:	მოლაპარაკების შემდეგ მიღებული გადაწყვეტილება:
რა არის თქვენი საჩივრის მიზეზი?	
...	
ხელმოწერა:	
თარიღი:	

IX. გარემოს დაცვის მართვისა და მონიტორინგის გეგმა

A. გარემოს დაცვის მართვის გეგმა (EMP)

367. გარემოს დაცვის მართვის გეგმა (EMP) ასახავს: ანგარიშში დადგენილ ზეგავლენებს, ამ ზეგავლენების მისაღებ დონემდე შემარბილებელ ღონისძიებებს საქართველოს საკანონმდებლო მოთხოვნების შესაბამისად და ADB უსაფრთხოების სტრატეგიას; მონიტორინგის ღონისძიებებს, რომლებიც უნდა გატარდეს, როგორც პროექტის ნაწილი, რათა დადასტურდეს, რომ ზეგავლენის შემარბილებელი ღონისძიებები ეფექტური აღმოჩნდა ან საჭირო მაკორექტირებელი ზომების მიღებას.
368. EMP დაწვრილებით ასახავს ან არსებულ საორგანიზაციო ზომებსა და შესაძლებლობებს ან შემოსაღებ საორგანიზაციო ზომებსა და შესაძლებლობებს, რომლებიც პროექტის განხორციელების ნაწილი გახდება, რათა უზრუნველყოფილ იქნას, რომ გარემოს დაცვითი კვლევა (EMP-ს ჩათვლით) სრულად ითვალისწინებს გარემოს დაცვის ეროვნულ და ADB მოთხოვნებს, ადგენს ყველა შესაძლო ზემოქმედებას გარემოზე და სთავაზობს შესაბამის შემარბილებელ ზომებს, გააჩნია სისტემა, რომელიც უზრუნველყოფს გარემოს მონიტორინგის, პროექტის ზეგავლენის კონტროლის და შემარბილებელი ზომების განხორციელებას პროექტის მიმდინარეობის მანძილზე.
369. პროექტით გამოწვეული გარემოზე ზეგავლენა დაწვრილებით აღწერილია ზევით.
370. IEE-ში იდენტიფიცირებული ზეგავლენის შესამცირებელი ღონისძიებები შესაბამის მომდევნო ნაწილებშია შეჯამებული და მოიცავს გარემოზე პროექტით გამოწვეულ ზეგავლენას ფიზიკურ, ბიოლოგიურ და სოციო-ეკონომიკურ გარემოზე. იდენტიფიცირებული ზეგავლენები და მათი შესამცირებელი ღონისძიებები თავმოყრილია გარემოზე ზემოქმედების შემცირების გეგმაში, რომელიც მატრიცის სახით ცხრილშია (ცხრილი 24) მოცემული და მოიცავს თითოეული ზომის სტრუქტურას, პასუხისმგებლობებს და ღირებულებების შეფასებას.
371. გარემოზე ზემოქმედების შემარბილებელი ზომების გეგმა სამოქალაქო მშენებლობის კონტრაქტორის მიერ არსებული EMP-ს საფუძველზე შესამუშავებელ კონკრეტული სამშენებლო ობიექტის გარემოს დაცვის მართვის გეგმის (SSEMP) აუცილებლობაზე უთითებს. აღნიშნულს ერთვის დაგეგმილი ღონისძიებების, EMP-ს განხორციელებაზე პასუხისმგებელი პირებისა და მონიტორინგის აღწერა, დაღვრისა და სამშენებლო ნარჩენების მართვის მეთოდოლოგია.
372. მოთხოვნილი გეგმები ქვემოთ არის მოცემული:
1. მშენებლობისწინა ანგარიში, სამუშაოებისწინა მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციისა და ფოტოდოკუმენტაციის ჩათვლით;
 2. კონკრეტული ობიექტის გარემოსდაცვითი მართვის გეგმა (SSEMP)
 3. საგზაო მოძრაობის მართვის გეგმა
 4. ხმაურისა და ვიბრაციის მართვის გეგმა
 5. ნარჩენების მართვის გეგმა (WMP)
 6. ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების გეგმა, ობიექტებზე კოვიდ-19-ის პროფილაქტიკის ჩათვლით
 7. საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა (ERP)

8. სამშენებლო ბანაკის მართვის გეგმა

9. მშენებლობის შემდგომი აუდიტის ანგარიში

373. კონტრაქტორს ასევე მოეთხოვება გარემოს, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების (EHS) ოფიცრის დასაქმება სრულ განაკვეთზე, რომელსაც ევალება საპროექტო ადგილის გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (SSEMP) მომზადება, უსაფრთხოების მოთხოვნების დაცვა, საპროექტო ადგილის გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (SSEMP) და გარემოს, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების დაცვასთან (EHS) დაკავშირებულ სხვა სახელშეკრულებო დებულებების შესრულება, თემების მხრიდან შემოსული საჩივრების / უკმაყოფილებების განხილვა, ნებისმიერი მაკორექტირებელი მოქმედების განხორციელება, კოორდინაცია პროექტის განმახორციელებელ სააგენტოსთან (PIU) და შესაბამისი ინფორმაციის მიწოდება საქართველოს მუნიციპალური განვითარების ფონდისთვის (MDF) და მშენებლობის ზედამხედველის თანამშრომლისთვის (CSC).
374. კონტრაქტორს ასევე მოეთხოვება საპროექტო ადგილის წინასწარი სამუშაო პირობების აღწერა, ძირითადი გარემოსდაცვითი პირობების დადგენა, საჩივრების/უკმაყოფილების განხილვა სავლელ და/ან სამუშაო ადგილის დონეზე, ყოველთვიური მონიტორინგის ანგარიშების წარდგენა დამსაქმებლისთვის/ინჟინერისთვის (MDF), საინჟინრო და ადმინისტრაციული კონტროლის გაწევა, რათა უზრუნველყოს მუშაკებისა და თემების უსაფრთხოება და ჯანმრთელობა, დამსაქმებლის/ინჟინრის ცნობიერების ამაღლება დაცვის, ჯანმრთელობის, უსაფრთხოებისა და შრომის სტანდარტების შესახებ, და პროექტის ზედამხედველობის კონსულტანტების ნებისმიერი რეკომენდაციის დაცვა.
375. IA – ს მიერ SSEMP– ის დამტკიცების შემდეგ, კონტრაქტორი ვალდებულია დაესწროს ობიექტზე შეხვედრას CSC–ს გარემოს დაცვის საერთაშორისო სპეციალისტთან, რომლის საშუალებითაც SSEMP თანხმდება კონტრაქტორთან, რათა დარწმუნდეს, რომ შესაბამისობის ყველა პირობა დაცულია. SSEMP– ის კონტრაქტორის მიერ დადასტურების შემდეგ, ზე გარემოს დაცვის სპეციალისტი ურჩევს CSC ჯგუფის ხელმძღვანელს, რომ კონტრაქტორს ნებართვა მიეცა, რომ ჩაიბაროს ობიექტი მფლობელობაში და შეუძლია დაიწყოს აღჭურვილობის გადატანა საიტზე.
376. პროექტის განხორციელებისას ზედაპირული წყლის დაბინძურების რისკი არ არსებობს, რადგან მდინარე ჩხოვში საპროექტო ტერიტორიიდან 200 მ მანძილზე მდებარეობს. თუმცა, საპროექტო ტერიტორიაზე არსებულ ჭაში წყლის დონე 11.2 მეტრზეა, და ამოთხრილი ნიადაგის არასათანადო განთავსებამ, სამშენებლო ბანაკის არასათანადო მართვამ, სამშენებლო მასალების არასათანადო შენახვამ და საწვავისა და საპოხი მასალების გაჟონვამ შეიძლება გრუნტის წყლის დაბინძურება გამოიწვიოს. გრუნტის წყლის დაბინძურების თავიდან ასაცილებლად, კონტრაქტორმა უნდა დაიცვას ცხრილში 24 მითითებული შემარბილებელი ზომები.
377. პროექტი არ ითვალისწინებს ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოხსნას, თუმცა ნიადაგის არსებული ფენის დაბინძურების თავიდან ასაცილებლად, კონტრაქტორმა უნდა დაეიცვას ქვემოთმოყვანილ ცხრილში 24 მოყვანილი ზომები.
378. ინერტული სამშენებლო ნარჩენები მიწის სამუშაოების დროს გროვდება. ასეთ ნარჩენებში შედის დაახლოებით 10 036 ტონა ჭარბი მიწა. სააქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კოდექსის შესაბამისად, ინერტული მასალა შეიძლება გამოყენებული იქნას უკუჩაყრის სამუშაოებისათვის, ადგილობრივ ხელისუფლებასთან წერილობითი შეთანხმების საფუძველზე. სამშენებლო ნარჩენების გატანა მოხდება ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში სოფელ დიდი ნემის

სიახლოვეს მდებარე მყარი ნარჩენების მუნიციპალურ ნაგავსაყრელზე (ს/კ: 43.26.42.004), რომელსაც მართავს შპს „საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანია“. იგი საპროექტო ტერიტორიიდან სამხრეთით 30 კმ-ში მდებარეობს. ამის გარდა, კონტრაქტორი ვალდებულია შეიმუშაოს ნარჩენების მართვის გეგმა კონკრეტული ობიექტისათვის.

379. რადგან საპროექტო არეალში მდებარეობს საჯარო სკოლა და დადიანების სასახლე, სამუშაოების ჩატარების დროს არსებობს უსაფრთხოებასთან რისკები. ამიტომ, აუცილებელია უსაფრთხოების ზომების მიღება, რათა დაცული იქნას მუშების, მოქალაქეების, მოსწავლეებისა და ვიზიტორების უსაფრთხოება. შემუშავებული უნდა იქნას საგზაო მოძრაობის კონტროლის გეგმა, რომელიც უნდა ითვალისწინებდეს: თუ როგორ მოძრაობს ტრანსპორტი სკოლისაკენ და მის ირგვლივ, სად შეიძლება მანქანების გაჩერება, როგორ შეიძლება ფეხით მოსიარულეთა უსაფრთხოების დაცვა. ასევე, საგზაო მოძრაობის კონტროლის გეგმით უზრუნველყოფილი უნდა იქნას, რომ ამწემ კოსტავას ქუჩიდან იმოდროს, რათა თავიდან იქნას აცილებული მასალების ტრანსპორტირება ზვიად გამსახურდიას გამზირის საფეხმავლო ნაწილის გავლით, რომელიც კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლ დადიანების სასახლეს ესაზღვრება.
380. პროექტის შესახებ საინფორმაციო ბანერის მომზადება და საკონტაქტო პირების მითითება;
381. კონტრაქტორი მუშახელისათვის უზრუნველყოფს უსაფრთხო და ჯანსაღ სამუშაო გარემოს და დააკმაყოფილებს მათი კეთილდღეობისათვის აუცილებელ საჭიროებებს (როგორცაა პირადი ჰიგიენა, ტუალეტი, დასასვენებელი და გამოსაცვლელი ოთახები, კვება და ა.შ.). ზემოხსენებული ასევე გულისხმობს პროფილაქტიკური და საგანგებო მზადყოფნისა და რეაგირების ზომების შემოღებას ადგილობრივი თემების ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებაზე სამშენებლო ობიექტის უარყოფითი ზემოქმედების და რისკების თავიდან ასაცილებლად, ან სულ მცირე - მინიმუმამდე დასაყვანად;
382. სამშენებლო სამუშაოები გულისხმობს მანქანა-მექანიზმების გამოყენებას, როგორცაა ბულდოზერები, ექსკავატორები, გრეიდერები, რომლებიც საჭიროა მიწის და სხვა სამუშაოებისათვის, და ასევე სამშენებლო მასალებისა და მუშახელის ტრანსპორტირებისათვის საჭირო სატრანსპორტო საშუალებების და აღჭურვილობის ოპერირებას. ყველა ზემოხსენებული მანქანა-მექანიზმის და სატრანსპორტო საშუალების ექსპლუატაცია იწვევს გამონაბოლქვების ემისიას, როგორცაა ნახშირბადის მონოქსიდი (მხუთრი), NOx, SO2, ნახშირწყალბადები, და შეწონილი ნაწილაკები. ემისიებისა და მტვრის წარმოქმნას და ზრდის ხმაურის დონეს. საჭიროა ჰაერის დაბინძურების, ხმაურისა და ვიბრაციის დონეების ინსტრუმენტული გაზომვა;
383. კონტრაქტორი მუშახელისათვის უზრუნველყოფს უსაფრთხო და ჯანსაღ სამუშაო გარემოს და დააკმაყოფილებს მათი კეთილდღეობისათვის აუცილებელ საჭიროებებს (როგორცაა პირადი ჰიგიენა, ტუალეტი, დასასვენებელი და გამოსაცვლელი ოთახები, კვება და ა.შ.). ზემოხსენებული ასევე გულისხმობს პროფილაქტიკური და საგანგებო მზადყოფნისა და რეაგირების ზომების შემოღებას ადგილობრივი თემების ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებაზე სამშენებლო ობიექტის უარყოფითი ზემოქმედების და რისკების თავიდან ასაცილებლად, ან სულ მცირე - მინიმუმამდე დასაყვანად;
384. კონტრაქტორს მოეთხოვება პერსონალისა და ვიზიტორების უზრუნველყოფა პირადი დაცვის აღჭურვილობით: უსაფრთხო ჩექმები, ჩაფხუტები, ხელთათმანები, დამცავი ტანსაცმელი, სათვალეები და ყურის დაცვა კანონმდებლობის შესაბამისად;

385. სათანადო და საკმარისი სანიტარული მომსახურება და საშუალებები უზრუნველყოფილი უნდა იქნას იოლად ხელმისაწვდომად აღიარდეს. ეს საშუალებები და ოთახები, სადაც ისინი განთავსდება სუფთად შენახული და ადეკვატურად განთავსებული უნდა იქნას.
386. უზრუნველყოფილი უნდა იქნას მაღალხარისხიანი სასმელი წყლის ადეკვატური მარაგი, ზემოთკენ მიმართული ჭავლით ან სათანადო ჭიქებით. ასევე ხელმისაწვდომი უნდა იყოს გასახდელი ოთახი მუშახელისათვის, რომელიც სპეცტანსაცმელს ატარებს. მათთვის ასევე გამოყოფილი უნდა იყოს სკამები, რომლებსაც შესვენების დროს გამოიყენებენ.
387. კონტრაქტორმა უნდა მოახდინოს პერსონალის ინფორმირება შესასრულებელ სამუშაოებზე, მასთან გასაფორმებელ კონტრაქტზე, პირობებზე და დასაქმებულის იურიდიულ უფლებებზე;
388. კონტრაქტორმა სამუშაო დრო გონივრულად უნდა გაანაწილოს. სამუშაო დღე დილის 07:00 დაიწყება, 22:00-დან მომდევნო დღის 08:00-მდე საინჟინრო ღონისძიებები მკაცრად აკრძალულია, თუ ამას არ მოითხოვს პროექტი;
389. პროექტის ზემოქმედება მცენარეულ საფარზე უმნიშვნელოა. ამჟამად, პროექტი არ ითვალისწინებს ხის ჭრას სამშენებლო სამუშაოების გამო.
390. სამშენებლო ბანაკებში წარმოიქმნება შემდეგი სახის საყოფაცხოვრებო ნარჩენები: ნაგავი, პლასტმასის ან წყლის ბოთლები, მინა, საკვების ნარჩენები და ა.შ.
391. ნარჩენების არასათანადო მართვამ სამშენებლო ბანაკში შეიძლება დაავადებების გავრცელება, მწერებისა და პარაზიტების მოგროვება გამოიწვიოს. გარდა ამისა, აღნიშნულმა შეიძლება ადგილობრივ მოსახლეობასთან კონფლიქტი გამოიწვიოს.
392. მუნიციპალური ნარჩენები შემდეგი პრინციპით უნდა იმართოს: ის სპეციალურად დანიშნულმა პერსონალმა და საამქროების მუშებმა უნდა შეაგროვოს. ნარჩენები პლასტმასის კონტეინერებში მოთავსდება, შემდეგ კი მათ ნაგავსაყრელზე ადგილობრივი დასუფთავების სამსახური გაიტანს. უნდა გავითვალისწინოთ შემდეგი:
- თავიდან უნდა ავირიდოთ მტვრის წარმოქმნა;
 - პლასტმასის კონტეინერები უნდა იყოს დახურული, რათა არ გავრცელდეს სუნის და ნარჩენებს არ შეესიონ მღრღნელები და მწერები.
 - სახიფათო და არასახიფათო ნარჩენებთან მომუშავე პერსონალი ნარჩენებთან მუშაობის, მოპყრობისა და შენახვის ტრენინგის გაივლის;
 - სამშენებლო სამუშაოების ნებისმიერ ადგილას აკრძალულია ნარჩენების დაწვა.
393. მოსალოდნელია შემდეგი სახის სახიფათო ნარჩენების წარმოქმნა: მყარი და თხევადი ზეთით დაბინძურებული ნარჩენები, ზეთით დაბინძურებული მიწა, საღებავის შესაფუთი მასალა, ტყვიის შემცველი აკუმულატორები. სახიფათო ნარჩენები უნდა შევინახოთ და ლიცენზირებულ კომპანიებს გადავცეთ;
394. ობიექტზე სახიფათო ნარჩენები შემდეგი პრინციპების დაცვით უნდა იმართებოდეს:
- უნდა შეგროვდეს და დროებით განთავსდეს წინასწარ შერჩეულ, შეთანხმებულ ზონაში, თითოეული ნარჩენის ტიპის მოთხოვნების გათვალისწინებით.

- სახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვისთვის გამოყოფილი ტერიტორია უნდა იყოს გადახურული, ბეტონის ბაზით და სადრენაჟო სისტემით, ასევე უნდა განხორციელდეს სპეციალური პრევენციული ღონისძიებები, კერძოდ, კონტეინერებს უნდა ჰქონდეს მეორადი შეკავება და დაუშვებელია სახიფათო ნარჩენების სხვა ნარჩენებთან შერევა.
- სახიფათო ნარჩენების კონტეინერები მჭიდრო უნდა იყოს დახურული.
- სახიფათო ნარჩენების მართვაში ჩართული პერსონალი გაივლის ნარჩენების მართვისა და უსაფრთხოების ტრენინგს.
- ნარჩენების გატანა სამი დღეში ერთხელ უნდა განხორციელდეს.

395. დეტალური პროექტის თანახმად, აზებსტისშემცველი მასალის წარმოქმნა მოსალოდნელი არ არის;

396. კონტრაქტორი პასუხისმგებელი იქნება ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების რისკების მართვაზე IFC-ის ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების EHS სახელმძღვანელოების შესაბამისად.

397. დაგეგმილი საქმიანობა ხელს არ შეუშლის საგანმანათლებლო პროცესს და ობიექტის მოსაზღვრე საჯარო სკოლის ოპერირებას. პროექტის განხორციელებისას გამოყენებული იქნება გავრცელებული საუკეთესო პრაქტიკა.

398. სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე კონტრაქტორმა უნდა შეიმუშაოს ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების მართვის გეგმა. მართვის გეგმა ასევე მოიცავს შრომის ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების რისკებს.

399. პროექტის მასშტაბის გათვალისწინებით, სამშენებლო ბანაკი მოეწყობა ობიექტზე. საქართველოს კანონმდებლობის მიხედვით, საჭირო არ არის ბანაკის ტერიტორიის შეთანხმება შესაბამის ორგანოებთან. თუმცა, კონტრაქტორმა უნდა დაიცვას ცხრილში 24 მითითებული ბანაკის მართვის ყველა ზომა;

400. მშენებელ კონტრაქტორს მოეთხოვება მშენებლობისშემდგომი დასუფთავების განხორციელება და სამშენებლო ობიექტების აღდგენა სამუშაოებისწინა ან უფრო მაღალ დონემდე. განმახორციელებელი ორგანოს დამადასტურებელი შეტყობინება, იმის თაობაზე რომ ყველა სახის სამუშაო და დასუფთავება დამაკმაყოფილებლად შესრულდა „სამუშაოების მიღება-ჩაბარების“ ნაწილს და გადახდისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს.

401. სამუშაოების საბოლოო ჩაბარებამდე, კონტრაქტორი შეიმუშავებს მშენებლობისშემდგომ აუდიტის ანგარიშს. აუდიტის ანგარიში უნდა მოიცავდეს, მაგრამ არ შემოიფარგლებოდეს შემდეგი ინფორმაციით:

- პროექტის ფარგლებში განხორციელებული ძირითადი სამშენებლო სამუშაოები;
- პროექტის ორგანიზაცია და მმართველი გუნდი;
- გარემოსდაცვითი აუდიტი და მისი მეთოდოლოგია;
- აუდიტის დასკვნები;
- დასკვნები და რეკომენდაციები.

B. განხორციელების მექანიზმები და პასუხისმგებლობები

402. SSEMP-ს განხორციელებასა და მონიტორინგში ჩართული მთავარი დაწესებულებებია აღმასრულებელი სააგენტო (EA), ზედამხედველი კონსულტანტი (CSC), კონტრაქტორი და (შედარებით მცირე მასშტაბით) გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო. EA და CSC პასუხისმგებელი არიან მშენებლობის ეტაპზე პროექტის განხორციელების მონიტორინგზე. გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო პერიოდულად აუდიტს ატარებს, მაგრამ წინამდებარე IEE და EMP-ს თანახმად მონიტორინგზე პასუხისმგებელ მხარეს არ წარმოადგენს.
403. MDF, როგორც აღმასრულებელი სააგენტო პროექტის ყოველდღიურ მართვაზე, მათ შორის, SSEMP-ს განხორციელებაზეა პასუხისმგებელი. MDF გარემოს დაცვით საკითხებს მართავს გარემოს დაცვისა და განსახლების განყოფილების მეშვეობით, რომელიც 2014 წლის ოქტომბერში ჩამოყალიბდა. აღნიშნული დროიდან მოყოლებული გარემოს დაცვისა და განსახლების გუნდის წევრების რაოდენობა 6-დან 11-მდე გაიზარდა და ამჟამად შედგება შემდეგი წევრებისგან: განყოფილების უფროსი, გარემოს დაცვის 3 სპეციალისტი, ერთი სოციალური სპეციალისტი და გენდერული საკითხების სპეციალისტი, ერთი ბენეფიციარებთან ურთიერთობების სპეციალისტი, ერთი განსახლებისა და GIS სპეციალისტი, ორი განსახლების სპეციალისტი და ორი ADB ინდივიდუალური კონსულტანტი (ერთი განსახლებისა და მერე კომუნიკაციის), რომლებიც ასევე არიან გარემოს დაცვისა და განსახლების განყოფილების წევრები.
404. MDF-ის გარემოსდაცვითი და სოციალური საკითხების სპეციალისტების პასუხისმგებლობა შემდეგია:
1. REA საკონტროლო სიების განხილვა და კატეგორიის მინიჭება ADB SPS 2009 და EARF საფუძველზე;
 2. ADB-სათვის IEE -ის წარდგენა დასამტკიცებლად და ADB ვებსაიტზე გასასაჯაროებლად;
 3. IEE-ების განახლება/გადახედვა დეტალური საინჟინრო დიზაინის (DED) და ტექნიკური კვლევების/რეკომენდაციების საფუძველზე;
 4. დამტკიცებული IEE-ების გასაჯაროება PMU ვებსაიტებზე და შესაბამისი ინფორმაციის განთავსება საჯარო ადგილებში, ადგილობრივი მოსახლეობისთვის ხელმისაწვდომ და გასაგებ ფორმატში;
 5. იმის უზრუნველყოფა, რომ IEE/EMP-ის პროექტი ადგილობრივად იქნას გასაჯაროებული კონსულტაციების დაწყებამდე, ხელმისაწვდომ ადგილას;
 6. IEE-ებისა და EMP-ების შეტანა სატენდერო დოკუმენტაციასა და კონტრაქტებში;
 7. სამუშაოების დაწყებამდე ყველა საჭირო დაშვების, ნებართვის, თანხმობის, NOC-ების და ა.შ. აღება და განხორციელებისას დებულებებისა და პირობების დაცვა;
 8. კონტრაქტორების მომზადების საინდუქციო კურსის ორგანიზება EMP-ის განხორციელების, გარემოსდაცვითი მონიტორინგის მოთხოვნების შესახებ, რომლებიც დაკავშირებულია შემარბილებელ ზომებთან; და ასევე მყისიერი ზომების მიღებასთან განხორციელების პროცესში აღმოჩენილი მოულოდნელი უარყოფითი ზემოქმედების ან არაეფექტური შემარბილებელი ღონისძიებების გამოსასწორებლად;
 9. დახმარება GRM-ის მეშვეობით წამოჭრილი ნებისმიერი საჩივრის განხილვაში;

10. პროექტის კონსულტანტების ინსტრუქტაჟი/ხელმძღვანელობა დოკუმენტირების და სამშენებლო სახელმძღვანელოების კარგი პრაქტიკის შესამუშავებლად, IEE-სა და EMP-ის დებულებების განხორციელებაში კონტრაქტორების დასახმარებლად;
 11. პროექტის კონსულტანტების ინსტრუქტაჟი/ხელმძღვანელობა კონტრაქტორების განხორციელების გეგმების (მათ შორის SSEMP და მაკორექტირებელი სამოქმედო გეგმის [CAP]) განსახილველად, ADB SPS-თან და მოქმედ სამთავრობო წესებთან და რეგულაციებთან შესაბამისობის უზრუნველსაყოფად;
 12. ტექნიკური კვლევების კოორდინაცია, როგორცაა, მაგრამ არ შემოიფარგლება HIAs (საჭიროების შემთხვევაში), აზბესტის შემცველი მასალების (ACMs) ინვენტარიზაცია, თუ აღმოჩენილია ქვეპროექტის უბნებზე, ვიბრაციის კვლევები, ხმაურის დონის კვლევები და/ან ბიომრავალფეროვნების შეფასება (საჭიროების შემთხვევაში);
 13. პერიოდული საჯარო კონსულტაციებისა და ინფორმაციის გავრცელების კამპანიების ჩატარება;
 14. ნებისმიერი საჩივრის დროულად განხილვა GRM-ის მიხედვით; და
 15. ნებართვის გაცემა კონტრაქტორის მშენებლობის შემდგომი საქმიანობისთვის, როგორც ეს მითითებულია EMP-ში.
 16. ეროვნული და სახელმწიფო დონის სამთავრობო უწყებებთან კოორდინაცია;
 17. კოორდინაცია კონსულტანტებთან და კონტრაქტორებთან შემარბილებელი ღონისძიებების შესახებ, რომელიც ეხება საზოგადოებას და ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს და გარემოსდაცვითი პრობლემებისა და წინადადებების გათვალისწინების და განხორციელების უზრუნველყოფა. პროექტის კონსულტანტებისა და კონტრაქტორების მიერ წარმოდგენილი ყოველთვიური მონიტორინგის ანგარიშების განხილვა და SAEMR-ის მომზადება და წარდგენა ADB-სათვის; და
 18. საჭიროების შემთხვევაში, CAP მომზადება და მაკორექტირებელი ქმედებების განხორციელების უზრუნველყოფა, რათა არ მოხდეს გარემოზე ზემოქმედება და შეუსაბამობა ADB SPS მოთხოვნებთან და სესხის გარანტიებთან.
- 405. გარემოს დაცვის სპეციალისტი CSC-ში.** ჩართული იქნება მშენებლობის ზედამხედველობის კონსულტანტი (CSC). CSC გულისხმობს გარემოსდაცვით სპეციალისტს შემდეგი ძირითადი პასუხისმგებლობებით:
1. მოამზადეთ REA საკონტროლო სიები, საბაზისო გარემოსდაცვითი კვლევები სკრინინგისა და კატეგორიზაციის მხარდასაჭერად EARF-ის მიხედვით PMU-ში წარდგენისთვის;
 2. შემდგომი ქვეპროექტების IEE-ების და ტექნიკური კვლევების მომზადება;
 3. ზედამხედველობა გაუწიოს კონტრაქტორების მიერ EMP-ების ყოველდღიურ განხორციელებას, მათ შორის მთავრობის ყველა წესსა და რეგულაციასთან შესაბამისობას;
 4. PMU-ს მხარდაჭერა კონტრაქტორის SSEMP-ის განხილვისა და გაფორმებისას, მათ შორის, მაგრამ არ შემოიფარგლება მხოლოდ ქვეგეგმებით, EHS პერსონალით, ბიუჯეტით, სამშენებლო მეთოდოლოგიით და განხორციელების გრაფიკით;
 5. განახორციელოს კონტრაქტორის სამუშაო ადგილის წინა და სამუშაოს შემდგომი პირობების სავლელ დონეზე შემოწმება და PMU-სთვის დამადასტურებელი ანგარიშის წარდგენა;

6. ინსპექტირების ჩატარება კონტრაქტორის მიერ SSEMP-ის შესრულებასა და მთავრობის წესებთან და რეგულაციებთან შესაბამისობასთან დაკავშირებით;
 7. კონტრაქტორების მიერ SSEMP-ის ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების მართვის გეგმის მიხედვით დამტკიცებული ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების მოთხოვნების შესრულების უზრუნველყოფა;
 8. საჩივრების/პრეტენზიების, ინციდენტებისა და უბედური შემთხვევების გამოძიების ჩატარება;
 9. PMU-ს დახმარება ნებისმიერი საჩივრის დროულად განხილვაში GRM-ის მიხედვით;
 10. საველე დონეზე საჩივრების/პრეტენზიების განხილვა და ანგარიშის მომზადება PMU-სთვის;
 11. მაკორექტირებელი ქმედებების მონიტორინგი, როგორც ეს მოთხოვნილია CAP-ებით და შეუსაბამობების დაუყოვნებლივ მოგვარების და არ განმეორადობის უზრუნველყოფა;
 12. რეკომენდაციების მომზადება კონტრაქტორებისათვის უსაფრთხოების ზომებსა და EHS მოთხოვნებთან განმეორებითი შეუსაბამობის შესახებ;
 13. საორიენტაციო სემინარის ორგანიზება PMU-სთვის და ყველა იმ თანამშრომლისათვის, რომელიც პროექტის განხორციელებაშია ჩართული, ქვემოთმოყვანილთან დაკავშირებით: ა) აგბ SPS, ბ) საქართველოს მთავრობის, ეროვნული, სახელმწიფო, და ადგილობრივი გარემოსდაცვითი კანონდები და რეგულაციები, გ) ძირითადი შრომითი სტანდარტები, დ) შრომის ჯანდაცვა და უსაფრთხოება, ე) EMP-ის განხორციელება, კერძოდ კი ნარჩენების განკარგვა, საცობები, საზოგადოებასთან ურთიერთობა, მიმდინარე კონსულტაციები, საჩივრების დაკმაყოფილება, და ა.შ.
 14. ამოცანების შესრულება PMU-სთან ურთიერთშეთანხმებით.
406. CSC ასევე უნდა მოიცავდეს კულტურული მემკვიდრეობის/არქეოლოგიის/PCR ექსპერტს, რომელიც პასუხისმგებელი იქნება ქვემოთმოყვანილზე: ა) საბოლოო პროექტის განხილვა და საპროექტო გუნდთან კოორდინაცია, რათა უზრუნველყოფილი იქნას ზემოქმედების აცილება არაპირდაპირი ზემოქმედების ზონების PCR-ებზე; ბ) სამშენებლო სამუშაოების მონიტორინგი და დამადასტურებელი ანგარიშის მომზადება, რომელიც უნდა შევიდეს აგბ-სათვის წარსადგენ მონიტორინგის ანგარიშებში. და გ) დახმარების გაწევა მგფ-სათვის პროექტთან დაკავშირებული PSR პრობლემების/საკითხების გადაჭრაში, აგბ-სა და მთავრობის კანონებისა და რეგულაციების თანახმად.
407. CSC-ები საბოლოო სახეს მისცემენ შესაძლებლობების განვითარების პროგრამას და უზრუნველყოფენ, რომ იგი შეძლებისდაგვარად იყოს მონაწილეობითი ხასიათის, რათა იყოს უფრო ეფექტიანი, სწავლება მოხდეს საქმის კეთების საფუძველზე, როლური თამაშით და ჯგუფურად. პროგრამა მოიცავს შეფასებებს ტრენინგამდე და შემდგომ აქტივობებს პროგრამის ეფექტურობის შესაფასებლად.
408. კონტრაქტორი ვალდებულია დაიცვას IEE / EMP და გავრცელებული სამშენებლო პრაქტიკა. ამ ვალდებულების შესასრულებლად, კონტრაქტორმა უნდა ჩამოაყალიბოს გარემოს დაცვის გუნდი და პროცედურები. კონტრაქტორი დანიშნავს სრულ განაკვეთზე მომუშავე გარემოს დაცვის მენეჯერს (EM), რომელიც იქნება ობიექტზე მომუშავე სამშენებლო მენეჯმენტის გუნდის უფროსი წევრი, ხელშეკრულების მოქმედების პერიოდის განმავლობაში.
409. CC-ის ძირითადი პასუხისმგებლობები არის შემდეგი:

- (i) კონკრეტული ობიექტის გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (SSEMP) მომზადება ზედამხედველი კონსულტანტის და დამსაქმებლის მიერ დასამტკიცებლად, სანამ კონტრაქტორი სამშენებლო მოედანს დაისაკუთრებს (იხ. ქვემოთ), სამუშაოების წინასწარი ჩაწერისა და ფოტოდოკუმენტაციის ჩათვლით;
- (ii) უზრუნველყოს, რომ SSEMP ეფექტურად შესრულდეს მშენებლობისას.
- (iii) საზოგადოებასთან ურთიერთობის საკითხების კოორდინაცია, როგორც კონტრაქტორის საზოგადოებასთან ურთიერთობის საკონტაქტო პირი (პროაქტიული საზოგადოებრივი კონსულტაცია, საჩივრების გამოკვლევა და საჩივრების გადაწყვეტა);
- (iv) ობიექტზე ჩანაწერების წარმოება შემდეგ საკითხებზე: (i) სამეთვალყურეო კომპანიის სპეციალისტის მიერ სამშენებლო ობიექტის ყოველკვირეული შემოწმება SSEMP-ზე დაფუძნებული სიების გამოყენებით და საჭიროების შემთხვევაში ინსტრუმენტული გარემოსდაცვითი მონიტორინგის ჩატარება; (ii) გარემოსთან დაკავშირებული ინციდენტები და მათი აღმოფხვრის ღონისძიებები; (iii) გარემოს მონიტორინგის მონაცემები; (iv) ზვ-ს მიერ გაცემული შეუსაბამობის შენიშვნები; (v) ზვ-სთვის გაცემული გამოსასწორებელი ღონისძიებების გეგმა შეუსაბამობის შენიშვნების საპასუხოდ; (vi) საზოგადოებასთან ურთიერთობის საქმიანობა, მათ შორის საჩივრების რეესტრის წარმოება; (vii) მონიტორინგი ანგარიშები; SSEMP შესაბამისობისა და საზოგადოებასთან ურთიერთობის საქმიანობის ყოველთვიური ანგარიში (იხ. ქვემოთ); (viii) SSEMP -თან შესაბამისობის რეგულარული ანგარიშები და საზოგადოებასთან ურთიერთობის ღონისძიებები (იხ. ქვემოთ); (ix) დამსაქმებლის ინჟინრისათვის მომზადებული გარემოსთან დაკავშირებული ინციდენტების/დაღვრების ანგარიშები, რომლებიც გარემოს დაცვის კონკრეტული გეგმის (SSEMP) საკითხების გადაწყვეტას ასახავს. (x) ინსტრუმენტული გარემოსდაცვითი მონიტორინგის უზრუნველყოფა, საჭიროებისამებრ. (xi) კვალიფიციური EHS ოფიცრის აყვანა სრულ განაკვეთზე სამუშაოების დაწყებამდე; (xii) სამშენებლო სამუშაოების დასრულების შემდეგ ტერიტორიის დასუფთავების ღონისძიებების განხორციელება;
- (v) შრომის უსაფრთხოებისა და უსაფრთხოების მოთხოვნების დანერგვა, COVID 19-ის პრევენციის ზომების ჩათვლით.
- (vi) უზრუნველყოს, რომ საკმარისი ბიუჯეტია გამოყოფილი გარემოსდაცვითი უსაფრთხოებისთვის, ქვეკონტრაქტორები იცნობენ და იცავენ EHS მოთხოვნებს და ანგარიშების მოთხოვნებს.

410. კონტრაქტორებმა უნდა მიიღონ ზომები, რათა შემცირდეს სექსუალური ექსპლუატაცია, ძალადობა და შევიწროება (SEAH) მშენებლობის დროს. კონტრაქტორებს საშუალება ეძლევათ, შეძლებისდაგვარად ჩართონ ადგილობრივი მუშაკები სამშენებლო პროცესში.

411. კონტრაქტის გაფორმების და სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე, კონტრაქტორს მოეთხოვება EMP-ს განიხილვა და მისი გადაამუშავება კონკრეტული ობიექტის გარემოს დაცვის მართვის გეგმად (SSEMP), რომელიც ავითარებს EMP-ში დადგენილ პირობებს, რომლებიც სპეციფიკურია პროექტისთვის, დაკისრებული ამოცანებისა და სამშენებლო საქმიანობის გრაფიკისთვის. SSEMP განსაზღვრავს პირობებს, რომლებიც პასუხისმგებელი იქნებიან კონტრაქტორის გუნდის მუშაობის ზედამხედველობაზე. SSEMP მოიცავს შემარბილებელი ღონისძიებების მატრიცას, რომელიც შეესაბამება კონკრეტულ საქმიანობას. როგორც ცალკეული დოკუმენტი, SSEMP-ს დაერთვება დაღვრის კონტროლისა და სამშენებლო ნარჩენების მართვის მეთოდოლოგია. დაღვრის

კონტროლის მეთოდი მოიცავს საწვავის შენახვის, ავტოგასამართი სადგურების და მანქანების სარეცხის ადგილების სწორ ადგილსამყოფელს და ორგანიზებას.

412. SSEMP ასევე მოიცავს მონიტორინგის გეგმასა და ანგარიშგების პროგრამას, რომელიც შეესაბამება EMP მოთხოვნებს. SSEMP წარედგინება EA-ს დასამტკიცებლად სამუშაო ადგილის დაუფლებამდე მინიმუმ 10 დღით ადრე.
413. SSEMP-ის შემუშავების გარდა, კონტრაქტორი მოამზადებს დამატებით თემატურ EMP-ებს (მაგ. ნარჩენების მართვის გეგმა, მოძრაობის მართვის გეგმა, ნავთობის დაღვრის მართვის გეგმა, ბანაკის მართვის გეგმა და ა.შ.).
414. შენებლობის დაწყებამდე, კონტრაქტორმა უნდა დაიქირაოს კონსულტანტი ან კონსულტანტთა ჯგუფი ტრანსპორტის მოძრაობის მართვის გეგმის მოსამზადებლად. შემუშავებული გეგმა უნდა შეთანხმდეს ზედამხედველ კომპანიასთან. მშენებლობის ნებართვა გაიცემა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ კონტრაქტორის მიერ შემუშავებული გეგმა დამტკიცებულია საზედამხედველო კომპანიისა და MDF-ის მიერ. ასეთი გეგმის არარსებობის შემთხვევაში, კონტრაქტორს არ ექნება უფლება დაიწყოს სამუშაოები. კონტრაქტორმა უნდა გაითვალისწინოს, რომ ამწე გამოყენებული იქნება კოსტავას ქუჩის მისასვლელიდან, რათა თავიდან იქნას აცილებული მასალების ტრანსპორტირება ზვიად გამსახურდიას გამზირის საფეხმავლო ნაწილის გავლით, რომელიც კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლ დადიანების სასახლეს ესაზღვრება.
415. IA-ს მიერ SSEMP-ის დამტკიცების შემდეგ, კონტრაქტორი ვალდებულია დაეწყოს ობიექტზე შეხვედრას CSC-ს გარემოს დაცვის საერთაშორისო სპეციალისტთან, რომლის საშუალებითაც SSEMP შეთანხმდება კონტრაქტორთან, რათა დარწმუნდეს, რომ შესაბამისობის ყველა პირობა გასაგებია. SSEMP-ის კონტრაქტორთან დადასტურების შემდეგ, ზგ გარემოს დაცვის სპეციალისტი ურჩევს CSC ჯგუფის ხელმძღვანელს, რომ კონტრაქტორს ნებართვა მიეცა ჩაიბაროს მფლობელობაში ობიექტი და შეუძლია დაიწყოს აღჭურვილობის გადატანა საიტზე.
416. კონტრაქტორი პასუხისმგებელი იქნება ყველა ქვე-კონტრაქტორის მიერ SSEMP-ის პირობების დაცვაზე.

C. ანგარიშგება

417. გარემოსდაცვითი მონიტორინგის ანგარიშები (EMR/გმა) (წელიწადში ორჯერ) წარედგინება 1 თვის განმავლობაში ყოველი საანგარიშო პერიოდის ბოლოს IA-ს და ADB-ს მიერ. პროექტის მიმდინარეობის კვარტალურ ანგარიშებში ასევე უნდა იყოს მოცემული გარემოს დაცვის მოთხოვნებთან შესაბამისობის ნაწილი. EMR (წელიწადში ორჯერ) უნდა იყოს მოკლე ანგარიში EMP / SSEMP მოთხოვნების დაცვის შესახებ, რომელსაც EA წარადგენს CSC-ს დახმარებით. ანგარიში შემდეგ ნაწილებს მოიცავს:

- (i) ნებისმიერი გარემოსდაცვითი ინციდენტის დეტალები;
- (ii) აუდიტისა და ინსპექტირების დროს გამოვლენილი ყველა შეუსაბამობის სტატუსი, რომელიც გამოვლენილია შეუსაბამობის შეტყობინებებით;
- (iii) საჩივრები საზოგადოებისგან და საზოგადოებასთან ურთიერთობის პროაქტიული საქმიანობა;
- (iv) ინციდენტების ყოველთვიური ანგარიში;
- (v) ნარჩენების რაოდენობა, ტიპები და უტილიზაცია;

- (vi) ნებისმიერი დაბინძურებული ტერიტორიის დეტალები, რომლებიც იდენტიფიცირებული და რეაბილიტირებულია;
 - (vii) ნებისმიერი არქეოლოგიური აღმოჩენის დეტალები;
 - (viii) ნებისმიერი ეკოლოგიური საკითხის დეტალები;
 - (ix) სხვა შესაბამისი გარემოსდაცვითი საკითხები; და
 - (x) მაკორექტირებელი ღონისძიებების სამოქმედო გეგმა.
418. კონტრაქტორს ევალება, დაუყოვნებლივ შეატყობინოს CSC–ს, თუ მშენებლობის დროს მოხდა გარემოს სერიოზული დაბინძურება, მაგ. მოწყვლადი ადგილების გაწმენდა, ნავთობპროდუქტების დიდი ოდენობით დაღვრა და ა.შ.
419. CSC ყოველთვიურად მიაწვდის IA-ს ანგარიშებს, მათ შორის, კონტრაქტორის საქმიანობის გარემოსდაცვითი და სოციალური ასპექტების მიმოხილვას, აგრეთვე HSE-ს საკითხებს. სერიოზული ავარიის ან განმეორებითი დარღვევის შემთხვევაში, რომელიც EA-სა და ხელისუფლების ორგანოების დაუყოვნებლივ რეაგირებას მოითხოვს, CSC დაუყოვნებლივ გაუგზავნის შესაბამის შეტყობინებას EA-ს.
420. MDF, როგორც აღმასრულებელი სააგენტო, ADB–ს წარუდგენს მონიტორინგის ნახევარწლიურ ანგარიშებს, რომელიც ასახავს პროექტის მიმდინარეობასა და უსაფრთხოების გარანტიების შესრულებას. კვარტალური ანგარიშები მოიცავს CSC ყოველთვიურ ანგარიშებს და MDF სპეციალისტების მოკლე განმარტებით ბარათს.
421. პროექტისთვის გარემოსდაცვითი უსაფრთხოების უზრუნველყოფის მოთხოვნების შესრულებასთან დაკავშირებით ADB–ს პასუხისმგებლობა შემდეგს მოიცავს: SSEMP–ის განხორციელების პერიოდული აუდიტის ჩატარება და გულდასმით განხორციელება (როგორც პროექტის საერთო მისიის ნაწილი); საჭიროების შემთხვევაში, MDF–ისთვის რჩევის მიცემა პროექტის SSEMP–ით გათვალისწინებულ პასუხისმგებლობასთან დაკავშირებით.
422. MDF–ს შემადგენლობაში შედიან გარემოს დაცვისა და სოციალური საკითხების სპეციალისტი და მონიტორინგის რამდენიმე თანამშრომელი. მიუხედავად იმისა, რომ სამუშაოების ყოველდღიური ხარისხის კონტროლი გადაეცემა სამუშაოების საინჟინრო ხელმძღვანელს, MDF–ს უნდა ჰქონდეს შიდა ადამიანური რესურსები, რომ გააკონტროლოს ამგვარი ტექნიკური ხელმძღვანელის საქმიანობა და შეიმუშაოს იმ საკითხების გადაწყვეტები, რომლებსაც ხელმძღვანელი MDF-ს წარუდგენს.

D. გარემოს დაცვის დოკუმენტები და ჩანაწერები

423. კონტრაქტორის იდენტიფიცირების და მშენებლობის ორგანიზაციის საკითხების დადგენის შემდეგ, კონტრაქტორი, ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად, ვალდებულია შეიმუშაოს შემდეგი გარემოსდაცვითი დოკუმენტები და წარუდგინოს ისინი დასამტკიცებლად საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს: (i) ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებების სტაციონარული წყაროების ტექნიკური ანგარიში (საჭიროების შემთხვევაში); (ii) ნარჩენების მართვის გეგმა (საჭიროების შემთხვევაში); და (iii) ხეების ინვენტარიზაცია (თუ საჭირო იქნება წითელ ნუსხაში შეტანილი ხეების მოჭრა);
424. კონტრაქტორი ვალდებულია ზედამხედველ კონსულტანტს წარუდგინოს და შეათანხმოს შემდეგი დოკუმენტები და ჩანაწერები:

1. მშენებლობისწინა ანგარიში, სამუშაოებისწინა მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციისა და ფოტოდოკუმენტაციის ჩათვლით;
2. კონკრეტული ობიექტის გარემოსდაცვითი მართვის გეგმა (SSEMP)
3. საგზაო მოძრაობის მართვის გეგმა
4. ხმაურისა და ვიბრაციის მართვის გეგმა
5. ნარჩენების მართვის გეგმა (WMP)
6. ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების გეგმა, ობიექტებზე კოვიდ-19-ის პროფილაქტიკის ჩათვლით
7. საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა (ERP)
8. სამშენებლო ბანაკის მართვის გეგმა
9. მშენებლობისშემდგომი აუდიტის ანგარიში

425. გარდა ამისა, მშენებლობის დროს, კონტრაქტორმა უნდა აწარმოოს და გამოიყენოს შემდეგი ჩანაწერები: (i) შესასრულებელი სამუშაოების გეგმა და გრაფიკი; (ii) მშენებლობისთვის საჭირო მანქანებისა და აღჭურვილობის ჩამონათვალი; (iii) წარმოშობილ გარემოსდაცვით პრობლემებთან დაკავშირებული ჩანაწერები; (iv) ჩანაწერები ნარჩენების მართვის საკითხებზე; (v) ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ გაცემული ნარჩენების განთავსებისა და ნარჩენების ტრანსპორტირების უბნების წერილობითი აღნიშვნა; (vi) ჩანაწერები საჭირო მასალების მიწოდებისა და მათი მოხმარების შესახებ; (vii) საჩივრების ჟურნალი; (viii) ინციდენტების რეგისტრაციის ჟურნალი; (ix) ანგარიშები გამოსასწორებელი ქმედებების შესახებ; (x) აღჭურვილობის კონტროლისა და ტექნიკური მოვლა-პატრონობის ჟურნალები; და (xi) ანგარიშები პერსონალის მომზადების შესახებ.

E. განხორციელების ღირებულება

426. *ნარჩენების მართვა.* "ნარჩენების მართვის კოდექსის" თანახმად (მე -14 მუხლი - კომპანიის ნარჩენების მართვის გეგმა), იურიდიული პირები, რომლებიც წლიურად 400 ტონაზე მეტ ინერტულ ნარჩენებს ან 120 კგ-ზე მეტ სახიფათო ნარჩენებს აწარმოებენ, უნდა მოამზადონ კომპანიის ნარჩენების მართვის გეგმა (სახიფათო ნარჩენების მართვის დაწვრილებით აღწერით) და დასამტკიცებლად წარუდგინონ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს. გარდა ამისა, იმავე კანონის შესაბამისად (მუხლი 15) - კონტრაქტორმა უნდა დაიქირაოს გარემოსდაცვითი მენეჯერი და წარუდგინოს საკონტაქტო ინფორმაცია საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს.
427. ნარჩენების მართვის კოდექსის მიხედვით, თუ იურიდიულ პირს არ მოეთხოვება კომპანიის ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავება და გარემოსდაცვითი მენეჯერის ყოლა, პროექტის ფარგლებში კონტრაქტორს მაინც მოეთხოვება მოამზადოს ნარჩენების მართვის გეგმა კონკრეტული ობიექტისათვის და აიყვანოს გარემოსდაცვითი მენეჯერი სრულ განაკვეთზე მთელი პროექტის მსვლელობაში.
428. ყველა სახის ნარჩენის მართვა უნდა განხორციელდეს ნარჩენების მართვის დამტკიცებული გეგმის შესაბამისად. ნარჩენების ტრანსპორტირება უნდა მოხდეს დადგენილ ნაგავსაყრელზე ან გადაეცეს ლიცენზირებულ კომპანიებს. ტრანსპორტირება, ნაგავსაყრელზე ნარჩენების განთავსება, აგრეთვე სახიფათო ნარჩენების გადაცემა ლიცენზირებული კომპანიებისთვის გარკვეულ ხარჯებთან არის

დაკავშირებული. წარმოებული ნარჩენების მოცულობიდან გამომდინარე, სამშენებლო ნარჩენების გატანა მოხდება ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში სოფელ დიდი ნემის სიახლოვეს მდებარე მყარი ნარჩენების მუნიციპალურ ნაგავსაყრელზე (ს/კ : 43.26.42.004), რომელსაც მართავს შპს „საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანია“. იგი საპროექტო ტერიტორიიდან სამხრეთით 30 კმ-ში მდებარეობს.

429. მონიტორინგი. კონტრაქტორმა უნდა აწარმოოს ხმაურის, ვიბრაციისა და ემისიების მუდმივი მონიტორინგი. მონიტორინგის შედეგები ყოველთვიურ და კვარტალურ ანგარიშებში უნდა შევიდეს. პროფესიული და საზოგადოებრივი ჯანდაცვა და უსაფრთხოება. მენარდე დაიქირავებს კვალიფიცირებულ ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების სპეციალისტს, რომელიც პერსონალს უსაფრთხოების ტრენინგს ჩაუტარებს, კონკრეტული სამუშაო ადგილის მოთხოვნების შესაბამისად. სამუშაოების დაწყებამდე, მუშა პერსონალს სახიფათო ნივთიერებების (საწვავი, ზეთი, საპოხი, ბითუმი, საღებავი და ა. შ.) მოპყრობისა და შენახვის, ასევე, აღჭურვილობის გაწმენდის ინსტრუქციებს გააცნობენ.
430. კონტრაქტორი მუშახელისათვის უზრუნველყოფს უსაფრთხო და ჯანსაღ სამუშაო გარემოს და დააკმაყოფილებს მათი კეთილდღეობისათვის აუცილებელ საჭიროებებს (როგორცაა პირადი ჰიგიენა, ტუალეტი, დასასვენებელი და გამოსაცვლელი ოთახები, კვება და ა.შ.). კონტრაქტორს მოეთხოვება პერსონალისა და ვიზიტორების უზრუნველყოფა პირადი დაცვის აღჭურვილობით: უსაფრთხო ჩექმები, ჩაფხუტები, ხელთათმანები, დამცავი ტანსაცმელი, სათვალეები და ყურის დაცვა კანონმდებლობის შესაბამისად;
431. უზრუნველყოფილი უნდა იქნას მაღალხარისხიანი სასმელი წყლის ადეკვატური მარაგი, ზემოთკენ მიმართული ჭავლით ან სათანადო ჭიქებით. ასევე ხელმისაწვდომი უნდა იყოს გასახდელი ოთახი მუშახელისათვის, რომელიც სპეცტანსაცმელს ატარებს. მათთვის ასევე გამოყოფილი უნდა იყოს სკამები, რომლებსაც შესვენების დროს გამოიყენებენ.
432. პერსონალი. კონტრაქტორი დანიშნავს სრულ განაკვეთზე მომუშავე გარემოს დაცვის მენეჯერს (EM), რომელიც იქნება ობიექტზე მომუშავე სამშენებლო მენეჯმენტის გუნდის უფროსი წევრი, ხელშეკრულების მოქმედების პერიოდის განმავლობაში. CSC არასრულ განაკვეთზე დანიშნავს საერთაშორისო გარემოს დაცვის სპეციალისტს.
433. სამშენებლო კომპანია, პასუხისმგებელი იქნება მისი პროექტის ბიუჯეტში EMP-ის განხორციელების ღირებულების გათვალისწინებაზე, შეთავაზებული შემარბილებელი ზომების (და დამატებითი ღონისძიებებით (ასეთის არსებობის შემთხვევაში), გამოკითხვების ჩათვლით (თუ ამას საჭიროებს MDF და IEE). ცხრილში 23 წარმოდგენილია ინფორმაცია სავარაუდო გარემოსდაცვითი მართვის ხარჯების შესახებ (როგორც ეს ხელომისაწვდომია მოცემულ ეტაპზე).
434. კონტრაქტორი ვალდებულია დაიცვას IEE / EMP და გავრცელებული სამშენებლო პრაქტიკა. CC-ები საბოლოო სახეს მისცემენ შესაძლებლობების განვითარების პროგრამას და უზრუნველყოფენ, რომ იგი შემდგომისდაგვარად იყოს მონაწილეობითი ხასიათის, რათა იყოს უფრო ეფექტიანი, სწავლება მოხდეს საქმის კეთების საფუძველზე, როლური თამაშით და ჯგუფურად.

ცხრილი 23 გარემოს დაცვის მართვის საორიენტაციო ფასები

ნივთი	ერთეულის ღირებულება	სულ ღირებულება	შენიშვნები
საჭირო გეგმების შემუშავება	\$ 1875-2500	\$ 15 000 - \$ 20 000	საჭიროების შემთხვევაში, სამშენებლო სამუშაოების მიმდინარეობისას, CC ვალდებულია შეიმუშავოს საჭირო გეგმა და ჩაატაროს დამატებითი კვლევები სრულ განაკვეთზე მომუშავე საერთაშორისო გარემოს დაცვის სპეციალისტი (CC)
სრულ განაკვეთზე გარემოს დაცვის სპეციალისტი ²⁵	\$ 1 500	ყოველთვიურად მთელი მშენებლობის პერიოდისთვის (პროექტის ხანგრძლივობა დაახლოებით 15 თვე)	ხარჯები გათვალისწინებული იქნება MDF-სა და CC შორის გაფორმებულ ხელშეკრულებაში.
სრულ განაკვეთზე მომუშავე HS სპეციალისტი (CC)	\$ 1 000	ყოველთვიურად მთელი მშენებლობის პერიოდისთვის (პროექტის ხანგრძლივობა დაახლოებით 15 თვე)	ხარჯები გათვალისწინებული იქნება MDF-სა და CC შორის გაფორმებულ ხელშეკრულებაში.
საჭირო ტრენინგების უზრუნველყოფა	-	-	CSC ექსპერტები CC ექსპერტებთან ერთად პასუხისმგებელნი არიან დაგეგმონ შესაძლებლობების განვითარება და ტრენინგების ჩატარება. ხარჯები გათვალისწინებულია მათ ხელშეკრულებაში.
გარემოს მართვის სპეციალისტი (CSC)	\$ 2 500	ყოველთვიურად მთელი მშენებლობის პერიოდისთვის	ხარჯები გათვალისწინებულია MDF-სა და CSC-ს შორის გაფორმებულ ხელშეკრულებაში და დამატებითი ხარჯები არ იქნება.

²⁵ CC მოეთხოვება გარემოს, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების დაცვის (EHS) პერსონალის აყვანა, რომლებსაც გააჩნიათ საქართველოს ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების მოქმედი კანონების/წესების/რეგულაციების შესაბამისი სერტიფიცირება, საერთაშორისო და ადგილობრივი გარემოს დაცვისა და HS გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის ცოდნა. დამსაქმებლის მოთხოვნების შესაბამისად, პერსონალს უნდა ჰქონდეს სულ მცირე 5 წლიანი სამუშაო გამოცდილება და 3 წლიანი მსგავსი სამუშაო გამოცდილება. EHS პერსონალი იმუშავებს ყველა სამუშაოს დასრულებამდე.

ადგილობრივი მოსახლეობის სამშენებლო სამუშაოების დაწყების შესახებ შეტყობინება: პროექტთან დაკავშირებული საინფორმაციო ბანერის განთავსება და მასზე საკონტაქტო პირების მითითება	500\$	ერთხელ, სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე	EHS და CC-ის სოციალური სპეციალისტები, MDF და CSC-სთან ერთად პასუხისმგებელი არიან მომავალი სამუშაოების ხანგრძლივობის შესახებ ინფორმაციის გავრცელებასა და პერიოდული საზოგადოებრივი საინფორმაციო კამპანიების სხვადასხვა საკომუნიკაციო არხებით ჩატარებაზე. ხარჯები გათვალისწინებულია MDF-სა და CC შორის გაფორმებულ ხელშეკრულებაში.
უსაფრთხოების ნიშნების დამონტაჟება ტერიტორიის პერიმეტრზე	-	500\$	ხარჯი გათვალისწინებულია MDF-სა და CC შორის გაფორმებულ ხელშეკრულებაში.
ბანაკების აღჭურვა პირველადი სამედიცინო დახმარების ნაკრებით	-	100\$	CC-მ უნდა უზრუნველყოს უსაფრთხო და ჯანსაღი სამუშაო გარემო თანამშრომლებისთვის და გაითვალისწინოს მათ ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული ყველანაირი საჭიროება
პირობები მაგ. ის, რაც აუცილებელია თანამშრომლების კეთილდღეობისთვის, როგორცაა სარეცხი, საპირფარეშო, დასასვენებელი და გამოსაცვლელი ობიექტები, სუფთა ადგილი საჭმელად და დასალევად	\$ 7 000	\$ 7 000	ერთხელ, სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე
პარამეტრული გაზომვები (მინიმუმ 3 ქულა)	100\$	300\$	როგორც განსაზღვრულია უზნის სპეციფიკური გარემოსდაცვითი მართვის გეგმაში (SSEMP), ჩატარდეს CC-ის მიერ ხმაურისა და ვიბრაციის მართვის გეგმა, ხმაური-ვიბრაციის, ჰაერის გამონაბოლქვის, მტვრის გაზომვები მგრძნობიარე ობიექტებზე, მათ შორის, მაგრამ არა მხოლოდ საჯარო სკოლები, დადიანების სასახლე და უახლოესი საცხოვრებელი ნაგებობები III თავის მიხედვით.

სამუშაო ზედაპირების მორწყვა მშრალ ამინდში	\$ 100-150	-	CC-ის მიერ ჩასატარებელი საერთო ღირებულება დამოკიდებულია ნალექებზე.
სამუშაო ნარჩენების განთავსება მუნიციპალურ ნაგავსაყრელზე, რომელიც მდებარეობს სოფელ დიდ ნეშში.	1 ტონა - \$ 3	-	საერთო ღირებულება დამოკიდებულია სამშენებლო სამუშაოებიდან მიღებული ნარჩენების რაოდენობაზე. გარდა ამისა, უნდა აღინიშნოს, რომ ინერტული ნარჩენების გარკვეული რაოდენობა გამოყენებული იქნება ამოვსების სამუშაოებისთვის.
მუნიციპალური ნარჩენებისთვის განკუთვნილი კონტეინერები.	66\$	200\$	-
სახიფათო ნარჩენებისთვის განკუთვნილი კონტეინერები	90\$	90\$	პროექტის მშენებლობის ფაზაში არ არის მოსალოდნელი დიდი რაოდენობით სახიფათო ნარჩენების წარმოქმნა (მყარი და თხევადი ზეთით დაბინძურებული ნარჩენები, ზეთით დაბინძურებული მიწა, საღებავის შესაფუთი მასალა, ტყვიის შემცველი შემცველი მილები). დროებითი ინფრასტრუქტურის დემობილიზაცია
	\$ 10 000	\$ 10 000	ერთხელ, სამშენებლო სამუშაოების დასრულების შემდეგ. ხარჯები გათვალისწინებულია MDF-სა და CC შორის გაფორმებულ ხელშეკრულებაში.
პროექტის ზონის რეკულტივაციის სამუშაოები	\$ 15 000	\$ 15 000	ერთხელ, სამშენებლო სამუშაოების დასრულების შემდეგ. ხარჯები გათვალისწინებულია MDF-სა და CC შორის გაფორმებულ ხელშეკრულებაში.
მშენებლობის შემდგომი აუდიტის ანგარიშის მომზადება	-	\$ 2 000-2 500	სამშენებლო სამუშაოების დასრულების შემდეგ.
ანტი-COVID ღონისძიებები (ექიმისა და ექთნის დაქირავება რეგულარული	400\$	\$ 6 000	ტრენინგი უნდა ჩატარდეს მშენებლობის პროცესში ჩართული ყველა პირისთვის ყოველთვიურად მთელი მშენებლობის პერიოდისთვის

<p>შემოწმებისთვის და გამოყოფილი საკარანტინო ზონის მოწყობა, საჭირო PPE-ის, სადეზინფექციო საშუალებების, ხელების დასაბანი საშუალებების, სახის ნიღბების შეძენა და ა.შ.)</p>			<p>(დამოკიდებულია COVID-ის ვითარებაზე ქვეყანაში და გლობალურად) (პროექტის საორიენტაციო ხანგრძლივობა არის 15 თვე)</p>
---	--	--	---

ცხრილი 24 გარემოს დაცვის მართვის მატრიცა

წინა სამშენებლო ღონისძიებები

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებლობა	ზედამხედველობა
პროექტის ადგილის წინასამშენებლო კვლევა	სამშენებლო სამუშაოების შეფერხება და გარემოს დაზიანება მშენებლობის ეტაპზე გამოვლენილ საპროექტო უზნებზე გაუთვალისწინებელი გარემოებების გამო	<p>(i) ყველა ახალი ინფრასტრუქტურის ლოკაციების კვლევა ბანაკის, სამშენებლო ეზოს ჩათვლით. პრიორიტეტული ტერიტორიების მინიჭება პროექტის ადგილმდებარეობის ვაკანტურ სივრცეში ან უახლოეს შესაძლო ვაკანტურ სივრცეში; თუ საჭიროდ გახდა სხვაგან განთავსება, განიხილეთ ისეთი ადგილები, რომლებიც არ გამოიწვევს არასტაბილურობას და არ გამოიწვევს ქონების, მცენარეულობისა და სასმელი წყლის მიწოდების სისტემების განადგურებას;</p> <p>(ii) არ გაითვალისწინოთ საცხოვრებელი ადგილები, საჯარო სკოლები და კულტურული მემკვიდრეობის ტერიტორიები და დიანების სასახლის კომპლექსისა და ბაღის მიმდებარედ.</p>	სამშენებლო მენარდე	ზედამხედველი კომპანია, MDF
საჭირო გეგმების შემუშავება	გარემოს და მუშაკთა ჯანმრთელობის დაზიანება საჭირო გეგმების არარსებობის გამო	<p>(i) წინა-სამშენებლო ანგარიში, მათ შორის ინფორმაცია წინა-სამუშაოების მდგომარეობის შესახებ და ფოტოდოკუმენტაცია.</p> <p>(ii) სამშენებლო მოედნის გარემოს სპეციფიკის დაცვის მართვის გეგმა (SSEMP)</p> <p>(iii) საგზაო მოძრაობის მართვის გეგმა</p> <p>(iv) ხმაურისა და ვიბრაციის მართვის გეგმა</p> <p>(v) ნარჩენების მართვის გეგმა (WMP)</p> <p>(vi) ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების მართვის გეგმა, მათ შორის COVID-19 -ისგან თავდაცვის ღონისძიებები სამუშაო ადგილზე</p> <p>(vii) საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა (ERP)</p> <p>(viii) ბანაკის ადგილის მართვის გეგმა.</p>	სამშენებლო მენარდე	ზედამხედველი კომპანია, MDF

ყველა საჭირო ნებართვის, ლიცენზიის და დამტკიცების მოპოვება	გარემოს დაზიანება ბუნებრივი რესურსების არასანქცირებული გამოყენების, ნარჩენების გატანის, დაბინძურების გამო	(i) ინერტული მასალის მოპოვების ლიცენზიები (ii) ხელშეკრულება სამშენებლო ნარჩენების უახლოეს ნაგავსაყრელზე უტილიზაციის შესახებ (iii) ადგილობრივი მუნიციპალიტეტიდან თანხმობა ამოვსების ღონისძიებებისთვის მიწის სამუშაოების შედეგად გამოწვეული ჭარბი მიწის გამოყენების შესახებ.	სამშენებლო მენარდე	ზედამხედველი კომპანია, MDF
დაცვის პერსონალის დანიშვნა და საჭირო ტრენინგების ჩატარება	გარემოს დაცვითი, სოციალური, და ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების ზომების შეუსაბამობები	(i) გარემოს დაცვითი და ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების სპეციალისტების დანიშვნა; (ii) ტრენინგების ჩატარება, როგორც ეს საჭიროა CSC-ს მიერ. (iii) ზომების მიღება მშენებლობის დროს სექსუალური ექსპლუატაციის, ძალადობისა და შვიწროების შესამცირებლად (SEAH).	სამშენებლო მენარდე	ზედამხედველი კომპანია, MDF
ადგილობრივი მოსახლეობის სამშენებლო სამუშაოების დაწყების შესახებ შეტყობინება	პოტენციური კონფლიქტები ადგილობრივ მოსახლეობასთან	(i) პროექტის შესახებ საინფორმაციო ბანერის მომზადება და საკონტაქტო პირების მითითება; მომავალი სამუშაოების ხანგრძლივობის შესახებ ინფორმაციის გავრცელება (ii) პერიოდული საზოგადოებრივი საინფორმაციო კამპანიები სხვადასხვა საკომუნიკაციო არხებით, (iii) მშენებლობის დაწყებამდე საჯარო ადგილებში განთავსებულ საინფორმაციო ბანერებზე განხორციელების დაწყების თარიღის შესახებ შეტყობინების გაცემა (საზოგადოებისთვის ინფორმაციის მისაწოდებლად სამშენებლო მოედანზე გამოიფინება პროექტის დეტალების დაფა (iv) სამშენებლო სამუშაოების შესახებ საკოორდინაციო შეხვედრა დადიანების ადმინისტრაციასა და სკოლასთან.	სამშენებლო მენარდე	ზედამხედველი კომპანია, MDF
პრეტენდენტების გარემოს დაცვითი	გარემოს დაცვითი, სოციალური, და ჯანმრთელობისა და	(i) სატენდერო წინადადებების შეფასება უნდა განხორციელდეს შემდეგი ფაქტორების გათვალისწინებით: პრეტენდენტების შესაძლებლობები,	MDF	

შესაძლებლობების არასწორი შეფასება	უსაფრთხოების ზომების შეუსაბამობები	დააკმაყოფილონ EMP-ის მოთხოვნები, ადეკვატური ბიუჯეტის შეთავაზება EMP-ის განსახორციელებლად, სხვა მსგავსი პროექტების ფარგლებში გარემოსდაცვითი მუშაობის კარგი პრაქტიკის არსებობა;		
დიზაინის, განლაგების ცვლილებების გამო, გარემოზე სხვადასხვა პოტენციური ზემოქმედებების შედეგების გენერირება	გარემოსდაცვითი, სოციალური, და ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების ზომების შეუსაბამობები	(i) თუ რაიმე ცვლილება მოხდება პროექტის დიზაინში, IEE უნდა განახლდეს შესაბამისად	MDF	
პროექტის დიზაინის შესაბამისობა მის მდებარეობასთან კულტურული მემკვიდრეობის ტერიტორიის ვიზუალური უსაფრთხოების ზონის ფარგლებში	PCR-ების შეუსაბამობები	<p>(i) პროექტის დიზაინი შეთანხმებული უნდა იყოს საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოსთან (NACHP)</p> <p>საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს დასკვნამ უნდა უზრუნველყოს, რომ შეთავაზებული დიზაინი არ დააზიანებს კულტურული საკუთრების ისტორიულად განვითარებულ გარემოს ან ხელს შეუშლის ოპტიმალურ ხილვადობასა და კულტურული საკუთრების სრულად აღქმას, შეამცირებს მის ღირებულებას, აქედან გამომდინარე პროექტი შესაბამისი უნდა იყოს კულტურული ფასეულობის ვიზუალური უსაფრთხოების ზონაში შესამუშავებლად.</p> <p>(ii) კონსულტაციები უზრუნველყოფილი უნდა იყოს შესაბამის დაინტერესებულ მხარეებთან, მათ შორის ეროვნულ და ადგილობრივ მარეგულირებელ სააგენტოებთან (საქართველოს კულტურისა და სპორტის სამინისტრო, საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტო და სსიპ - დადიანების სასახლეთა ისტორიულ-არქიტექტურული მუზეუმი). მიგნებები უნდა აისახოს განახლებულ IEE-ს ანგარიშსა და პროექტის დიზაინში.</p>	MDF MDF სამშენებლო მენარდე, საზედამხედველო კომპანია	საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტო (NACHP)

		(iii) გამოცდილი ექსპერტი დაქირავებული იქნება ზედამხედველი კომპანიების მიერ სამშენებლო სამუშაოების მუდმივი მონიტორინგის მიზნით დადიანის ბაღსა და სასახლის კომპლექსის კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტზე უარყოფითი გავლენის დროულად აღმოჩენისა და თავიდან აცილების მიზნით.		
--	--	--	--	--

სამშენებლო ეტაპი

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებელი სუბიექტი	ზედამხედველობა
მოსამზადებელი სამუშაოები: დროებითი ინფრასტრუქტურის, სატრანსპორტო და სამშენებლო ტექნიკის და მშენებლობისთვის საჭირო აღჭურვილობისა და მექანიზმების მობილიზება.	მავნე ნივთიერებების ემისიები ატმოსფერულ ჰაერში, გავრცელება და ხმაურის გავრცელება	<ul style="list-style-type: none"> (i) გამონაბოლქვის შემცირების მიზნით, შენობების, დანადგარებისა და მანქანების გამართული ტექნიკური მდგომარეობის უზრუნველყოფა. კვამლის გამომშვები მანქანები და აღჭურვილობა დაუშვებელია და უნდა შეკეთდეს ან ამოღებულ იქნეს პროექტიდან; (ii) მიწის სამუშაოები უნდა შეჩერდეს, როდესაც ქარის სიჩქარე 20 კმ/სთ-ს აღემატება ნებისმიერი თემიდან 500 მ მანძილზე; (iii) დაუყონებლივ შეაკეთეთ ნებისმიერი გაუმართავი სამშენებლო მანქანა და აღჭურვილობა 	სამშენებლო მენარდე	ზედამხედველი კომპანია, MDF
	მიწისქვეშა წყლისა და ნიადაგის დაბინძურების რისკები	<ul style="list-style-type: none"> (i) უნაკლო სამშენებლო ტექნიკისა და ავტომობილების გამოყენება; (ii) ნავთობპროდუქტების მიწოდების რეზერვუარების პერიმეტრის შეზღუდვა, რათა თავიდან იქნას აცილებული დამაბინძურებლების გავრცელება საგანგებო დაღვრის შემთხვევაში. (iii) წყალგაუმტარი ფენების შექმნა შესაბამისი ადგილების ზედაპირებზე. 		

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებელი სუბიექტი	ზედამხედველობა
		<p>(iv) სამშენებლო მანქანების შემოწმება ყოველდღიურად, რათა თავიდან იქნას აცილებული გაჟონვა და ნავთობპროდუქტების დაღვრა;</p> <p>(v) სამშენებლო აღჭურვილობის (საჭიროებისამებრ) ქვესადგამებით აღჭურვა;</p> <p>(vi) მოწყობა, შენარჩუნება, მოცილება და საჭიროებისამებრ დროებითი დრენაჟის აღდგენა, ყველა აუცილებელი ზომის მიღება საკუთრებისა და მიწის სამუშაოების შედეგად დატბორვით და შლამით დაზიანებისგან თავის ასარიდებლად;</p> <p>(vii) უზრუნველყოფა, რომ სამშენებლო მასალები ან სამშენებლო ნარჩენები არ ხერგავდეს დრენაჟის არხებს პროექტის ადგილას;</p> <p>(viii) დაღვრილი პროდუქტის გატანა/გაწმენდა უმოკლეს დროში.</p>		
	<p>უარყოფითი ვიზუალი - ლანდშაფტის ცვლილება</p>	<p>(i) დროებითი სტრუქტურები, მასალები და ნარჩენები განთავსდება შორს და არ იქნება ხილული ვიზუალური რეცეპტორებისთვის.</p> <p>(ii) დროებითი სტრუქტურების ფერი და დიზაინი შეირჩევა გარემოს შესაბამისად.</p> <p>(iii) სამუშაოების დასრულების შემდეგ დროებითი ინფრასტრუქტურის დემობილიზაცია და რეკულტივაციის სამუშაოები</p> <p>(iv) პროექტის პერიმეტრის დაცვა მცენარეთა ზედმეტი ზიანის თავიდან ასაცილებლად.</p>		
	<p>ადგილობრივი მოსახლეობის და</p>	<p>(i) უნაკლო სამშენებლო ტექნიკისა და ავტომობილების გამოყენება;</p>	<p>სამშენებლო მენარდე</p>	<p>ზედამხედველი კომპანია,</p>

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებელი სუბიექტი	ზედამხედველობა
	პერსონალის უსაფრთხოების რისკები	<ul style="list-style-type: none"> (ii) ბანაკის ტერიტორიების შემოღობვა მშენებლობის საწყის ეტაპზე (iii) უსაფრთხოების ნიშნების დამონტაჟება ტერიტორიის პერიმეტრზე (iv) ტერიტორიის პერიმეტრის დაცვა და ტერიტორიაზე უცხო ხალხის გადაადგილების კონტროლი (v) პერსონალის აღჭურვა PPE-ით (vi) ბანაკების აღჭურვა პირველადი სამედიცინო დახმარების ნაკრებით (vii) ელექტრო უსაფრთხოების უზრუნველყოფა (viii) ინციდენტის რეგისტრაციის ჟურნალის წარმოება (ix) პერსონალის მომზადება საწყის ეტაპებზე 		MDF

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებელი სუბიექტი	ზედამხედველობა
	ხმაურისა და ვიბრაციის გავრცელება, მტვრის და წვის პროდუქტების გამონახობა	<p>(i) უნაკლო სამშენებლო ტექნიკისა და ავტომობილების გამოყენება;</p> <p>(ii) დღის განმავლობაში ხმაურიანი სამუშაოების შეძლებისდაგვარად შესრულება;</p> <p>(iii) ავტომობილის მინიმალური სიჩქარით მართვა.</p> <p>(iv) რაც შეიძლება ადრე შეატყობინეთ მგრძნობიარე რეცეპტორებს უფრო ხმაურიანი სამუშაოების პერიოდებზე, როგორცაა გათხრები. აღწერეთ აქტივობები და მათი მოსალოდნელი ხანგძლივობა. აცნობეთ დაზარალებულ მეზობლებს პროგრესის შესახებ</p> <p>(v) სამუშაო დროისა და მშენებლობის განრიგის გონივრულად შედგენა. საინჟინრო ერთეულებმა სამუშაო დრო გონივრულად უნდა განაწილონ. 22:00-დან მომდევნო დღის 08:00-მდე საინჟინრო ღონისძიებები მკაცრად აკრძალულია, თუ ამას არ მოითხოვს ქვეპროექტი;</p> <p>(vi) თუ ვიბრაცია შენარჩუნდება გარკვეული დროის განმავლობაში ადგილზე (მაგრამ ზღურბლზე ქვემოთ), მიმდებარე ტერიტორიებზე შემარბილებელი ზომები უნდა განხორციელდეს რეგულარული კონსულტაციების და სამშენებლო სამუშაოების განრიგისგან შემდგარი საინფორმაციო ბუკლეტების გავრცელების სახით</p> <p>(vii) სამშენებლო სამუშაოების განრიგის გაცნობა ახლომდებარე ნაგებობებში მცხოვრებთათვის, ასევე</p>	სამშენებლო მენარდე	ზედამხედველი კომპანია, MDF

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებელი სუბიექტი	ზედამხედველობა
		<p>დადიანების სასახლის კომპლექსისა და ბაღის ადმინისტრაციისათვის, ოფისებისათვის და ა.შ.</p> <p>(viii) ინსტრუმენტული გაზომვების ჩატარება (ჰაერი, ხმაური, ვიბრაცია და ა.შ.) და IA/CSC-ში ყოველთვიური ანგარიშის ატვირთვა მშენებლობის მიმდინარეობისას.</p>		

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებელი სუბიექტი	ზედამხედველობა
	<p>კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებისა და არქეოლოგიური ობიექტების შემთხვევითი დაზიანება</p>	<ul style="list-style-type: none"> (i) ყველა სამშენებლო საქმიანობა წინასწარ უნდა შეთანხმდეს და კონსულტაციები განხორციელდეს საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოსთან. (ii) სამშენებლო და ზედამხედველობის კომპანიის ჯანმრთელობის და სამუშაო ადგილზე უსაფრთხოების სპეციალისტები მუდმივ ზედამხედველობას გაუწევენ მშენებლობის აქტივობებს. (iii) ყველა თანამშრომელს უნდა აეკრძალოს კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების დამაზიანებელი სამუშაოების ჩატარება. (iv) რაიმე არტეფაქტის აღმოჩენის შემთხვევაში სამუშაოების დაუყოვნებლივ შეწყვეტა და ტექნიკური ხელმძღვანელის ან კლიენტის ინფორმირება; (v) სამუშაოების განახლება მხოლოდ ტექნიკური ხელმძღვანელის ან კლიენტისგან ფორმალური ინსტრუქციის მიღების შემდეგ (vi) სამშენებლო მანქანების მარშრუტების წინასწარ განსაზღვრა და მათი ასახვა მოძრაობის მართვის გეგმაში. მანქანები უნდა გადაადგილდეს მითითებულ გზებზე ძეგლებიდან რაც შეიძლება შორს (vii) სამშენებლო ამწე გამოყენებული იქნება კოსტავას ქუჩიდან, რათა თავიდან იქნას აცილებული მასალების გადატანა ზვიად გამსახურდიას გამზირის საცალფეხო ნაწილიდან დადიანების ბაღისა და სასახლეების კომპლექსის კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტზე. 	<p>სამშენებლო მენარდე</p>	<p>ზედამხედველი კომპანია, MDF</p> <p>საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტო (NACHP)</p>

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებელი სუბიექტი	ზედამხედველობა
		<p>(viii) სამშენებლო მენარდემ უნდა უზრუნველყოს ხმაურის და ვიბრაციის დონის ინსტრუმენტული გაზომვა და მონიტორინგი მშენებლობის დროს და განახორციელოს შემარბილებელი ზომები, რათა უზრუნველყოს ხმაურისა და ვიბრაციის მისაღები დონე;</p> <p>(ix) ყველა სამშენებლო აქტივობა წინასწარ უნდა შეთანხმდეს და კონსულტაციები განხორციელდეს დადიანის ბაღისა და სასახლის კომპლექსის კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტების ადმინისტრაციასთან.</p>		

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებელი სუბიექტი	ზედამხედველობა
	ბანაკის მენეჯმენტი	<ul style="list-style-type: none"> (i) SSEMP-თან ერთად სამშენებლო ბანაკის გეგმის შესაბამისობის უზრუნველყოფა (ii) იმის უზრუნველყოფა, რომ სამშენებლო ბანაკებისა და მუშაკებისთვის სასმელი წყალი აკმაყოფილებს საქართველოს მთავრობის წყლის ხარისხის აუცილებელ სტანდარტებს. თუ მიწისქვეშა წყლები იქნება გამოყენებული, ის შემოწმდება იმის უზრუნველსაყოფად, რომ წყლის ხარისხი შეესაბამება GcG სასმელი წყლის სტანდარტებს (iii) სამშენებლო ბანაკის მართვის გეგმა (iv) სამუშაო ბანაკის სქემა, რომელსაც დაერთვის გარემოზე შესაძლო უარყოფით ზეგავლენის თავიდან არიდების ზომები (ზედაპირული და გრუნტის წყალი, ნიადაგი, ჰაერი, დასახლებები); (v) აღჭურვილობის მომსახურების, საპოხებისა და საწვავის შენახვის არეების აღწერა და სქემა, აღნიშნული ობიექტები შეიზღუდება და აღიჭურვება შეუღწევადი გარსაცმით, რათა თავიდან ავირიდოთ დაღვრა და ნიადაგისა და წყლის დაბინძურება (vi) უსაფრთხო და ჯანსაღი სამუშაო გარემოს უზრუნველყოფა თანამშრომლებისთვის და მათ ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული ყველაწარმოების საჭიროების (პირობების მაგ. ის, რაც აუცილებელია თანამშრომლების კეთილდღეობისთვის, როგორცაა სარეცხი, საპირფარეშო, დასასვენებელი და გამოსაცვლელი ობიექტები, სუფთა ადგილი საქმელად და დასალევად) გათვალისწინება; 	სამშენებლო კომპანია	ზედამხედველი კომპანია, MDF

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებელი სუბიექტი	ზედამხედველობა
		<p>(vii) შესაფერისი და საკმარისი სანიტარული ხელსაწყოები და საშუალებები უნდა იყოს უზრუნველყოფილი ადვილად მისაწვდომ ადგილებში. საშუალებები და ოთახები, სადაც ისინი ინახება უნდა იყოს სუფთად და ადეკვატურად ვენტილირებადი.</p> <p>(viii) უზრუნველყოფილი უნდა იყოს მაღალი ხარისხის სასმელი წყლის ადეკვატური მარაგი, ზედა სასმელი ჭავლითან ჭიქებით. გამოსაცვლელი ობიექტები ასევე უნდა იყოს გათვალისწინებული თანამშრომლებისთვის, რომლებიც იცვამენ სპეციალურ სამუშაო ტანსაცმელს. სკამები უზრუნველყოფილი უნდა იყოს თანამშრომლებისთვის, რათა გამოიყენონ შესვენების დროს.</p> <p>(ix) დაღვრა და ნიადაგისა და წყლის დაბინძურების თავიდან აარიდება.</p>		
	<p>პერსონალის უსაფრთხოების რისკები და Covid-ის საწინააღმდეგო ზომები</p>	<p>(i) მენარდეებს, მათ შორის ქვეკონტრაქტორებს მოეთხოვებათ განახორციელონ COVID-19 რისკის შეფასება და განახლონ SEMP-ები, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების გეგმები (HSP) და საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების გეგმები (ERP), რათა შეესაბამებოდეს მთავრობის ნებისმიერ შესაბამის რეგულაციას და სახელმძღვანელო მითითებას COVID-19 პრევენციისა და კონტროლის შესახებ, ან მათი არარსებობის შემთხვევაში, შეესაბამებოდეს საერთაშორისო კარგი პრაქტიკის გაიდლაინებს, რომლებიც გაცემულია ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ.</p> <p>(ii) გათხრების დროს შესაბამისი ვენტილაციის სისტემის გამოყენება</p>	სამშენებლო მენარდე	ზედამხედველი კომპანია, MDF

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებელი სუბიექტი	ზედამხედველობა
		<p>(iii) ბურღვის დროს შრომის უსაფრთხოების წესების დაცვა</p> <p>(iv) პერსონალის აღჭურვა PPE-ით</p> <p>(v) გადაუდებელი სამოქმედო გეგმის შემუშავება, რომელშიც მოცემულია ვირუსის გავრცელების პრევენციის მიზნით გასატარებელი ღონისძიებები, ასევე ვირუსზე ეჭვის შემთხვევაში გასატარებელი ზომები</p> <p>(vi) სამუშაო სივრცეში განათავსეთ ინფორმაცია COVID-19-ის პრევენციის ღონისძიებების შესახებ;</p> <p>(vii) მოათავსეთ ბარიერები მისაღები ოთახის/სასადილო ოთახის შესასვლელთან, საჭიროებისამებრ</p> <p>(viii) სამუშაო ადგილზე ხელების ჰიგიენის დაცვა და თანამშრომლების ინფორმირება</p> <p>(ix) პერიოდულად, დღეში რამდენჯერმე უზრუნველყოს დახურული სივრცეების/სათავსების ბუნებრივი ვენტილაცია;</p> <p>(x) მოახდინოს დეზინფექცია ხშირად გამოყენებული სამუშაო აღჭურვილობის, ინვენტარის, სამუშაო ხელსაწყოების და სამუშაო ადგილების რეგულარული ინტერვალებით</p> <p>(xi) დარწმუნდით, რომ სამუშაო ადგილი ისეა მოწყობილი, რომ თანამშრომლებს და/ან სამუშაო ადგილზე მყოფ სხვა პირებს არ შეექმნათ რაიმე დაბრკოლება სამუშაოს დროს (მათ შორის, ობიექტის დროული დასუფთავება და სამშენებლო ნარჩენების დროული გატანა);</p> <p>(xii) ხელსახოცების ან სხვა ჰიგიენური ნარჩენების კონტეინერების განთავსება თანამშრომლებისა და</p>		

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებელი სუბიექტი	ზედამხედველობა
		<p>ვიზიტორების მიერ; დაურთეთ სამშენებლო მოედანზე სტანდარტული საოპერაციო პროცედურები (SOP) ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების გეგმაში</p> <p>(xiii) დეზინფექცია და შეკავება უნდა შეესაბამებოდეს WHO-ს შუალედურ მითითებებს წყლის სანიტარიულობის, ჰიგიენისა და ნარჩენების მართვის შესახებ COVID19 ვირუსისთვის;</p> <p>(xiv) განიხილეთ DED-სა და მენარდეების SSEMP-ებში გადაცემის ძირითადი რეჟიმი (ჰაერით) და შემარბილებელი ღონისძიებები შიდა სივრცეებში ვენტილაციაზე, ნიღბებზე და ფიზიკურ დისტანციაზე ფოკუსირებისთვის.</p> <p>(xv) განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს კვებას - თუ ეს შესაძლებელია, მუშებმა უნდა იკვებონ გარეთ, კარგად ვენტილირებად შიდა სივრცეში ან სხვადასხვა დროს.</p> <p>(xvi) SSEMP-მა უნდა განიხილოს როგორ დავიცვათ თავი ვირუსებისგან, რომლებიც არის კანალიზაციაში და სასმელ წყალში: (i) COVID19 გადაცემა, (ii) COVID19 ვირუსის მდგრადობა სასმელ წყალზე, განავალსა და კანალიზაციაზე და ზედაპირებზე, (iii) წყლის მიწოდების უსაფრთხოება და (iv) ჩამდინარე წყლებისა და ფეკალური ნარჩენების უსაფრთხო მართვა.</p> <p>(xvii) ოპერატორებს უნდა ჩაუტარდეთ ტრენინგი წყლის, სანიტარული და ჰიგიენური რისკების შესახებ მითითებებისა და პრაქტიკის შესახებ, რათა თავიდან აიცილონ და მინიმუმამდე დაიყვანონ სამუშაო</p>		

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებელი სუბიექტი	ზედამხედველობა
		<p>ადგილისა და საზოგადოების ბიოლოგიური საფრთხეები.</p> <p>(xviii) გადაცემის ძირითადი რეჟიმი, რომელიც არის საჰაერო გზით, განხილული იქნება DED და მენარდების SSEMP-ებში. აქცენტი ასევე უნდა დაეთმოს შიდა სივრცეებში ვენტილაციას, ნიღბებს და ფიზიკურ დისტანციას.</p> <p>(xix) განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს კვებას - თუ ეს შესაძლებელია, მუშებმა უნდა იკვებონ გარეთ, კარგად ვენტილირებად შიდა სივრცეში ან სხვადასხვა დროს.</p>		
ტრანსპორტირება	ხმაურის გავრცელება, მტვრის და წვის პროდუქტების გამონაბოლქვი	<p>(i) უნაკლო სამშენებლო ტექნიკისა და ავტომობილების გამოყენება;</p> <p>(ii) მოძრაობის სიჩქარის შეზღუდვა</p> <p>(iii) საზოგადოებრივი გზების გამოყენების მაქსიმალური შეზღუდვა და ალტერნატიული მარშრუტების ძიება და გამოყენება</p> <p>(iv) სამუშაო ზედაპირების მორწყვა მშრალ ამინდში</p> <p>(v) სათანადოდ დაფარავს მანქანას მტვრიანი მასალების ტრანსპორტირებისას</p> <p>(vi) მოსახლეობის ინფორმირება მოახლოებული მანქანების ინტენსიური მოძრაობის შესახებ</p> <p>(vii) სამშენებლო მასალებისა და დასაწყობებული მასალების შემოფიცვრა;</p>	სამშენებლო მენარდე	ზედამხედველი კომპანია, MDF

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებელი სუბიექტი	ზედამხედველობა
		<p>(viii) სამშენებლო მოედნის საჭიროებისამებრ წყლით მორწყვა;</p> <p>(ix) საჭიროების შემთხვევაში მუშები დამცავი აღჭურვილობით იმუშავებენ;</p> <p>(x) ცხრილის 2-ის მიხედვით, ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების ხარისხის ინსტრუმენტული გაზომვები;</p> <p>(xi) პერსონალის ინსტრუქცია გარემოსდაცვითი, შრომის უსაფრთხოებისა და უსაფრთხოების საკითხებში;</p> <p>(xii) სამშენებლო სამუშაოების განრიგის გაცნობა ახლომდებარე ნაგებობებში მცხოვრებთათვის, ასევე დადიანების სასახლის კომპლექსისა და ბაღის ადმინისტრაციისათვის, ოფისებისათვის და ა.შ.</p> <p>(xiii) ნაკლებხმაურიანი დანადგარების გამოყენება და სათანადო მაყუჩის სისტემების გამოყენების დაზუსტება;</p> <p>(xiv) დამცავი ეკრანების გამოყენება, რომლებიც მიმაგრებულია აღჭურვილობის კონკრეტულ ნაწილზე;</p> <p>(xv) ტრენინგი პროექტთან დაკავშირებული ხმაურის დონის მოთხოვნების, სპეციფიკაციებისა და აღჭურვილობასთან მუშაობის, მათ შორის, სამშენებლო ხმაურის დონის გაზომვების შესახებ.</p>		
	ადგილობრივი გზის საფარის დაზიანება	(i) საზოგადოებრივი გზის გასწვრივ მძიმე ტექნიკის გადაადგილების მაქსიმალურად შეზღუდვა	სამშენებლო მენარდე	ზედამხედველი კომპანია, MDF

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებელი სუბიექტი	ზედამხედველობა
		(ii) ყველა დაზიანებული გზის მონაკვეთის მაქსიმალურად აღდგენა, რათა გზები ხალხისთვის ხელმისაწვდომი გახდეს.		
	გადატვირთული სატრანსპორტო ნაკადები, შეზღუდული მოძრაობა	<p>(i) სამუშაო ზონის ოპტიმალური შემოვლითი გზის შერჩევა</p> <p>(ii) საგზაო ნიშნების და ბარიერების საჭირო ადგილებში დამონტაჟება;</p> <p>(iii) საზოგადოებრივი გზის გასწვრივ მძიმე ტექნიკის გადაადგილების მაქსიმალურად შეზღუდვა</p> <p>(iv) სკოლის მიმდებარე ტერიტორიაზე სიგნალის მიძვები მამაკაცების განლაგება;</p> <p>(v) დროებითი შემოვლითი გზების გაკეთება</p> <p>(vi) მოსახლეობის, სკოლისა და დადიანების სასახლის ადმინისტრაციის ინფორმირება ინტენსიური სატრანსპორტო ოპერაციების დროისა და პერიოდების შესახებ</p> <p>(vii) მენარდემ უნდა შეიტანოს უსაფრთხოების აუცილებელი პროცედურები სატრანსპორტო საშუალების გადამისამართებასთან ან გზის დროებით დაკეტვასთან დაკავშირებით, რაც საჭიროა სამუშაოების შესასრულებლად</p> <p>(viii) მენარდემ სამუშაოების ღირებულებაში უნდა შეიტანოს ნებისმიერი დროებითი სამუშაო ან გადამისამართება, რომელიც საჭიროა მშენებლობის პერიოდში. მენარდემ CSC, ადგილობრივ ხელისუფლებასთან (როგორცაა საგზაო პოლიცია) და ადგილობრივ თემებთან (საჭიროების შემთხვევაში)</p>	სამშენებლო მენარდემ	ზედამხედველი კომპანია, MDF

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებელი სუბიექტი	ზედამხედველობა
		<p>კონსულტაციით შეიმუშავებს მოძრაობის მართვის შესაბამის გეგმას</p> <p>(ix) მოძრაობის ყველა გადამისამართება ან გზის დროებითი ჩაკეტვის შემუშავება, როგორც საავტომობილო საზოგადოების, ასევე სამუშაოზე მყოფი მუშაკების უსაფრთხოებისთვის. მან უნდა უზრუნველყოს მოძრაობის შეუფერხებელი ნაკადი სატრანსპორტო მოძრაობის გადამისამართების შემთხვევაში და საზოგადოებისთვის დისკომფორტის მინიმუმამდე დაყვანა, აღნიშნული პერიოდის განმავლობაში გზის დროებითი დაკეტვის შემთხვევაში. როგორც ასეთი, ადეკვატური გამაფრთხილებელი ნიშნები, დროშები და სხვა შესაბამისი უსაფრთხოების პრევენციული ზომები უნდა იყოს უზრუნველყოფილი CSC მიერ დამტკიცებული წესით, რათა გააფრთხილონ მძღოლები და გეგმილ გადამისამართებამდე ან გზის ჩაკეტვამდე</p> <p>(x) ყველა შესაბამისი ორგანოს ინფორმირებაზე და თანხმობის მოპოვებაზე, ასევე სათანადო ჩაკეტვის შესახებ შეტყობინებების მიწოდებაზე შესაბამისი ორგანოების ან რეგულაციების მიერ განსაზღვრული დროის შესაბამისად.</p> <p>(xi) სამშენებლო ამწე გამოყენებული იქნება კოსტავას ქუჩიდან, რათა თავიდან იქნას აცილებული მასალების გადატანა ზვიად გამსახურდიას გამზირის საცალფეხო ნაწილიდან დადიანების ბაღისა და სასახლეების კომპლექსის კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტზე.</p>		

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებელი სუბიექტი	ზედამხედველობა
	ადგილობრივი მოსახლეობის და პერსონალის უსაფრთხოების რისკები	<p>(i) უნაკლო სამშენებლო ტექნიკისა და ავტომობილების გამოყენება;</p> <p>(ii) სატრანსპორტო საშუალებების მართვა დასაშვები სიჩქარით</p> <p>(iii) დასახლებულ პუნქტებზე გადაკვეთილი გზების გამოყენების მინიმუმაცია</p> <p>(iv) არდადეგებზე მოძრაობის შეზღუდვა</p> <p>(v) სკოლის მიმდებარე ტერიტორიაზე სიგნალის მიმცემი მამაკაცების განლაგება; უსაფრთხოების ზომების მიღება სკოლის მოსწავლეებისა და მასწავლებლების უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად.</p> <p>(vi)</p> <p>(vii) საზოგადოების უსაფრთხოების დაცვის ზომები მოიცავს, მათ შორის, უსაფრთხოების ბარიერებსა და ღობეებს, საშიში ადგილების მონიშვნას გამაფრთხილებელი ნიშნებითა და საინფორმაციო წარწერებით. პროექტის ტერიტორიისა და მისასვლელი გზების გარშემო დამონტაჟდება გამაფრთხილებელი ნიშნები ქართულ და ინგლისურ ენებზე.</p> <p>(viii) ყველა სამშენებლო აქტივობა წინასწარ უნდა შეთანხმდეს და კონსულტაციები განხორციელდეს საჯარო სკოლასთან და დადიანების ბაღის ადმინისტრაციასთან.</p> <p>(ix) ადგილობრივ საზოგადოებას არ შეეკმნება სასმელი წყლის პრობლემა;</p> <p>(x) ელექტროხაზების გამართულობის უზრუნველყოფა, ეს შეიძლება გულისხმობდეს დროებით გადაწყვეტილებას</p>	სამშენებლო მენარდე	ზედამხედველი კომპანია, MDF

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებელი სუბიექტი	ზედამხედველობა
		<p>ხაზების გაყვანას, როდესაც არსებული ხაზებისა და ბომების გადაადგილება ხდება.</p> <p>(xi) შრომის ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების რისკების მართვა IFC-ის EHS შრომის ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების გაიდლაინის შესაბამისად;</p> <p>(xii) მუშების ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების დაცვის მიზნით უზრუნველყოფილია შემდეგი:</p> <p>(xiii) პირველადი დახმარების სამუშაოები სამშენებლო ტერიტორიაზე;</p> <p>(xiv) თანამშრომლების ტრენინგი სანიტარული და ჯანმრთელობის დაცვის ნორმებში, ჯანმრთელობის დაცვისა და უსაფრთხოების საკითხებში და მათი სამუშაოსათვის დამახასიათებელი საფრთხეების თაობაზე;</p> <p>(xv) პდა მუშებისთვის: უსაფრთხო ჩექმები, ჩაფხუტები, ხელთათმანები, დამცავი ტანსაცმელი, სათვალები და ყურის დაცვა კანონმდებლობის შესაბამისად;</p> <p>(xvi) კვალიფიცირებული ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების ექსპერტის დაქირავება, რომელიც პერსონალს უსაფრთხოების ტრენინგს ჩაუტარებს, კონკრეტული სამუშაო ადგილის მოთხოვნების შესაბამისად. სამუშაოების დაწყებამდე, მუშა პერსონალს სახიფათო ნივთიერებების (საწვავი, ზეთი, საპოხი, ბითუმი, საღებავი და ა. შ.) მოპყრობისა და შენახვის, ასევე, აღჭურვილობის გაწმენდის ინსტრუქციებს გააცნობენ.</p>		

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებელი სუბიექტი	ზედამხედველობა
		(xvii) მენარდემ უნდა დაადგინოს სამუშაო საათები პერსონალისთვის დღის 8 საათიდან საღამოს 7 საათამდე და მკაცრად კრძალულია საინჟინრო საქმიანობა 22:00 საათის შემდეგ მომდევნო დღის 8:00 საათამდე, გარდა შემოთავაზებული პროექტის მიხედვით.		
	ქვემენარდეები	<p>(i) ყველა ქვე-მენარდეს / მიმწოდებელს SSEMP/ადგ გადაეცემა. ყველა ქვე-კონტრაქტში შევა შესაბამისი დებულებები, რათა ქვე-მენარდეობის ყველა ეტაპზე უზრუნველყოფილ იქნას SSEMP/ადგ-სთან შესაბამისობა.</p> <p>(ii) ყველა ქვე-მენარდე ვალდებულია დანიშნოს უსაფრთხოების წარმომადგენელი, რომელიც შესაბამისი ქვე-კონტრაქტის მთელი სამუშაო პერიოდის მანძილზე იქნება ობიექტზე, თუ CSC საპირისპიროს წერილობითარ დაამტკიცებს.</p> <p>(iii) CSC დამტკიცების შემთხვევაში, CSC-მ, თავისი სხვა მოვალეობებისა და პასუხისმგებლობის სრული დაცვით, მაქსიმალურად უნდა უზრუნველყოს, რომ ქვე-მენარდის დასაქმებული ყველ დონის პერსონალი SSEMP/ადგ-ს შესაბამის ნაწილებს იცნობს.</p>	CC-ის ქვემენარდეები	სამშენებლო მენარდე
სამშენებლო სამუშაოები	ატმოსფერული ჰაერის გაუარესება; ხმაური და ვიბრაცია	<p>(i) გამოიყენეთ წყლის სპრეი ან დაამონტაჟეთ მტვრის ეკრანები</p> <p>(ii) ყველა ნარჩენების და სამშენებლო ნარჩენების დროული გატანა ტერიტორიიდან</p> <p>(iii) დროებითი შესანახი ნარჩენების მორწყვა ან დაფარვა</p> <p>(iv) ხმაურის და ვიბრაციის მართვისა და მონიტორინგის გეგმების შემუშავება და განხორციელება; გეგმით</p>	სამშენებლო მენარდე	ზედამხედველი კომპანია, MDF

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებელი სუბიექტი	ზედამხედველობა
		<p>გათვალისწინებული შესაბამისი ზომების განხორციელება; შემარბილებელი ღონისძიებების გამოყენება (საჭიროების შემთხვევაში)</p> <p>(v) უნაკლო სამშენებლო ტექნიკისა და ავტომობილების გამოყენება;</p> <p>(vi) დღის განმავლობაში ხმაურიანი სამუშაოების შეძლებისდაგვარად შესრულება</p> <p>(vii) თუ ვიზრაცია შენარჩუნდება გარკვეული დროის განმავლობაში ადგილზე (მაგრამ ზღურბლზე ქვემოთ), მიმდებარე ტერიტორიებზე შემარბილებელი ზომები უნდა განხორციელდეს რეგულარული კონსულტაციების და სამშენებლო სამუშაოების განრიგისგან შემდგარი საინფორმაციო ბუკლეტების გავრცელების სახით</p> <p>(viii) გამორთეთ მოწყობილობა/სატრანსპორტო საშუალება, როდესაც არ იყენებთ და შეზღუდეთ ძრავის უმოქმედო რეჟიმი 5 წუთამდე</p>		
ნარჩენების მართვა	ნარჩენების არარეგულარული გავრცელება, გარემოს დაბინძურება	<p>(i) სამშენებლო და სხვა საჭირო მასალების მიწოდება მხოლოდ საჭირო რაოდენობით;</p> <p>(ii) ნარჩენების მაქსიმალურად ხელახალი გამოყენება, მათ შორის ინერტული მასალების გამოყენება გზის კალაპოტის გასაკეთებლად;</p> <p>(iii) ნარჩენების დროებითი შესანახი ადგილების მოწყობა და შესაბამისი ნიშნებით აღჭურვა;</p> <p>(iv) ნარჩენების მართვისთვის სათანადო კვალიფიკაციის მქონე პერსონალის დანიშვნა;</p>	სამშენებლო მენარდე	ზედამხედველი კომპანია, MDF

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებელი სუბიექტი	ზედამხედველობა
		<p>(v) პერსონალისთვის მითითებების მიცემა;</p> <p>(vi) ინერტული ნარჩენების უტილიზაციისთვის ნაგავსაყრელის იდენტიფიცირება და სათანადო ნებართვების უზრუნველყოფა;</p> <p>(vii) სამშენებლო ნარჩენების განთავსება მყარი ნარჩენების მუნიციპალურ ნაგავსაყრელზე, რომელსაც მართავს შპს „საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანია“, რომელიც მდებარეობს ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში სოფელ დიდ ნემის მიმდებარედ;</p> <p>(viii) ნარჩენების მართვის ადეკვატური კონტროლის უზრუნველსაყოფად პროექტის მშენებლობის ფაზაში, უზრუნველყოფილი იქნება ნარჩენების იერარქიის დაცვა, მათ შორის პრევენცია, შემცირება, ხელახალი გამოყენება და გადამუშავება;</p> <p>(ix) გამოუსადეგარი ნარჩენების დროული გატანა შეთანხმებულ ადგილას ნარჩენების მართვის ეროვნული რეგულაციების შესაბამისად;</p> <p>(x) ნარჩენების მართვის საკითხებში პერსონალის რეგულარული ტრენინგის უზრუნველყოფა;</p> <p>(xi) დაუშვებელია მასალების/ნარჩენების გადაყრა.</p> <p>(xii) სამუშაოების ჩატარების ადგილიდან და დროებითი შენახვის ადგილებზე სამშენებლო ნარჩენების განთავსება შემდეგ მოთხოვნებს უნდა აკმაყოფილებდეს: ნარჩენების განთავსების ადგილი დახურული უნდა იყოს; ნარჩენები სადრენაჟო წყალს არ უნდა ეხებოდეს; ნარჩენები სამუშაო ადგილიდან დაუყოვნებლივ უნდა გავიდეს;</p>		

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებელი სუბიექტი	ზედამხედველობა
		<p>ნარჩენები მხოლოდ სერტიფიცირებულ მენარდეს გადაეცემა.</p> <p>(xiii) პლასტმასის კონტეინერები უნდა იყოს დახურული, რათა არ გავრცელდეს სუნი და ნარჩენებს არ შეესიონ მღრღნელები და მწერები.</p> <p>(xiv) სახიფათო და არასახიფათო ნარჩენებთან მომუშავე პერსონალი ნარჩენებთან მუშაობის, მოპყრობისა და შენახვის ტრენინგის გაივლის;</p> <p>(xv) სამშენებლო ტერიტორიაზე ნარჩენების დაწვა აკრძალულია</p> <p>(xvi) სახიფათო ნარჩენები უნდა შეგროვდეს და დროებით განთავსდეს წინასწარ შერჩეულ, შეთანხმებულ ზონაში, თითოეული ნარჩენის ტიპის მოთხოვნების გათვალისწინებით.</p> <p>(xvii) სახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვისთვის გამოყოფილ ტერიტორიაზე უნდა განხორციელდეს სპეციალური პრევენციული ღონისძიებები, კერძოდ, კონტეინერებს უნდა ჰქონდეს მეორადი შეკავება და დაუშვებელია სახიფათო ნარჩენების სხვა ნარჩენებთან შერევა.</p> <p>(xviii) სახიფათო ნარჩენების კონტეინერები მჭიდროდ უნდა იყოს დახურული;</p> <p>(xix) სახიფათო ნარჩენების მართვაში ჩართული პერსონალი გაივლის ნარჩენების მართვისა და უსაფრთხოების ტრენინგს;</p> <p>(xx) ნარჩენების გატანა უნდა განხორციელდეს ყოველ 3 დღეში;</p> <p>(xxi) სამედიცინო ნარჩენები უნდა შეგროვდეს სპეციალურ ჰერმეტიკულად დახურულ პლასტმასის</p>		

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებელი სუბიექტი	ზედამხედველობა
		კონტეინერებში და სერტიფიცირებულ მენარდეს დაწვისთვის გადაეცემა.		
წინა სამშენებლო ღონისძიებები	დაზიანებული ადგილების აღდგენა	<p>(i) დაზიანებული ადგილების აღდგენა წინასამუშაო მდგომარეობამდე ან გაუმჯობესება</p> <p>(ii) დასტური IA/CSC მიერ მასზე, რომ აღდგენითი სამუშაოები დამაკმაყოფილებელია და არ არის მომლოდინე ქმედებები შეუსაბამობების აღმოსაფხვრელად</p> <p>(iii) IA/CSC დასტური პირთა ან ქონებრივი ზიანის ანაზღაურების შესახებ.</p>	სამშენებლო მენარდე	MDF, CSC
	აუდიტი	<p>(i) მშენებლობის შემდგომი აუდიტის ანგარიშის შემუშავება, რომელიც მოიცავს შემდეგ ინფორმაციას, მაგრამ არ შემოიფარგლება მხოლოდ:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. ამ პროექტის ფარგლებში შესრულებული ძირითადი სამშენებლო სამუშაოები; b. პროექტის ორგანიზაციისა და მართვის გუნდი; c. გარემოსდაცვითი აუდიტი და მისი მეთოდოლოგია; d. აუდიტის დასკვნები; e. დასკვნები და რეკომენდაციები 	სამშენებლო მენარდე	MDF, CSC

მუშაობის ეტაპი

სამუშაოს ტიპი	პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენა	შემარბილებელი ზომები	პასუხისმგებელი სუბიექტი
რეაბილიტირებული ინფრასტრუქტურის საერთო რეჟიმში ათვისება	ხმაურის გავრცელება	(i) დასახლებულ პუნქტებში ხმაურის შესაბამისი სტანდარტებისა და მოთხოვნების დანერგვა	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი
	ნარჩენების გავრცელება; ნავთობპროდუქტების გავრცელება.	(i) რეაბილიტირებული ინფრასტრუქტურის რეგულარული გაწმენდა (ii) წყლის არხების და მილების რეგულარული გაწმენდა და შეკეთება	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი
	გადაუდებელი რისკები	(i) ინფრასტრუქტურის ტექნიკური მდგომარეობის მუდმივი კონტროლი და შესაბამისი სარეაბილიტაციო ღონისძიებების განხორციელება ნებისმიერი დაზიანებისთანავე. (ii) მისასვლელი გზის აღჭურვა შესაბამისი საგზაო ნიშნებით	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი
	მცენარეულობა	(i) რეაბილიტირებულ საზოგადოებრივ პარკებსა და რეკრეაციულ ზონებში დაზიანებული/დამჭკნარი მცენარეების ახლით ჩანაცვლება.	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი

A. გარემოს დაცვის მონიტორინგის გეგმა

435. როგორც IEE ანგარიშის წინა თავეებშია აღნიშნული, არსებობს გარკვეული ზემოქმედების რისკები გარემოს ზოგიერთ რეცეპტორზე საქმიანობის დროს. ნეგატიური ხასიათისა და ღირებულების შემცირების ერთ-ერთი წინაპირობაა მკაცრი და კარგად დაგეგმილი საქმიანობის სწორი მართვა მკაცრი ზედამხედველობის ქვეშ (გარემოს მონიტორინგი).
436. ცხრილში N 25 წარმოდგენილია გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმა (EMoP), რომელიც ასახავს მონიტორინგთან დაკავშირებულ აქტივობებსა და პასუხისმგებლობებს. შემოთავაზებული შემარბილებელი გეგმის ეფექტურობა და შესაბამისობის უზრუნველყოფა დამოკიდებულია IEE-ს რეკომენდაციებზე.
437. მონიტორინგის მეთოდები მოიცავს ვიზუალურ დაკვირვებას და გაზომვებს (საჭიროების შემთხვევაში). მონიტორინგის პროგრამაში აღწერილია მონიტორინგის პარამეტრები, მონიტორინგის დრო და სიხშირე და მონიტორინგის მონაცემების შეგროვება და ანალიზი. მონიტორინგის ზომა დამოკიდებულია მოსალოდნელი ზემოქმედების/რისკის მნიშვნელობაზე.
438. გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმა უნდა მოიცავდეს ისეთ საკითხებს როგორცაა:
- (i) გარემოს საბაზისო შეფასება;
 - (ii) გარემოში ცვლილებების მიზეზების დადგენა და შედეგების შეფასება; (iii) კორექტირების ღონისძიებების იდენტიფიცირება, როდესაც სამიზნე მნიშვნელობების მიღწევა შეუძლებელია;
 - (iv) გარემოზე საქმიანობის ზემოქმედების ხარისხსა და დინამიკაზე რეგულარული ზედამხედველობა;
 - (v) ზემოქმედების ინტენსივობის სამართლებრივი მოთხოვნების დაცვა;
 - (vi) მნიშვნელოვან ეკოლოგიურ ასპექტებთან დაკავშირებული დადგენილ პარამეტრებზე კონტროლი;
 - (vii) საქმიანობის დროს ეკოლოგიურ ასპექტებთან ან საგანგებო სიტუაციებთან დაკავშირებული შესაძლო დარღვევების პრევენცია და დროული გამოვლენა.
439. გარემოსდაცვითი მონიტორინგის პროცესში რეგულარულ დაკვირვებას და შეფასებას ექვემდებარება შემდეგი:
- (i) ატმოსფერული ჰაერი
 - (ii) ვიზრაცია და ხმაური;
 - (iii) ნიადაგი
 - (iv) შრომის პირობები და უსაფრთხოების სტანდარტების დაცვა და ა.შ.

ცხრილი 25 გარემოს დაცვის მონიტორინგის გეგმა

რა? (არის მონიტორინგის პარამეტრი)?	სად? (არის მონიტორინგის პარამეტრი)?	როგორ? (უნდა განხორციელდეს პარამეტრის მონიტორინგი)?	როდის? (მონიტორინგის სიხშირე და ხანგრძლივობა)	ვინ? (არის მონიტორინგზე პასუხისმგებელი)?
საჭირო გეგმები	<ul style="list-style-type: none"> Cc-ის ოფისი და დოკუმენტაცია 	<p>შემოწმება, შემუშავებულია შემდგომი გეგმები:</p> <ul style="list-style-type: none"> წინა-სამშენებლო ანგარიში, მათ შორის ინფორმაცია წინა-სამუშაოების მდგომარეობის შესახებ და ფოტოდოკუმენტაცია. სამშენებლო მოედნის გარემოს სპეციფიკის დაცვის მართვის გეგმა (SSEMP) საგზაო მოძრაობის მართვის გეგმა ხმაურისა და ვიბრაციის მართვის გეგმა ნარჩენების მართვის გეგმა (WMP) ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების მართვის გეგმა, მათ შორის COVID-19 - ისგან თავდაცვის ღონისძიებები სამუშაო ადგილზე საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა (ERP) სამშენებლო ბანაკის მართვის გეგმა 	<ul style="list-style-type: none"> სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე 	მენარდე EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი; CSC

საჭირო ნებართვები, ლიცენზიები და თანხმობები	<ul style="list-style-type: none"> • Cc-ის ოფისი და დოკუმენტაცია 	<p>შემუშავდება შემდეგი ნებართვების შემოწმება:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ინერტული მასალის მოპოვების ლიცენზიები • ხელშეკრულება სამშენებლო ნარჩენების უახლოეს ნაგავსაყრელზე უტილიზაციის შესახებ • ადგილობრივი მუნიციპალიტეტიდან თანხმობა ამოვების ღონისძიებებისთვის მიწის სამუშაოების შედეგად გამოწვეული ჭარბი მიწის გამოყენების შესახებ. 	<ul style="list-style-type: none"> • რეგულარულად 	მენარდე EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი; CSC
დაცვის პერსონალის დანიშვნა და საჭირო ტრენინგების ჩატარება	<ul style="list-style-type: none"> • Cc-ის ოფისი და დოკუმენტაცია 	<ul style="list-style-type: none"> • დანიშნულია გარემოსდაცვითი და H&S სპეციალისტები; • CSC-ის მოთხოვნის შესაბამისად, ტარდება ტრენინგები 	<ul style="list-style-type: none"> • რეგულარულად 	მენარდე EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი; CSC
ადგილობრივი მოსახლეობის სამშენებლო სამუშაოების დაწყების შესახებ შეტყობინება	<ul style="list-style-type: none"> • Cc-ის ოფისი და დოკუმენტაცია 	<ul style="list-style-type: none"> • განთავსებულია პროექტის შესახებ საინფორმაციო ბანერი და მითითებულია საკონტაქტო პირები; • გავრცელებულია ინფორმაცია მომავალი სამუშაოების ხანგრძლივობის შესახებ; • ჩატარებულია პერიოდული საზოგადოებრივი 	<ul style="list-style-type: none"> • სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე • რეგულარულად 	მენარდე EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი; CSC

		<p>საინფორმაციო კამპანიები სხვადასხვა საკომუნიკაციო არხებით;</p> <ul style="list-style-type: none"> • მშენებლობის დაწყებამდე საჯარო ადგილებში განთავსებულ საინფორმაციო ბანერებზე განხორციელების დაწყების თარიღის შესახებ შეტყობინების ინფორმაციის მისაწოდებლად სამშენებლო მოედანზე გამოფენილია პროექტის დეტალების დაფა • სამშენებლო სამუშაოების შესახებ საკოორდინაციო შეხვედრა დადიანების ადმინისტრაციასა და სკოლასთან ჩატარებულია. 		
ხმაურის გავრცელება	<ul style="list-style-type: none"> • მგრძნობიარე ობიექტები: PCRs, საჯარო სკოლა, უახლოესი საცხოვრებელი კორპუსები 	<ul style="list-style-type: none"> • ინსტრუმენტული გაზომვები 	<ul style="list-style-type: none"> • რეგულარულად • ჩივილის შემთხვევაში კვირაში ერთხელ 	მენარდე EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი; CSC
<p>მტვრის გავრცელება, გამონახობი</p> <p>NO_x, SO₂, CO</p>	<ul style="list-style-type: none"> • სამშენებლო მოედანი; • მგრძნობიარე ობიექტები: PCRs, საჯარო სკოლა, უახლოესი საცხოვრებელი კორპუსები 	<ul style="list-style-type: none"> • ინსტრუმენტული გაზომვები 	<ul style="list-style-type: none"> • მტვრის გავრცელების შემოწმება - ინტენსიური ოპერაციების და მანქანების გადაადგილების დროს, განსაკუთრებით მშრალ და ქარიან ამინდში 	მენარდე EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი; CSC

			<ul style="list-style-type: none"> • ტექნიკური მდგომარეობის შემოწმება სამუშაო დღის დაწყებისას; • ინსტრუმენტული გაზომვები ჩივილის შემთხვევაში 	
ვიბრაციის გავრცელება	<ul style="list-style-type: none"> • კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები • საჯარო სკოლა • საცხოვრებელი სახლები • სხვა მგრძობიარე რეცეპტორები 	<ul style="list-style-type: none"> • ინსტრუმენტული გაზომვები 	<ul style="list-style-type: none"> • რეგულარულად • ჩივილის შემთხვევაში კვირაში ერთხელ 	მენარდე EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი; CSC
საგზაო მოძრაობა	<ul style="list-style-type: none"> • მასალებისა და ნარჩენების გადაზიდვის გეზის გასწვრივ • საჯარო სკოლისა და საცხოვრებელი კორპუსების მიმდებარედ • PCR-ები 	<ul style="list-style-type: none"> • ვიზუალური დაკვირვება 	<ul style="list-style-type: none"> • მუდმივი 	მენარდე EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი; CSC
უარყოფითი ვიზუალი - ლანდშაფტის ცვლილება	<ul style="list-style-type: none"> • პროექტის ტერიტორია და მიმდებარე ტერიტორია 	<ul style="list-style-type: none"> • ვიზუალური დაკვირვება 	<ul style="list-style-type: none"> • მუდმივი 	მენარდე EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი; CSC
ნიადაგისა და მიწის ხარისხი	<ul style="list-style-type: none"> • სამშენებლო ბანაკების მიმდებარე არეალი • სამშენებლო მოედნები; • მასალებისა და ნარჩენების დროებითი შენახვის ადგილები 	<ul style="list-style-type: none"> • ვიზუალური დაკვირვება; • ნავთობპროდუქტების მნიშვნელოვანი დაღვრა არ შეიმჩნევა; • ლაბორატორიული კონტროლი 	<ul style="list-style-type: none"> • ვიზუალური დაკვირვება - სამუშაო დღის ბოლოს; • ლაბორატორიული კონტროლი - დიდი ოდენობით დაღვრის შემთხვევაში 	მენარდე EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი; CSC

ნარჩენების მართვა	<ul style="list-style-type: none"> • სამშენებლო ბანაკები; • სამშენებლო მოედნები; • ნარჩენების დროებითი შენახვის ადგილები 	<p>ვიზუალური დაკვირვება:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ნარჩენების დროებითი განთავსების ადგილები გამოყოფილია მშენებლობის არეალში და აღინიშნება სათანადო ნიშნით • საშიში ნარჩენების შენახვის ადგილები დაცულია უცხოთა შეღწევისგან და ამინდის ზემოქმედებისგან • ტერიტორიაზე, სათანადო ადგილებზე, განთავსებულია შესაბამისი მონიშვნებით კონტეინერები საშინაო ნარჩენების შეგროვებისთვის. • ტერიტორიის სანიტარული მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია - არ ჩანს მიმობნეული ნარჩენები. • ნარჩენები დიდხანს არ ინახება ტერიტორიაზე 	<ul style="list-style-type: none"> • ვიზუალური დაკვირვება - სამუშაო დღის ბოლოს; • დოკუმენტების შემოწმება წარმოებული და განკარგული ნარჩენების რაოდენობის შესახებ 	მენარდე EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი; CSC
	<ul style="list-style-type: none"> • სამშენებლო მენარდეს ოფისი 	<ul style="list-style-type: none"> • ნარჩენების რეგისტრაციის ჟურნალის შემოწმება • ნარჩენების განკარგვის დოკუმენტირებული შეთანხმების შემოწმება 	<ul style="list-style-type: none"> • დოკუმენტების შემოწმება - თვეში ერთხელ 	მენარდე EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი; CSC
ნავთობპროდუქტების მართვა	<ul style="list-style-type: none"> • სამშენებლო ბანაკები; • სასაწყობო მეურნეობა 	<p>ვიზუალური დაკვირვება:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ზეთების, ნავთობპროდუქტებისა და სხვა თხევადი პროდუქტების დაცული ადგილები, რომლებიც მონიშნულია სათანადო წესით; 	<ul style="list-style-type: none"> • ვიზუალური დაკვირვება - სამუშაო დღის ბოლოს; • ნავთობპროდუქტების ტიპისა და ოდენობის დოკუმენტაციის შემოწმება 	მენარდე EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი; CSC

<p>მისასვლელი გზების ტექნიკური მდგომარეობა, თავისუფალი გადაადგილების შესაძლებლობა</p>	<ul style="list-style-type: none"> • სატრანსპორტო მარშრუტების კორიდორები 	<p>ვიზუალური დაკვირვება:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ავტომობილები წინასწარ მითითებული გეზით მოძრაობენ და რაც შეიძლება შორიდან უვლიან გვერდს დასახლებულ ადგილებს. • საავტომობილო მარშრუტების მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია • თავისუფალი მოძრაობა არ იზღუდება • გადაადგილების სიჩქარე დაცულია 	<ul style="list-style-type: none"> • ინტენსიური სატრანსპორტო ოპერაციების დროს 	<p>მენარდე EHS /გარემოს დაცვის სპეციალისტი; CSC</p>
<p>შრომის უსაფრთხოება</p>	<ul style="list-style-type: none"> • სამუშაო ადგილი 	<p>ვიზუალური დაკვირვება:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ტერიტორია შემოღობილია და უცხო პირთა არალეგალური შეღწევისგან დაცულია • პერსონალს პირადი დაცვის აღჭურვილობა დაურიგდა • სამუშაო აღჭურვილობისა და მექანიზმების ტექნიკური მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია • დაცულია ელექტრო და სახანძრო უსაფრთხოების ნორმები • უსაფრთხოების, ამკრძალავი და საინფორმაციო ნიშნები დამონტაჟებულია ტერიტორიაზე და მისი პერიმეტრის გასწვრივ • ტერიტორიაზე განთავსებულია ბანერი, 	<ul style="list-style-type: none"> • ვიზუალური დაკვირვება - ყოველი სამუშაოს დაწყებამდე; • ადგილზე ჩასატარებელი ტრენინგებისა და ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების თემაზე ყოველდღიური სამუშაო შეხვედრების დოკუმენტები <p>რიგგარეშე კონტროლი (ინსპექცია):</p> <ul style="list-style-type: none"> • პერსონალი იცავს უსაფრთხოების წესებს და პირადი დაცვის აღჭურვილობით სარგებლობს. 	<p>მენარდე EHS სპეციალისტი; CSC</p>

		<p>რომელზეც უსაფრთხოების ძირითადი წესებია მოცემული.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ცალკე გამოყოფილია მოსაწვევი სივრცე • უზრუნველყოფილია პირობები მაგ. ის, რაც აუცილებელია თანამშრომლების კეთილდღეობისთვის, როგორცაა სარეცხი, საპირფარეშო, დასასვენებელი და გამოსაცვლელი ობიექტები, სუფთა ადგილი საჭმელად და დასალევად; • შესაფერისი და საკმარისი სანიტარული ხელსაწყოები და საშუალებები უზრუნველყოფილია ადვილად მისაწვდომ ადგილებში. • უზრუნველყოფილია მაღალი ხარისხის სასმელი წყლის ადეკვატური მარაგი, ზედა სასმელი ჭავლით ან ჭიქებით. • გამოსაცვლელი ობიექტები უზრუნველყოფილია თანამშრომლებისთვის, რომლებიც იცვამენ სპეციალურ სამუშაო ტანსაცმელს. 		
--	--	---	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • სკამები უზრუნველყოფილია თანამშრომლებისთვის, რათა გამოიყენონ შესვენების დროს; • Covid-19-ის საწინააღმდეგო ღონისძიებები ჩატარებულია; 		
PCR-ების უსაფრთხოება	<ul style="list-style-type: none"> • კულტურული მემკვიდრეობის ტერიტორია 	<p>ვიზუალური დაკვირვება/ინსტრუმენტული მონიტორინგი:</p> <ul style="list-style-type: none"> • კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების მიმდებარე ტერიტორია თავისუფალია ნარჩენებისა და ტალახისგან; • კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების მიმდებარე ტერიტორიაზე არ არის განთავსებული ნარჩენები • სამშენებლო ამწე გამოყენებულია კოსტავას ქუჩიდან, რათა თავიდან იქნას აცილებული მასალების გადატანა ზვიად გამსახურდიას გამზირის საცალფეხო ნაწილიდან დადიანების ბაღისა და სასახლეების კომპლექსის კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტზე. • სამშენებლო მენარდე უზრუნველყოფ ხმაურის და ვიბრაციის დონის ინსტრუმენტულ გაზომვას და 	<ul style="list-style-type: none"> • ინსპექცია - რეგულარულად • ვიზუალური დაკვირვება - ყოველი სამუშაოს დაწყებამდე; 	მენარდე EHS სპეციალისტი; CSC

		<p>მონიტორინგს მშენებლობის დროს და განახორციელებს შემარბილებელ ზომებს, რათა უზრუნველყოს ხმაურისა და ვიბრაციის საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობა</p>		
<p>სამშენებლო ბანაკის მართვა</p>	<ul style="list-style-type: none"> სამშენებლო ბანაკის ტერიტორია 	<p>ვიზუალური დაკვირვება</p> <ul style="list-style-type: none"> ბანაკი შესაბამისობაშია SSEMP-ისა და სამშენებლო ბანაკის გეგმის მოთხოვნებთან სამშენებლო ბანაკებისა და მუშაკებისთვის სასმელი წყალი აკმაყოფილებს საქართველოს მთავრობის წყლის ხარისხის აუცილებელ სტანდარტებს. სამუშაო ბანაკის სქემა, რომელსაც დაერთვის გარემოზე შესაძლო 	<ul style="list-style-type: none"> ინსპექცია - რეგულარულად ვიზუალური დაკვირვება - ყოველი სამუშაოს დაწყებამდე; 	<p>მენარდე EHS სპეციალისტი; CSC</p>

		<p>უარყოფით ზეგავლენის თავიდან არიდების ზომები (ზედაპირული და გრუნტის წყალი, ნიადაგი, ატმოსფერული ჰაერი, დასახლებები);</p> <ul style="list-style-type: none">• უსაფრთხო და ჯანსაღი სამუშაო გარემო უზრუნველყოფილია თანამშრომლებისთვის (ირობები მაგ. ის, რაც აუცილებელია თანამშრომლების კეთილდღეობისთვის, როგორცაა სარეცხი, საპირფარეშო, დასასვენებელი და გამოსაცვლელი ობიექტები, სუფთა ადგილი საჭმელად და დასალევად);• შესაფერისი და საკმარისი სანიტარული ხელსაწყოები და საშუალებები უზრუნველყოფილია ადვილად მისაწვდომ ადგილებში. საშუალებები და ოთახები, სადაც ისინი ინახება უნდა იყოს სუფთად და ადეკვატურად ვენტილირებადი.		
--	--	--	--	--

წინა სამშენებლო ღონისძიებები	<ul style="list-style-type: none"> პროექტის ზონა 	<ul style="list-style-type: none"> დაზიანებული ადგილები აღდგენილია წინასამუშაო მდგომარეობამდე ან გაუმჯობესებულია არ არის მომლოდინე ქმედებები შეუსაბამოების აღმოსაფხვრელად მშენებლობის შემდგომი აუდიტის ანგარიში შემუშავებულია 	<ul style="list-style-type: none"> სამშენებლო სამუშაოების დასრულების შემდეგ. 	მენარდე სპეციალისტი; CSC EHS
მუშაობა				
ნარჩენების მართვა	<ul style="list-style-type: none"> პროექტის ზონა 	<p>ვიზუალური დაკვირვება</p> <ul style="list-style-type: none"> რეაბილიტირებული ინფრასტრუქტურა რეგულარულად იწმინდება წყლის არხების და მილები რეგულარულად იწმინდება და მიმდინარეობს მათი შეკეთება 	<ul style="list-style-type: none"> რეგულარულად 	ადგილობრივი მუნიციპალიტეტი/ ბიბლიოთეკის ადმინისტრაცია
მცენარეული საფარი	<ul style="list-style-type: none"> პროექტის ზონა 	<p>ვიზუალური დაკვირვება</p> <ul style="list-style-type: none"> რეკრეაციულ ზონებში დაზიანებული/დამჟკნარი მცენარეები ჩანაცვლებულია ახლებით 	<ul style="list-style-type: none"> რეგულარულად 	ადგილობრივი მუნიციპალიტეტი/ ბიბლიოთეკის ადმინისტრაცია
საგანგებო სიტუაციების მართვა	<ul style="list-style-type: none"> პროექტის ზონა 	<p>ვიზუალური დაკვირვება:</p> <ul style="list-style-type: none"> ინფრასტრუქტურის ტექნიკური მდგომარეობა მუდმივად 	<ul style="list-style-type: none"> რეგულარულად 	ადგილობრივი მუნიციპალიტეტი/

		<p>კონტროლდება და მიმდინარეობს შესაბამისი სარეაბილიტაციო ღონისძიებები ნებისმიერი დაზიანებისთანავე.</p> <ul style="list-style-type: none"> • მისასვლელი გზა აღჭურვილია შესაბამისი საგზაონიშნებით 		ბიბლიოთეკის ადმინისტრაცია
<p>დამაბინძურებელი ნივთიერებების (წყალი, ნიადაგის დაბინძურება) გავრცელება რემონტისა და გამოცვლის დროს</p>	<ul style="list-style-type: none"> • პროექტის ზონა 	<p>ვიზუალური დაკვირვება:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ზედაპირის დაბინძურების თავიდან ასაცილებლად, შენობების ფასადების შეკეთება ხდება მშრალ ამინდში • რეპარაციისთვის გამოყენებული მასალების გაფანტვის თავიდან ასაცილებლად შესაბამისი სამუშაოები დაგეგმილია მიზანშეწონილად 	<ul style="list-style-type: none"> • რეგულარულად 	<p>ადგილობრივი მუნიციპალიტეტი/ ბიბლიოთეკის ადმინისტრაცია</p>

II. დასკვნები და რეკომენდაციები

A. დასკვნები

440. ჩატარებული IEE შედეგების საფუძველზე შეიძლება გაკეთდეს შემდეგი დასკვნები:
441. ქვეპროექტი შეფასდა საქართველოს კანონმდებლობისა და აზიის განვითარების ბანკის 2009 წლის უსაფრთხოების პოლიტიკის პროგრამული განაცხადის შესაბამისად. დოკუმენტის მომზადების ეტაპზე გამოიკვეთა გარემოზე შესაძლო ზემოქმედება და შემუშავდა შესაბამისი შემამსუბუქებელი ღონისძიებები.
442. IEE-ს კომპლექსური შემოწმების განსახორციელებლად და დასასრულებლად გამოსაყენებელი მეთოდოლოგია მოიცავდა მეთოდებისა და მონაცემების შეგროვების ინსტრუმენტების კომბინაციას. კერძოდ, IEE მომზადდა შემდეგი შედეგების საფუძველზე: (ა) პროექტის დამხმარე დოკუმენტაციისა და საჯაროდ ხელმისაწვდომი ინფორმაციის განხილვა; (ბ) ონლაინ შეხვედრები ზუგდიდის მერიასთან, კონსულტანტებთან, საპროექტო ორგანიზაციასთან და სხვა დაინტერესებულ მხარეებთან; (გ) ტექნიკური სტანდარტებისა და ნორმების განხილვა; (დ) სხვა პროექტებისათვის გამოყენებული საჩივრების განხილვის მექანიზმების ანალიზი, სხვადასხვა გამოყენებული მიდგომების და ინსტიტუციური სტრუქტურების ეფექტურობის შესაფასებლად. IEE-ის მომზადების ეტაპზე ჩატარდა რამდენიმე საველე ვიზიტი, მათ შორის ჰაერისა და ნიადაგის ნიმუშების აღება და ხმაურის და ვიბრაციის გაზომვა საბაზისო მონაცემების მისაღებად.
443. პროექტი განხორციელდება მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებულ ტერიტორიებზე (საკადასტრო კოდი: 43.31.49.608). აქედან გამომდინარე, არ არის საჭირო მიწის შესყიდვა და იძულებითი განსახლება.
444. პროექტის დიზაინი არ ითვალისწინებს რაიმე სახის ჩარევას კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებზე. პროექტის ტერიტორია მდებარეობს ეროვნული მნიშვნელობის კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ვიზუალური ზონის დაცვის ბუფერში - დადიანების ბაღი და სასახლეების კომპლექსი²⁶. ეროვნული მნიშვნელობის დაცვის ვიზუალური დაცვის ზონაში მდებარეობის გამო, პროექტი ეფუძნება ADB SPS გარემოსდაცვითი პოლიტიკის პრინციპს ფიზიკურ კულტურულ რესურსებზე. თუმცა, დაგეგმილი სამუშაოების, მანძილის და იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ PCR არ არის განთავსებული პროექტის პირდაპირი ზემოქმედების ზონაში, მემკვიდრეობაზე ზეგავლენის შეფასება საჭირო არ არის. თუმცა, პროექტი შეთანხმებულია საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სააგენტოსთან და მიღებულია შესაბამისი დამადასტურებელი წერილი (22.07.2020 წლით დათარიღებული N12/2298) შესასრულებელი სამუშაოების დამტკიცების შესახებ.
445. საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს დასკვნის შესაბამისად, შეთავაზებული დიზაინი არ დააზიანებს კულტურული საკუთრების

²⁶ს ა პ რ ო ე ქ ტ ო ტ ე რ ი ტ ო რ ი ა მ დ ე ბ ა რ ე ო ბ ს ნ ი კ ო და დ ი ა ნ ი ს ს ა ს ა ხ ლ დ ნ და ა ხ ლ ო ე ბ ი თ 150 მ ე ტ რ შ ი და მ თ ა ვ ა რ ი ს ა ს ა ხ ლ ს შ ე ნ ო ბ ი დ ნ 225 მ ე ტ რ შ ი .

ისტორიულად განვითარებულ გარემოს ან ხელს არ შეუშლის ოპტიმალურ ხილვადობასა და კულტურული საკუთრების სრულად აღქმას, არ შეამცირებს მის ღირებულებას, აქედან გამომდინარე პროექტი შესაბამისია კულტურული ფასეულობის ვიზუალური უსაფრთხოების ზონაში შესამუშავებლად. თუმცა, ამ PCR-ების არსებობისა და არაპირდაპირი ზემოქმედების პოტენციალის გამო, გათვალისწინებულია შემდეგი:

(i) საბოლოო დიზაინი და მენარდის სამშენებლო სამუშაოების მეთოდოლოგია გამოკვლეული იქნება პროექტის ზედამხედველობის კონსულტანტების მემკვიდრეობის/არქეოლოგიური/PCR ექსპერტის მიერ, რათა უზრუნველყოს რომ არ იქნება ზეგავლენა ფიზიკურ კულტურულ რესურსებზე.

(ii) ქვეპროექტის სამუშაო ვერსიის შემთხვევითი პოვნის პროცედურა განიხილება და დასრულდება პროექტის ზედამხედველობის კონსულტანტების მემკვიდრეობის/არქეოლოგიური/PCR ექსპერტის მიერ და მიეწოდება CC-ს განსახილველად, ტერიტორიის სპეციფიკურ EMP-ში; და

(iii) განხორციელების დროს, კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებზე პოტენციური ზემოქმედება მუდმივად იქნება შეფასებული და განხორციელდება მონიტორინგი მემკვიდრეობის/არქეოლოგიური/PCR ექსპერტის მიერ, რომელიც იქნება პროექტის ზედამხედველობის კონსულტანტი.

446. დადიანის ბაღისა და სასახლის კომპლექსის კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტზე უარყოფითი ზემოქმედების თავიდან აცილების მიზნით უნდა განხორციელდეს შემდეგი ღონისძიებები:

(i) საქართველოს კანონმდებლობის მოთხოვნების შესაბამისად, პროექტის დიზაინი შეთანხმებული უნდა იყოს საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოსთან (NACHP). საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს დასკვნამ უნდა უზრუნველყოს, რომ შეთავაზებული დიზაინი არ დააზიანებს კულტურული საკუთრების ისტორიულად განვითარებულ გარემოს ან ხელს შეუშლის ოპტიმალურ ხილვადობასა და კულტურული საკუთრების სრულად აღქმას, შეამცირებს მის ღირებულებას, აქედან გამომდინარე პროექტი შესაბამისი უნდა იყოს კულტურული ფასეულობის ვიზუალური უსაფრთხოების ზონაში შესამუშავებლად.

(ii) კონსულტაციები უზრუნველყოფილი უნდა იყოს შესაბამის დაინტერესებულ მხარეებთან, მათ შორის ეროვნულ და ადგილობრივ მარეგულირებელ სააგენტოებთან (საქართველოს კულტურისა და სპორტის სამინისტრო, საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტო და სსიპ -დადიანების სასახლე- ისტორიულ-არქიტექტურული მუზეუმი). მიგნებები უნდა აისახოს განახლებულ IEE-ს ანგარიშსა და პროექტის დიზაინში.

(iii) უზრუნველყოს სამშენებლო სამუშაოების მუდმივი მონიტორინგი დადიანის ბაღსა და სასახლის კომპლექსის კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტზე რაიმე უარყოფითი ზემოქმედების გამოვლენისა და თავიდან აცილების მიზნით;

(iv) ყველა სამშენებლო აქტივობა წინასწარ უნდა შეთანხმდეს და კონსულტაციები განხორციელდეს დადიანის ბაღისა და სასახლის კომპლექსის კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტების ადმინისტრაციასთან.

(v) პროექტის ტერიტორიის ირგვლივ ჰაერის დაბინძურების შესამცირებლად უნდა

დამონტაჟდეს მტვრისგან დამცავი სპეციალური ბადეები;

(vi) სამშენებლო ამწე გამოყენებული იქნება კოსტავას ქუჩიდან, რათა თავიდან იქნას აცილებული მასალების გადატანა ზვიად გამსახურდიას გამზირის საცალფეხო ნაწილიდან დადიანების ბაღისა და სასახლეების კომპლექსის კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტზე.

(vii) სამშენებლო მენარდე უზრუნველყოფს ხმაურის და ვიბრაციის დონის ინსტრუმენტულ გაზომვას და მონიტორინგს მშენებლობის დროს და განახორციელებს შემარბილებელ ზომებს, რათა უზრუნველყოს ხმაურისა და ვიბრაციის საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობა.

(viii) ყველა თანამშრომელს აეკრძალება დამაზიანებელი სამუშაოების ჩატარება სამშენებლო ტერიტორიაზე;

(ix) რაიმე არტეფაქტის აღმოჩენის შემთხვევაში, სამშენებლო მენარდემ და ზედამხედველმა კომპანიამ მკაცრად უნდა დაიცვას EMP-ში აღწერილი შემთხვევითი პოვნის პროცედურები.

447. პროექტის ადგილზე არ არის წარმოდგენილი ისეთი მგრძნობიარე ობიექტები, როგორცაა წყალსატევები, გადაშენების პირას მყოფი ფლორისა და ფაუნის სახეობები. ქალაქი ზუგდიდი უახლოესი დაცული ტერიტორიიდან (კოლხეთის ეროვნული პარკი) დაახლოებით 20-25 კმ-ის დაშორებით მდებარეობს.

448. პროექტის ტერიტორიიდან მდინარე ჩხოუში წარმოადგენს ზედაპირის წყლის უახლოეს ობიექტს, რომელიც მდებარეობს პროექტის ადგილიდან დაახლოებით 200მ-ში (პირდაპირი მანძილი). პროექტის განხორციელების შედეგად წყლის ობიექტზე ზემოქმედება ნაკლებად მოსალოდნელია.

449. საპროექტო ტერიტორიის მიმდებარედ არის რამდენიმე მგრძნობიარე რეცეპტორი. საპროექტო ტერიტორიის ირგვლივ არის მხოლოდ საცხოვრებელი სახლები და საჯარო სკოლა. ზუგდიდის #2 საჯარო სკოლა საპროექტო ტერიტორიიდან სამხრეთით დაახლოებით 37 მეტრში მდებარეობს. გარდა ამისა, საპროექტო ტერიტორია მდებარეობს ნიკო დადიანის სასახლიდან დაახლოებით 150 მეტრში და მთავარი სასახლის შენობიდან 225 მეტრში.

450. განხილულ იქნა წინა სამშენებლო ღონისძიებების შესაძლო ეფექტი გარემოზე, როგორებიცაა: მენარდის ოფისის აგება, აღჭურვილობის განთავსება, ადგილის მომზადება და მისასვლელების ადეკვატურობა. აღნიშნული ღონისძიებები გარემოს არსებულ პირობებს არ აუარესებს.

451. სამშენებლო სამუშაოების დროს ადგილობრივი მოსახლეობა დროებითი დისკომფორტს, რაც დაკავშირებული იქნება სამშენებლო სამუშაოებთან და სამშენებლო მასალების და აღჭურვილობის ტრანსპორტირებასთან. სხვა შემთხვევებში, სოციალურ გარემოზე გავლენა პოზიტიური იქნება, რადგან მოსალოდნელია ადგილობრივი მოსახლეობის დროებითი დასაქმება;

452. მუშაობის ეტაპის შესაძლო ეფექტები გარემოზე ინფრასტრუქტურის მოვლიდან წარმოიქმნება და მყარ ნარჩენებსა და ჩამდინარე წყლების დაბინძურებას უკავშირდება.

453. სამშენებლო მენარდე ვალდებულია დადოს ხელშეკრულება ინერტული მასალების მოპოვების ლიცენზიის მფლობელ კომპანიებთან. ღია ტიპის სამთო საწარმოებს და

- კარიერების (საჭიროების შემთხვევაში) ზუსტ ადგილებს, რომლებიც პროექტის ფარგლებში უნდა იქნას გამოყენებული, განსაზღვრავს CC და დაზუსტდება SSEMP-ში. პროექტი არ განახორციელებს არაკანონიერ წყაროებიდან საძიებო სამუშაოებს. თუ კომპანია გადაწყვეტს ინერტული მასალების მოპოვებას თავად და გახსნის კარიერს, იგი ვალდებულია ლიცენზია მიიღოს მადაროების ეროვნული სააგენტოსგან.
454. ნაგავსაყრელების ტექნიკური მახასიათებლები და შესაბამისი გადაწყვეტილება ჯერ არ მიღებულია. მყარი ნარჩენების მუნიციპალური ნაგავსაყრელი, რომელსაც მართავს შპს „საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანია“, მდებარეობს ზუგდიდთან, სადაც შესაძლებელია სამშენებლო ნარჩენების ტრანსპორტირება და განთავსება. მიწის სამუშაოების შედეგად გამოწვეული ჭარბი მიწა შეიძლება გამოყენებულ იქნას შესავსები ღონისძიებებისთვის, ადგილობრივ ხელისუფლებასთან წერილობითი შეთანხმების თანახმად. ამ ინფრასტრუქტურის დეტალური მახასიათებლები მოცემული იქნება SSEMP-ში.
455. მოსალოდნელია ადგილობრივი მოსახლეობის, ზუგდიდის N2 საჯარო სკოლის მოსწავლეებისა და თანამშრომლების, დადიანების ბაღისა და სასახლის კომპლექსის კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის სტუმრებისა და თანამშრომლების დროებითი შეწყობა (როგორცაა: მტვერი, ხმაური, ვიბრაცია, წარმოქმნილი ნარჩენები, ტექნიკის მოძრაობა, მათ საკუთრებაზე შეზღუდული წვდომა და ა.შ.) სამშენებლო სამუშაოების დროს, რაც დაკავშირებული იქნება სამშენებლო სამუშაოებთან და სამშენებლო მასალებისა და აღჭურვილობის ტრანსპორტირებასთან. შესაბამისი შემარბილებელი ზომები იდენტიფიცირებულია და შეტანილია EMP-ში.
456. ახალგაზრდული ცენტრისა და საპრეზიდენტო ბიბლიოთეკის ფუნქციონირების დროს მოსალოდნელი არ არის უარყოფითი გავლენა ფიზიკურ გარემოსა და ბიოლოგიურ სისტემებზე;
457. ახალგაზრდული ცენტრისა და საპრეზიდენტო ბიბლიოთეკის ფუნქციონირების დროს მოსალოდნელია მხოლოდ დადებითი გავლენა სოციალურ სისტემაზე, პროექტი გრძელვადიან დადებით გავლენას მოახდენს ქალაქ ზუგდიდის მოსახლეობაზე, განსაკუთრებით ახალგაზრდებზე, რომლებიც ისარგებლებენ მაღალი ხარისხის მომსახურებით. სხვა შემთხვევებში, სოციალურ გარემოზე გავლენა პოზიტიური იქნება, რადგან მოსალოდნელია ადგილობრივი მოსახლეობის დროებითი დასაქმება;
458. პროექტის განხორციელება ხელს შეუწყობს ადგილობრივი ტურისტული პოტენციალის გაუმჯობესებას, რაც მთავრობას საშუალებას მისცემს განავითაროს ტურისტული ინფრასტრუქტურა რეგიონში.
459. მშენებლობაზე ზემოქმედების შერბილება უზრუნველყოფილი იქნება გარემოსდაცვითი მონიტორინგის პროგრამით, რათა უზრუნველყოფილ იქნას EMP-ის ყველა ღონისძიების განხორციელება და იმის დადგენა, დაცულია თუ არა გარემო და საზოგადოება პროექტის სამშენებლო მოედნის მიმდებარე ტერიტორიაზე, როგორც მოსალოდნელია. ეს მოიცავს დაკვირვებას ობიექტზე და მის გარეთ, დოკუმენტის შემოწმებას, ინსტრუმენტულ მონიტორინგს გარემოს პარამეტრებზე, როგორცაა ხმაურის და ვიბრაციის დონე, ჰაერის ხარისხი და სხვ. გამოსასწორებელი მოქმედების ნებისმიერი მოთხოვნა აისახება გარემოსდაცვითი მონიტორინგის ანგარიშებში.

B. რეკომენდაციები

460. ქვემოთ მოცემულია რეკომენდაციები, რომლებიც გამოიყენება პროექტზე, რათა უზრუნველყოს, რომ გარემოზე მნიშვნელოვანი უარყოფითი ზემოქმედება არ იყოს შეუქცევადი, მრავალფეროვანი ან უპრეცედენტო; და დარჩება ფიზიკურ სამუშაოებზე დაქვემდებარებულ ადგილებში ან ობიექტებში:

(i) გაითვალისწინეთ აღნიშნული IEE, EMP-სთან ერთად სატენდერო და საკონტრაქტო დოკუმენტებში;

(ii) განაახლეთ / გადახედეთ IEE-ს, რომელიც დაფუძნებულია Cc-ის სამუშაო მეთოდოლოგიებზე, ან/და თუ არ არის მოსალოდნელი ზემოქმედება, მასშტაბის, რეგულირების ან ადგილმდებარეობის ცვლილება;

(iii) მოთხოვეთ მენარდეს სამუშაოების დაწყებამდე წარადგინოს SSEMP და არ დაიწყოს სამუშაოები მანამ, სანამ SSEMP-ს არ გადახედავს MDF.

(iv) დარწმუნდით, რომ მასალები, რომლებიც გასატანია ტერიტორიიდან, შემოწმებულია საშიშ შემცველობაზე და მომზადებულია ნარჩენების მართვის, შენახვის, ტრანსპორტირებისა და განადგურების უზრუნველყოს სამოქმედო გეგმა, CC ინფორმირებულია და გაწეულია მკაცრი მონიტორინგი პროექტის განხორციელების დროს.

(v) დარწმუნდით, რომ ნარჩენები (მყარი და თხევადი) ინახება და თავსდება სპეციალურად განკუთვნილ ადგილებზე/ობიექტში (თავისუფალ მიწის ნაკვეთზე ნარჩენების დაყრა დაუშვებელია);

(vi) მენარდისთვის კონტრაქტის მინიჭებისას, უსაფრთხოების ზომების გაცნობის ჩატარება;

(vii) გაუწიეთ მკაცრი ზედამხედველობა EMP-ის იმპლემენტაციას;

(viii) სამუშაოების დაწყებამდე, დარწმუნდით, რომ მენარდემ დანიშნა კვალიფიციური EHS ოფიცრები;

(ix) დოკუმენტაციასა და ანგარიშების მომზადება რეგულარულად, როგორც მითითებულია IEE-ში;

(x) მუდმივი კონსულტაციები დაინტერესებულ მხარეებთან;

(xi) ინფორმაციის დროული გამჟღავნება და GRM-ის ჩამოყალიბება;

(xii) CC-ის, მათ შორის ქვეკონტრაქტორების ჩართვა პირველი დონის GRM-ში; და

(xiii) MDF-ის, ზედამხედველობის კონსულტანტებისა და CC-ის ვალდებულება, დაიცვან გარემო და ხალხი პროექტის განხორციელების დროს ნებისმიერი ზემოქმედებისგან.

461. EMP, მასში მოცემული შემსუბუქებისა და მონიტორინგის პროგრამები, სატენდერო დოკუმენტაციაში შევა პროექტის ყველა კომპონენტისთვის. სატენდერო დოკუმენტაციის თანახმად, მენარდე პასუხისმგებელია EMP-ის მოთხოვნების

- შესრულებაზე საკუთარი შემუშავებული SSEMP-ს მეშვეობით, რომელშიც EMP-ის ყველა პირობა შევა; ასევე, დაამატებს კონკრეტულ ელემენტებს, რომლებიც ამჟამად არ არის ცნობილი, მაგალითად, მენარდეს სათადარიგო ნათხარის/კარიერის მდებარეობა. ეს უზრუნველყოფს, რომ ყველა პოტენციურ პრეტენდენტს ეცოდინება პროექტის გარემოსდაცვითი მოთხოვნები და მასთან დაკავშირებული გარემოსდაცვითი ხარჯები.
462. EMP და მისი ყველა მოთხოვნა დაემატება CC- ხელშეკრულებას. ამგვარად, ხელშეკრულების შესაბამისად, EMP-ის განხორციელება კანონიერი მოთხოვნის სახეს მიიღებს. შემდეგ, მენარდე მოამზადებს SSEMP-ს, რომელსაც დაამტკიცებს და მონიტორინგს გაუწევს CSC. თუ CSC შენიშნა SSEMP (და EMP) - სთან შეუსაბამობა, მენარდეს შეიძლება დაეკისროს პასუხისმგებლობას EMP-ის ხელშეკრულებითი ვალდებულებების დარღვევის გამო. SSEMP-სთან შესაბამისობის უზრუნველსაყოფად, CC-მ უნდა დაიქირაოს გარემოსდაცვითი მენეჯერი, რომელიც პროექტის მონიტორინგსა და ანგარიშგებას განახორციელებს.
463. სამშენებლო მენარდეს მენეჯმენტი ჩაატარებს პერიოდულ ტრენინგებს და ტესტირებას პროექტის განხორციელების საქმიანობაში ჩართული პერსონალისთვის, გარემოს დაცვისა და სამუშაოების უსაფრთხოების წესების დაცვასთან დაკავშირებით.
464. პერსონალის მიერ უსაფრთხოების მოთხოვნებისა და ჰიგიენური ნორმების დაცვაზე მკაცრი კონტროლი განხორციელდება.
465. სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე სამშენებლო მენარდე ვალდებულია მოამზადოს შემდეგი გარემოსდაცვითი გეგმები: (i) სამშენებლო მოედნის სპეციფიკური გარემოს დაცვის გეგმა; (ii) ხმაურის და ვიბრაციის მართვის გეგმა; (iii) მოძრაობის მართვის გეგმა; (iv) ნარჩენების მართვის გეგმა; (v) ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების მართვის გეგმა, (vi) საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა; და (vii) ბანაკის ადგილის მართვის გეგმა. საჭიროების შემთხვევაში ჩატარდება ხეების ინვენტარიზაცია. ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებების გამოყოფის სტაციონარული წყაროების შესახებ ტექნიკური ანგარიში (საჭიროების შემთხვევაში);
466. CC ასევე პასუხისმგებელია სრულ განაკვეთზე დაასაქმოს გარემოს, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების (EHS) მომსახურე პერსონალი, რომელიც პასუხისმგებელია SSEMP-ის მომზადებაზე, უსაფრთხოების მოთხოვნების დაცვაზე, SSEMP-ის და EHS-სთან დაკავშირებულ სხვა საკონტრაქტო დებულებების შესრულებაზე, საზოგადოების მხრიდან საჩივრების / უკმაყოფილების მოგვარებაზე, ნებისმიერი მაკორექტირებელი მოქმედების განხორციელებაზე, პროექტის განმახორციელებელ სააგენტოსთან (IA) კოორდინაციაზე და MDF-თვის და მშენებლობის ზედამხედველის თანამშრომელის (CSC) ინფორმაციის მიწოდებაზე.
467. CC ასევე მოეთხოვება ტერიტორიის წინასწარი სამუშაო პირობების აღწერა, საჩივრების/უკმაყოფილების განხილვა სავალდებულო ან/და სამუშაო ადგილის დონეზე, წარუდგინოს ყოველთვიური მონიტორინგის ანგარიშები IA/CSC-ს მოახდინოს საინჟინრო და ადმინისტრაციული კონტროლი, რათა უზრუნველყოს მუშაკებისა და თემების უსაფრთხოება, მხარი დაუჭიროს IA/CSC-ის დაცვის, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოებისა და შრომის სტანდარტების შესახებ ცნობიერების ამაღლებაში და დაიცვას პროექტის ზედამხედველობის კონსულტანტების ნებისმიერი რეკომენდაცია.
468. სამშენებლო მენარდემ უნდა განახორციელოს ყველა შემარბილებელი ღონისძიება, რათა შეამციროს ხმაურის, ვიბრაციისა და ჰაერის ემისიების ზემოქმედება მგრძობიარე

ობიექტებზე.

469. გარემოსდაცვითი მონიტორინგის პროცესში რეგულარულ დაკვირვებას და შეფასებას ექვემდებარება შემდეგი:

- (i) მტვრის გავრცელება, გამონახობი (NO_x, SO₂, CO) სამშენებლო ბანაკში და ობიექტში, სატრანსპორტო მარშრუტებში, უახლოეს შენობებში და სხვა მგრძობიარე რეცეპტორებში ინტენსიური ოპერაციების და მანქანების მოძრაობის დროს, განსაკუთრებით მშრალ და ქარიან ამინდში, სამუშაო დღის დასაწყისში ან/და საჩივრების არსებობის შემთხვევაში;
- (ii) ხმაურის და ვიბრაციის გავრცელება მგრძობიარე რეცეპტორებზე;
- (iii) საგზაო მოძრაობა მასალებისა და ნარჩენების გადაზიდვის გზის გასწვრივ;
- (iv) ნიადაგისა და გრუნტის ხარისხი სამშენებლო ბანაკებისა და უბნების მიმდებარე ტერიტორიებზე, მასალების და ნარჩენების შესანახ ადგილებზე ვიზუალური დაკვირვებით სამუშაო დღის ბოლოს და ლაბორატორიული გამოკვლევით - დიდი დაღვრის შემთხვევაში;
- (v) ამოღებული გრუნტის დროებითი შენახვა სამშენებლო ობიექტებსა და გრუნტის შესანახ ადგილებზე ყოველ დღე მიწის სამუშაოების დასრულების შემდეგ;
- (vi) ნარჩენების მართვა და ზეთები და ნავთობპროდუქტები სამშენებლო ბანაკებსა და ობიექტებზე, ნარჩენების დროებითი შესანახი ადგილების ყოველი სამუშაო დღის ბოლოს და დოკუმენტების შემოწმება წარმოებული და უტილიზებული ნარჩენების რაოდენობაზე;
- (vii) მისასვლელი გზის ტექნიკური მდგომარეობა, ინტენსიური სატრანსპორტო ოპერაციების დროს სატრანსპორტო მარშრუტების დერეფნებით თავისუფალი გადაადგილების შესაძლებლობა;
- (viii) შრომის უსაფრთხოება სამუშაო ადგილზე ვიზუალური დაკვირვებით - ყოველი სამუშაოს დაწყებამდე და შემოწმების დოკუმენტები ადგილზე ტრენინგებზე და ყოველდღიური ინსტრუქციების ყუთი ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების შესახებ.

ზეგავლენის შეფასების კრიტერიუმები

ცხრილი 26 ხმისა და ვიბრაციის ზეგავლენის შეფასების კრიტერიუმები²⁷

ზეგავლენის სახე	შეფასების კრიტერიუმები		
	მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	საშუალო ზეგავლენა	უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
ხმაურის გავრცელება	დასახლებული პუნქტის საზღვარზე ხმაურის დონე აღემატება 55 dbA დღისით და 45 dBA ღამით, ან აღემატება 50 dBA დღისით და 40dBA ღამით, მოწყვლადი ობიექტების შემთხვევაში. ჭარბი ხმაურის დონე ინტენსიურია. მოსახლეობის უკმაყოფილება გარდაუვალია.	დასახლებული პუნქტის საზღვარზე ხმაურის დონე აღემატება 55 dbA დღისით და 45 dBA ღამით; თუმცა, ზეგავლენა მხოლოდ ცალკეულ შემთხვევებში იქნება ან დროებით ხასიათს ატარებს. დასაშვებია ხმაურის დონე მგრძნობიარე ობიექტებზე; თუმცა, რეკომენდებულია დამატებითი პროფილაქტიკური ზომები.	ხმაურის ფონზე დონე ცოტათი გაუარესდა დასახლებული ადგილების ან მგრძნობიარე ობიექტების მახლობლად. ნებისმიერ შემთხვევაში, დასაშვებზე მაღალი დონეები არ არის მოსალოდნელი. საკმარისია სტანდარტული შემარბილებელი ზომების მიღება.
ვიბრაცია	მძიმე ტექნიკისა და სხვა მეთოდების გამო, ვიბრაცია ვრცელდება დიდ მანძილებზე. არსებობს შენობების, კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების დაზიანების ან განადგურების ალბათობა ან გეოლოგიური სტაბილურობის დარღვევა.	ვიბრაცია შორ მანძილზე არ ვრცელდება ან მისი ზეგავლენა ხანმოკლეა. შენობების, კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების დაზიანების ან გეოლოგიური სტაბილურობის დარღვევის ალბათობა ძალიან მცირეა. მოსალოდნელია	ვიბრაცია მხოლოდ სამუშაოების ზონაში ვრცელდება. შენობების, კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების დაზიანება ან გეოლოგიური სტაბილურობის დარღვევა არ არის მოსალოდნელი. დამატებით შემარბილებელი ზომების საჭიროება არ იკვეთება.

²⁷ მოცემულ ცხრილში გარემოს დაცვითი შეფასების კრიტერიუმებია წარმოდგენილი, რაც შეფასების მეთოდოლოგიის ნაწილს წარმოადგენს, რომლის მეშვეობითაც წარმოდგენილი პროექტის შემთხვევაში ფასდება პოტენციური ზემოქმედებები და რისკები.

ზეგავლენის სახე	შეფასების კრიტერიუმები		
	მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	საშუალო ზეგავლენა	უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
		პერიოდული ხასიათის მცირე დისკომფორტი.	
სამუშაო ადგილის მდგომარეობა (ხმაური და ვიბრაცია)	მუშაობა შეუძლებელია. ნაკლებად ეფექტურია ყურსაცობების ან სხვა დამცავი აღჭურვილობის გამოყენება. აუცილებელია მომსახურე პერსონალის ხშირი ცვლა.	ხმაური და ვიბრაცია სამუშაო არეალში შემაწუხებელია, მაგრამ მუშაობა შესაძლებელია შესაბამისი დამცავი აღჭურვილობის გამოყენების ან სხვა ზომების მიღების შემთხვევაში (მაგ. სამუშაო საათების შემცირება და სხვა).	სამუშაო არეში ხმაური და ვიბრაციის დონე დაბალია. არ არსებობს პირადი დამცავი აღჭურვილობის საჭიროება ან მისი გამოყენება მხოლოდ მცირე პერიოდით არის შესაძლებელი. დაშვებულია 8-საათიანი სამუშაო დღე.

ცხრილი 27 წყალზე ზეგავლენის შეფასების კრიტერიუმები

ზეგავლენის სახე	შეფასების კრიტერიუმები		
	მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	საშუალო ზეგავლენა	უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
ზედაპირული წყლების დინების შეცვლილი კოეფიციენტი	პროექტის ზემოქმედების შედეგად მდინარის ბუნებრივი დინების მაჩვენებელი მკვეთრად შეიცვალა (ან წელიწადის მოცემული დროისთვის, ან დროებით); რთულია წყლის ეკოსისტემის ამჟამინდელი მდგომარეობის შენარჩუნება. სხვა წყალ-მომხმარებელ ერთეულს წყალთან შეზღუდული წვდომა აქვს ან წყლის ნაკადის მომატების გამო	პროექტის ზემოქმედების შედეგად, მდინარის ბუნებრივი ნაკადის სიჩქარე შემცირდა 70% -მდე (ან წლისთვის, ან დროებით); წყლის ეკოსისტემა ძირითადად შენარჩუნებულია. სხვა წყალ-მომხმარებელ ერთეულს წყალთან წვდომა უცვლელად აქვს ან პროექტის ზეგავლენის გამო მდინარის ბუნებრივი ნაკადის სიჩქარე 110% -ით გაიზარდა.	პროექტის ზემოქმედების შედეგად, მდინარის ბუნებრივი ნაკადის სიჩქარე შემცირდა 70% -მდე (ან წლისთვის, ან დროებით). სხვა წყალ მომხმარებელ ერთეულს წყალთან წვდომა უცვლელად აქვს ან ერთეული სხვა მიზნებისთვის არ გამოიყენება. პროექტის ზეგავლენის გამო მდინარის დინების სიჩქარე არ მოიმატებს.

ზეგავლენის სახე	შეფასების კრიტერიუმები		
	მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	საშუალო ზეგავლენა	უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
	საშიში ჰიდროლოგიური მოვლენების განვითარების რისკი გაიზარდა.	საშიში - ჰიდროლოგიური მოვლენების განვითარების რისკების აღმოფხვრა შესაძლებელია შესაბამისი დამცავი ზომების გამოყენებით.	
ზედაპირული წყლის ხარისხის ჩამდინარე წყლების წარმოშობა	ზემოქმედება ხდება სათევზაო ან სასმელი და სამრეწველო წყლის ობიექტზე ან მოსალოდნელია მნიშვნელოვანი ოდენობის ჩამდინარე წყლები არსებობა. გამწმენდი ნაგებობის მშენებლობის მიუხედავად, არსებობს ზედმეტად დაბინძურებული წყლების განადგურების ალბათობა ან საგანგებო ვითარების ალბათობა მაღალია. წყალსატევის ახლო მდებარეობის გამო არსებობს მასში მყარი ნარჩენებისა და თხევადი მასების შეღწევის ალბათობა.	ზემოქმედება ხდება სამრეწველო-სამეურნეო წყალზე. წარმოიქმნება ჩამდინარე წყლები, თუმცა, შესაბამისი პრევენციული ზომების ხარჯზე (სათანადოდ ეფექტური გამწმენდი ნაგებობის მოწყობა და ა.შ.) შესაძლებელია ზედაპირული წყლის ხარისხობრივი მდგომარეობის შენარჩუნება. არსებული ხარისხი შეიძლება მცირედით შეიცვალოს, რაც წყლის ბიომრავალფეროვნებაზე მცირე გავლენას მოახდენს ან საგანგებო ვითარების ალბათობა არ არის მაღალი. ასეთ შემთხვევაში, მანძილი იმდენად დიდია, რომ დაბინძურებული ნივთიერებების წყალში ჩადინების რისკები მინიმალურია.	წყლის ობიექტთან სიახლოვეში ზედაპირული წყლები არ არის. ამიტომ, ირიბი ზეგავლენის ალბათობა არ არის მაღალი. არ არის მოსალოდნელი ჩამდინარე წყლის წარმოშობა, ან მცირე რაოდენობით თხევადი ნაშთების მართვა შესაძლებელია წყლის გარემოსთვის უსაფრთხო მეთოდების გამოყენებით (მაგალითად, აორთქლებული ტბორით, თხევადი ნაშთების გადამუშავებით და ა.შ.).
მიწისქვეშა წყლების დაბინძურება	საქმიანობა გულისხმობს მეთოდებს, რომლებიც მიწისქვეშა წყლების ჭარბი დაბინძურების რისკის ქმნიან (მაგ., დაბინძურებული ნივთიერებების შემცველი მასალების დამარხვა და	საქმიანობა გულისხმობს მეთოდებს, რომლებიც მიწისქვეშა წყლების დაბინძურების რისკებს ქმნიან; ამასთან, შემარბილებელი ზომების გამოყენება ეფექტურად და მნიშვნელოვნად ამცირებს რისკებს	მიწისქვეშა წყლის დაბინძურების რისკები დაკავშირებულია მხოლოდ გაუთვალისწინებელ შემთხვევებთან (ნავთობპროდუქტების მცირე გაჟონვა ტექნიკიდან ან

ზეგავლენის სახე	შეფასების კრიტერიუმები		
	მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	საშუალო ზეგავლენა	უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
	<p>ა.შ.); შემარბილებელი ღონისძიებები ნაკლებად ეფექტურია ან საგანგებო სიტუაციების აღბათობას ზრდის დიდი რაოდენობით ნავთობპროდუქტების ან სხვა დამაბინძურებელი ნივთიერებების მიწის ფენებში შეღწევა.</p>	<p>ან არსებობს საგანგებო შემთხვევების აღბათობა; თუმცა, ტარდება შესაბამისი პროფილაქტიკური ზომები.</p>	<p>მოწყობილობიდან და სხვა.). დიდი ოდენობით თხევადი დამაბინძურებელი ნივთიერებები არ ინახება, რაც ინციდენტების შემთხვევაში საფრთხეს შექმნიდა.</p>
<p>ზემოქმედება მიწისქვეშა წყლების ნაკადის სიჩქარეზე, ნიადაგების ინფილტრაციის შეცვლილი თვისებები</p>	<p>ღონისძიება ითვალისწინებს ღრმა საინჟინრო ობიექტების მოწყობას, რომლითაც შესაძლებელია მიწისქვეშა წყალგამტარ ინფრასტრუქტურის გადაკვეთა. შედეგად, მიწისქვეშა წყლების გადინება შეიძლება შემცირდეს ან აქტივობა ითვალისწინებს მსხვილი მიწის ფართობების გამოყენებას / ტყეების მოჭრას, რაც გააუარესებს ნიადაგის ინფილტრაციის თვისებებს. ამან შეიძლება შეამციროს მიწისქვეშა წყლის ატმოსფერული ნალექებით კვება.</p>	<p>საქმიანობა არ ითვალისწინებს ღრმა საინჟინრო ობიექტების მოწყობას და გარდა ამისა, ტერიტორიაზე წყალგამტარი ჰორიზონტები არ ვრცელდება. ამის მიუხედავად, მიწის ფართობების დამუშავებამ ან მშენებლობის და ექსპლუატაციის მეთოდებმა შეიძლება გარკვეული გავლენა იქონიოს ნაკლებად ღირებული წყაროების გადინებაზე.</p>	<p>მცირე პროექტის არეალის სიმცირის, მშენებლობისა და ექსპლუატაციის მეთოდების და არსებული ჰიდროგეოლოგიური პირობების გათვალისწინებით, მიწისქვეშა წყლების ნაკადის სიჩქარეზე ზემოქმედება მცირე იქნება. სასამელ და სამრეწველო წყალზე ზემოქმედება არ არის მოსალოდნელი.</p>

ცხრილი 28 ნიადაგზე ზეგავლენის შეფასების კრიტერიუმები

ზეგავლენის სახე	შეფასების კრიტერიუმები		
	მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	საშუალო ზეგავლენა	უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
ნაყოფიერი ნიადაგის ფენის დაზიანება და ეროზია	პროექტი ითვალისწინებს 12,5 ჰექტარზე მეტი ისეთი სასოფლო-სამეურნეო ნაკვეთის ან სხვა მიწის ნაკვეთების გამოყენებას, რომელთა ნაყოფიერებაც მაღალია ან მშენებლობისა და ექსპლუატაციის დროს გამოყენებული მეთოდები ხელს უწყობს ნიადაგის ეროზიის პროცესების გააქტიურებას მნიშვნელოვან ტერიტორიებზე.	პროექტი ითვალისწინებს 12,5 ჰექტარზე ნაკლები ისეთი სასოფლო-სამეურნეო ნაკვეთის ან სხვა მიწის ნაკვეთების გამოყენებას, რომელთა ნაყოფიერებაც მაღალია ან მართვის არე 12,5 ჰა-ზე მეტია, მაგრამ ეს არ არის სასოფლო-სამეურნეო მიწები ან სხვაგვარად ფასეული, ღირებული მიწები ან მშენებლობისა და ექსპლუატაციის დროს გამოყენებული მეთოდები ხელს უწყობს ნიადაგის ეროზიის პროცესის გააქტიურებას ზოგიერთ რაიონში, მაგრამ მათი თავიდან აცილება შესაძლებელია შესაბამისი შერბილების ზომებით.	პროექტი ითვალისწინებს 12,5 ჰექტარზე ნაკლები ისეთი არა სასოფლო-სამეურნეო მიწების ან სხვა მიწის ნაკვეთების გამოყენებას, რომელთა ნაყოფიერებაც ნაკლებ ღირებულა. ნაყოფიერი ნიადაგის ფენასთან სწორ მოპყრობის პირობებში გავლენა მინიმალურია. გამოყენებული პერიმეტრის ფარგლებს გარეთ ეროზია მოსალოდნელი არ არის.
ნიადაგის/მიწის დაზინძურება	მშენებლობისა და ექსპლუატაციის დროს გამოყენებული მეთოდების გამო, ნებისმიერი ტერიტორიის სასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაყოფიერი ფენის დაზინძურების რისკი (ჭარბი MAC) საკმაოდ მაღალი ან პრაქტიკულად გარდაუვალია ან საკმაოდ მაღალია ისეთი საგანგებო სიტუაციების განვითარების ალბათობა, რომლების შედეგადაც 100 მ ² -ზე მეტი ფართობის ან 0,3 მ-ზე მეტი	მშენებლობისა და ექსპლუატაციის დროს გამოყენებული მეთოდების გამო, არსებობს მიწის ნაკლებად ღირებული ზედაპირული ფენის დაზინძურების რისკი (ჭარბი MAC) ან საკმაოდ მაღალია ისეთი საგანგებო სიტუაციების განვითარების ალბათობა, რომლების შედეგადაც 100 მ ² -ზე ნაკლები ფართობის ან 0,3 მ-ზე ნაკლების სიღრმის ნიადაგისა და მიწის დაზინძურება მოხდება.	მოსალოდნელია მხოლოდ ნიადაგის / მიწის მცირე ადგილობრივი დაზინძურება, ძირითადად გაუთვალისწინებელ შემთხვევებში. შესაძლებელია დაზინძურებული ნიადაგის ადგილობრივი გაწმენდის ტექნოლოგიის გამოყენება.

ზეგავლენის სახე	შეფასების კრიტერიუმები		
	მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	საშუალო ზეგავლენა	უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
	სიღრმის ნიადაგისა და მიწის დაბინძურება მოხდება.		

ცხრილი 29 გეოლოგიური გარემოზე ზეგავლენის შეფასების კრიტერიუმები

ზეგავლენის სახე	შეფასების კრიტერიუმები		
	მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	საშუალო ზეგავლენა	უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
პროექტის შემოქმედების შედეგად გეოლოგიური გარემოს სტაბილურობის დარღვევა, საშიში პროცესების გააქტიურება	პროექტის განხორციელება დაგეგმილია (საინჟინრო გეოლოგიური თვალსაზრისით) III დონის სირთულის რელიეფზე. მიწის სამუშაოების დროს არსებობს ისეთი სახიფათო გეოდინამიკური პროცესების გააქტიურების ალბათობა, როგორცაა მეწყერი, კლდის ვარდნა, ღვარცოფი და ა.შ. ან ობიექტის ექსპლუატაციის ფაზაში არსებობს იგივე პროცესების გააქტიურების რისკები (ასეთ ობიექტად შეიძლება ჩაითვალოს ჰიდროტექნიკური ნაგებობები, მიწისქვეშა გადასასვლელი და ა.შ.) აუცილებელია კომპლექსური ნაგებობების დამცავი ობიექტების აშენება ან პროექტში შესწორებების შეტანა.	პროექტის განხორციელება დაგეგმილია (საინჟინრო გეოლოგიური თვალსაზრისით) II დონის სირთულის რელიეფზე. მიწის სამუშაოების დროს ან ექსპლუატაციის ეტაპზე საშიში გეოდინამიკური პროცესების გააქტიურების ალბათობა. ამასთან, მარტივი სტრუქტურის მქონე ობიექტების დამცავი ზომების გათვალისწინებით, მათი თავიდან აცილება შესაძლებელია.	პროექტის განხორციელება დაგეგმილია ხელსაყრელ რელიეფში. დამცავი სტრუქტურების აგება მნიშვნელოვან რესურსებს არ მოითხოვს. შესაძლებელია განვითარდეს მხოლოდ ადგილობრივი მცირე ეროზიული პროცესები.
არსებული საინჟინრო-გეოლოგიური პირობების გავლენა	მიწის საინჟინრო-გეოლოგიური თვისებები II ნიადაგის საინჟინრო-გეოლოგიური თვისებები არ არის ხელსაყრელი; კლდეზე ობიექტების აგება ღრმა საძირკვლებს საჭიროებს ან ობიექტის სტაბილურობას	მიწის საინჟინრო-გეოლოგიური თვისებები II ობიექტის აგების საშუალებას იძლევა, თუმცა გარკვეული პირობების დაცვით. გარემოს	ობიექტი არ წარმოადგენს რთულ სტრუქტურას. ტერიტორიის შემადგენელი მიწების საინჟინრო-გეოლოგიური თვისებები დამაკმაყოფილებელია.

ზეგავლენის სახე	შეფასების კრიტერიუმები		
	მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	საშუალო ზეგავლენა	უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
საპროექტო ობიექტებზე	საშიში გეოდინამიკური პროცესები ემუქრება. აუცილებელია კომპლექსური ნაგებობებისთვის დამცავი ობიექტების აშენება ან პროექტში შესწორებების შეტანა.	(მიწისქვეშა და მიწისქვეშა წყლების) აგრესიულობის ხარისხი რკინაბეტონის მიმართ დამაკმაყოფილებელია ან სახიფათო გეო-დინამიური პროცესები გარკვეულ საფრთხეს უქმნის ობიექტის სტაბილურობას; ამასთან, რისკი შეიძლება აღმოიფხვრას მარტივი სტრუქტურის მქონე დამცავი ზომების გამოყენებით.	შესაბამისად, არ არის საჭირო არც ღრმა საფუძველი და არც მნიშვნელოვანი ზომები საინჟინრო ნაგებობების დასაცავად.

ცხრილი 30 ბიოლოგიურ გარემოზე ზეგავლენის შეფასების კრიტერიუმები

ზეგავლენის სახე	შეფასების კრიტერიუმები		
	მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	საშუალო ზეგავლენა	უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
მცენარეული ზოგადი რაოდენობრივი ცვლილებები საფარის და	პროექტის განხორციელება გამოიწვევს ენდემური ან წითელ ნუსხაში მყოფი სახეობების განადგურებას ან პროექტის განხორციელება გამოიწვევს 1 ჰექტარზე მეტი ტყის მასივის გამოყენებას ან არსებობს ინვაზიური სახეობების გავრცელების რისკი.	პროექტის განხორციელების შემდეგ, ენდემურ ან წითელ ნუსხაში მყოფ სახეობებზე პირდაპირი ან ირიბი ზემოქმედების რისკები მინიმალურია ან პროექტის განხორციელება გამოიწვევს 1 ჰექტარზე ნაკლები ტყის მასივის გამოყენებას.	პროექტის განხორციელების შემდეგ, ენდემურ ან წითელ ნუსხაში მყოფ სახეობებზე პირდაპირი ან ირიბი ზემოქმედების რისკები არ არსებობს. მოსალოდნელია მხოლოდ ერთგვაროვანი დაბალი ღირებულების მცენარეული საფარის განადგურება. ინვაზიური ჯიშების გავრცელების რისკი არ არსებობს.

ზეგავლენის სახე	შეფასების კრიტერიუმები		
	მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	საშუალო ზეგავლენა	უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
<p>ცხოველთა საბინადრო გარემოს გაუარესება:</p> <ul style="list-style-type: none"> • საბინადრო გარემოს დაკარგვა ან დანაწევრება • ენდემური და წითელ ნუსხაში შეყვანილი ცხოველები 	<p>პროექტის განხორციელება გამოიწვევს ენდემური და წითელ ნუსხაში მყოფი ცხოველების სახეობების საბინადრო ტერიტორიის განადგურებას, შემცირებას ან დანაწევრებას ან შესაძლებელია გარკვეული სახეობების შემცირება ან გარკვეული პოპულაციის გაქრობა პროექტის განხორციელების არეალში ან ობიექტი არის წრფევი ობიექტი, რომელიც ქმნის ერთგვარ ბარიერს ცხოველთა მიგრაციისთვის ან არსებობს ინვაზიური სახეობების გავრცელების რისკი.</p>	<p>პროექტის განხორციელების შემდეგ, ენდემურ ან წითელ ნუსხაში მყოფ სახეობებზე პირდაპირი ან ირიბი ზემოქმედების რისკები ნაკლებ სავარაუდოა. ისეთი ცოცხალი ორგანიზმების გავრცელების ფართობი, რომლებსაც არ აქვთ ხანგრძლივი მიგრაციის უნარი, შეიძლება შემცირდეს ან პროექტის განხორციელების სფეროში მოსალოდნელია გარკვეული სახეობების რაოდენობრივი ცვლილებები, მაგრამ მათი განადგურება არ არის ნავარაუდები.</p>	<p>პროექტის ტერიტორია ანთროპოგენული ზემოქმედების ქვეშ არის და არ წარმოადგენს ცხოველთა სახეობების თავშესაფარს. მაღალი ეკოლოგიური ვალდებულების მქონე არეალში მხოლოდ ადამიანის საქმიანობაზე ადაპტირებული ცხოველები ცხოვრობენ. ობიექტი ცხოველების მიგრაციას ხელს არ უშლის.</p>
<p>ფაუნას ჯიშებზე უშუალო ზეგავლენა</p>	<p>პროექტის განხორციელების გამო, წლის განმავლობაში ცხოველების დალუპვის რამდენიმე შემთხვევა მოხდა (მათ შორის, ენდემური ან წითელ ნუსხაში მყოფი სახეობები).</p>	<p>პროექტის განხორციელების გამო, წლის განმავლობაში ცხოველების დალუპვის რამდენიმე შემთხვევა მოხდა (ნაკლებ ფასეული სახეობები),</p>	<p>ცხოველთა ჯიშების განადგურება ნაკლებ სავარაუდოა. ზეგავლენა მოკლე ვადიანია. ბრაკონიერობის მატების შესაძლებლობა მინიმალურია.</p>
<p>დაცულ ტერიტორიებზე პირდაპირი და ირიბი ზეგავლენა</p>	<p>მცირე მანძილისა და შენობისა და ექსპლუატაციის ეტაპებზე გამოყენებული მეთოდების შედეგად, არსებობს გრძელვადიანი პირდაპირი ან არაპირდაპირი ზემოქმედების რისკები.</p>	<p>მშენებლობისა და ექსპლუატაციის მეთოდების გამო დაცულ ტერიტორიაზე ირიბი ზემოქმედების საფრთხე არსებობს, მაგრამ ზეგავლენა ხანგრძლივი არ არის.</p>	<p>დიდი მანძილის გამო, დაცულ ტერიტორიაზე ზეგავლენა ნაკლებ სავარაუდოა.</p>

ცხრილი 31 ვიზუალურ/ლანდშაფტურ გარემოზე ზემოქმედების ზეგავლენის შეფასების კრიტერიუმები

ზეგავლენის სახე	შეფასების კრიტერიუმები		
	მნიშვნელოვანი ზეგავლენა (მაღალი)	საშუალო ზეგავლენა	უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
ზეგავლენა ლანდშაფტზე	პროექტის განხორციელება დაგეგმილია იშვიათი და მაღალი ფასეულობის ლანდშაფტებზე ან ლანდშაფტი და მისი კომპონენტები ხელშეუხებელია და ბუნებრიობის მაღალი დონით ხასიათდება.	პროექტის განხორციელება დაგეგმილია რეგიონულ და ადგილობრივ ლანდშაფტებზე ან ლანდშაფტი და მისი კომპონენტები, ცხოველების ბინადრობის შედეგად, გარკვეულ წილად შეცვლილია. მათი ბუნებრიობის დონე საშუალოა.	პროექტის განხორციელება დაგეგმილია დაბალი ფასეულობის მქონე ლანდშაფტზე, რომელიც შეიძლება ჩანაცვლდეს, ან ლანდშაფტი და მისი კომპონენტები, ადამიანის ეკონომიკური საქმიანობის გამო, საკმაოდ დაზიანებულია.
ვიზუალური ცვლილებები	პროექტის არე სხვადასხვა ადგილიდან კარგად ჩანს. დონისძიებების განხორციელება ადგილობრივი მკვიდრებისა და ტურისტებისთვის შესამჩნევ ვიზუალურ ცვლილებას გამოიწვევს.	პროექტი არე ზოგიერთი ადგილიდან ჩანს, რომელთაც ტურისტული ფასეულობა არ გააჩნია.	პროექტის ტერიტორია თითქმის უხილავია. მშენებლობა და ექსპლუატაცია ადგილობრივი მკვიდრებისა და ტურისტებისთვის მინიმალურად შესამჩნევ ცვლილებებს გამოიწვევს.

ცხრილი 32 სოციალურ გარემოზე ზეგავლენის შეფასების კრიტერიუმები

ზეგავლენის სახე	შეფასების კრიტერიუმები		
	მნიშვნელოვანი ზეგავლენა (მაღალი)	საშუალო ზეგავლენა	უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
დადებით გავლენა			
გაზრდილი საბიუჯეტო შემოსავლები	გაზრდილი ცენტრალურ საბიუჯეტო შემოსავლები	გაზრდილი საბიუჯეტო შემოსავლები	გაზრდილი ცენტრალურ საბიუჯეტო შემოსავლები
დასაქმება და მოსახლეობის შემოსავლების ზრდა	შესაძლებელია სამუშაო ძალის 70%-ით ადგილობრივი მოსახლეობისგან დაკომპლექტება ან შესაძლებელია სამუშაო ძალის 40%-ით ადგილობრივი სასოფლო-სამეურნეო მხარის მოსახლეობისგან დაკომპლექტება ან შესაძლებელია სამუშაო ძალის 20%-ით ადგილობრივი მაღალ მთიანი რეგიონის მოსახლეობისგან დაკომპლექტება.	შესაძლებელია 30-დან 100-მდე ადამიანის დასაქმება. ან შესაძლებელია 10-დან 30-მდე ადამიანის დასაქმება ადგილობრივი სოფლებიდან. ან სასოფლო-სამეურნეო მხარის მაცხოვრებელთა მაღალმთიანი სტატუსი დასაქმების შესაძლებლობები.	10 ადამიანის დასაქმების შესაძლებლობა.
სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება	საერთაშორისო, სახელმწიფო და რეგიონული გზების ტექნიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება, ტრანსპორტის ინტენსივობის შემცირების დიდი ალბათობა.	ზოგ სოფელში ან მაღალმთიან სოფლებში გზების ტექნიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება და მარტივი ტრანსპორტირება.	სოფლის გზებისა და ტრანსპორტის გამართვებული რეაბილიტაცია
სხვა სახის სოციალურ-ეკონომიკური სარგებელი	ქვეყნისთვის, რეგიონულ ან მუნიციპალურ დონეზე ან	რამდენიმე მაღალმთიანი სოფლისთვის:	სხვადასხვა სახის სოციალურ-ეკონომიკურ სარგებელს მხოლოდ

ზეგავლენის სახე	შეფასების კრიტერიუმები		
	მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	საშუალო ზეგავლენა	უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
	<p>რამდენიმე მაღალმთიანი სოფლისთვის:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ნარჩენების მართვის გაუმჯობესებული პირობები. • წყალმომარაგებისა და წყლის დრენაჟის გაუმჯობესებული პირობები. • ელექტრო და ბუნებრივი აირით მომარაგების გაუმჯობესებული პირობები. • სხვა სახის რესურსებზე წვდომის გაუმჯობესება. 	<ul style="list-style-type: none"> • ნარჩენების მართვის გაუმჯობესებული პირობები. • წყალმომარაგებისა და წყლის დრენაჟის გაუმჯობესებული პირობები. • ელექტრო და ბუნებრივი აირით მომარაგების გაუმჯობესებული პირობები. • სხვა სახის რესურსებზე წვდომის გაუმჯობესება. 	<p>რამდენიმე ოჯახი (ნაკვეთი) მიიღებს.</p>
უარყოფითი ზეგავლენა			
<p>გადასახლება, კერძო საკუთრების გამოყენების საჭიროება</p>	<p>ფიზიკური გადასახლების ერთ ან რამდენიმე შემთხვევა ან ეკონომიკური გადასახლების 10-ზე მეტი შემთხვევა ან მაღალმთიან სოფელში ეკონომიკური განსახლების ერთი ან რამდენიმე შემთხვევა.</p>	<p>ეკონომიკური გადასახლების 10-მდე შემთხვევა. კომპენსაციების გაცემის შემთხვევაში მოსახლეობის უკმაყოფილება არ არის მოსალოდნელი.</p>	<p>ფიზიკური ან ეკონომიკური გადასახლება არ არის მოსალოდნელი. შესაძლოა საჭირო გახდეს კერძო საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთების დროებითი გამოყენება, რისთვისაც დაგეგმილად შესაბამისი საკომპენსაციო ზომები.</p>
<p>სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის გაუარესება</p>	<p>საერთაშორისო, სახელმწიფო და რეგიონული გზების ტექნიკური მდგომარეობის გაუარესება, ტრანსპორტის ინტენსივობის მნიშვნელოვანი ზრდა.</p>	<p>ზოგ სოფელში ან მაღალმთიან სოფლებში გზების ტექნიკური პირობების გაუარესება ან საავტომობილო მოძრაობის</p>	<p>მოსალოდნელი არ არის ადგილობრივი გზების გაუარესდება ან სატრანსპორტო მოძრაობის ინტენსივობის მნიშვნელოვნად მატება.</p>

ზეგავლენის სახე	შეფასების კრიტერიუმები		
	მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	საშუალო ზეგავლენა	უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
		მნიშვნელოვანი ზრდა; აღნიშნული გავლენა დროებითია.	
სხვა სახის უარყოფით სოციალურ-ეკონომიკური ზეგავლენა	<ul style="list-style-type: none"> ქვეყნისთვის, რეგიონულ ან მუნიციპალურ დონეზე ან რამდენიმე მაღალმთიანი სოფლისთვის; ნარჩენების მართვის პირობების გაუარესება და ნაგავსაყრელების გადატვირთვა. გაუარესებული წყალმომარაგება და წყლის სადრენაჟო სისტემა ან შესაბამისი სისტემების გადატვირთულობა სხვა რესურსებისადმი შეზღუდული წვდომა. 	<ul style="list-style-type: none"> რამდენიმე მაღალმთიანი სოფლისთვის; ნარჩენების მართვის პირობების გაუარესება და ნაგავსაყრელების გადატვირთვა. გაუარესებული წყალმომარაგება და წყლის სადრენაჟო სისტემა ან შესაბამისი სისტემების გადატვირთულობა სხვა რესურსებისადმი შეზღუდული წვდომა. 	<p>რამდენიმე ოჯახისათვის</p> <ul style="list-style-type: none"> ნარჩენების მართვის პირობების გაუარესება და ნაგავსაყრელების გადატვირთვა. გაუარესებული წყალმომარაგება და წყლის სადრენაჟო სისტემა ან შესაბამისი სისტემების გადატვირთულობა სხვა რესურსებისადმი შეზღუდული წვდომა. <p>თუმცა, პრობლემა შეიძლება გადაწყდეს ალტერნატიული გზების მოძიებით.</p>

ცხრილი 33 ისტორიულ-კულტურულ ძეგლებზე ზეგავლენის შეფასების კრიტერიუმები

ზეგავლენის სახე	შეფასების კრიტერიუმები		
	მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	საშუალო ზეგავლენა	უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
ისტორიულ-კულტურული მონუმენტების დაზიანება	მცირე მანძილის და შენობისა და ექსპლუატაციის მეთოდების გამო არსებობს ალბათობა საერთაშორისო ან ადგილობრივი	მცირე მანძილის და მშენებლობისა და ექსპლუატაციის მეთოდების გამო არსებობს ალბათობა ადგილობრივი ისტორიულ-	მცირე მანძილის და მშენებლობისა და ექსპლუატაციის მეთოდების გამო ისტორიულ-კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების

ზეგავლენის სახე	შეფასების კრიტერიუმები		
	მნიშვნელოვანი (მაღალი) ზეგავლენა	საშუალო ზეგავლენა	უმნიშვნელო (დაბალი) ზეგავლენა
	ისტორიულ-კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების დაზიანებისა.	კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების დაზიანებისა.	დაზიანების ალბათობა ნაკლებ სავარაუდოა.
არქეოლოგიური ძეგლებისადმი შემთხვევით მიყენებული ზიანი	საპროექტო ტერიტორიის ისტორიული მონიშვნის შემდეგ, არსებობს არქეოლოგიური ძეგლების გვიან იდენტიფიკაციის ალბათობა.		ტერიტორია საკმაოდ ანთროპოგენურია. ამიტომ, ბოლოდროინდელი არქეოლოგიური მონუმენტების დადგენის ალბათობა ნაკლებია.

დანართი B. დაინტერესებულ მხარეებთან ონლაინ შეხვედრის ოქმები

ზუგდიდში ზვიად გამსახურდიას სახელობის ახალგაზრდული ცენტრისა და საპრეზიდენტო ბიბლიოთეკის მშენებლობის პროექტი

შეხვედრის ოქმები

1. 2021 წლის 2 აპრილს, 14:00 საათზე, საქართველოს მუნიციპალური განვითარების ფონდის (MDF) წარმომადგენლებმა - კომუნიკაციის კონსულტანტმა [REDACTED], გარემოს დაცვის სპეციალისტმა [REDACTED] და ინჟინერმა [REDACTED] ჩაატარეს ონლაინ კონსულტაცია (Zoom-ის საშუალებით) დაინტერესებულ მხარეებთან: ზუგდიდის მერის მოადგილე [REDACTED], მერაბ კოსტავას სახელობის ზუგდიდის #2 საჯარო სკოლის დირექტორ - [REDACTED] და დადიანების სასახლის კომპლექსის დირექტორ- [REDACTED]. ონლაინ შეხვედრის მოთხოვნა გამოწვეული იყო COVID-19 პანდემიის გამო, რომელიც მთელს მსოფლიოშია გავრცელებული.
2. კომუნიკაციის კონსულტანტმა წარმომადგენლებს პირადად აცნობა MDF-ის მიერ დაგეგმილი ონლაინ შეხვედრის შესახებ.
3. ზვიად გამსახურდიას სახელობის ახალგაზრდული ცენტრი და ბიბლიოთეკა აშენდება ზუგდიდის ცენტრში, ზვიად გამსახურდიას გამზირი #7-ში. მშენებლობისთვის განკუთვნილი ტერიტორია მოიცავს მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებულ ფართობს 2400 კვ.მ-ს. ბიბლიოთეკის შენობიდან გამოჩნდება ქალაქის მთავარი ღირსშესანიშნაობები და ურბანული და არქიტექტურული თვალსაზრისით დაუკავშირდება ახლომდებარე ინფრასტრუქტურას. ბიბლიოთეკის სარდაფის სართულზე იქნება მუზეუმი, რომელიც აღჭურვილი იქნება სპეციალური სამუზეუმო აღჭურვილობით. პირველ სართულზე განთავსდება სამკითხველო დარბაზები, ახალგაზრდული ცენტრის მომსახურების ოფისი, სველი წერტილები და ა.შ., ხოლო მეორე სართულზე განთავსდება დროებითი საგამოფენო სივრცე და სამუშაო პერსონალის ოთახები, ვერანდაზე კი იქნება ღია კაფე.
4. შეხვედრა გახსნა კომუნიკაციის კონსულტანტმა [REDACTED], მოკლედ გააცნო შეხვედრის მიზანი და სიტყვა გადასცა შემდეგ მომხსენებელს - ინჟინერ [REDACTED] პროექტის მენეჯერმა შეხვედრის მონაწილეებს პროექტი და განსახორციელებელი სამუშაოების სპეციფიკა გააცნო; ასევე, დაწვრილებით ისაუბრა ახალგაზრდული ცენტრისა და ბიბლიოთეკის დანიშნულებაზე. შემდეგ, სიტყვით გამოვიდა კომუნიკაციის კონსულტანტი [REDACTED]. ბატონმა [REDACTED] მიაწოდა დეტალური ინფორმაცია გასატარებელ ღონისძიებებთან დაკავშირებით, კომპლექსური შემოწმების ანგარიშის სახით. [REDACTED] განმარტა, რომ კომპლექსური შემოწმების ანგარიში უსაფრთხოების სტანდარტების მაქსიმალურ დაცვას ითვალისწინებს. [REDACTED] დამსწრეებს აჩვენა ფოტოები, რომლებიც ასახავდა სამშენებლო მოედანზე მისასვლელ გზებს და იმას, თუ როგორ უნდა მოძრაობდეს სამშენებლო ტექნიკა მშენებლობის პროცესში. [REDACTED] შეხვედრის მონაწილეებს აცნობა, რომ მშენებლობის დროს დამონტაჟდება სპეციალური ღობე სკოლის მხარეს, რათა ბავშვები არ გადავიდნენ სატრანსპორტო გზაზე. სამშენებლო ტექნიკა იმოდრავებს სპეციალურად დაყენებული მოძრაობის ნიშნების მითითების მიხედვით და მას გაჰყვება ფეხით მოსიარულე პირი, რათა უზრუნველყოფილი იყოს უსაფრთხოების პირდაპირი კონტროლი. [REDACTED] განმარტა, თუ როგორ და რა ფორმით მიიღებენ და განიხილავენ საჩივრებს ზუგდიდის მერიაში და MDF-ში.

5. შემდეგ სიტყვით გამოვიდა MDF- ის გარემოს დაცვის სპეციალისტი [REDACTED] დამსწრეებს აცნობა პროექტისთვის მომზადებული IEE. მან მოკლედ განუმარტა საზოგადოებას ADB- სთვის გამოყენებული სოციალური და გარემოსდაცვითი სკრინინგის პროცედურები და წარმოდგენილი პროექტის მოთხოვნები. ასევე განიხილეს შემარბილებელი ღონისძიებები, რათა შემცირდეს პოტენციური უარყოფითი ზემოქმედება, რომელიც შეიძლება წარმოიშვას პროექტის განხორციელების პროცესში. [REDACTED] აღნიშნა, რომ „საქართველოს გარემოზე ზემოქმედების კოდექსის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, პროექტი არ საჭიროებს რაიმე სახის ნებართვას და შეთანხმებას გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსგან. ნინიკო ისაკაძემ განიხილა IEE / EMP სტრუქტურა და შინაარსი და მოკლედ განიხილა საზოგადოებასთან ურთიერთობისა და შრომის მენეჯმენტის ღონისძიებები. მან აღნიშნა, რომ IEE / EMP წარმოადგენს CC-ის განუყოფელ ნაწილს, რომელიც შემუშავებულია CC-ის სამშენებლო სამუშაოებთან ერთად. მენარდე ვალდებულია ზედმიწევნით განახორციელოს IEE / EMP- ით განსაზღვრული ზომები სოციალური და ბუნებრივი გარემოს დასაცავად.
6. შეხვედრის მონაწილეებმა მოისმინეს გაქდერებული ინფორმაცია, დაუსვეს კითხვები და გამოთქვეს აზრით ზემოთ აღნიშნული პროექტის განხორციელებასთან დაკავშირებით. [REDACTED] უპასუხეს ყველა დასმულ შეკითხვას.
7. შეხვედრის მსვლელობისას დამსწრეებს საშუალება ჰქონდათ გამოეთქვათ თავიანთი მოსაზრებები და დაესვათ მათთვის საინტერესო კითხვები. შეხვედრის ბოლოს დამსწრეებმა გამოხატეს დადებითი დამოკიდებულება პროექტის მიმართ.

კითხვა	პასუხი
რა არის შეხვედრის მიზანი?	ჩვენ გავმართეთ შეხვედრა, რომლის მიზანი იყო მოგვეწოდებინა დეტალური ინფორმაცია გარემოსდაცვითი და სოციალური დოკუმენტების შესახებ, რომელიც ითვალისწინებს უსაფრთხოების სხვადასხვა ზომებს, მისასვლელი გზების ხელმისაწვდომობას და საჩივრების განხილვის მექანიზმს.
რამდენია მიწის ნაკვეთის ფართობი, რომელზედაც ზემოაღნიშნული პროექტი უნდა განხორციელდეს?	ზვიად გამსახურდიას სახელობის ახალგაზრდული ცენტრი და ბიბლიოთეკა მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთზე 2400 კვ.მ ფართობზე განთავსდება.
რამდენი ხანი გაგრძელდება პროექტი? განხორციელდება თუ არა ის სკოლის ფუნქციონირებასთან ერთად?	იმის გათვალისწინებით, რომ სასკოლო არდადეგები 2-3 თვე გრძელდება, სამშენებლო სამუშაოები სკოლის ფუნქციონირებასთან ერთად განხორციელდება. მაშასადამე, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები გათვალისწინებულია IEE-სა და SDDR-ში,

დანართი D გარემოსდაცვითი სწრაფი შეფასების (REA) ჩამონათვალი

ქვეყნის/პროექტის სახელწოდება:	საქართველო/53118- 001/ საცხოვრებელი ქალაქების საინვესტიციო პროგრამა (LCIP) დაბალანსებული რეგიონული განვითარებისათვის
ქვეპროექტი:	პაკეტი LCIP-CW-18 ზვიადგამსახურდიას სახელობის ახალგაზრდული ცენტრი, საპრეზიდენტო ბიბლიოთეკა და მუზეუმის მშენებლობა ქალაქ ზუგდიდში, ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში
სექტორის განყოფილება:	CWUW

შესარჩევი კითხვები	დაიხ	არა	შენიშვნები
A. პროექტის ადგილმდებარეობა			
პროექტის ადგილი შემდეგ ტერიტორიებს ემიჯნება და მათშია მოთავსებული:			
▪ კულტურული მემკვიდრეობის ტერიტორია	X		პროექტი არ ითვალისწინებს რაიმე სახის ჩარევას კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებზე. თუმცა, ტერიტორია მდებარეობს ეროვნული მნიშვნელობის კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ვიზუალური ზონის დაცვის ბუფერში - დადიანების ბაღი და სასახლეების კომპლექს (დაახლოებით 150 მეტრის დაშორებით ნიკო დადიანის სასახლიდან და 225 მეტრის დაშორებით მთავარი სასახლის შენობიდან).
▪ კანონიერად დაცული ტერიტორია (ძირითადი ზონა ან ბუფერული ზონა)		X	ქალაქი ზუგდიდი უახლოესი დაცული ტერიტორიიდან (კოლხეთის ეროვნული პარკი) დაახლოებით 20-25 კმ-ის დაშორებით მდებარეობს.
▪ დაჭაობებული ადგილი		X	ქვეპროექტის ტერიტორიაზე არ არის ჭაობები.
▪ მანგროს ტყეები		X	საქართველოში მანგროები არ არის.
▪ შესართავი		X	ქვეპროექტის ტერიტორიის სიახლოვეს არ არის შესართავები.
▪ ბიომრავალფეროვნების დაცვის სპეციალური ტერიტორია		X	საჭიროა შემოწმდეს IBAT მექანიზმით საპროექტო მიწის ნაკვეთის კოორდინატები იხილეთ ქვემოთ: 1. X 242996; Y 4711125 2. X 243061; Y 4711114 3. X 243067; Y 4711186

შესარჩევი კითხვები	დაახ	არა	შენიშვნები
			4. X 243034; Y 4711183
ბ. პოტენციური ზეგავლენა გარემოზე გამოიწვევს თუ არა პროექტი.			
<ul style="list-style-type: none"> ისტორიულ/კულტურული ტერიტორიების გაუფასურება; ლანდშაფტის დამახინჯება ან ფიზიკური კულტურული რესურსების პოტენციური დაკარგვა/დაზიანება? 		X	<p>პროექტი არ ითვალისწინებს რაიმე სახის ჩარევას კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებზე. თუმცა, ტერიტორია მდებარეობს ეროვნული მნიშვნელობის კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ვიზუალური ზონის დაცვის ბუფერში - დადიანების ბაღი და სასახლეების კომპლექს (დაახლოებით 150 მეტრის დაშორებით ნიკო დადიანის სასახლიდან და 225 მეტრის დაშორებით მთავარი სასახლის შენობიდან). ეროვნული მნიშვნელობის დაცვის ვიზუალური დაცვის ზონაში მდებარეობის გამო, პროექტი ეფუძნება ADB SPS გარემოსდაცვითი პოლიტიკის პრინციპს ფიზიკურ კულტურულ რესურსებზე. თუმცა, დაგეგმილი სამუშაოების ხასიათისა და ზომის, მანძილისა და იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ PCR არ არის განთავსებული პროექტის პირდაპირი ზემოქმედების ზონაში, კულტურულ მემკვიდრეობაზე ზემოქმედების შეფასება საჭირო არ არის. თუმცა, პროექტი შეთანხმებულია საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სააგენტოსთან და მიღებულია შესაბამისი დამადასტურებელი წერილი (22.07.2020 წლით დათარიღებული N12/2298) შესასრულებელი სამუშაოების დამტკიცების შესახებ.</p> <p>საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს დასკვნის შესაბამისად, შეთავაზებული დიზაინი არ დააზიანებს კულტურული საკუთრების ისტორიულად განვითარებულ გარემოს ან ხელს არ შეუშლის ოპტიმალურ ხილვადობასა და კულტურული საკუთრების სრულად აღქმას, არ შეამცირებს მის ღირებულებას, აქედან გამომდინარე პროექტი შესაბამისია კულტურული ფასეულობის ვიზუალური უსაფრთხოების ზონაში შესამუშავებლად.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ეკოლოგიის დარღვევა (მაგ.: ფაქიზი ან დაცული ტერიტორიები)? 		X	ყველა სამუშაო განხორციელდება უაღრესად შეცვლილ ურბანულ ტერიტორიაზე. არ არის მოსალოდნელი ძვირფასი ეკოლოგიის დარღვევა.
<ul style="list-style-type: none"> ზედაპირული წყლების ჰიდროლოგიის ან წყლის 		X	პროექტის ტერიტორიიდან მდინარე ჩხოუში

შესარჩევი კითხვები	დიახ	არა	შენიშვნები
ნაკადებში ცვლილება, რაც ნაკადებში დანალექებს გამოიწვევს ნიადაგის ეროზიის შედეგად?			წარმოადგენს ზედაპირის წყლის უახლოეს ობიექტს, რომელიც მდებარეობს პროექტის ადგილიდან დაახლოებით 200მ-ში (პირდაპირი მანძილი). პროექტის განხორციელების შედეგად წყლის ობიექტზე შემოქმედება ნაკლებად მოსალოდნელია.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ მუშათა ბანაკებიდან და სამშენებლო საქმიანობისას ქიმიური ნივთიერებების გამოყენების გამო სილა ჩამონადენისა და სანიტარული ნარჩენების წყალში ჩადინების გამო ზედაპირული წყლის ხარისხის გაუარესება? 		X	წყლის ხარისხის გაუარესება მოსალოდნელი არ არის.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ მომატებული ხმაური და ვიბრაცია პროექტის მშენებლობის ან ექსპლუატაციის გამო? 	X		პროექტის განხორციელების დროს არსებობს ჰაერის დაბინძურების გაზრდის რისკი, რომელიც დაკავშირებულია სამშენებლო სამუშაოებთან, ტექნიკის და მომსახურე მანქანების ექსპლუატაციასთან. ამან შეიძლება გამოიწვიოს ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების მოკლევადიანი, დროებით ამაღლებული დონე და ჰაერსი დაგროვებული ნაწილაკები. ყველაზე თანამედროვე, ეკოლოგიურად სუფთა აღჭურვილობის/ტექნიკის და სპეციალური მტვრის პრევენციული ზომების გამოყენებით ჰაერის დაბინძურება დასაშვებ დონემდე შეიძლება შემცირდეს. ჰაერის დაბინძურების შემარბილებელი ღონისძიებები გათვალისწინებულია EMP-ში და საჭიროების შემთხვევაში, დამატებითი ღონისძიებები განისაზღვრება SSEMP-ში. გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების სპეციალისტი ჩართული იქნება ყველა სამუშაოს დასრულებამდე SSEMP-ის განხორციელების უზრუნველსაყოფად.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ხმაური და ვიბრაცია პროექტის მშენებლობის ან ექსპლუატაციის გამო? 	X		ქვეპროექტის განხორციელებისას არსებობს ხმაურის დონის გაზრდის რისკი, რომელიც დაკავშირებულია სამშენებლო აქტივობებთან, ტექნიკის და მომსახურე მანქანების ექსპლუატაციასთან. ამან შეიძლება გამოიწვიოს გარემოს ხმაურის მოკლევადიანი, დროებით ამაღლებული დონე. ყველაზე თანამედროვე, ეკოლოგიურად სუფთა აღჭურვილობის/ტექნიკის და წყაროზე ხმაურის შემარბილებელი ღონისძიებების გამოყენებით,

შესარჩევი კითხვები	დიახ	არა	შენიშვნები
			<p>როგორცაა ხმაურის შემამცირებელი, დღის განმავლობაში ხმაურიანი სამუშაოების რაც შეიძლება მალე შესრულება, მანქანების მინიმალური სიჩქარით მართვა, ხმაურის დონე შეიძლება შემცირდეს დასაშვებ ნორმამდე. ხმაურის შემარბილებელი ღონისძიებები გათვალისწინებულია EMP-ში და საჭიროების შემთხვევაში, დამატებითი ზომები განისაზღვრება SSEMP-ში. გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების სპეციალისტი ჩართული იქნება ყველა სამუშაოს დასრულებამდე SSEMP-ის განხორციელების უზრუნველსაყოფად.</p> <p>იმისთვის რომ თავიდან იქნას არიდებული ვიბრაციის ზეგავლენა, სამშენებლო ანუ გამოყენებული იქნება კოსტავას ქუჩიდან, რათა თავიდან იქნას აცილებული მასალების გადატანა ზვიად გამსახურდიას გამზირის საცალფეხო ნაწილიდან დადიანების ბაღისა და სასახლეების კომპლექსის კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტზე.</p>
<p>▪ ადამიანების გადასვლა თუ იძულებითი განსახლება? (ფიზიკური გადაადგილება და/ან ეკონომიკური გადაადგილება)</p>		X	<p>ქვეპროექტი არ გულისხმობს რაიმე სახის გადაადგილებას ან დისლოკაციას. შემოთავაზებული სამშენებლო მოედანი არის მუნიციპალური საკუთრებაში არსებული მიწა.</p>
<p>▪ არაპროპორციული გავლენა ღარიბებზე, ქალებსა და ბავშვებზე, მკვიდრი მოსახლეობა ან სხვა მოწყვლადი ჯგუფები?</p>		X	<p>ღარიბებზე, ქალებსა და ბავშვებზე, მკვიდრი მოსახლეობასა, ან სხვა მოწყვლადი ჯგუფებზე არაპროპორციული გავლენა არ იქნება. პირიქით, ახალი ქვეპროექტის წყალობით, თანამედროვე ინფრასტრუქტურა და კომფორტული გარემო დადებითად იმოქმედებს ზუგდიდის მოსახლეობასა და ვიზიტორებზე, განსაკუთრებით ახალგაზრდებზე, რომლებიც ისარგებლებენ ახალგაზრდული ცენტრის, საპრეზიდენტო ბიბლიოთეკისა და მუზეუმის ადმინისტრაციის მაღალი ხარისხის მომსახურებით.</p> <p>CC მოეთხოვება პრიორიტეტი მიანიჭოს ადგილობრივი თანამშრომლების დაქირავებას. ზოგიერთი გამოცდილი მუშაკი შეიძლება ჩამოიყვანონ გარედან, მაგრამ რაოდენობა უმნიშვნელო იქნება.</p>

შესარჩევი კითხვები	დაიხ	არა	შენიშვნები
<p>▪ ცუდი სანიტარული და მყარი ნარჩენების უტილიზაცია სამშენებლო ბანაკებსა და სამუშაო ადგილებში და გადამდები დაავადებების (როგორცაა სგგი და აივ/შიდსი) შესაძლო გადაცემა მუშებიდან ადგილობრივ მოსახლეობაზე?</p>		X	<p>ცუდი სანიტარული პირობების და მყარი ნარჩენების უტილიზაციისა და გადამდები დაავადებების გადაცემის თავიდან აცილების მიზნით, ქვეპროექტი ჩაატარებს ტრენინგებს ყველს მუშაკისთვის საბაზისო სანიტარული, ზოგადი ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების საკითხებში. ამასთან, სანიტარული საკითხები დარეგულირდება: (i) უბნის სპეციფიკური გარემოს მართვის გეგმა (SSEMP); (ii) უბნის სპეციფიკური ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების გეგმა; (iii) ბანაკის ტერიტორიის მართვის გეგმა; და (iv) ნარჩენების მართვის გეგმა;</p>
<p>▪ დროებითი გამრავლების ჰაბიტატების შექმნა ისეთი დაავადებებისათვის, რომლებიც ვრცელდება კოლოებით და მღრღნელებით?</p>		X	<p>სამშენებლო სამუშაოების სახეობა და მოსალოდნელი კლიმატური პირობები არ გამოიწვევს ვექტორების დროებით გამრავლების ჰაბიტატებს.</p>
<p>▪ მოხდება თუ არა სოციალური კონფლიქტები, თუ მუშები იქნებიან სხვა რეგიონებიდან ან უცხო ქვეყნებიდან?</p>		X	<p>კონფლიქტები შესაძლებელია, თუმცა ამის ალბათობა მცირეა, რადგან მუშების უმეტესობა ადგილობრივი მოსახლეობიდან იქნება. მომზადდება საინფორმაციო ბანერები პროექტის და საკონტაქტო პირის დეტალებთან დაკავშირებით და გავრცელდება ინფორმაცია მომავალი სამუშაოების შესახებ. სოციალური კონფლიქტის შემარბილებელი ღონისძიებები გათვალისწინებულია EMP-ში და საჭიროების შემთხვევაში, დამატებითი ღონისძიებები განისაზღვრება SSEMP-ში. სოციალური სპეციალისტი ჩართული იქნება ყველს სამუშაოს დასრულებამდე SSEMP-ის განხორციელების უზრუნველსაყოფად.</p>
<p>▪ პროექტის მშენებლობის დროს მოსახლეობის დიდი შემოდინება, რომელიც ზრდის სოციალურ ინფრასტრუქტურასა და მომსახურებებზე ზეწოლას (მაგალითად, წყალმომარაგებისა და სანიტარული სისტემები)?</p>		X	<p>პროექტის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის დროს მოსახლეობის დიდი შემოდინება მოსალოდნელი არ არის. დასაქმებულთა შეზღუდულ რაოდენობას ადგილობრივი ტერიტორიის გარედან არ უნდა ჰქონდეს რაიმე მნიშვნელოვანი გავლენა სოციალურ ინფრასტრუქტურასა და სერვისებზე.</p>
<p>▪ პროექტის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის დროს ფიზიკური, ქიმიური, ბიოლოგიური და</p>		X	<p>შრომის ჯანმრთელობა და უსაფრთხოება უმნიშვნელოვანესი საკითხია, განსაკუთრებით, სიმაღლეებზე, ელექტროგადამცემ ხაზებთან ან ქიმიკატებთან მუშაობის დროს. უსაფრთხოების</p>

შესარჩევი კითხვები	დაიხ	არა	შენიშვნები
რადიაციული რისკები და მოწყვლადობა?			შესაბამისი ზომები შეტანილია EMP- ში. პროფესიული ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად დამატებითი ზომები მითითებული იქნება SSEMP-ში და გამოყენებული იქნება გარემოს, ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების (EHS) ზომები, რომელიც იქნება პასუხისმგებელი SSEMP-ის განხორციელებასა და ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების რისკების მართვაზე IFC-ის ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების EHS სახელმძღვანელოების შესაბამისად.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ საფრთხეები საზოგადოების ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებაზე, ფეთქებადი ნივთიერებების, საწვავებს და სხვა ქიმიური ნივთიერებების ტრანსპორტირების, შენახვისა და გამოყენების ან/და უტილიზაციის გამო სამშენებლო და ექსპლუატაციის დროს? 		X	მშენებლობა არ გულისხმობს ასაფეთქებელი ნივთიერებების გამოყენებას. CC დაიქირავეს კვალიფიცირებულ ჯანდაცვისა და უსაფრთხოების სპეციალისტს, რომელიც პერსონალს უსაფრთხოების ტრენინგს ჩაუტარებს, კონკრეტული სამუშაო ადგილის მოთხოვნების შესაბამისად. სამუშაოების დაწყებამდე, მუშა პერსონალს სახიფათო ნივთიერებების (საწვავი, ზეთი, საპოხი, ბითუმი, საღებავი და ა. შ.) მოპყრობისა და შენახვის, ასევე, აღჭურვილობის გაწმენდის ინსტრუქციებს გააცნობენ. SSEMP ასევე მოიცავს ზომებს და მონიტორინგის მოთხოვნებს ქიმიურ საფრთხეებზე საზოგადოების უსაფრთხოების შესახებ.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ საზოგადოების უსაფრთხოების რისკები, რომლებიც გამოწვეულია შემთხვევითი და ბუნებრივი საფრთხეებით, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც პროექტის სტრუქტურული ელემენტები ან კომპონენტები ხელმისაწვდომია საზოგადოების წევრებისთვის. 		X	სამუშაო ზონა მკაფიოდ იქნება შემოსაზღვრული უსაფრთხოების ხელმისაწვდომობით მხოლოდ მუშაკებისა და პროექტის მონაწილე წევრებისთვის. საზოგადოებისთვის ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების რისკები არსებობს მშენებლობის დროს, როგორც რისკები გათხრების, აღჭურვილობისა და სატრანსპორტო საშუალებების ოპერაციების შედეგად. CC მოეთხოვება SSEMP-ში საზოგადოების ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების ზომების დართვა.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ მყარი ნარჩენების და/ან სახიფათო ნარჩენების წარმოქმნა? 	X		მშენებლობის ფაზაში წარმოიქმნება სამშენებლო ნარჩენების გარკვეული რაოდენობა. ამასთან, პროექტის ფარგლებში მიწის სამუშაოების დროს მოსალოდნელია ჭარბი გრუნტის მნიშვნელოვანი რაოდენობის დაგროვება. მენარდეს მოეთხოვება შეიმუშაოს ნარჩენების მართვის გეგმა (WMP), საქართველოს გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის შესაბამისად (საქართველოს ნარჩენების მართვის კოდექსი) და წარუდგინოს MEPA-ს

შესარჩევი კითხვები	დიახ	არა	შენიშვნები
			<p>დასამტკიცებლად. არასახიფათო სამშენებლო ნარჩენების მართვა უნდა მოხდეს WMP-ის მიხედვით. ინერტული სამშენებლო ნარჩენები შეიძლება გამოყენებულ იქნას შესავსები ღონისძიებებისთვის, ადგილობრივ ხელისუფლებასთან წერილობითი შეთანხმების თანახმად. ყველა სახის არასახიფათო ნარჩენების გატანა მოხდება ნაგავსაყრელზე, ნაგავსაყრელის მართვის ერთეულთან წერილობითი შეთანხმების თანახმად. ნაგავსაყრელზე ნარჩენების უტილიზაციასთან დაკავშირებული ჩანაწერები უნდა იყოს შემუშავებული სათანადო მენეჯმენტის დასადასტურებლად. პროექტის მშენებლობის ფაზაში არ არის მოსალოდნელი დიდი რაოდენობით სახიფათო ნარჩენების წარმოქმნა (მყარი და თხევადი ზეთით დაბინძურებული ნარჩენები, ზეთით დაბინძურებული მიწა, საღებავის შესაფუთი მასალა, ტყვიის შემცველი აკუმულატორები, აზბესტის შემცველი მილები). სახიფათო ნარჩენები უნდა შევინახოთ და ლიცენზირებულ კომპანიებს გადავცეთ; მათი ტრანსპორტირება და შენახვა საკანონმდებლო მოთხოვნების შესაბამისად უნდა განხორციელდეს, სახიფათო ნარჩენების მართვის წესების დაცვით. WMP უნდა მოიცავდეს სახიფათო ნარჩენების მართვის ზომებს. ამასთან, კონსულტანტს მოეთხოვება აზბესტის შემცველი ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავება, თუ მშენებლობის ფაზაში, მიწისქვეშა ინფრასტრუქტურის დემონტაჟისა და გადატანის ეტაპზე, აზბესტის შემცველი მილები ან სხვა ნაწილები გამოვლენილია.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ქიმიური ნივთიერებების გამოყენება? 		X	<p>აღნიშნული ობიექტები შეიზღუდება და აღიჭურვება შეუღწევადი გარსაცმით, რათა თავიდან ავირიდოთ დაღვრა და ნიადაგისა და წყლის დაბინძურება. WMP მოიცავს ქიმიური ნივთიერებების მართვის ზომებს.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ჩამდინარე წყლების წარმოქმნა მშენებლობის ან ექსპლუატაციის დროს? 	X		<p>მუშაობის ეტაპის შესაძლო ზეგავლენები გარემოზე ინფრასტრუქტურის მოვლიდან წარმოიქმნება და მყარ ნარჩენებსა და ჩამდინარე წყლებს უკავშირდება.</p>

დანართი ე. მონიტორინგის ჩეკლისტის ნიმუში²⁸

მდებარეობა					
მენარდის საცნობარო					სამუშაოების სტატუსი
ზედამხედველის სახელი, გვარი					ადგილის დათვალიე
ინსპექტირების დოკუმენტები და საქმიანობა	სტატუსი				კომენტარი
	კი	ნაწი ლობ რივ	არ ა	-	
მენარდეს აქვს ყველა საჭირო გეგმა					
მენარდის მიერ დაცვის პერსონალის დანიშვნა და საჭირო ტრენინგების ჩატარება					
სამშენებლო სამუშაოების დაწყების შესახებ ეცნობება ადგილობრივ მოსახლეობას, საჯარო სკოლისა და დადიანების სასახლის ადმინისტრაციას.					
მენარდეს აქვს ინერტული მასალების მოპოვების ნებართვა ან შესყიდვის მოწმობა					
ხმაურის და ვიბრაციის დონის და ჰაერის ხარისხის ინსტრუმენტული გაზომვები ტარდება მგრძნობიარე ობიექტებზე, როგორც ეს განსაზღვრულია SSEMP-ის მონიტორინგის გეგმაში.					
მენარდეს აქვს შეთანხმება სამშენებლო ნარჩენების საბოლოო განთავსებაზე					
ნარჩენების დროებითი განთავსების ადგილები გამოყოფილია მშენებლობის არეალში და აღინიშნება სათანადო ნიშნით					

CSC შეიმუშავებს პროექტის სპეციფიკურ და უფრო დეტალურ ინსპექტირების სიებს (ყოველდღიური, ყოველვირეული და ყოველთვიური) სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე.

მდებარეობა					
მენარდის საცნობარო					სამუშაოების სტატუსი
ზედამხედველის სახელი, გვარი					ადგილის დათვალიე
ინსპექტირების დოკუმენტები და საქმიანობა	სტატუსი				კომენტარი
	კო	ნაწი ლობ რივ	არ ა	-	
საშიში ნარჩენების შენახვის ადგილები დაცულია უცხოთა შეღწევისგან და ამინდის ზემოქმედებისგან					
ტერიტორიის სანიტარული მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია - არ ჩანს მიმოზნეული ნარჩენები.					
ავტომობილები წინასწარ მითითებული გეზით მოძრაობენ და რაც შეიძლება შორიდან უვლიან გვერდს დასახლებულ ადგილებს.					
საავტომობილო მარშრუტების მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია					
ზეთების, ნავთობპროდუქტებისა და სხვა თხევადი პროდუქტების დაცული ადგილები, რომლებიც მონიშნულია სათანადო წესით					
პროექტის ადგილზე არის ნარჩენების რეგისტრაციის ჟურნალი					
მენარდემ დაამონტაჟა სამშენებლო სამუშაოების საინფორმაციო ნიშანი					
მენარდეს აქვს საჩივრის ყუთი					
სამშენებლო მოედნიდან ნარჩენების ყოველდღიური გატანის შესახებ მენარდეს აქვს					

მდებარეობა					სამუშაოები ს სტატუსი	
მენარდის საცნობარო					ადგილის დათვალიე	
ზე დამხედველის სახელი, გვარი					ადგილის დათვალიე	
ინსპექტირების დოკუმენტები და საქმიანობა	სტატუსი				კომენტარი	
	კო	ნაწი ლობ რივ	არ ა	-		
შეთანხმება სერვისის მიმწოდებელთან						
შემოღობილია სამშენებლო მოედანი და განთავსებულია გამაფრთხილებელი ნიშნები						
სამუშაოები არ აწუხებს ფეხით მოსიარულეებს და არ აფერხებს მომრაობას ან გათვალისწინებულია ალტერნატიული მარშრუტი						
სამუშაო საათები დაცულია						
სამშენებლო ტექნიკა და აღჭურვილობა არის სტანდარტულ ტექნიკურ მდგომარეობაში (არ არის ზედმეტი გამონაბოლქვი, არ არის საწვავის და საპოხი მასალების გაჟონვა)						
სამშენებლო მასალები და ნარჩენების ტრანსპორტირება ხდება დახურული ტრანსპორტით						
მტვრის გამოყოფის შემთხვევაში ხდება სამშენებლო მოედნის დიდი რაოდენობით წყლით მორწყვა						
მენარდის სამშენებლო ბანაკი ან სამუშაო ბაზა შემოღობილია; ზოგიერთი სპეციალური სივრცე გამოყოფილია ნარჩენების შესანახად და მანქანების/ტექნიკის მომსახურებისთვის						
მენარდის ბანაკს მიეწოდება წყალი და სანიტარული საშუალებები						

მდებარეობა						
მენარდის საცნობარო					სამუშაოების სტატუსი	
ზედამხედველის სახელი, გვარი					ადგილის დათვალი	
ინსპექტირების დოკუმენტები და საქმიანობა	სტატუსი				კომენტარი	
	კო	ნაწი ლობ რივ	არ ა	-		
მენარდის სამშენებლო ბანაკი ან სამუშაო ბაზა აღჭურვილია პირველადი დახმარებისა და ხანძარსაწინააღმდეგო კომპლექტებით						
თანამშრომლები ატარებენ ფორმას და ტექნოლოგიური პროცესების დროს აღჭურვილი არიან შესაბამისი დამცავი აღჭურვილობით (ხელთათმანები, ჩაფხუტი, რესპირატორები, სათვალეები და ა.შ.).						
ტრანსპორტი და ტექნიკა მუშაობს გაუმტარ, განცალკევებულ ადგილებში, სადაც შესაძლებელია დაღვრილი და საგანგაშო ნარჩენების კონსერვაცია.						
ტრანსპორტი და აღჭურვილობა ირეცხება ბუნებრივი წყლის რესურსებისგან, ამ გზით შეიძლება თავიდან იქნას აცილებული დაბინძურებული წყლის ბუნებრივ წყლებში გადინება.						
სამშენებლო ამწე გამოიყენება კოსტავას ქუჩიდან						
სამუშაო ბანაკის სქემა, რომელსაც დაერთვის გარემოზე შესაძლო უარყოფით ზეგავლენის თავიდან არიდების ზომები (ზედაპირული და გრუნტის წყალი, ნიადაგი, ატმოსფერული ჰაერი, დასახლებები);						

მდებარეობა					
მენარდის საცნობარო					სამუშაოები სტატუსი
ზედამხედველის სახელი, გვარი					ადგილის დათვალიე
ინსპექტირების დოკუმენტები და საქმიანობა	სტატუსი				კომენტარი
	კო	ნაწი ლობ რივ	არ ა	-	
კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების მიმდებარე ტერიტორია თავისუფალია ნარჩენებისა და ტალახისგან;					
კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების მიმდებარე ტერიტორიაზე არ არის განთავსებული ნარჩენები					
სამშენებლო ნარჩენები განთავსდება მხოლოდ სპეციალურად გამოყოფილ ადგილებში					
ჭარბი მასალები და ზედაპირული ნიადაგი ცალკე ინახება და საჭიროების შემთხვევაში გამოიყენება შევსებისას/ადგილის საწყისი მდგომარეობის აღდგენისთვის.					
უეცარი აღმოჩენების შემთხვევაში სამუშაო პროცესი შეჩერებულია, შესაბამისი შეტყობინებები ეგზავნება კულტურული მემკვიდრეობის დაცვაზე პასუხისმგებელ სახელმწიფო უწყებას.					
ადგილზე ფიზიკური აქტივობების დასრულების შემდეგ, მენარდის სამშენებლო ბანაკი/სამუშაო ბაზა და სამშენებლო ნარჩენები ლიკვიდირებულია და მოხდება გარემოსთან ჰარმონიზაცია.					
მშენებლობის შემდგომი აუდიტის ანგარიშის მომზადება					

დანართი C. კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს
წერილი წარმოდგენილი დეტალური პროექტის დამტკიცების თაობაზე

	<p>საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტო National Agency for Cultural Heritage Preservation of Georgia</p>	 KA99011268656020
№12/2298	22 / ივლისი / 2020 წ.	
<p>საქართველოს მუნიციპალური განვითარების ფონდის პროგრამის მენეჯერს (ADB) ბატონ ბეჭა თორიას ელ-ფოსტა: tchikava@fondi.org.ge</p>		
<p>ბატონო ბეჭა,</p>		
<p>თქვენი 2020 წლის 08 ივლისის № 1862-გ (შემოსა: № 2372 08.07.2020, № 2377 08.07.2020) და ბატონი თამაზ ჭითანავას 2020 წლის 09 ივლისის № 2386 კორესპოდენციების საფუძველზე სააგენტოში განხილულ იქნა ქალაქ მუგდიდში, გამსახურდიას ქ. № 7-ში (ს/კ 43.31.49.025) განსათავსებელი ობიექტის პროექტი. აღნიშნულთან დაკავშირებით გაცნობებთ, რომ სააგენტომ დასაშვებად მიიჩნია წარმოდგენილი დოკუმენტაციით გათვალისწინებული სამუშაოების განხორციელება.</p>		
<p>პატივისცემით,</p>		
გენერალური დირექტორი	<p>სილოვანიძისა მხამდასძვლია ვლიწრონულავ</p> 	ნიკოლოზ ანთიძე

